

Onsdagen den 20 december

Kl. 09.00–22.30

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 29 november justerades.

§ 2 Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade
att *Anna af Sillén* (M) avsåg sig uppdraget som ledamot i närings-
utskottet,
att *Kjell Jansson* (M) avsåg sig uppdraget som suppleant i skatte-
utskottet,
att *Saila Quicklund* (M) avsåg sig uppdraget som suppleant i närings-
utskottet och
att *Ulrika Heie* (C) avsåg sig uppdraget som ersättare i riksdagsstyrel-
sen från och med den 1 januari 2024.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Förste vice talmannen meddelade
att Moderaternas partigrupp anmält *Kjell Jansson* som ledamot i närings-
utskottet, *Saila Quicklund* som suppleant i skatteutskottet och *Anna af Sillén* som suppleant i näringsutskottet,
att Vänsterpartiets partigrupp anmält *Andreas Lennkvist Manriquez* som suppleant i finansutskottet, i civilutskottet, i utrikesutskottet och i EU-nämnden samt
att Centerpartiets partigrupp anmält *Ulrika Heie* som ledamot i riksdagsstyrelsen och *Elisabeth Thand Ringqvist* som ersättare i riksdagsstyrelsen.

Förste vice talmannen förklarade valda till

ledamot i näringsutskottet
Kjell Jansson (M)

suppleant i skatteutskottet
Saila Quicklund (M)

suppleant i näringsutskottet
Anna af Sillén (M)

Förste vice talmannen förklarade vald *från och med den 8 januari 2024* till

suppleant i finansutskottet
Andreas Lennkvist Manriquez (V)

suppleant i civilutskottet
Andreas Lennkvist Manriquez (V)

suppleant i utrikesutskottet
Andreas Lennkvist Manriquez (V)

suppleant i EU-nämnden
Andreas Lennkvist Manriquez (V)

Förste vice talmannen förklarade valda *från och med den 1 januari 2024* till

ledamot i riksdagsstyrelsen
Ulrika Heie (C)

ersättare i riksdagsstyrelsen
Elisabeth Thand Ringqvist (C)

§ 4 Utökning av antalet suppleanter

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter i civilutskottet skulle utökas från 26 till 27.

Kammaren medgav denna utökning.

§ 5 Val av extra suppleant

Val av extra suppleant i civilutskottet företogs.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i civilutskottet
Angelica Lundberg (SD)

§ 6 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Prot. 2023/24:53
20 december

Förste vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2023/24:18 för tisdagen den 19 december i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från miljö- och jordbruksutskottet.

§ 7 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2023/24:310

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:310 Barnfamiljer i behov av välgörehet
av Åsa Eriksson (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 30 januari 2024.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 18 december 2023

Finansdepartementet

Elisabeth Svantesson (M)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

§ 8 Anmälan om granskningsrapport

Förste vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till trafikutskottet:
RiR 2023:25 Nationell plan för transportinfrastrukturen – lovar mer än den kan hålla

§ 9 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2023/24:52 till konstitutionsutskottet

2023/24:53 till kulturutskottet

2023/24:54 till socialutskottet

2023/24:55 till civilutskottet

Motioner

2023/24:2785, 2788 och 2789 till försvarsutskottet

§ 10 Allmänna bidrag till kommuner

Finansutskottets betänkande 2023/24:FiU3
Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner (prop. 2023/24:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 1 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD):

Herr talman! Vi debatterar i dag finansutskottets betänkande nummer 3 som hanterar statsbudgetens utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner, och jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Sveriges politiska styrning är uppdelad på tre olika nivåer: riksdag, regioner och kommuner. Till alla tre väljer folket företrädare i allmänna val, och det är där olika politiska styren formas för att representera folkviljan. Gemensamt för alla tre nivåer är bland annat beskattningsrätten, som finns för att kunna finansiera offentlig verksamhet. Staten har genom kommunallagen gett denna rättighet till regioner och kommuner. Grundtanken med kommunallagen och beskattningsrätten i kommuner och regioner är att de själva ytterst ska kunna styra över sina verksamheter, göra de prioriteringar de önskar och samtidigt ta det politiska ansvar som följer med detta. Detta ansvar kommer sedan att prövas av medborgarna i det kommande valet.

Herr talman! Genom utgiftsområde 25 skjuter staten till medel i det kommunala utjämningsystemet. Det är ett sätt att skapa goda förutsättningar för kommuner och regioner, där bland annat skillnad i befolkningsunderlag, geografi och demografi påverkar möjligheten att leverera välfärd till medborgarna. Det undantar dock inte kommunerna från ansvaret att på ett ekonomiskt hållbart sätt prioritera utifrån de ekonomiska medel de får genom skatteintäkter och statsbidrag.

Historiskt har kommuner och regioner visat starka resultat. Vägen till resultaten har sett lite olika ut, men generellt har kommuner och regioner en stark ekonomisk ställning där tillgångarna uppgår till stora belopp. Det är glädjande då detta också ökar möjligheten att parera tillfälliga ekonomiska nedgångar på grund av bland annat lågkonjunktur och inflation. För att ytterligare kunna parera konjunkturcykler och förbättra planeringen röstade riksdagen nyligen igenom att förändra resultatutjämningsreserverna till resultatreserver.

Jag vill även i detta budgetsammanhang påpeka att många kommuner och regioner genomfört stora investeringar i bland annat förskolor, skolor och sjukvård, med ökande räntekostnader som följd. Dock är många av dessa investeringar kopplade till den tidigare förda massinvandringspolitiken då den kommunala organisationen behövde växa för att hantera invandringens konsekvenser utan att motsvarande utökning av skatteintäkterna skett – därav ökad lånebörda och nu också ökade räntekostnader.

Genom ett extra statsbidrag under 2022 visade kommunerna starka resultat det året, och bland annat tack vare Sverigedemokraterna fick kommunerna 2023 ytterligare stort stöd. De kommuner som redovisar ett negativt resultat gör det på grund av svag utveckling för aktier och fonder på börsen. På liknande sätt såg det ut i våra regioner.

Herr talman! Vi kan konstatera att inflationen och lågkonjunkturen ännu håller ett grepp om vårt land och omvärlden. Detta påverkar dess-

värre hela samhället på olika sätt. Till exempel ökar kostnaderna för olika tjänster som kommuner och regioner köper, lönerna ökar och inflationen driver upp kostnaderna för lån. Inflationen har också en påverkan genom att pensioner som ska betalas ut höjs. Att löner och pensioner höjs är inte negativt, men det påverkar den kommunala ekonomin. Nu pekar dock siffrorna på att inflationen sjunker, vilket är glädjande för medborgare, företag, kommuner och regioner.

Sverigedemokraterna och regeringen har tillsammans förhandlat och kommit överens om en statsbudget som undviker att driva upp inflationen. Samtidigt ges stöd till kommuner och regioner i denna speciella ekonomiska situation. Som jag nämnde tidigare sköt Sverigedemokraterna och regeringen redan i år till extra medel till kommunerna och regionerna för att kompensera för ökade kostnader samtidigt som vissa riktade satsningar genom statligt stöd kunde fortsätta för att bidra ytterligare till välfärden.

Herr talman! Jag inledde mitt anförande med att prata om kommuners och regioners möjlighet att genom det kommunala självstyret styra sin egen verksamhet, göra sina prioriteringar och ta det politiska ansvaret. Medborgarna röstar olika runt om i landet, vilket gör att politiska styren och prioriteringar ser olika ut.

Vi ska komma ihåg att lågkonjunkturen är tillfällig. År 2026 bedöms det ekonomiska läget se betydligt bättre ut, inte bara i Sverige utan även i omvärlden. För att underlätta vägen dit har Sverigedemokraterna och regeringen stärkt anslaget till kommuner och regioner för 2024 med hela 16 miljarder kronor varav 10 miljarder i generella statsbidrag, där 7 miljarder går till kommunerna och 3 miljarder till regionerna.

Utöver detta stärker Sverigedemokraterna och regeringen i budgeten för 2024 hälso- och sjukvården ytterligare. Ett särskilt sektorsbidrag om 3 miljarder ges till hälso- och sjukvården. Stödet för att korta vårdköerna i sjukvården uppgår för 2024 till 2 miljarder och för 2025 till 3,5 miljarder. Det blir totalt 5,5 miljarder för att korta köerna i vården. Vi skjuter också till 740 miljoner till primärvården, cancervården och kvinnors hälsa.

Herr talman! Sverigedemokraterna och regeringen lägger fram en stark budget för 2024. Den bygger på en önskan att stötta kommuner och regioner samtidigt som viktiga riktade satsningar på hälso- och sjukvården, skolan, eleverna i skolan och digitalt stöd fortsätter. Det är viktiga reformer och prioriteringar för att stärka det svenska samhället.

Tillsammans med rätt prioriteringar från kommuner och regioner kommer det svenska samhället att klara sig genom lågkonjunkturen.

Jag vill också säga något om den tidigare massinvandringspolitiken, som har haft enorm negativ påverkan på det svenska samhället med följder som utanförskap, segregation, kriminalitet, gängbrottslighet, organiserad brottslighet, arbetslöshet, bostadsbrist och splittring. Det är något som har kostat det svenska samhället enorma summor.

Slutligen vill jag säga att Sverigedemokraternas valseger 2022 med ett starkt stöd från medborgarna nu gör att vi lägger om migrationspolitiken och kriminalpolitiken – reformer som kommer att minska invandringen och på sikt också kommer att minska kostnaderna för nyttjad välfärd kopplat till invandring. Det är en bedömning som även SKR gör.

Jag vill med detta yrka bifall till finansutskottets förslag till beslut.
(Applåder)

Anf. 2 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Tack, Mattias Eriksson Falk, för anförandet! Min fråga till ledamoten gäller egentligen hur budgeten på det här området svarar upp mot de löften Sverigedemokraterna gav i valrörelsen.

Vi vet att våra äldre är en viktig grupp. Det hävdar också Sverigedemokraterna ofta. De ska få det de behöver när de har varit med och byggt landet. Där är vi helt överens. Det handlar om att man ska få den omsorg man behöver. Det handlar om att man ska få den sjukvård man har rätt till i en välfärdsstat.

Detta gick ju också Sverigedemokraterna väldigt starkt till val på, och de gick i polemik med att vi då behöver dra ned på andra saker. Men nu visar det sig alltså att de står bakom en budget som lovar någonting helt annat. I stället för att satsa på välfärden och i stället för att se till att de äldre som behöver vård och omsorg får det sänker man skatten för rika. Man drar ned på detta område, där man hade lovat att man skulle prioritera.

Jag skulle vilja fråga ledamoten: Hur kommer det sig att man i stället för att se till att det blir tillräckligt med pengar till välfärden drar ned och urholkar den?

Anf. 3 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik:

Herr talman! Tack, Janine Alm Ericson, för frågorna!

Jag kan väl börja med att konstatera som jag gjorde i mitt anförande att Sverigedemokraterna och regeringen i den budget som vi nu lägger på riksdagens bord också har skjutit till medel till välfärden. Jag nämnde att det är 16 miljarder som skjuts till, varav 10 miljarder utgör just generella ökning. Av dessa 10 miljarder går 7 miljarder till kommunerna. Detta är en planering som ligger kvar för hela budgetperioden, det vill säga fram till 2026.

Jag sa också att vi ser vissa ljusningar i ekonomin framöver, vilket kommer att pressa ned kostnaderna för kommuner och regioner, samtidigt som stödet i statsbudgeten ligger kvar med en utökning hela perioden. Även om kostnaderna minskar kommer alltså ändå det extra stödet att ligga kvar. Det visar att vi lägger fram en stark budget som kommer att ge kommuner det extra stöd som behövs, bland annat.

Äldreomsorgen är viktig, liksom all svensk välfärd. Det är därför vi skjuter till pengar. Men mycket handlar också om vilka prioriteringar kommuner och regioner själva väljer att göra och hur de politiska styrena där väljer att prioritera.

Då får man ställa frågan tillbaka till Miljöpartiet: I de politiska styren som ni är med i, hur väljer ni att prioritera? Jag kan ju bara titta på min hemkommun Gävle. Det är det närmaste exemplet jag har där jag kan se att man väljer att prioritera nedskärningar i äldreomsorgen samtidigt som man fortfarande är för att ta emot mer invandring till kommunen och betala ut mer bidrag. Hur går den prioriteringen ihop?

Vi skjuter till pengar till välfärden. Sedan måste kommunerna också prioritera rätt. Det kan de göra med generella bidrag. Det är en möjlighet för dem. De får själva styra över det extra tillskott de får.

Anf. 4 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Ja, ni skjuter till pengar, absolut, men det är långt ifrån tillräckligt. Det är detta som är problemet. Man prioriterar sänkt skatt för Ica framför att ge kommuner och regioner de resurser de behöver.

Jag vet inte om ledamoten har missat allt det vi nu ser i medierna om uppsägningar och om stora hål i omsorgen och framför allt i sjukvården. Vi står inför enorma neddragningar. Köerna kommer att växa när fler människor behöver tillgång till vård och omsorg. Det är ju er politik som är grundfelet här.

Det är klart att man ska prioritera i en kommunal ekonomi. Det är därför vi har kommunalt självstyre. Därför ska jag inte stå här och säga hur kommunerna ska prioritera när det gäller de här pengarna. Men det är helt klart att det inte är tillräckligt. De har inte tillräckligt stora budgetutrymmen för att kunna hantera de hål som nu uppstår. De tvingas skära ned i skolorna och ha större grupper, trots att vi vet hur till exempel Pisamätningarna ser ut. Vi borde prioritera skolbarnen och de äldre, men det underlåter Sverigedemokraterna att göra. De har uppenbarligen inte prioriterat detta tillräckligt i sin budgetförhandling.

Men pengar är inte heller allt. I välfärden måste det också finnas människor som vill och kan arbeta. I omsorgen är det väldigt många av våra medmänniskor som har kommit från andra länder som arbetar. De gör rätt för sig och gör allt det där som Sverigedemokraterna ställer krav på. Men Sverigedemokraterna får det att låta som att ingen gör det, vilket är ett problem i sig.

Vi ser nu att det lönekrav som man ställer kommer att göra det otroligt svårt för vården, omsorgen och andra kommunala verksamheter att ens få människor att jobba där. Hur tänker Sverigedemokraterna lösa personalsituationen när de inte ens skjuter till pengar?

Anf. 5 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik:

Herr talman! Jag tror nog att ledamoten från Miljöpartiet försöker förvirra dem som eventuellt lyssnar på den här debatten. Det är enkelt att säga att det finns en koppling mellan invandring och arbeten i offentlig sektor. Men man måste också komma ihåg att massinvandringen till Sverige – det är faktiskt miljontals människor som har kommit till vårt land – handlar om människor som generellt har ett större vårdbehov och ett större behov av välfärdens resurser och av det skälet tar en stor andel av dem.

Samtidigt är vi naturligtvis tacksamma för de människor som jobbar i välfärdens verksamheter, men det svarar inte upp mot de behov som invandringen har medfört i det svenska samhället. Det är fakta. Det motsvarar inte behovet. Det är ett problem i sig.

Ledamoten nämner Pisamätningen. Jag tror inte att det resultatet är ett resultat av statsbudgeten för 2023, utan det handlar om hur skolan långsiktigt har styrts, bland annat under S-MP-regeringar tidigare år.

Sverigedemokraterna och regeringen skjuter till medel. Vi skjuter till 7 miljarder till kommunerna under nästa år. Vi skjuter till 7 miljarder till kommunerna i generella bidrag under 2025, och vi skjuter till 7 miljarder till kommunerna i generella bidrag under 2026. Samtidigt kommer kostnadstrycket att minska med inflationen. Därigenom får kommunerna också behålla de stöd som finns för att skapa bättre ekonomi.

Som jag nämnde i mitt anförande har den kommunala sektorn, både kommuner och regioner, en stark ekonomisk ställning generellt. De har resurser att ta av. Resultatutjämningsreserverna infördes med tanke på att de skulle användas just när ekonomin är svagare, för att jämna ut läget över flera år.

Anf. 6 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V) replik:

Herr talman! Nu står nedskärningarna som spön i backen i hela landet. Vi ser region efter region avisera att de kommer att göra nedskärningar. I Region Sörmland aviserade man tidigt att över 700 personer riskerar att bli uppsagda. Sahlgrenska, Sveriges största sjukhus, aviserar att 2 000 anställda ska sägas upp. Region Värmland meddelande förra veckan att man kommer att behöva säga upp 750 anställda. Så ser det ut i region efter region och kommun efter kommun.

I Gävleborg, som både jag och Mattias Eriksson Falk kommer ifrån, har regionen ännu inte aviserat nedskärningar, men däremot har man aviserat avgiftshöjningar som för en normalinkomsttagare effektivt åter upp de skattesänkningar som regeringen nu genomför.

I detta läge kan man titta på olika kommuner och säga att de har ett eget ansvar för att se till att välfärden och skolan fungerar och att äldreomsorgen har tillräckligt med resurser. Men man kan också titta på min kommun Hofors, som är en av de kommuner i landet som har allra högst skattesats och där befolkningen minskar år efter år. Hur menar Mattias Eriksson Falk och Sverigedemokraterna att de ska kunna hantera denna situation när de inte får tillräckligt mycket pengar från staten för att täcka upp det som har ätits upp av inflationen?

Anf. 7 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för frågorna! Jag och ledamoten har haft möjlighet att debattera med varandra vid många tillfällen, även om det är första gången vi gör det i denna kammare. I regionfullmäktige hemma i Gävleborg har vi haft många givande debatter, även om vi har tyckt väldigt olika.

Ledamoten nämnde många olika saker i sin replik som spände över olika delar av välfärden. Som kommun och region har man möjlighet att prioritera i sina verksamheter och ta ställning till vad man behöver göra för att till exempel få en ekonomi i balans. I Gävle kommun har kommunstyrelsens ordförande, som är socialdemokrat, påpekat att staten faktiskt kompenserar för ökade kostnader till följd av inflationen. Hon har alltså bekräftat att vi skjuter till medel till kommunerna och regionerna som kompenserar för de ökade kostnaderna.

Samtidigt tror jag att man måste reflektera över vilka förändringar man ska göra. Precis som ledamoten nämnde har vår hemregion valt att inte gå fram med varsel just därför att det är en kortsiktig lösning där personalen troligtvis försvinner och kanske inte kommer tillbaka. Då får man fundera på vad som är det bästa i det läget. Där är det upp till regionerna att prioritera. Vi skjuter till medel, men sedan styr de över sin egen verksamhet.

Kommunerna och regionerna har en stark finansiell ställning generellt i landet. Detta ska sägas. De har möjlighet att lägga fram en budget som kanske inte går ihop men som de kan jämna ut under flera år. Vi skjuter ju till stöd under flera år, och då kommer de på sikt att få en ekonomi i balans.

Detta ger kommunallagen faktiskt möjlighet till, och det är också så Region Gävleborg har valt att hantera frågan.

Prot. 2023/24:53
20 december

*Allmänna bidrag
till kommuner*

Anf. 8 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V) replik:

Herr talman! Jag blir lite förbryllad över detta svar. Jag ställde en fråga specifikt om en mindre kommun, inte om en större kommun som Gävle. Det är en av de större kommunerna i landet, och stora kommuner har större möjligheter att hantera svängningar än vad de mindre kommunerna har. Faktum är att mer än hälften av landets kommuner har färre än 20 000 invånare. Det bor över 2 miljoner människor i dessa kommuner, och de har det oerhört tufft i denna situation.

Vi har också kommuner runt om i landet där befolkningen faktiskt minskar. Där kan man inte tala om någon form av massinvandring som det stora problemet. Hofors kommun har färre utrikes födda än riket i övrigt. Det som är problemet är att man har sett en stadigt minskande befolkningsutveckling, och de pengar som ska komma från staten och som ska handla om utjämning, för att de rikare kommunerna ska kompensera de fattigare kommunerna, kommer inte. Så har utvecklingen sett ut år efter år de senaste 30 åren, och det som den sverigedemokratiska marionettregeringen gör underlättar inte.

Nu när kommunerna går igenom en finansiell kris till följd av inflationen väljer regeringen att inte tillskjuta de medel som behövs. Man säger att skatterna ska sänkas med över 20 miljarder i stället för att ge dessa pengar till kommunerna och regionerna, som är i stort behov av dem.

Kan Mattias Eriksson Falk förklara varför man väljer att prioritera skattesänkningar som man sedan själv tar tillbaka till regionen genom avgiftshöjningar? På vilket sätt hjälper det människor i Sverige?

Anf. 9 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik:

Herr talman! Det var intressant att höra ledamoten beskriva hur det har sett ut år efter år i uppemot 30 år. Då måste jag ställa frågan tillbaka till ledamoten, som tyvärr inte har möjlighet att svara nu. Ledamotens parti hade ett avgörande inflytande på statsbudgeten under åren 2014–2018, så det såg uppenbarligen ut så även då.

Nu väljer vi att skjuta till stöd till kommunerna och regionerna, och vi gör det under hela perioden. Vi skjuter till pengar i det kommunala utjämningsystemet: 10 miljarder i generellt utökat stöd under 2024, 2025 och 2026. Vi skjuter alltså till 30 miljarder extra till kommunerna och regionerna under dessa tre år.

Ledamoten nämnde också en specifik mindre kommun. Det är intressant. Kommunen ligger i Gävleborgs län, som är det län som vi kommer ifrån. Jag kan konstatera att Sverigedemokraterna och regeringen skjuter till pengar i statsbudgeten genom det stöd som går till befolkningsmässigt mindre kommuner. Nu har jag inte i huvudet om Hofors får detta stöd, men det finns ett sådant stöd i statsbudgeten just för att hantera effekter där mindre kommuner behöver extra stöd. Det finns alltså i statsbudgeten, vilket ledamoten efterfrågade.

Anf. 10 EVA LINDH (S) replik:

Herr talman! Jag har under många år arbetat som socialsekreterare och skolkurator, så jag vet hur otroligt mycket politiken påverkar hur männi-

skor har det. Om föräldrarna har ett jobb att gå till och om det finns en välfärd som fungerar påverkar barn och ungdomar.

Jag vill ställa en fråga till Mattias Eriksson Falk: Vilket ansvar tycker ni i Sverigedemokraterna att ni har för att det ser ut som det gör i välfärden i dag?

Mattias Eriksson Falk har förklarat flera gånger hur man har påverkat, och nu ser verkligheten ut som den gör. Flera har beskrivit här att det görs neddragningar i sjukvården och att kommuner inte klarar sig utan måste prioritera bort viktig verksamhet. Detta påverkar människor här och nu. Så: Vilket ansvar har Sverigedemokraterna för hur det ser ut i välfärden i dag? Och vad svarar Sverigedemokraterna alla som känner oro för att de inte får den vård eller den välfärd de behöver?

Anf. 11 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för frågan! Jag kan konstatera att Sverigedemokraterna och regeringen nu har förhandlat sin andra gemensamma statsbudget. Den tidigare gällde innevarande år, alltså nu. Vi sköt till extra medel redan i år till kommuner och regioner, och vi kommer att skjuta till extra medel de kommande tre åren till kommuner och regioner. Vi ger alltså ett starkt ekonomiskt stöd till välfärden runt om i landet.

Ledamoten försöker vända frågan mot mig och frågar vilket ansvar Sverigedemokraterna har. Jag beskrev i mitt anförande hur Sverigedemokraterna tillsammans med regeringen nu lägger om migrationspolitiken och kriminalpolitiken, som är ett politikområde som har haft stor effekt på kommunernas och regionernas arbete, vare sig det gäller vården eller skolan och de problem som har uppstått. Problemen hos de hårt ansatta socialtjänsterna i landet är mycket kopplade till just invandringspolitiken.

Frågan får därför gå tillbaka till ledamoten: Vilket ansvar har ledamoten och Socialdemokraterna för att samhället blev som det blev, med de sociala problem som vi ser med utanförskap och segregation och som nu skapar ekonomiska följder ute i kommuner och regioner, där vi ser en press i sjukvården, i kommunernas skolor och i socialtjänsten? Är ni själva beredda att ta ansvar för detta?

Jag och Sverigedemokraterna anklagas, men vi skjuter ju till medel för att försöka rädda upp en situation som Socialdemokraterna har skapat. Det är märkligt att frågan går till mig.

Anf. 12 EVA LINDH (S) replik:

Fru talman! Det är inte så märkligt. Vi har replikrätt för att man ska kunna ställa frågor till dem som har hållit sitt anförande. Vi som politiker i Sveriges riksdag ska ställa de frågor som jag vet att många efterfrågar svar på.

Nu har flera talare i repliker försökt att få svar från Sverigedemokraterna, och jag får ställa frågan igen. Vi ser nämligen hur det ser ut nu. Inflationen, räntorna och det nuvarande läget har försvårat situationen väldigt mycket för kommuner och regioner. De befinner sig nu i ett läge som innebär en svältkur för välfärden. I detta läge klappar man sig för bröstet och säger att man skjuter till pengar. Ja, men inte tillräckligt. Vi ser det i region efter region.

I min egen hemregion måste man göra neddragningar motsvarande 600 personer. Det är inte vad vården behöver i dag. Sjukvården behöver mer resurser, inte mindre.

Så vad svarar Sverigedemokraterna när det gäller att det blir neddragningar i välfärden?

Anf. 13 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik:

Fru talman! Det är intressant hur Socialdemokraterna väljer att formulera sina frågor. Man kan då fråga vilka prioriteringar som faktiskt sker ute i landet. Jag kan bara titta på en sammanställning över Sveriges kommuner och regioner. Socialdemokraterna styr i 13 av 21 regioner i landet, och de styr i 162 av 290 kommuner. De styr alltså i 175 av totalt 311 olika kommuner och regioner i landet – alltså i mer än hälften.

Jag har gjort en liten sammanställning som täcker in 15,4 procent av kommunerna och regionerna i landet där jag kan se hur Socialdemokraterna väljer att prioritera. Socialdemokraterna beskriver dessa nedskärningar i välfärden, i kommuner och regioner. Samtidigt ser jag hur de ger kampanjbidrag till sina egna organisationer som ABF. Och i dessa 15,4 procent av kommunerna och regionerna i landet som jag har kollat ges det totalt 105 miljoner kronor för att ha valarbetare i kommande val. Det är bara 15,4 procent av kommunerna och regionerna, det vill säga att jag inte har kollat på 84,6 procent av de resterande.

Vi skjuter till medel från staten. Men de prioriteringar som ni socialdemokrater gör i regioner och kommuner motsvarar 327 barnskötare som, om de tar hand om fyra barn, skulle kunna ta hand om 1 308 barn under ett år. Det motsvarar 324 elevassistenter, 313 undersköterskor eller 359 vårdbiträden. Det är de prioriteringar som ni väljer att göra. Om ni slutar att ge kampanjbidrag till era egna organisationer kommer ni att få mer pengar till välfärden. Men det handlar också om prioriteringar. Och nu har vi sett era.

Anf. 14 EVA LINDH (S):

Fru talman! Sverige sticker ut med de sämsta tillväxtutsikterna i Europa. Vi är nu inne i en lågkonjunktur med en förväntad ökad arbetslöshet. Priserna i Sverige har ökat mer än i våra nordiska grannländer. Nästan hälften av de ensamstående föräldrarna lånar pengar för att ha råd med mat. Byggbranschen är i kris, och våldsvågen fortsätter. Det är kris i stora delar av välfärden. Vi har en sjukvårdskris.

Så ser det ut i Sverige ett år efter valet. I detta läge har höginkomsttagare fått skattelättnader, och bankerna gör stora vinster.

Vi har i vår socialdemokratiska budget visat att det går att satsa på bostadsbyggande och ta tag i brottsligheten genom att vara hårda i fråga om brotten och stoppa nyrekryteringen samt ge stöd till människor som nu har det tufft ekonomiskt. Framför allt har vi visat att det går att göra mer för att stärka välfärden.

Fru talman! Välfärden har inte haft det så här tufft sedan 90-talskrisen. Underskotten och nedskärningarna når rekordnivåer. Det är varsel, uppsägningar och anställningsstopp i region efter region. SD-regeringen skjuter ifrån sig ansvaret för finansieringen av skolan och sjukvården.

Allra sämst är läget i sjukvården. Alla regioner utom Gotland väntas gå med underskott 2023, och under 2024 blir det ännu tuffare.

Sjukvården är på många håll hotad. Jag vill ge några exempel på hur det ser ut runt om i Sverige. I Örebro handlar det om 600 färre anställda. I Östergötland ska personalkostnaderna minska med motsvarande 600 miljoner kronor, vilket motsvarar 600 personer. I Sörmland minskas personalen med 700. Detta är på allvar. Detta innebär risker för patienter och personalens arbetsmiljö.

Förutom dessa nedskärningar sker det en förflyttning av resurser från låg- och medelinkomsttagare till höginkomsttagare därför att SD-regeringens politik innebär att man tvingar kommuner och regioner till skattechöjningar. Inte alla, men en del, tvingas till skattechöjningar. Och det drabbar särskilt låg- och medelinkomsttagare, det vill säga just de grupper som nu har det särskilt tufft. De måste nu betala mer skatt, samtidigt som de som har högst inkomster betalar mindre. Det är ytterligare en effekt av den politik som nu förs.

Fru talman! Vad borde då göras i stället?

Vi socialdemokrater har föreslagit att tillskotten till sjukvården fördubblas. Vi vill satsa 6 miljarder kronor mer än regeringen. Vi vill dessutom se en ny princip för hur välfärden finansieras. Vi vill att resurser automatiskt ska öka i takt med inflationen, så att vi inte hamnar i ett läge där välfärden tvingas dra ned varje år. Detta skulle också ge en långsiktighet för kommunsektorn. Vi vill öka tillskotten till kommunsektorn med totalt 26 miljarder kronor nästa år.

Fru talman! De gängrelaterade skjutningarna fortsätter. Barn mördas och mördas. Oskyldiga drabbas av gängkrigen som pågår. Läget i vårt land är mycket allvarligt. Detta hotar faktiskt hela vårt samhälle. Enligt rikspolischefen rekryteras varje dag tre nya medlemmar in i gängkriminalitet.

Detta brutala och hänsynslösa våld måste naturligtvis stoppas. Vi måste göra mer för att skärpa straffen och stärka och rusta polisen. Men vi måste också arbeta förebyggande med tidiga insatser i förskolan och skolan. Här är kommunerna så otroligt viktiga, därför att det är de som också arbetar med de förebyggande insatserna.

Regeringen har i detta läge, när man minskar resurserna till välfärden, också föreslagit nedskärningar av de riktade satsningarna som går till att bryta nyrekryteringen i de utsatta områdena.

Återigen visar vi att det går att göra annorlunda. Vi skjuter till mer pengar. Men vi föreslår också en miljardsatsning på lokala åtgärder för att stoppa gängvåldet. När ett gängrelaterat våldsbrott har skett, eller när oron ökar i ett område, ska kommunerna ha resurser för att kunna göra det som krävs för att stoppa gängkriminaliteten och för att bryta nyrekryteringen.

Fru talman! Vi har ett bra sätt att fatta beslut i vårt land, där beslut fattas så nära människor som möjligt. Det är viktigt. Och det är en bra tradition med lokalt inflytande och självstyre. Det är viktigt att kommuner och regioner har möjlighet att besluta nära människor. De vet hur det ser ut i de egna kommunerna och regionerna.

Men skillnaderna mellan kommunerna och regionerna är alltför stora. Tuffast är det för de minsta kommunerna i glesbygd men också för dem som har lägre så kallad skattekraft.

Nu pågår en utredning av utjämnningssystemet, och det är bra. Det handlar om hur vi ska fördela resurserna – inte bara om hur mycket pengar som ska gå till kommuner och regioner utan också om hur de ska fördelas.

Vi i Sverige tjänar inte på att landet glider isär. Vi behöver öka jämlikheten i Sverige och ge möjlighet att skapa mer jämlika förutsättningar i kommunerna. Alla kommuner, från norr till söder, ska kunna ha en bra välfärd. Det är faktiskt en fråga om rättvisa.

Fru talman! Vi behöver fortsätta att öka de generella statsbidragen. Det generella statsbidraget ska vara utgångspunkten i den ekonomiska styrningen av kommunsektorn. Det möjliggör en anpassning efter lokala och regionala behov. Detta är särskilt viktigt då utmaningarna är stora, samtidigt som de skiljer sig åt mellan kommuner och mellan regioner.

Fru talman! Privatiseringar och avregleringar har visat sig kosta pengar, öka ojämlikheten inom sjukvården och öka segregationen inom skolan. Företag har kunnat göra vinster på bekostnad av god kvalitet, och det har öppnat upp för välfärdsbrottslighet. Vi har sett många rubriker om detta de senaste veckorna. Det gör mig både arg och upprörd – här måste vi ta krafttag. Marknadiseringen har nämligen också inneburit att arbetsvillkoren försämras för dem som arbetar inom välfärden, att vården splittas upp och att plånboken styr alltmer – inte patienternas behov.

Vinstjakten hör inte hemma i svensk välfärd. Resurser avsatta för välfärden ska användas till att förbättra skolresultaten och ge våra äldre och sjuka en trygg omsorg och vård, inte till stora vinstuttag. Därför kommer vi att fortsätta arbeta för att ta tillbaka den demokratiska kontrollen över välfärden.

Fru talman! Vi socialdemokrater hade velat se en annan budget för 2024 – en budget för att våra äldre ska få en värdig äldreomsorg, för att förhindra den vårdkris som vi nu är inne i, för att få en likvärdig skola för alla barn och ungdomar i Sverige och för att vi ska ha resurser för att stoppa nyrekryteringen. Vi vill se en ny princip för hur välfärden ska finansieras och föreslår en fördubbling av satsningarna på svensk sjukvård. Vi föreslår akuta insatser för att stoppa gängvåldet och bryta nyrekryteringen.

Allt detta ryms inom samma budgetutrymme som finns i regeringens budget. Det handlar om prioriteringar. Vi prioriterar välfärden. Vi fortsätter vara välfärdens förkämpar. Vi står upp för den svenska välfärdsmodellen.

Vad Sverige behöver är satsningar på välfärden som skapar ett mer sammanhållet och rättvist samhälle, där kommuner och regioner kan ha en bra välfärd för alla, oavsett vem du är eller var du bor. Det handlar om att hela landet ska leva och växa. Sverige kan verkligen bättre än så här!

(Applåder)

Anf. 15 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik:

Fru talman! Det är viktigt att läsa alla budgetförslag för att få en förståelse för vad olika partier önskar göra och prioritera i sina budgetar. Samtidigt kan budgetar också ge en förståelse för den politik ett parti bedriver.

Ett budgetförslag kan dock även sakna självrannsakan. Att välja nya prioriteringar kan kräva att man först rannsakar sig själv – som parti och som enskild ledamot i riksdagen eller, för den delen, i en kommun – och ser det ansvar man bär för att en ohållbar politik tidigare har fått vara norm i detta land.

Det är inte någon hemlighet att jag tänker på avsaknaden av självrannsakan i Socialdemokraternas politik. Det är ingen som hört Socialdemokraterna be om ursäkt för den urusla politik man bedrivit på exempelvis migrationsområdet, som skapar enorma problem för våra kommuner och regioner.

Man har kraftigt ökat befolkningen utan motsvarande ökning av antalet medarbetare i välfärden för att täcka exempelvis invandrades större vårdbehov och hantera de sociala problem som uppstått i skolan och därefter inom exempelvis socialtjänsten. Vissa grupper bedriver nu rent av en lögnaktig kampanj riktad mot svensk socialtjänst.

Socialdemokraternas politik har skapat ett sargat Sverige, ett splittrat Sverige med utanförskap och segregation, där människor sett ett av världens bästa länder förvandlas till ett land med gängkriminalitet och skjutningar som vardag. Det är en politik som SD och regeringen nu lägger om.

Är Eva Lindh och Socialdemokraterna nu beredda att erkänna för svenska folket att den politik man bedrivit i årtal haft en enormt negativ påverkan på vårt land inom exempelvis sjukvård och skola och skapat splittring i samhället, vilket lett till enorma problem för våra kommuner och regioner?

Anf. 16 EVA LINDH (S) replik:

Fru talman! Socialdemokratin har alltid – och det är jag väldigt stolt över – stått upp för välfärden och stärkt den. Jag tycker att Mattias Eriksson Falk ska titta på hur många fler som anställdes inom välfärden under den tid Socialdemokraterna styrde Sverige och ledde den regering som gjorde dessa satsningar.

Vi kommer att fortsätta göra detta. Vi kommer alltid att stå upp för välfärden, för vi vet att den är så otroligt viktig för människor och också har en bra fördelande effekt. Den kommer alla människor till godo, oavsett plånbok. Jag är stolt över de prioriteringar vi har gjort.

Men vi kommer att behöva fortsätta prioritera välfärden. Det är just därför vi i vår budget har mer pengar för att stärka den, för det behövs.

Detta blir så märkligt, tycker jag. Jag måste återigen ställa frågan till Sverigedemokraterna: Om man är så missnöjd med hur välfärden ser ut i dag, varför ger man då mindre resurser till välfärden och inte mer? Det som händer nu är att det sker neddragningar i välfärden runt om i Sverige. Är det detta som behövs, om man nu säger att välfärden behöver stärkas? Är det mindre pengar som behövs i stället för mer? Jag förstår inte hur logiken hänger ihop.

Anf. 17 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik:

Fru talman! Jag noterar att ledamoten från Socialdemokraterna inte är beredd att be om ursäkt för den ohållbara migrationspolitik man har bedrivit under alla år. Det är trots allt så, som jag också nämnde i mitt anförande, att vårdbehovet är större hos människor som har invandrat till Sverige. Även om anställningarna i välfärden kanske generellt har ökat något har det alltså inte motsvarat det ökade behovet av välfärdens tjänster.

Jag ser att det inte kommer något svar från Socialdemokraterna där. Jag noterar att ledamoten inte heller nämner något om migrationspolitiken i sitt svar till mig, trots att det var det jag frågade om. Det är detta som har skapat de sociala problem vi har i Sverige i dag, med utanförskap och

splittring. Det är er politik som har lett till den migrationspolitik vi tidigare hade i landet, som Sverigedemokraterna och regeringen nu lägger om.

Men jag tog fasta på en annan sak som ledamoten sa i sitt anförande; ledamoten pratade om skattehöjningar och att detta är något som nu sker i landets kommuner och regioner. Jag kollade med SKR och såg då att det under 2024 är 13 kommuner som väljer att höja skatten. Vad den specifika anledningen till detta är kan jag inte säga. Men jag kan konstatera att det under 2016, när Socialdemokraterna var i regeringsställning tillsammans med Miljöpartiet, var 15 kommuner i landet som höjde skatten. Ska man tolka detta som att Sverigedemokraterna och regeringen nu bedriver en bättre välfärdspolitik, som skapar bättre förutsättningar för kommunerna? Vi skjuter under dessa tre år till 30 miljarder i generellt ökade stöd till kommunerna.

Anf. 18 EVA LINDH (S) replik:

Fru talman! Mattias Eriksson Falk kan fråga kommunerna där ute om de tycker att de har det lättare i dag än vad de hade för några år sedan. Jag tror att han kommer att få ett entydigt och tydligt svar: Det är mycket svårare i dag.

Jag ska svara på migrationsfrågan, även om det faktiskt inte är detta vi diskuterar i dag. Nu handlar det ju om resurser till kommuner och regioner.

Vi ställde ju om migrationspolitiken. Den politik som gäller i dag är ju den som vi ändrade på. Den innebär att färre kommer till Sverige i dag än vad som var fallet under flera tidigare år.

Det blir hopplöst att alltid ha den här diskussionen. Välkommen till den verklighet som vi befinner oss i! Om du, Mattias Eriksson Falk, skulle säga till en av de personer som hörde av sig till mig i går varför hon inte får den sjukvård som hon behöver tror jag att du skulle säga att det beror på att migrationspolitiken såg annorlunda ut tidigare.

Det handlar ju om prioriteringar! Det handlar ju om vad vi vill lägga pengarna på i den verklighet som vi lever i! Neddragningar i regionerna – det vill säga i sjukvården – drabbar människor.

Vi har fortfarande inte fått något svar på om ni i Sverigedemokraterna tycker att det här är bra. Är ni nöjda med denna politik och vad den innebär för svenskar här i Sverige i dag?

Anf. 19 ADAM REUTERSKIÖLD (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Eva Lindh för redovisningen av Socialdemokraternas förslag till budget.

Det blir lite märkligt när man ser att mer resurser alltid är svaret på frågorna och att högre skatt alltid är svaret på hur man ska göra. Det handlar naturligtvis om en ideologisk gränsdragning när det gäller hur vi väljer att se på verkligheten.

I dessa debatter pratas det mycket om mer resurser; det är alltid svaret på frågorna. Jag skulle vilja fråga hur vi ska finansiera de här delarna. Det är också en viktig del av budgetdebatten, som ofta kommer i skymundan. Det är alltid enkelt för oppositionen att föreslå mer resurser.

Man kan konstatera att mycket av den problematik som vi har i Sverige i dag, som vi behöver lösa, grundar sig på en rad olika beslut som fattades av den förra regeringen. Det är ganska stora och drastiska beslut – och även brist på beslut – som gör att vi är i detta läge.

Jag skulle vilja fråga ledamoten dels hur socialdemokratin tänker sig att få majoritet för en budget, dels hur man finansierar de ökade resurserna till kommuner och regioner.

Anf. 20 EVA LINDH (S) replik:

Fru talman! Där kom den framtida regeringsfrågan upp. Det kan jag inte sia om. Jag tror att det handlar om hur väljarna röstar i nästa val. Vi får se hur det ser ut framöver. Jag tror inte att så många just nu är så nöjda med situationen i landet.

Vi har samma budgetutrymme som den SD-styrda regeringen, så vi finansierar vårt budgetalternativ. En skillnad är att den skattesänkning som vi har riktar sig till låg- och medelinkomsttagare och inte så mycket till höginkomsttagare. Detta är en del.

Den andra delen är att vi vill ta ut en skatt på bankernas övervinster. När bankerna gör så stora övervinster som de faktiskt gör nu är det helt rimligt att de är med och bidrar. Vi har en annan politik. Vi skiljer oss från regeringen. Vi vill stärka välfärden. Det är viktigt att Sverige har en fortsatt bra äldreomsorg och en bra skola för alla barn.

Det är klart att vi måste värna varje skattekrona; det är ju otroligt viktigt. En hel del försvinner i marknadseringen och genom välfärdsbrott. Pengar går till annat än det som de ska gå till. Jag tycker att det är jätteviktigt att vi verkligen tar tag i detta. Vi måste naturligtvis se till att de pengar som ska gå till välfärden också gör det.

Anf. 21 ADAM REUTERSKIÖLD (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Eva Lindh för svaret.

Jag väljer att höra att många av de delar som Socialdemokraterna finansierar inte finns med i ledamotens svar. Jag undrar fortfarande hur dessa delar faktiskt ska finansieras.

Svaret är naturligtvis högre skatter. Detta är ett svar som man alltid kan ge i opposition och som ett socialistiskt parti. Jag tror dock inte att problematiken ligger där.

Inget av våra partier vill ha dålig välfärd. Frågan är bara hur bra välfärd ska åstadkommas. Är det genom att begränsa människors möjligheter att ta sig igenom denna svåra ekonomiska situation genom att höja skatterna på till exempel drivmedel, vilket slår hårt mot alla medborgare i Sverige, inte minst mot dem som bor i mindre kommuner långt ute på landet? Eller är det genom att införa en skatt som man vet inte går att införa under nästa år? Man kommer att ha problem med att man inte har finansiell täckning för de utgiftsökningar som man hanterar.

Jag tror att det som saknas är en ansvarsfull hantering av den finansiella politiken för att bekämpa inflationen i kombination med en ökning av prioriteringarna och effektiviseringarna i verksamheterna i stat, region och kommun. Jag tror att svaren på frågorna kan ligga i den riktningen. Jag hörde dock i svaret att prioriteringar och effektiviseringar inte finns med i vokabulären.

Jag tror att vi har olika syn på hur konflikterna ska lösas. Jag tror dock inte att något av våra partier vill ha en sämre välfärd.

Anf. 22 EVA LINDH (S) replik:

Fru talman! Jag ska försöka att vara tydlig.

Jag tycker också att det är viktigt att effektivisera där det går att effektivisera. Jag nämnde att jag tycker att skattepengar försvinner ut via till exempel välfärdsbrott eller vinster som går ned i fickorna på människor som bedriver verksamheten. Det tycker jag är orimligt. Där borde vi kunna vara överens om att effektivisera och använda pengarna till välfärd.

När det gäller det andra rynkade jag lite på ögonbrynen. Jag tycker att det är märkligt. Socialdemokraterna har ju ett förslag om att sänka skatten. Då blir det märkligt att säga att vi skulle höja skatten.

Vi har faktiskt insatser för de människor som verkligen har det ekonomiskt tufft nu när den tuffaste månaden – januari – kommer. Det finns barnfamiljer som behöver låna pengar för att köpa mat till barnen. Det är inte värdigt Sverige att ha det på det sättet. Där tycker jag att man ska ha insatser, och det har vi socialdemokrater.

Det är klart att skatten på bankernas övervinster hade gått att införa. Vi har ett förslag om att ta en del av de enorma övervinster som bankerna gör för att finansiera en del av den budget som vi har.

När det gäller inflationen har jag lyssnat noga på finansministern. Jag antar att Adam Reuterskiöld och finansministern har samma uppfattning. Även finansministern säger att vi socialdemokrater tar hänsyn till inflationen och har en budget som inte ökar inflationen.

Vi tar ansvar för inflationen, och vi tycker att detta är en viktig fråga. Att satsa på välfärden är inte inflationshöjande, och jag tycker att vi behöver fortsätta att satsa på den.

(Applåder)

Anf. 23 ADAM REUTERSKIÖLD (M):

Fru talman! Sverige står inför många problem i framtiden. Vi är nu inne i en lågkonjunktur samtidigt som vi fortsatt måste förhålla oss till en hög inflation och kraftigt höjda räntor. Det pressar såväl den enskilda medborgaren och näringslivet som staten, kommunerna och regionerna.

Med oro och krig runt om i världen och med ett osäkert ekonomiskt världsläge gäller det att föra en förnuftig och klok finanspolitik. Vi kan se hur en rad stora beslut – och brist på beslut – har försatt Sverige i en situation med många svåra problem att lösa. Brist på fossilfri energi, bristande utbyggnad av kraftnäten, eftersatt underhåll, bristande investeringar i infrastruktur och behov av satsningar på rättsväsendet gör att det blir allt viktigare att prioritera i kommunernas och regionernas ekonomi.

Tack vare vår moderatledda regering som har en majoritet bakom sin budget och som står för en ansvarsfull ekonomisk politik ser vi nu att vissa effekter kan skönjas. Vi kan se hur inflationen tenderar att bromsa in. Vi kan också se hur marknadsräntor sjunker. Men vi måste hålla ut och hålla i för att bekämpa inflationen och den lågkonjunktur vi befinner oss i.

Det är stabilitet och långsiktighet som behövs i just det här läget. Regeringen jobbar vidare för att ge Sverige och våra kommuner bästa möjliga förutsättningar att leverera välfärd. Mycket av regeringens politik kommer att ge positiva effekter för kommunsektorn även utanför detta budgetområde.

Det handlar om satsningar på att bekämpa kriminalitet och att bekämpa välfärdsbrott. Men även att sänka drivmedelskostnaderna kommer att ge

ökade möjligheter för kommunsektorn att ge välfärd. Även sänkta skatter på sparande och arbete, ökade rotavdrag och sänkta skatter för pensionärer kommer att göra det lättare för medborgarna och därmed även lättare för kommunerna.

Det är mycket av välfärden som produceras inom ramen för regioner och kommuner. Det motsvarar ungefär 22 procent av bnp föregående år. Egentligen borde kommunsektorn med sin beskattningsrätt kunna ansvara för sin egen ekonomi. Det ska dock sägas att staten är den enskilt största kostnadsdrivaren för sektorn. Staten bör, som regeringen nu också gör, se till att kommunerna ges möjligheter till omedelbart stöd samtidigt som man förbättrar de långsiktiga förutsättningarna.

Det är viktigt att den statliga styrningen inte skapar hinder utan i stället stöder kommunerna och regionerna i anpassning till nya förutsättningar, effektivisering och användning av nya arbetssätt. Det görs framför allt genom generella bidrag, vilket ger kommunerna möjlighet att själva ta ansvar för var och hur pengarna ska användas. Olika kommuner och regioner har olika förutsättningar och gör olika prioriteringar.

Herr talman! I dessa debatter ges ofta uttryck för en budgivning i hur mycket mer pengar man vill lägga i sina budgetar. Det är som om man kan mäta nyttan för medborgarna enbart i pengar, kronor och ören. Mer pengar i debatten är alltid svaret på alla frågor.

Det kan tvärtom leda till oönskade och oanade konsekvenser med skenande inflation och ökade levnadskostnader för vanliga människor. Mer pengar ger inte per automatik mer nytta. Det gäller att fokusera på att maximera marginalnyttan.

Det finns ingen omedelbar korrelation mellan pengar och kvalitet. Ytterligare analys av kvalitet måste initieras där benchmarking kan vara ett bra verktyg. Det finns en stor potential för effektivisering inom sektorn. Det visar många studier.

Effektivisering är även ett sätt att skapa nytta. Prioritering är ett annat. Skateboardsamordnare, danspedagog, kommunala poeter eller hundratals informatörer kanske inte är det som skapar största möjliga nytta för medborgarna, och inte heller att bygga badhus för miljarder.

Hur varje kommun förvaltar sina medel är uppgifter som är avgörande för vilken motståndsförmåga man har i sämre tider. Det är även viktigt att kommunsektorn tar ansvar för den enskildes ekonomiska situation och inte höjer skatterna. Det kommer att slå hårt mot vanliga medborgare och inte minst mot dem som är mindre bemedlade.

Utgiftsområdet uppgår till ungefär 174 miljarder kronor, och ökningen av anslaget omfattar nästan 40 procent av det reformutrymme som finns. Det är uppdelat i fem olika anslag, kommunalekonomisk utjämning, utjämningsbidrag för LSS-kostnader, bidrag till kommunekonomiska organisationer, tillfälligt stöd till enskilda kommuner och regioner samt medel till befolkningsmässigt mindre kommuner.

Det totala anslaget är en ökning med totalt 16,7 miljarder jämfört med den budget som lades fram för 2023. Den ökningen utgörs primärt av de generella statsbidragen. Via den kommunala utjämningen går ganska exakt 16 miljarder till området. Av dessa utgör 10 miljarder en särskild satsning till kommunerna på 7 miljarder, och regionerna får 3 miljarder.

Många kommuner står inför ett trappsteg vad gäller investeringar i ökad välfärd, mycket beroende på att investeringarna har varit eftersatta.

Det är något vi kan se inte bara i den kommunala sektorn utan även bland statliga myndigheter och verk. Det beror både på en befolkningsmässig ökning och på en bristande långsiktig planering.

Herr talman! Det har även gått mycket bra för kommunerna de senaste åren. Det har gjorts stora överskott de senaste åren som har avsatts i resultatutjämningsreserver. Detta har dock belyst problemet hur man kan hantera fluktuationerna. Avsättningen till resultatutjämningsreserven har ökat. I dag finns det ungefär 53 miljarder kronor i utjämningsreserven i kommunsektorn. Under pandemin tillfördes sektorn mer bidrag än vad man många gånger kunde tillgodogöra sig.

Det finns dock ett problem med hur dessa medel ska frigöras. Därför har regeringen gett förslag till ett nytt sätt att hantera detta. Regeringen kommer att ge kommuner bättre möjligheter i det nya förslaget om en så kallad resultatreserv. Det kommer att förenkla för kommunerna att göra upp och följa en långsiktig ekonomisk plan.

Generella statsbidrag som premieras i årets budget är att föredra för att kunna användas för individuella kommunala behov. Det finns dock behov av styrda statliga bidrag. För att effektivisera detta och för att förenkla hanteringen som i många stycken kan vara väldigt kostsam och problematisk för många kommuner föreslår regeringen en digital informationsportal där man kan ha samlad information om de riktade statsbidragen. Samverkan och samordning mellan olika nivåer i den offentliga förvaltningen kan utvecklas.

Herr talman! Mycket kan och behöver göras för att ge Sverige ett bättre läge. Det kan också behövas mycket för att ge oss möjligheten att lämna över landet till våra barn i ett bättre läge än vad det var när vi tog över. Jag vill därför yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 24 EVA LINDH (S) replik:

Herr talman! Jag vill ställa en verkligen allvarligt menad fråga som handlar om den gängkriminalitet vi har i Sverige i dag.

Våldsvågen eskalerar. Den har inte vi och inte den här regeringen fått stopp på. En av de frågor som är viktiga är det som vi inte talar om i dag, det vill säga straffen och allt detta. Men det vi berör här i dag handlar om hur vi ska kunna stoppa nyrekryteringen.

För varje person som vi nu får fast och sätter i fängelse kommer det nya personer in. Pengarna finns inte i kommunerna, som är de som står för de förebyggande insatserna. Många kommuner som jag talar med har inte möjligheten att göra de insatser som de skulle vilja göra för att kunna arbeta förebyggande för att stoppa det tidigt så att inte fler kommer in i kriminalitet.

Jag vill bara höra med Adam Reuterskiöld: Vad tänker ni om det? Hur ska det gå till när nu kommuner och regioner inte får, som vi säger, tillräckliga resurser för att stoppa nyrekryteringen?

Anf. 25 ADAM REUTERSKIÖLD (M) replik:

Herr talman! Tack för frågan! I min erfarenhet av kommuner som kommunstyrelsens ordförande har jag haft stora möjligheter att fundera på just de frågorna. Jag håller med om att det är oerhört viktigt. Skolan har till exempel en avgörande inverkan på hur vi hanterar situationen. Men det är inte bara det.

Mycket görs inom området som har att göra med samverkan mellan olika delar. Vi har i Sverige generellt sett varit dåliga på att samarbeta över de olika gränserna. Vi försökte väldigt mycket att samarbeta mellan polisen, socialtjänsten och skolan. Vi såg till att de samverkade på en ganska tidig nivå bland skolor så att den utveckling som en elev har kanske redan i tio- till tolvårsåldern eller kanske ännu yngre kan hanteras på en gång.

Därför gör man också lätnader i att kunna dela med sig information. Jag tror inte att resurserna är avgörande här. Det handlar snarare om samverkan och hur man effektivt kan hantera situationen på ett tidigt stadium, och då är det samverkan som gäller. Det kräver naturligtvis vid vissa tillfällen mer resurser också, och det har vi tillfört kommunsektorn.

Anf. 26 EVA LINDH (S) replik:

Herr talman! Jag ska börja med den del som jag verkligen håller med om. Jag tycker också att det är otroligt viktigt att vi och kommunerna får bättre förutsättningar att samarbeta. Jag tror att det är en viktig insats att göra.

Men vi skiljer oss åt när det kommer till resurserna. Även om vi kan prata med varandra och hitta de ungdomar eller barn som vi ska hjälpa finns det ju ingenting att göra om det inte finns resurser att sätta in för att stötta de barn och ungdomar som är på väg in i kriminalitet. Jag hävdar att resurser faktiskt spelar roll.

Man ska vara noggrann med resurser – det håller jag absolut med om. Det handlar om vad man ska prioritera. Som jag har sagt tidigare är det väldigt avgörande att prioritera i politiken.

Men när man ändå upptäcker de barn och ungdomar som behöver det här stödet och det inte finns resurser – vad är då Adam Reuterskiölds svar till de kommuner som nu verkligen vill göra saker för att förebygga och stötta barn och ungdomar och hindra att de kommer in i kriminalitet?

Anf. 27 ADAM REUTERSKIÖLD (M) replik:

Herr talman! Jag kan börja med att säga att vi inom en rad områden i vår budget har tillfört resurser till både kommunsektorn och områden som har med lag och ordning att göra, vilket också är avgörande. Det handlar om att kunna hantera personerna på ett bra sätt efter det att de har kommit in i det kriminalvårdande området.

Det är ett problem att ert svar på frågorna alltid är mer pengar. Jag tror faktiskt inte att det alltid är mer pengar som är svaret på alla frågor. Vi kan till exempel se att kommunalskatten sedan 1980 ständigt har höjts. När kommer vi till ett läge där resurserna tar slut? De resurser som ledamoten pratar om är egentligen skatt – det ska vi vara tydliga med. Man måste kunna balansera detta mot hur effektivt vi använder resurserna. Svaret på frågan kan inte alltid vara mer resurser. Svaret måste också vara hur vi bättre kan hantera de resurser vi redan har.

Jag tror att samverkan mellan skola, socialtjänst och polis är det absolut mest effektiva sättet att hantera nyrekryteringen. Att kunna dela information – det tror jag är det primära i Kommunsverige. Det hör man när man frågar dem.

Anf. 28 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Herr talman! Hushållen pressas av fallande realinkomster, höga matpriser och kraftigt stigande bolåneräntor samtidigt som bank- och matjättar gör rekordvinster på konsumenternas bekostnad. Måndagens rapport från Konjunkturinstitutet konstaterar att livsmedelspriserna har höjts omotiverat mycket de senaste åren.

En regerings ansvar är att se till att vi som samhälle tillsammans tar oss genom krisen och att fördela krisens bördor rättvist. Men i stället bidrar regeringen genom sin chockerande passivitet till att hushållen går på knäna. Det räcker inte att fika med de stora livsmedelskedjorna och tro att de därefter kommer att sänka sina priser.

Vi står inför en välfärdskollaps när varslen väller in över sjukhusen, äldreomsorgen alltid är underbemannad och lärarna inte får de resurser som behövs för att göra ett bra jobb i klassrummen. I stället för att se till att välfärden får resurser prioriterar regeringen och Sverigedemokraterna skattesänkningar för framför allt välbärgade. Än en gång visar regeringen och Sverigedemokraterna vilka som får ta smällen i krisen.

När gängvåldet terroriserar vårt samhälle med bombdåd och skjutningar behövs en regering som kavlar upp ärmarna och satsar det som krävs för att sätta stopp för gängen. Det behövs en regering som avsätter resurser till socialtjänsten för att se till att ungdomar på glid hamnar rätt. Det behövs en regering som satsar på skolan. Till skillnad från regeringen satsar Vänsterpartiet på förebyggande arbete med barn och unga i riskgrupp och skjuter till medel för det brottsförebyggande arbetet mot gängkriminalitet.

Välfärdssektorn har under lång tid varit underfinansierad och håller nu på att vittra sönder helt. För att välfärden ska kunna fortsätta att vara ett av samhällets grundfundament behövs resurser så att de som behöver vård får det i tid, de som är på väg in i gängkriminalitet kan stoppas och de som är äldre kan få det stöd de behöver i vardagen.

Alla som söker sig till förskolan, sjukvården, skolan och äldreomsorgen behöver en god arbetsmiljö och goda arbetsvillkor. Det skapas genom satsningar, inte genom nedskärningar.

Vi i Vänsterpartiet prioriterar i vår budgetmotion betydande resurser till välfärdssatsningar via generella statsbidrag. Vi prioriterar ett klimatomställningsarbete som kan ta oss till målet om nettonollutsläpp, inte i motsatt riktning.

Kommunerna, och framför allt regionerna, räknar med ett budgetunderskott på över 30 miljarder under 2024. SKR räknar med underskott i stort sett i alla regioner och i de flesta kommuner nästa år. Underskott – trots alla nedskärningar som görs 2023 och alla de nedskärningar som planeras inför 2024! Ändå menar regeringspartierna och Sverigedemokraterna att de satsar på kommunerna. Vi har hört det förut, och vi hör det i denna debatt.

Herr talman! Fem fackförbund skriver via sina ordförande vad de ser framför sig: ”När vi läser statsbudgeten blir det uppenbart att regeringens budgetprioriteringar riskerar att leda till en sämre välfärd för landets invånare. Det kommer påverka arbetsmiljön för välfärdens personal och göra fler sjuka, samtidigt som det kommer att försämra möjligheterna för dem att göra ett gott jobb.”

Prot. 2023/24:53

20 december

Allmänna bidrag
till kommuner

Samtidigt konstaterar Sveriges Kommuner och Regioner att sjukskrivningarna ökar. Det är tragiskt för dem som drabbas av utbrändhet eller söndervärkt kropp, men det ökar också kommunernas kostnader med sjuklöner och vikarier. I värsta fall är det vikariestopp, och de få som är kvar får pressa sig lite till och riskera att bli sjukskrivna i sin tur. Många kommuner och regioner har redan infört både vikarie- och anställningsstopp samtidigt som vikarier sägs upp, personal varslas och vissa personalkategorier mer eller mindre försvinner helt.

I år har till exempel Malmö dragit ned skolbudgeten med 200 miljoner. Elevassistenter och annan stödjande personal har fått gå, och vissa klasser har över 32 elever. I Göteborg är det vikariestopp i skolan, liksom i Hudiksvall, Tranås, Ludvika, Sundsvall med flera kommuner. I Stockholm, Gagnef, Motala och flera andra kommuner är det vikariestopp i förskolan, och i Borlänge är det vikariestopp på äldreboendena. Ronneby är en av många kommuner som har både vikarie- och köpstopp i skolan, medan Norrköping har vikariestopp på biblioteken. Detta är bara ett axplock av de vikarie- och inköpsstopp som kommunerna infört. Som vi redan har hört i debatten planerar regionerna att minska sin personal, och det i ett läge där vården redan går på knäna.

Men detta verkar regeringen och Sverigedemokraterna tycka är bra. Det handlar ju bara om prioriteringar, menar man. Regeringen anser att kommuner och regioner kan effektivisera och skära ned. I praktiken betyder det längre köer till vården, sämre skola och nedlagda busslinjer. Oftast är det också det förebyggande arbetet som får stryka på foten. Samtidigt som unga dras in i gängkriminalitet tvingas kommunerna spara på skola och verksamhet för unga.

Vänsterpartiet vill därför öka resurserna för att möjliggöra bibehållen personaltäthet i välfärden. Totalt föreslog vi 20 miljarder kronor mer än regeringen i generella statsbidrag plus 1 miljard kronor i form av ett generellt statsbidrag för ett glesbygdstillägg inom sjukvården. Men vi har också föreslagit ytterligare medel i finansutskottet efter att SKR:s försämrade prognos kom.

Herr talman! Förskolan och skolan har ett viktigt uppdrag att vara kompensatoriska. Alla barn ska få samma förutsättningar att leka, lära och utvecklas. En bra verksamhet motverkar segregation och bidrar till ett mer jämlikt samhälle. Men då måste också alla barn ha likvärdiga förutsättningar att ta del av skolans och förskolans verksamhet. I dag kan avgiften för förskola och fritidshem vara ett hinder för barn i familjer med små resurser. Därför vill vi genomföra en riktad sänkning av avgifterna och införa ett fribelopp så att alla barn har möjlighet att ta del av verksamheten.

Herr talman! De tio kommunerna med lägst skatt hittar vi i Region Skåne och i Stockholms län. Det är Stockholm och de orter där de boende pendlar till höginkomstjobb i Malmö och Stockholm. De tio med högst skatt är små kommuner på landsbygden, och åtta av dem finns i norra Sverige. Nästa år ökar skatteskillnaden mellan kommunen med sammanlagt lägst skatt och den med högst till 6 kronor och 32 öre.

Vi kan inte ha ett Sverige som är så här delat. Därför måste vi stärka kommunsektorn, och det är de kommuner som har störst utmaningar som behöver mest. För att mindre kommuner ska kunna erbjuda en välfärd på lika villkor föreslår Vänsterpartiet en indexering av statsbidragen så att de kan följa såväl demografin som prisutvecklingen.

Det är inte bara stora skillnader mellan kommuner; det är också stora klyftor inom kommuner. Inom till exempel våra storstäder finns det gigantiska klyftor, och mellan ändhållplatserna i Stockholms tunnelbana skiljer det flera år i medellivslängd. Personer som har eftergymnasial utbildning förväntas leva fem och ett halvt år längre än personer som inte har gått ut gymnasiet.

Det är sociala klyftor som bidrar till att dela upp vårt samhälle. Det är min och Vänsterpartiets absoluta övertygelse att en stark, gemensamt finansierad och jämlik välfärd med väl fungerande skola, fritidsverksamhet, sjukvård och socialtjänst, låg arbetslöshet och ett starkt socialt försäkrings-system är det bästa sättet att motverka klassamhället. Dagens stora klyftor mellan människor och mellan kommuner måste minska. Hela Sverige behövs, och alla människor behövs.

Med Vänsterpartiets förslag till budget hade kommuner och regioner kunnat fortsätta att leverera en bra välfärd i stället för att behöva anpassa sig till den högerkonservativa nedskärningsbudgeten.

Med det, herr talman, hänvisar jag i övrigt till vårt särskilda yttrande.

Anf. 29 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik:

Herr talman! Det är en spännande debatt vi har här om statsbidragen till kommunerna och vilka stöd och resurser som Sverigedemokraterna och regeringen faktiskt skjuter till. Vi ger 16 miljarder extra till kommuner och regioner, varav 10 miljarder i generellt ökade bidrag. Dessa kommer att gälla inte bara under detta år utan även under de kommande två åren, alltså 30 miljarder extra i generellt stöd till kommuner och regioner.

För att nämna några andra satsningar som görs skjuter vi till 850 miljoner för att höja kunskapsresultaten i skolan, förlänger tilläggsbidraget för ekonomiskt utsatta barnfamiljer i bostadsbidraget, sänker skatten på bensin och diesel, sänker reduktionsplikten och gör en särskild satsning på kompetenshöjning inom äldreomsorgen. Allt detta innebär bra möjligheter att hjälpa välfärden.

Vi gör även en satsning på rättsväsendet och en satsning på att stärka försvaret.

Allt detta är till för att bygga ett starkare samhälle. Det skapar jobb, och det skapar förutsättningar för en starkare ekonomi för bland annat barnfamiljer, som jag nämnde. Naturligtvis får det påverkan även ute i kommuner och regioner.

Vänsterpartiet, ledamotens parti, hade ett avgörande inflytande på statsbudgetarna åren 2015–2018 utifrån det samarbete man då hade med S-MP-regeringen. Jag nämnde tidigare att trots detta samarbete var det fler kommuner som höjde skatten 2016 än vad det är inför kommande år. Då undrar jag: Vad beror det på att fler kommuner höjde skatten 2016 än nu, med tanke på att Vänsterpartiet då hade ett avgörande inflytande över tillskotten till välfärdens resurser?

Anf. 30 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Mattias Eriksson Falk!

Jag kan konstatera att de flesta kommuner och regioner väljer att inte höja skatten. De säger också att de inte gör det därför att det inte finns något utrymme kvar. Det är det som är den stora skillnaden: Det finns inget utrymme kvar i människors plånböcker för att betala höjd kommunal skatt.

Vi ska vara tydliga med att i kommuner och regioner är skatten platt. Alla betalar en lika stor procentandel av sin inkomst i skatt. Den statliga skatten är differentierad: Ju högre lön man har, desto mer betalar man i skatt.

För Vänsterpartiet är det viktigt att de som har högst lön också betalar mest i skatt. Då kan vi också satsa på kommunerna, så att det inte drabbar dem med de lägsta inkomsterna att betala mer skatt.

Det är intressant att vi i Mattias Eriksson Falks fråga och inlägg får höra om alla dessa satsningar som regeringen och Sverigedemokraterna gör i sin budget. Det är jättebra! Det är fina satsningar. Men kommunerna och regionerna saknar 30 miljarder. Det är vad de måste skära ned.

Jag räknade upp, och vi har hört det i andra inlägg, vad kommunerna och regionerna sparar på. De sparar på personal. Vad spelar de småpengar som regeringen och Sverigedemokraterna lägger på olika satsningar för roll när den generella besparingen är så stor att kommunerna kommer att behöva göra nedskärningar som helt tar ut dessa satsningar?

Anf. 31 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för svaret på frågan – om det nu var ett svar eller inte!

En sak blir lite konstig. Kommuner och regioner ju är beroende av personal med hög och varierande kompetens. Särskilt svårt har det de senaste åren varit att utbilda personer med högre kompetens. Det är till exempel svårt att få tillräckligt med läkare inom regionerna. Det är svårt att få operationssjuksköterskor. Detta är personer som har högre utbildning.

Det som förvånar mig är att ledamoten i sitt anförande talar sig så varm för att de personer som väljer att ta detta ansvar och utbildar sig för att bidra till välfärden ska betala mer i skatt. Varför ska de göra det för att de tar ett ansvar och är en resurs för välfärden? Det är ju det ni säger.

Jag förstår inte varför läkaren, rektorn, specialpedagogen i skolan och operationssjuksköterskan ska betala mer i skatt för att de väljer att vidareutbilda sig för att vara en resurs i välfärden. Det är ju det vi pratar om här. Om ni hela tiden bara vill höja skatten för dem som vidareutbildar sig och under många år skapar denna kompetens, hur ska vi då ens ha människor som utför arbetet i vår svenska välfärd?

Det ni kommer att hämma är ju de här yrkesgrupperna – rektorer, specialpedagoger i skolan och operationssjuksköterskor. Det är dem ni vill höja skatten för. Varför ska de utbilda sig om de ändå inte kommer att ha någonting för att de faktiskt tar ett ansvar för samhället?

Anf. 32 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik:

Herr talman! Det är en intressant bild som ledamoten här målar upp av högre utbildning – som om man utbildade sig till exempelvis läkare bara för att lönen var så hög eller valde att bli rektor för sin skola bara för att få lite högre lön. Och så skulle man alltså tänka: ”Verkligen? Får jag en skat-tehöjning om jag väljer att bli rektor? Nej, då vill jag inte.”

Jag tror mer om människor. Jag tror att man utbildar sig och väljer ett yrke som är intressant för sin egen personliga utvecklings skull. Lönen är naturligtvis inte någon nackdel, men skattepolitiken har nog inte så stor betydelse som ledamoten målar upp.

Vi kan titta på alla de människor som inte får del av de stora avdragen – undersköterskor, lokalvårdare, fritidspedagoger, förskollärare och alla andra i välfärden. Dessa behövs men sägs nu upp för att det finns för lite pengar i välfärden bara för att Sverigedemokraterna värnar dem med högst lön. Smaka på den!

Sverigedemokraterna värnar om dem som har allra bäst betalt i samhället. De som har miljoninkomster varje år – dem värnar Sverigedemokraterna om framför välfärden i kommuner och regioner. Det gäller alltså välfärden, som man pratar otroligt varmt om här i talarstolen och i andra debatter. Jag tycker att det är magstarkt.

Anf. 33 YUSUF AYDIN (KD):

Herr talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till förslagen i utskottets betänkande.

Vi befinner oss i ett fortsatt väldigt tufft ekonomiskt läge där många hushåll kämpar med stigande priser på grund av den höga inflationen och de höga räntorna som innebär kraftigt ökade boendekostnader. Samtidigt är det lågkonjunktur, och arbetslösheten börjar öka.

I detta svåra läge behöver budgeten vara välavvägd. Den budget som regeringen har lagt fram prioriterar det allra viktigaste, som är att stötta hushållen i en svår situation med särskilt fokus på ekonomiskt utsatta barnfamiljer, fortsätta stödet för att värna välfärdens kärna och bekämpa inflationen. Samtidigt fortsätter vi den historiska utbyggnaden av rättsväsendet och försvaret för att hantera de inre och yttre krafter som hotar vårt samhälle.

Regeringen har sedan tillträdet kraftfullt bekämpat inflationen och dess skadeverkningar på svensk ekonomi. Får vi inte kontroll över de skenande prisökningarna spelar fördelningspolitik och tillväxtpolitik mindre roll. Tack och lov kan vi i den senaste tidens inflationssiffror och prognoser se att kampen börjar ge frukt och att det värsta ligger bakom oss. Men för att vi ska ta oss igenom den ekonomiska vintern krävs att vi orkar hålla i och hålla ut.

Herr talman! Det tuffa ekonomiska läget innebär även svåra ekonomiska påfrestningar för kommuner och regioner. Det är därför bra att kommunsektorns ekonomiska resultat har legat på höga nivåer de senaste tre åren. Många kommuner och regioner har till följd av detta stärkt sin finansiella ställning och fört över medel till en resultatutjämningsreserv. Dessa sparade överskott kan nu delvis användas för att hantera den tuffa situationen och fortsatt tillhandahålla välfärd av hög kvalitet.

Även den demografiska utvecklingen kommer att påverka kommunsektorns ekonomi. Det är framför allt antalet äldre personer i relation till förvärvsarbete som ökar. Den demografiska utvecklingen är naturligtvis positiv, men den innebär ändå ekonomiska påfrestningar för kommunerna. Därför är prioriteringar och effektiviseringar framåt helt nödvändiga för att säkerställa kärnverksamheten.

Det är också bra att betona att Sveriges kommuner och regioner genom det kommunala självstyret har ansvar för en rad uppgifter inom välfärden och genom beskattningsrätten även ekonomin. De har ett stort handlingsutrymme men styrs självklart av vissa nationella uppdrag och statliga regleringar. Men staten kan inte kompensera kommunsektorn för alla kostnadsökningar. Därför är prioriteringar nödvändiga, även i form av effekt-

iviseringar – till exempel nya arbetssätt, digitalisering och automatisering – som kan frigöra mer resurser.

Herr talman! Regeringen vill skapa goda och likvärdiga ekonomiska förutsättningar i kommun- och regionsektorn. Det är viktigt för att bibehålla en god kommunal service i hela landet. Man stöttar också kommuner och regioner för att hantera de tillfälliga effekterna av inflationen. Mot bakgrund av detta ger regeringen betydande tillskott till kommuner och regioner i form av utökade generella statsbidrag på 10 miljarder kronor för att möta de tillfälliga kostnadsökningarna till följd av inflationen och inte minst pensionskostnaderna som räknas upp med KPI. Det handlar också om riktade bidrag på 6 miljarder för att höja kvaliteten på vård, skola och omsorg. Det blir sammantaget ett tillskott på 16 miljarder, vilket är hela 40 procent av det totala reformutrymmet.

Jag vill också nämna några av de prioriterade riktade satsningar som finns i budgeten. En av dem är ett särskilt sektorsbidrag för hälso- och sjukvården på 3 miljarder för att möta det kärvare ekonomiska läget i regionerna. Regeringen ger ytterligare tillskott på totalt 5 miljarder under 2024 för att korta de långa vårdköer som den socialdemokratiska regeringen lämnade efter sig och öka antalet vårdplatser. Regeringen stöttar och förstärker också hälso- och sjukvården i form av satsningar på utbyggd primärvård och cancervård.

Det här är några av de reformer regeringen gör för att tillgängliggöra och öka jämlikheten inom vården. Hade Kristdemokraterna haft egen majoritet i Sveriges riksdag hade vi gått vidare med vårt förslag att förstärka sjukvården i syfte att öka just tillgänglighet och jämlikhet. Men vi har fått igenom en stor utredning som tittar på för- och nackdelar med statligt huvudmannaskap inom sjukvården. Vi ser fram emot att den utredningen ska bli klar eftersom vi är övertygade om att staten behöver ha huvudansvaret för sjukvården så att en högkvalitativ, effektiv och jämlik vård kan ges på lika villkor till hela befolkningen.

På skolans område görs viktiga satsningar på bland annat förstärkning av arbetsmiljö och arbetsvillkor för lärare i skolor med socioekonomiska utmaningar och på bemannade skolbibliotek samt riktade satsningar för att främja barns läsning.

Herr talman! Flera av dessa satsningar är några av Kristdemokraternas mest prioriterade frågor, som nu också blir regeringens politik och kommer att bidra till att göra livet lite lättare för de sjuka och utsatta i vårt samhälle. Det är viktigt att vi fortsätter i den riktningen och stärker och rustar välfärden.

Avslutningsvis vill jag önska utskottets ledamöter, medarbetarna på kansliet och talmanspresidiet en riktigt god jul.
(Applåder)

Anf. 34 MARTIN ÅDAHL (C):

Herr talman! Mitt inlägg i denna debatt om de allmänna bidragen till kommunerna skulle kunna summeras med ett enda ord: prioritera. Det handlar om att prioritera skolan framför billigt snus, hur gärna man än skulle vilja ha det, och om att prioritera vården framför billiga plastpåsar, hur gärna man än skulle vilja ha sådana. Prioritera nu välfärden framför alla kortsiktiga, populistiska löften som man halvt om halvt försöker uppfylla efter valet fastän det inte går!

Det finns få områden där det syns så tydligt att Tidöprojektet saknar riktning och mening som den här välfärds krisen. Före valet lovade Tidöpartierna att prioritera detta, men alla misslyckade försök att infria olika löften har stått i vägen.

Herr talman! Kommunerna och regionerna står inför den kanske värsta ekonomiska krisen sedan den stora krisen i början av 1990-talet. Tillsammans väntas regionerna och kommunerna gå 31 miljarder back 2024. Hälften av kommunerna väntas ha underskott. Nästan alla regioner väntas ha underskott. Dessutom är det inte jämnt fördelat. Många mindre kommuner och många landsbygdskommuner har drabbats särskilt hårt av inflationskrisen.

Men Tidöregeringen prioriterar annat. Inte ens hälften av kommunernas och regionernas underskott täcks. Det här drabbar nu, som har nämnts i den här debatten, patienter, utsatta elever och äldre som är beroende av en hemtjänst som nu måste dras ned till en miniminivå.

Inte minst drabbar välfärds krisen skolan. Det har också nämnts i den här debatten. Den är ju redan i kris, med resultat som rasar i den senaste Pisaundersökningen. Kriminaliteten hotar ungdomar på alltför många skolor. Nu om någonsin är det ett läge då skolan måste stå stark, herr talman, då vi borde storsatsa på skolan och rekrytera många fler behöriga lärare. Inga fler ungdomar ska rekryteras in i gängen. Nu om någonsin borde vi öka det stöd som riktar sig till elever med svåra utmaningar och stärka elevhälsan.

I stället går nu en uppsägningsvåg över hela landet. Det är skolnedläggning på skolnedläggning. Jag tror att många föräldrar känner oro i dag för ett besked om att just den där lärartjänsten eller den där extra resursen som de är beroende av nu ska försvinna. Senaste given är att man ska kapa 500 tjänster i grundskolan i Göteborg och ta bort 122 barnskötare i förskolan i Eskilstuna.

Det är en sak att prata om att kampen mot utanförskap och kriminalitet börjar redan i förskolan. Det är en annan sak att bedriva kampen. Totalt sägs nu tusentals lärare och pedagoger upp. Klasserna växer. Allt fler klassers elevantal stiger till den så kallade maxgränsen på 32 elever, men det finns också allt fler exempel på att det överstiger 40 elever. Kommunerna varnar för att de inte har de resurser som polisen ber dem om för att bekämpa gängkriminaliteten. Det saknas hundratals miljoner kronor som Tidöregeringen lägger på annat.

I normalfallet hade man som Tidöregeringen nu försöker kunnat peka lite på kommunerna och säga: Varför har ni inte avsatt resurser och prioriterat skolan? Men det här är inte en kris som drabbat kommunerna på grund av att de misskött sig och överspenderat. Krisen beror i stället på att den plötsligt spikrakt stigande inflationen grävt ett jättestort hål. Pensionsutbetalningarna har de senaste åren ökat med nästan 30 miljarder kronor för kommunerna, vilket i princip motsvarar det plötsliga underskott man fått. Det är ett skolboksexempel på en situation där det är staten som måste prioritera välfärden.

Självfallet kan inte alla få allt när inflationen är hög. Självklart måste man hushålla med resurserna. Men just därför måste man prioritera välfärden och skolan. Jag inledde med att nämna snuset. Bara den satsningen från regeringen kostar 800 lärare – apropå att prioritera. Man har bestämt sig för att sänka bensinpriset inte bara för personer på landsbygden utan

även i städerna. Det motsvarar tusentals lärare som landsbygdskommuner ute i landet behöver. Inte ens hälften av underskotten täcks.

Dessutom – och det kommer Centerpartiet att vara det enda parti som säger i den här debatten, herr talman – har man höjt regionernas och kommunernas skattebörda med över 2 miljarder kronor genom att höja skatten på att anställa unga. Det är gudskelov så att många kommuner och regioner anställer väldigt många unga. Men de blir nu straffade av Tidöregeringens chockskattehöjning på unga. I den här budgeten vill dessutom Tidöregeringen gå ett steg längre och chockhöja skatten på att anställa 15–18-åringar. Även de anställs faktiskt i vissa fall av kommuner och regioner för olika saker, men framför allt av småföretag. Kommunerna och regionerna vill att de här ungdomarna när de har sommarlov ska bort från gatan och in i produktiv och bra verksamhet. Det stora problemet är att man chockskattehöjer för just detta.

Jag ska inte bara ägna mig åt att kritisera regeringen. Centerpartiet vill gå en annan väg. Vi vill prioritera välfärden och inte minst skolan. Vi lägger 5 miljarder – en mycket stark prioritering i vår budget – på ett särskilt sektorsbidrag till skolan för att kunna stoppa nedskärningarna och stärka skolan i den här svåra tiden. Klasserna ska bli mindre och inte rekordstora. Kvaliteten ska höjas och inte sänkas. Man ska hylla bildningen, inte snåla på den för att ha råd med SD:s lilla shoppinglista.

Totalt satsar Centerpartiet 21 miljarder på kommunerna och regionerna i generella statsbidrag och sektorsbidrag. Centerpartiet stoppar också skattehöjningarna på kommunernas och regionernas unga anställda. Det ska belönas, inte straffas, att anställa unga. För övrigt: Ska vi kunna få kakan att växa och inte skatta bort det som driver tillväxten måste vi satsa på arbetslinjen, på incitament att arbeta och på utbildning. Det är slutsatsen av den stora hearing som Centerpartiet organiserade förra veckan här i riksdagen med bland annat parterna och prognosmakarna. Utbildning, utbildning, utbildning, kommer jag att säga här i dag.

Dessutom har kommunerna och regionerna – det här är en liten parentes – särskilt vädjat till oss politiker i riksdagen om att sluta hålla på med våra små kortsiktiga presskonferenser där vi gör olika riktade satsningar om 1 miljon här och 1 miljon där som sedan ska fördelas på 290 kommuner. Det låter så bra när ministern presenterar dem, men sedan är de nästan omöjliga att hantera för kommunerna.

Enligt den senaste rapporten från Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, fanns före pandemin 180 riktade bidrag i Sverige. Det har nu med all sannolikhet stigit till över 200 riktade bidrag. Enligt Statskontoret är en tredjedel av alla bidrag till kommunerna riktade, med en massa krav som skickats med av oss i riksdagen och framför allt av regeringen.

Vart och ett av dessa riktade bidrag har bra syften. Men det sammantagna resultatet är en situation som små kommuner inte kan hantera. Vart fjärde statsbidrag är på 30 miljoner eller mindre. Som liten kommun får man bokstavligen några tusenlappar. Det kostar ofta för små kommuner mer att hantera själva bidraget och alla de krav som följer med än vad pengarna ger. Därför vill Centerpartiet göra en exceptionell satsning på att samla ihop de riktade bidragen till generella bidrag på 11 miljarder. Vi får därmed en mycket mer samlad bild än vad regeringen har.

Herr talman! Det finns, även för kommunerna, ett alternativ i svensk politik. Det är ett alternativ där man prioriterar bildning, incitament att ar-

beta och välfärd och där man minskar skatten på att arbeta, även för kommunerna och regionerna, och inte höjer den som Tidöpartierna gör.

Snart kommer den här budgeten att antas. Snart kommer bilan att falla för regionerna. Snart kommer de att veta att de inte får mer pengar. Snart kommer de att veta att alla de löften som ställdes före valet inte kommer att uppfyllas. Snart kommer det oerhört tuffa året 2024. Men snart kommer också en bättre tid, då Tidöprojektet faller och det blir rätt prioriteringar i svensk politik igen.

Anf. 35 CECILIA RÖNN (L):

Herr talman! Jag vill yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Välfärden i Sverige är otroligt viktig. Den jämnar ut skillnader, säkrar att de som faller kan landa mjukt och ger människor möjlighet att prova sina vingar. Till exempel vågar man starta företag, eftersom man vet att om man skulle falla faller man mjukt.

För mig som liberal är välfärden otroligt viktig; det finns ett skyddsnet utan hål som fångar upp dig om du faller. Men vi har i dag flera hål i nätet som utmanar välfärden. Därför är det viktigt att de reformer som regeringen nu jobbar med blir lösta. Nu drabbar nämligen våra utmaningar välfärden och alla de människor som jobbar i den och som är beroende av den. Det drabbar skolan, vården och omsorgen. Det kan handla om ineffektiva processer, dålig styrning, regler som man inte har möjlighet att leva upp till, för stor arbetsbelastning på vissa ställen, ibland dåliga chefer och ibland för lite resurser.

Det är viktigt att komma ihåg att hålen i nätet har inte bara en orsak. Flera partier i oppositionen har talat före mig här i talarstolen och sagt att det bara handlar om resurser. Det är riktigt dåligt att föra diskussionen på den nivån. Då är risken stor att man missar flera andra viktiga saker som behöver hanteras.

Det är till exempel fascinerande att Socialdemokraternas representant precis stod här i talarstolen och talade om hur illa det är men tog ändå inte något ansvar för hur det har blivit så. De har styrt i över 70 av de senaste 90 åren. De borde kanske ha hunnit med att göra det de vill.

Vi kommer i alla fall att göra vad vi kan för att förbättra situationen under den tid vi har svenska folkets förtroende, lite längre än jag tror att Martin Ådahl hoppas på.

Herr talman! Skolan är och kommer alltid att vara Liberalernas främsta prioritet. Dit vill vi föra resurser, för visst finns det en korrelation mellan antal lärare i klassrummet och studieresultat. Man ska hinna se eleven, lyssna, motivera och förklara. Självklart är det så.

Ändå krävs det inte bara resurser i skolan. Det handlar också om lärarens befogenheter, lärarens dokumentationskrav, kringuppgifter som ligger utanför undervisningen och läromedel att bedriva undervisningen med. Ja, många saker behöver fungera för att skolan ska kunna vara kompensatorisk och ge varenda unge en chans. Det handlar inte bara om pengar. Så gå inte på den vänsterretoriken!

Ytterligare en liberal hjärtefråga är LSS, som är en av vår tids största frihetsreformer. Det är en viktig reform för att alla människor ska ha möjlighet att leva sitt bästa liv. Även den med omfattande funktionsnedsättningar ska kunna ha makt över sitt liv, jobba, flytta hemifrån, besöka vän-

ner eller ha en hobby. Man ska inte behöva förlita sig på nära och kära för att kunna klä på sig eller borsta tänderna.

Många assistansanvändare har vittnat om att assistansen är den mest avgörande insatsen för att kunna leva ett självständigt liv. De har ofta beskrivit den som en stor frihetsreform. När den har urholkats har vi varit drivande bakom ny lagstiftning som säkerställer att människor faktiskt får hjälp med andning och sondmatning. Vi höjer även ersättningen från 1 ½ till 2 ½ procent. Vi är stolta men inte nöjda.

Herr talman! Hur gör vi då för att förbättra situationen inom välfärden? Ansvar är delat, och därför är det viktigt att jobba på alla fronter samtidigt. Vi ska värna och bevara det som är bra och sprida goda exempel till andra. Att mäta och jämföra är bra. Det ger en tydlig indikation på var man behöver förbättras. Det finns massor av goda exempel runt om i landet på stora förbättringar i hemtjänsten och på hur man har jobbat i skolan för att höja kunskapsresultaten.

Det ska vara rätt resurser på rätt ställe. Välfärden har haft stora utmaningar de senaste åren. Under pandemin blev verksamheterna lidande, men de ekonomiska resultaten var goda på många håll. Nu ser vi däremot en skuld på saker som inte kunde göras under pandemin och en mycket mer ansträngd ekonomisk situation för många kommuner och regioner. Det drivs till stor del av inflationen och höjda räntor. Men det är viktigt att poängtera att skillnaderna är stora och att alla inte har problem med samma saker.

Herr talman! Vi har till 2024 satsat 40 procent av reformutrymmet på välfärden. Vi utökar utgiftsområdet med 16 miljarder. Nu blir det totalt 174 miljarder kronor till kommuner och regioner. Förutom att ge dessa betydande resurser gör vi mycket mer för att ge kommuner och regioner rätt förutsättningar för att klara sina uppdrag.

Regeringen har nu ett stort antal utredningar igång inom flera olika områden. De kommer att bidra. Låt mig ge några exempel. Inom skolan pågår flera utredningar som kommer att förbättra och underlätta. Det handlar om nationell skolpengsnorm, om att utveckla lärar- och förskolläraryrket och om minskad administrativ börda för lärare, för att nämna några.

Herr talman! Jag vill ändå poängtera att det är viktigt att inte göra som i Vänsterpartiets och Miljöpartiets budgetförslag. Att lånefinansiera välfärden i dessa tider med för hög inflation är att elda på inflationsbrasan. Det är inget annat än mycket dumdrigt. Det skulle urholka värdet på de pengar som sätts in. Vi får helt enkelt inte lockas att låna till löpande kostnader som inte är finansierade. Löpande kostnader ska finansieras med skatteintäkter, inte med lånade pengar.

Avslutningsvis: Med de förutsättningar vi har haft i detta budgetarbete och situationen med hög inflation och ökade räntor är jag glad över de satsningar vi gör på välfärden och på skolan. Vi ska kunna fortsätta ha en bra välfärd. Då behöver vi komma till rätta med kriminaliteten och satsa på klimatomställningen och på skola och utbildningar. Det är den typen av satsningar som kommer att öka vår konkurrenskraft och tillväxt på sikt.

Det kommer att ge människor möjlighet att skapa företag, ställa om sina företag och anställa fler. Fler kommer också att bli anställbara. Det är inte svårare än att alla som kan jobba ska jobba. Endast om alla som kan bidra bidrar kan vi skapa en hållbar välfärd, ett nät utan hål. En mycket

stor skillnad mellan en liberal borgerlig ekonomisk politik och en vänsterpolitik är att vi vet att resurserna måste först komma in och sedan kan de fördelas.

Herr talman! Jag vill avsluta med att önska mina kollegor i kammaren och i finansutskottet en god jul och välförtjänt tid hemma med familj och vänner.

(Applåder)

Anf. 36 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V) replik:

Herr talman! Jag ska försöka hålla det kort. Jag har tidigare lyft upp att jag kommer från Hofors kommun. Där styr Liberalerna. Det senaste året har man gjort nedskärningar på 4 ½ procent på personalen. Jag vet inte exakt hur det kommer att se ut nästa år, men sannolikheten är ganska stor att det kommer att bli nedskärningar även under 2024. Jag har också nämnt att Hofors kommun har haft en vikande befolkningstrend de senaste 40 åren. Man har varit en närmast dubbelt så stor kommun som i dag.

Cecilia Rönn verkar tycka att det bara handlar om att prioritera, att kommunen ska välja rätt saker att göra. Jag vill därför passa på att fråga Cecilia Rönn om hon kan berätta för Hofors kommun vad det är man ska göra i det här läget. Det är enkelt att stå i den här salen och säga: Det är bara att välja att göra rätt saker. Men det är lite svårare när man är nere på marken och ska göra det. Jag skulle vilja be om lite ödmjukhet.

Anf. 37 CECILIA RÖNN (L) replik:

Herr talman! Tack för frågan, ledamoten!

Med all respekt – jag har inte detaljkunskap om Sveriges 290 kommuner. Jag tror att ledamoten misstolkade mitt anförande om han uppfattade det som att det bara skulle handla om att prioritera. Jag har själv varit kommunpolitiker. Och jag har själv vuxit upp i en familj där det verkligen inte har handlat om att bara prioritera utan där pengarna inte har räckt till. Jag vet mycket väl vad ödmjukhet inför svåra situationer handlar om.

Jag tror inte att det skulle bli bättre i vare sig ledamotens kommun eller någon annan kommun om Vänsterpartiet skulle vara med och styra. Ni vill nämligen lånefinansiera med hundratals miljarder i upplåning de kommande åren. Ni vill helt ta bort möjligheterna för företag att växa. Ni vill ta bort växa-stödet. Ni vill avskaffa rutavdraget, men inte rotavdraget. Det i sig kan man fundera på. Ni vill ta bort jobbskatteavdraget för vanliga inkomsttagare. Ni vill höja skatten för alla våra samhällsbyggare som tjänar över 45 000 kronor, och ni vill återinföra värnskatte.

Jag undrar alltså hur ledamoten tror att det ska bli bättre i hans egen kommun eller i någon annan kommun som har det svårt när man helt och hållet slår undan fötterna för att finansiera välfärden på sikt.

Anf. 38 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V) replik:

Herr talman! Vänsterpartiet är ju med och styr i Hofors kommun tillsammans med Liberalerna. Men vi kan gå tillbaka till tiden då Vänsterpartiet och Socialdemokraterna styrde själva i kommunen. Då låg Hofors kommun bland de 100 bästa kommunerna på Svenskt Näringslivs ranking. Så dåligt kan det alltså inte vara när Vänsterpartiet är med och styr.

Sedan tror jag också att Cecilia Rönn bör läsa Vänsterpartiets budget lite mer noggrant. Vi lånefinansierar ingen välfärd; vi finansierar infra-

struktursatsningar. Det gör vi därför att Sveriges infrastruktur behöver byggas ut om vi ska klara klimatomställningen – vilket vi vet att vi måste göra eftersom vi annars inte kommer att ha en planet att leva på.

Det finns dock även resurser som man från statens håll kan använda för att prioritera. Det gör inte Liberalerna när man väljer att göra skattesänkningar. Man genomför skattesänkningar på över 20 miljarder i stället för att ge resurserna till kommuner och regioner för att de ska kunna tillhandahålla en bra välfärd – bra skola och bra sjukvård.

För en normalinkomsttagare motsvarar de skattesänkningar man genomför i storleksordningen två chipspåsar i veckan, på sin höjd. Sverigedemokraterna väljer dessutom att höja avgifterna i kollektivtrafik och patientavgifterna med motsvarande summa, så att hela skattesänkningen försvinner. Detta väljer man att göra.

Jag tycker att man ska vara lite ödmjuk när man står här i Sveriges riksdag och säger att kommunerna bara behöver prioritera lite bättre för att kunna se till att välfärden fungerar. Det är inte så enkelt. Jag väntar fortfarande på att få höra några konkreta förslag på vad kommunerna ska göra i och med att de redan har gjort nedskärningar på personalen med i storleksordningen 4 ½ procent.

Anf. 39 CECILIA RÖNN (L) replik:

Herr talman! Jag överlåter till våra kollegor inom Liberalerna och Vänsterpartiet att hitta de konkreta förslag som passar just den kommunen.

Jag undrar återigen hur ledamoten kan tolka mitt anförande som att det bara handlar om att prioritera. Det var inte alls det jag sa. Vi tillför pengar till välfärden, och vi tillsätter ett antal stora utredningar för att förbättra förutsättningarna för dem som jobbar i välfärden. Det kommer att komma en ny socialtjänstlag nästa år. Det kommer att komma många förbättringar i skolan för att lärare ska få vara lärare och kunna fokusera på sitt kunskapsuppdrag.

Även dessa saker är viktiga, men det verkar alltid svårt att förstå. För Vänsterpartiet finns det nämligen en enda, stor hammare i verktygslådan vilken typ av problem man än har att göra med, och det är att höja skatterna och låna till saker.

Jag har flera gånger här i kammaren hört Vänsterpartiet raljera kring chipspåsarna i skattesänkningar. Jag tycker att det är bra att sänka inkomstskatterna när vi kan, för de människor som jobbar förtjänar att få tillräckligt över i plånboken för att kunna ha ett bra liv och en dräglig vardag – precis som vi ska ha en bra välfärd.

Jag undrar hur många chipspåsar och hur stor del av matkassen det kommer att handla om ifall Vänsterpartiets budget skulle få genomslag med tanke på alla de skatteökningar ni vill göra för vanligt folk, Samuel Gonzalez Westling. Det handlar om alla som tjänar över 45 000 eftersom ni inte vill genomföra det jobbskatteavdrag som vi vill genomföra, och om att återinföra värnskatten. Hur skulle det slå mot vanligt folk som kämpar i dessa tider?

Anf. 40 EVA LINDH (S) replik:

Herr talman! Jag hade inte tänkt begära replik på Cecilia Rönn, men när man satt och lyssnade på anförandet väcktes en del frågor som man ändå gärna vill ha svar på.

Cecilia Rönn säger att Socialdemokraterna bär ansvaret för 70 av 90 år och för den välfärd som finns. Det tackar jag Cecilia Rönn för. Jag är nämligen väldigt stolt över den välfärdsmodell som vi har byggt upp i Sverige.

Jag är stolt över en välfärdsmodell som ger den som har behov av vård möjlighet till det och där skolan – fram till nu, kanske – har gett många barn och unga möjlighet till en god utbildning. Det är en välfärdsmodell som har sett till att vi har en äldreomsorg som inte bara håller bra kvalitet utan också gör det möjligt för människor att gå till arbetet i stället för att behöva vara hemma och ta hand sina äldre, liksom en förskola som har varit bra.

Detta är jag alltså stolt över, och jag undrar vad det nedvärderande i detta är. Det är jag faktiskt nyfiken på.

Sedan säger Cecilia Rönn att det inte handlar om pengar, men samtidigt är hon glad över de satsningar som görs på skolan. Vilken välfärd är det då som Cecilia Rönn inte vill ha, om det är bra med resurser till skolan men inte till den övriga välfärden?

Jag vore tacksam om ledamoten kunde ge mig lite klarhet i de frågor som väcktes av anförandet.

Anf. 41 CECILIA RÖNN (L) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten Eva Lindh för frågorna.

Jag tycker att Eva ska vara stolt över mycket som är bra i Sverige. Liberalerna har samarbetat med Socialdemokraterna under många år, och vi har genomfört bra och viktiga reformer tillsammans för en stark välfärd och för att människor ska kunna leva ett fritt liv vilka förutsättningar de än har.

Samtidigt vore det smakfullt att ta ansvar för det som inte fungerar och inte skylla de senaste årens misslyckade politik på det senaste årets regeringsinnehav. Det tycker jag hade varit smakfullt, och det var det jag påpekade i talarstolen.

Jag sa inte heller att det inte bara handlar om pengar. Självklart är det viktigt med pengar, vilket jag exemplifierade med till exempel resurser till skolan och tid för lärare att vara lärare. Men när man pratar om att det handlar enbart om pengar till välfärden förminskar man ett problem som är mycket större än så.

Det handlar också om förutsättningarna för alla som jobbar i välfärden. Då handlar det såklart om såväl skolan som äldreomsorgen och sjukvården. De flesta människor som jobbar där brinner för det och vill verkligen göra en stor förändring och förbättring, men det handlar också om deras förutsättningar – exempelvis deras administrativa börda, som har ökats på år efter år. I talarstolen exemplifierade jag detta med lärares kringuppgifter.

Vi behöver se även dessa problem och åtgärda dem, för de försvinner inte hur mycket pengar vi än tillför välfärden. Man måste alltså kunna hålla två tankar i huvudet samtidigt. Det var det jag ville exemplifiera i mitt anförande.

Anf. 42 EVA LINDH (S) replik:

Herr talman! Det är jättebra att hålla två tankar i huvudet samtidigt, och det är ju så att välfärden inte enbart har problem med resurser. Precis som Cecilia Rönn nämner handlar det om att kunna få personal i framtiden

och så vidare – men det handlar ju också om resurser, för om vi inte har resurser för att stärka arbetsvillkoren och utbilda människor till att arbeta inom välfärden kommer det inte att finnas människor att anställa i välfärden framöver. Det behöver vi kunna göra, men det kräver också resurser.

Det är därför detta ter sig så märkligt, och det var därför jag begärde replik. Jag vill förstå och kunna tolka detta. Resurserna är naturligtvis viktiga; det säger de människor som nu kommer att bli uppsagda. Det handlar om människor som gör en viktig insats i välfärden och som inte längre kommer att ha kvar sitt jobb. För dem tror jag att det är ganska viktigt om det finns eller inte finns resurser i välfärden. Man kan alltså inte prata bort detta.

Självklart finns det annat viktigt som vi också behöver ge välfärden förutsättningar att göra, men resurserna är viktiga. Därför är det lite förvånande att man säger att det bara är vänsterretorik när det handlar om resurser. Jag hoppas nämligen att det är en viktig fråga också för Liberalerna.

Jag håller med om att Socialdemokraterna och Liberalerna historiskt har kommit överens om väldigt viktiga reformer som har stärkt samhället. Det har handlat om att införa demokrati i Sverige – ja, faktiskt, genom rösträtten för män och kvinnor. Det har också handlat om många jämställdhetsfrågor som har varit viktiga. Det är naturligtvis också viktigt för välfärden.

Jag hoppas att vi även framöver kan vara överens om att pengar spelar roll.

Anf. 43 CECILIA RÖNN (L) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för frågorna och kommentaren.

Precis om jag nämnde i mitt anförande är resurser självklart en viktig del av detta. Det är av den anledningen som regeringen i sitt budgetförslag använder över 40 procent av reformutrymmet till just statsbidrag till kommuner och regioner. Dessutom ger man extra sektorsbidrag till regionerna eftersom de just nu har en stor kostnad i och med pensionskostnaderna, som har ökat på grund av inflationen och räntorna. Det är just därför det är så viktigt att trycka tillbaka det.

Jag vill ändå ge Socialdemokraterna en eloge för att deras budgetförslag är finansierat inom de ramar som råder. Hur man sedan väljer att fördela det utrymmet är självklart det som visar skillnaden mellan våra olika partier.

Det som jag tycker är viktigt och vill lyfta fram är något som kommer att hjälpa välfärden, nämligen de satsningar som görs på utbildning, yrkesutbildning och lärande genom hela livet. Detta kommer att hjälpa i den paradoxala situation som vi har med över 300 000 arbetslösa men 100 000 lediga jobb. Den matchningen måste bli bättre. Om dessa drygt 100 000 kan anställas och de jobb där företagen skriker efter kompetens kan tillsättas innebär det också mer skatteintäkter till staten, men framför allt till kommunerna och regionerna, dit de flesta skatteintäkterna går. Det är också en jätteviktig parameter. Vi måste jobba med de här sakerna samtidigt.

Därför gör vi satsningar på välfärden med en stor del av utrymmet, men vi tänker också framåt för att möta det kompetensbehov som kommer att finnas.

Anf. 44 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är viktigt vad vi säger från talarstolen i Sveriges riksdag. Jag tycker att det är viktigt att vi kan debattera och att vi kan föra fram våra olika ståndpunkter, som är just olika. Vi har gått till val på olika saker och har lovat väljarna olika saker. Jag tror däremot att det är otroligt viktigt att vi håller oss till sanningen.

När Cecilia Rönn går upp och säger att Miljöpartiet vill låna till löpande utgifter och till kostnader i välfärden hoppas jag alltså att det är för att hon inte har läst vårt budgetförslag tillräckligt väl och inte att det är för att hon vill framställa något som det inte är.

Miljöpartiet har lagt en budget som förutom stora klimatinvesteringar – som är nödvändiga för att vi ska klara omställningen inom den tid vi har på oss – är en budget i balans för löpande utgifter. Jag vill bara att detta ska vara helt klart i den här kammaren.

Anf. 45 CECILIA RÖNN (L) replik:

Herr talman! Jag är glad över att det den här gången talas om budgetfrågor i talarstolen när vi har ett replikskifte här i talarstolarna.

Jag håller med ledamoten om att det är jätte viktigt att vi håller oss till sanningen. Jag har läst Miljöpartiets budgetförslag. Både ert budgetförslag och Vänsterpartiets budgetförslag är utanför det finanspolitiska ramverk som vi alla har kommit överens om, och det är detta jag kritiserar.

Jag håller med ledamoten om att det behöver göras investeringar för klimatet. Detta ligger i det budgetförslag som vi har lagt fram för 2024. Men det är också, precis som ledamoten säger, otroligt viktigt att belysa skillnader mellan de olika budgetförslagen. Det är de facto så att det budgetförslag som Miljöpartiet lägger fram i sin budgetmotion inte håller sig till ramverket utan är lånefinansierat.

Anf. 46 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Precis, det är lånefinansierat. Något annat har vi inte sagt. Men lånefinansieringen gäller investeringar som är nödvändiga för klimatomställningen. Den gäller inte löpande utgifter. Det är en väldigt stor skillnad. Det ena kommer att hjälpa Sverige att bli starkt framåt; det andra skulle urholka oss och göra oss svagare.

Sverige är ett av världens rikaste länder tack vare att vi har en bra uppstyrd budgetprocess – att vi håller ihop det.

Vi har varit väldigt tydliga med att vi vill ändra till ett balansmål. Det kommer vi att gå in med nu i översynen, för det behöver göras stora investeringar som har uteblivit.

Om den här låneinvesteringen inte görs, om omställningen inte görs, kommer det att vara otroligt farligt framöver. Den regering som Cecilia Rönn stöder och som har lagt fram det budgetförslag som debatteras här i dag talar själv om att man inte sänker klimatutsläppen utan ökar dem. I går presenterade Miljöpartiet dessutom en beräkning som visar att det som tidigare har framkommit när det gäller utsläppsökningar bara var det som gällde exakt år 2030. De ackumulerade effekterna är alltså väldigt mycket värre.

Jag kan med stolthet lägga fram det här budgetförslaget. Det är ett förslag som bygger Sverige starkare. Jag vill vara tydlig med att det inte är ett förslag där vi lånar till löpande utgifter.

Med det hoppas jag att detta står klart och att vi kan diskutera hur de olika delarna ser ut framåt. Om dessa investeringar inte görs är det farligt för klimatet och Sveriges framtida styrka, men det är också så att regeringen nästa år måste gå till riksdagen och tala om varför man har en undermålig budget med för lågt låneutrymme. Man underfinansierar Sveriges utveckling.

Anf. 47 CECILIA RÖNN (L) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för klargörandena. Jag är helt enig med ledamoten om att klimatomställningen är kritisk och att vi behöver göra allt vi kan för att klara den. Jag är också väldigt glad över att vi för första gången faktiskt har en plan för att ta oss till noll utsläpp till 2045 – fem år tidigare än vi har förbundit oss att göra på EU-nivå. Jag är helt enig med ledamoten om att det är dit vi ska, men ledamoten och jag ser väldigt olika vägar dit.

Jag är dessutom glad över att alla åtta partier i Sveriges riksdag nu är överens om klimatmålen. Dessutom har Liberalerna tillsammans med regeringen och samarbetspartierna fått igenom att det nu är upp till varje departement att ta ansvar för vilken klimatpåverkan man har. Detta är något som jag är ganska säker på att Miljöpartiet gärna hade velat ha igenom när de satt i regering tillsammans med Socialdemokraterna. Detta är bra och viktigt, för det betyder att även vårt departement, Finansdepartementet, och vårt utskott behöver ta ansvar för och se till att vi faktiskt når klimatmålen.

Jag håller också med om att vi har ett stort investeringsbehov. Även Liberalerna har varit tydliga med att vi troligtvis behöver gå till ett balansområde. Vi kanske till och med behöver lånefinansiera för att göra vissa kritiska investeringar ett tag framåt, men det är viktigt att vi gör det inom det finanspolitiska ramverk som vi alla har kommit överens om. Detta har, precis som ledamoten säger, varit en styrka för Sverige och har gjort att Sverige just nu står starkt för att klara de utmaningar vi har. Det är dessutom viktigt med en generationsrättvisa i detta, så att vi ger våra unga bra förutsättningar för ett fint liv framåt.

Anf. 48 JANINE ALM ERICSON (MP):

Herr talman! Det har varit en tuff höst för många. Skenande priser har fått många familjer att behöva dra in på även det allra nödvändigaste, och nu står även massiva nedskärningar i skola, vård och omsorg för dörren.

Sverige är ett av världens rikaste länder. Ändå befinner vi oss på många sätt i en ekonomiskt svår tid. Kostnadsökningarna har slagit stenhårt mot såväl individer som samhället. Detta går att hantera på olika sätt. Man kan använda utrymmet till att stötta de allra mest utsatta i kostnadskrisen – eller så prioriterar man annat. Regeringen och Sverigedemokraterna prioriterar tydligt något annat och skickar därmed notan till eleverna i skolan, patienterna i vården och våra äldre i omsorgen. Det är ett obegripligt svek mot svenska folket, och det kommer att stå oss dyrt under en lång tid framöver.

Tidöpartierna lovade att inte lämna välfärden i sticket. Men det är precis vad man gör med den budget som debatteras här i dag. Det är en budget för nedskärningar i kommuner och regioner. Det kommer att gå ut över skola, vård och omsorg. Det kommer att gå ut över elever, lärare, patienter,

sjuksköterskor, äldre och vårdbiträden. Det är de som kommer att få ta smällen för regeringens ekonomiska politik.

Mycket görs med inflationen som svepskäl. Men det kan inte vara så att vi ska bekämpa inflationen genom nedskärningar inom välfärden, för behoven där minskar ju inte. Barn måste lära sig läsa oavsett om inflationen är låg eller hög. Patienter måste få vård oavsett konjunkturläge. Äldre behöver omsorg oavsett den senaste KPI-siffran. Det får inte vara så att en temporärt hög inflation, som dessutom nu är på väg ned, leder till mindre resurser i vår gemensamma välfärd. Men tyvärr är det precis detta som sker.

Vi ser redan nu resultatet av regeringens välfärdssvek. Det är ju inte bara budgeten för nästa år som är otillräcklig. Den budget som regeringen lade fram för 2023 och som vi nu alltså har levt med var inte bättre. Även den var en nedskärningsbudget för kommuner och regioner. Och i stället för att kompensera dem som drabbades valde regeringen att kompensera höginkomsttagare för inflationen genom att sänka skatten.

Resultatet av detta är det som vi nu ser. Det är en varselvåg som rullar över Sverige, och allra tuffast är det i regionerna. Vi går mot en vårdkris. Enligt en sammanställning från *Ekot* planerar flera regioner nu ännu mer nedskärningar. Skatter och patientavgifter höjs. Kollektivtrafiken blir dyrare. Men det stannar inte där.

Den här hösten har vi bevittnat en brutal våldsvåg i Sverige som kostat många människoliv och satt hela bostadsområden i skräck. Barn har blivit mördade, och barn har mördats. Detta kan inte bara mötas med höjda straff och mer repressiva åtgärder. Då har ju brotten redan begåtts. Då är det alldeles för sent.

Sveriges kommuner har ett väldigt stort ansvar för det brottsförebyggande arbetet, och socialtjänsten är själva fundamentet för det. Men ska socialtjänsten kunna ta det ansvaret behöver det finnas en finansiering. Det behöver finnas socialsekreterare. Det behöver finnas trygga vuxna. Det behöver finnas tillräckligt bra och tillräckligt många pedagoger i skolan och förskolan. Och detta kommer vi inte att se med regeringens politik.

Man kan säga att regeringen och Sverigedemokraterna med berätt mod låter det förebyggande arbetet i skolor och i socialtjänsten stå tillbaka. Och man låter de allra mest utsatta barnen och ungdomarna betala priset för den ekonomiska krisen. Det kommer att stå Sverige och barnen otroligt dyrt. Det kommer att bli svårare att få bukt med gängkriminaliteten. Detta är en politik som är både samtidsfientlig och framtidsfientlig.

Det krävs helt enkelt omprioriteringar. Därför föreslår vi i Miljöpartiet 14 miljarder mer än regeringen i generella statsbidrag för 2024. Det skulle ge kommunerna och regionerna betydligt bättre förutsättningar att klara av välfärdsuppdragen det kommande året. Men det krävs mer än så. Det behövs strukturella förändringar som innebär att vi inte automatiskt skär ned på välfärden om inte ett aktivt beslut tas. Så är det nämligen i dag. Bidragen från staten till regionerna räknas inte upp med kostnadsutvecklingen. Det tycker vi är ett systemfel som behöver ändras.

Vill man göra nedskärningar i välfärden tycker vi att man ska stå inför väljarna och tala om att det är det man gör och förklara varför man gör en sådan prioritering. Nu låter det i stället som att man gör en satsning.

När det gäller denna budget skjuter Miljöpartiet till pengar. Men framåt vill vi alltså att statsbidragen ska räknas upp med inflationen. Det tycker

vi ska vara utgångsläget i den ekonomiska politiken, och vi kommer att verka för en sådan förändring. Det skulle ge kommunerna bättre långsiktiga planeringsförutsättningar. Det är otroligt tufft för alla kommuner och regioner att planera när de inte vet vad som ska gälla för kommande år förrän finansministern kallar till pressträff och presenterar en så kallad satsning på välfärden – en satsning som alltså i praktiken kan innebära stora nedskärningar.

Det är dags för en omläggning, och Sverige kan välja en annan väg. Vi kan satsa på det som är vårt gemensamma och bygga ett starkt samhälle. Det är ett samhälle med en välfärd som fungerar, en skola som ger varje barn en ärlig chans att lyckas, en sjukvård som inte tvingar in människor i långa vårdköer och en omsorg där alla som arbetar där i stället för applåder får en högre lön, fler kollegor och bättre arbetsvillkor. Det går, men det kräver en politik för framtidstro och samhällsbygge och inte motsatsen.

Med detta vill jag tacka talmannen, talmanskansliet, presidiet, finansutskottets kansli och alla ledamöter för ett bra arbete under hösten. Jag önskar er alla en god jul och ett gott nytt år.

Anf. 49 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik:

Herr talman! För år 2024 skjuter SD och regeringen till totalt 16 miljarder till våra kommuner och regioner. Och 2025 och 2026 ligger den viktiga satsningen om 10 miljarder i generellt stöd kvar, det vill säga under dessa tre år skjuter vi till 30 miljarder i generellt stöd. Det är en viktig satsning för Sverige.

Jag tänker också på detta: Våra kommuner och regioner har olika verktyg för att utföra sina uppdrag, till exempel fordon. Våra kommuner och regioner har bilar för att kunna utföra sina uppdrag. Man har kollektivtrafiken. Vi har bussar som går på bland annat diesel. Och välfärden har medarbetare och potentiella framtida medarbetare som är beroende av sin bensin- eller dieselbil.

Jag tänker på satsningen kring reduktionsplikten. Vi sänker den. Vi sänker skatten på bensin och diesel. Detta gör att det kommer att bli billigare för våra kommuner att bedriva sina verksamheter, för kollektivtrafiken att utföra sitt uppdrag och för en människa som behöver pendla till sitt arbete inom välfärden, till exempel långt uppe i norr i vårt land, där det är långa avstånd.

Det jag nyss nämnt vill inte Miljöpartiet göra. Man vill till exempel inte sänka reduktionsplikten. Jag känner i och med det en stark oro för våra kommunala verksamheter. Gör Miljöpartiet också det mot den bakgrund jag nyss nämnde, inget annat? Har man samma oro som jag har när det gäller våra kommunala verksamheters kostnader och våra medarbetares kostnader?

Även om sänkningen av reduktionsplikten och sänkningen av diesel-skatten och bensinskatten inte ligger direkt under detta utgiftsområde, herr talman, är de prioriteringar som påverkar det område som vi nu debatterar.

Vi har hemtjänst som har bilar, socialtjänst som har bilar och kollektivtrafik som har bussar för att kunna bedriva sin verksamhet. Vi gör det nu billigare för dem att göra detta. Vad tänker Miljöpartiet kring det?

Anf. 50 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Jag tänker att vi naturligtvis delar den oro som ledamoten ger uttryck för. Vi kompenserar däremot för kostnadsökningarna i vår budget, precis som jag sa. Vi tror nämligen att denna omställning måste göras. All forskning säger det. Allting pekar på att ju snabbare vi gör det, desto bättre och billigare blir det på sikt.

Nu bidrar Sverigedemokraterna till att vi behålls i ett fossilberoende som kommer att fortsätta under en lång tid framåt. Vi ser fluktuationer i världsmarknadspriset. Vi blir utsatta för oljeschejkers nycker. Putin levererar fossila bränslen till Sverige. Vi sitter i dessa människors knä. Det gör vi i stället för att satsa på att bygga ut vår egen förnybara elproduktion, som vi ser möter väldigt mycket motstånd, inte minst från sverigedemokratiska politiker. Ni drar helt enkelt ned takten när det gäller det som vi alla vet måste göras.

Vi tror på att sänka kostnaderna. Det måste ske en omställning på sikt. Med de klimatinvesteringar vi nu vill göra ser vi att det kommer att bli klart sänkta kostnader och ett mindre beroende framåt.

Om vi inte bara ska hålla oss till denna budgetpost tänkte jag också göra en liten utveckling, herr talman. Vi har haft väldigt mycket politik som ska bidra till detta, förutom statsstöden. Jag tänker till exempel på stadsmiljöavtalen och Klimatklivet. Det är också sådant som Sverigedemokraterna nu har tagit bort ur budgeten. Därmed omintetgör man sådana möjligheter till satsningar för kommuner och regioner.

Hur tänker sig Sverigedemokraterna att Sveriges omställning ska se ut när man bara subventionerar bensin och diesel?

Anf. 51 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik:

Herr talman! Vi pratar om våra offentliga verksamheter och om hemtjänsten och socialtjänsten som är beroende av bil för att kunna möta våra äldre och för att kunna möta barn i behov av stöd som inte bor i till exempel centrala delar av våra städer. Och vi pratar om kollektivtrafiken, för den delen, och skapar förutsättningar för den.

Miljöpartiet pratar ofta om den gröna omställningen och att man ska göra förändringar. Samtidigt ser jag att våra kommuner och framför allt våra regioner sitter med långa avtal för kollektivtrafiken med en viss typ av fordon som drivs med diesel och har bilar inom kommunerna som är leasade och som drivs till exempel av bensin. Det var tyvärr ohållbart med biogas. Man prövade ett tag, men eftersom man fick tanka femtio gånger om dagen valde man att köra på bensin i stället. Det var komplicerat.

Alla privatpersoner har inte råd att göra den omställning som Miljöpartiet pratar om. Man vill helt enkelt bara ha möjlighet att ta sig till sitt arbete och att ha pengar över i plånboken när arbetet är gjort och man har betalat sina räkningar.

Den omställning som Miljöpartiet vill göra, oavsett om man är för eller emot, tar tid att genomföra, och nu pratar vi om att sänka kostnaderna för kommuner och regioner omgående. Man kan till exempel inom kollektivtrafiken köra tåg och elbussar på fossilfri el i stället för på förnybar, vilket sänker kostnaden.

Förutom det vi skjuter till direkt i statsbidrag i det generella stödet till våra kommuner och regioner bidrar också andra saker, till exempel sänkning av reduktionsplikten och sänkning av bensin- och dieselskatten, till

att sänka kostnaderna direkt i kommunernas och regionernas verksamheter. Man måste se det här som en helhet. Det är flera delar som tillsammans gör det billigare för våra kommuner och regioner att utföra sin verksamhet, och andra delar som vi kompenserar för ger vi i stället extra stöd.

Det här är en stabil statsbudget som tar sikte på flera olika delar för våra kommuners och regioners verksamhet, även genom att stötta våra medborgare.

Anf. 52 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Sverigedemokraterna verkar tycka att det enda sättet att stötta det här landet är att subventionera bensin och diesel. Det är fascinerande. Men det är en kortsiktig politik som kommer att ställa Sverige i ett väldigt mycket svårare läge framöver.

Vi måste alla sänka våra utsläpp. Det fossila måste bort. Ju snabbare vi gör det, desto bättre är det. Självklart ska inte varje individ behöva ta på sig det och tänka på det, för det är verkligen långt ifrån alla som har råd eller möjlighet att göra det.

Därför föreslår vi till exempel ett förändrat reseavdrag. Det hade gett väldigt mycket mer till dem som bor på landsbygden och behöver köra långt. Det var också färdmedelsneutralt och bränsleneutralt och skulle ha gjort att inte heller de som har gjort omställningen drabbas.

Det här är ingen lätt omställning. Det går inte fort. Det kommer att vara kännbart på många områden. Därför måste politiken komma in och göra sin del. Men här ser vi absolut inget som helst ansvarstagande från Sverigedemokraterna. I stället för att komma med förslag som hjälper både verksamheterna och individer att faktiskt göra sitt jobb slår man undan benen för dem.

Människor kan inte förväntas göra omställningen själva om inte samhället och vi från politiken hjälper till. Och Sverigedemokraterna hjälper inte till. Fossila subventioner stjälper både nu och framåt.

Anf. 53 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Sveriges välfärd byggs i kommuner och regioner. Det är också därför regeringen nu gör en av de största ökningarna av det generella statsbidraget som har gjorts i denna kammare, just för att kommuner och regioner ska kunna fortsätta att erbjuda en god, högkvalitativ välfärd. Samtidigt vill jag betona att det inte är en hållbar lösning att kommuner och regioner varje gång konjunkturen vänder nedåt ska kompenseras genom höjda statsbidrag.

Regeringens ambition är att göra kommunerna mer robusta och mindre sårbara. Målet måste vara att kommunerna ska ha sådana ekonomiska förutsättningar att man ska klara av tillfälliga nedgångar i konjunkturen utan att varje gång vara beroende av att de statliga bidragen ökar.

Som vi har hört i debatten kan kommunerna i dag överföra pengar till en så kallad resultatutjämningsreserv. I goda ekonomiska tider kan man alltså föra över pengar som sedan kan användas i sämre ekonomiska tider. Så kan man på ett bättre sätt parera högkonjunkturer och lågkonjunkturer. En stor majoritet av kommunerna har använt sig av den här möjligheten och kan nu använda pengarna i en betydligt kärvare ekonomisk tid.

Från och med årsskiftet träder en ny lag i kraft som gör det enklare att föra över pengar till en resultatreserv och som även gör det enklare att använda denna reserv. Jag vill verkligen passa på att betona betydelsen av att kommuner och regioner använder sig av den möjlighet som utjämningsreserven skapar.

Kommunerna har under många år haft goda ekonomiska tider och goda ekonomiska resultat. En del av detta har förts över i resultatutjämningsreserver men inte alls på den nivå som det finns möjlighet att göra. Hade kommunerna i större utsträckning fört över pengar till en resultatutjämningsreserv, hade kommunerna och regionerna stått ännu starkare ekonomiskt i dag. Jag vill verkligen betona betydelsen av att denna möjlighet används. Regeringens förhoppning är att lagändringen ökar incitamenten.

Att skapa robusta och mer resilienta kommuner handlar naturligtvis inte bara om pengar. En annan åtgärd för att stärka kommunernas robusthet är Kommunperspektivutredningen, som nu ser över möjligheten att sondera intresset för frivilliga kommunsammanläggningar. Genom att kommuner går samman skulle man kunna uppnå olika så kallade stordriftsfördelar och därmed stå mer rustade när framtidens utmaningar kring kompetensförsörjning, digitalisering och klimatanpassningar bara bli större och större.

En annan utredning som nyligen presenterades var den så kallade Kommunförsöksutredningen. Här ges större möjlighet för kommuner att i projektform driva olika typer av verksamheter. Dessa kanske inte alltid är lagreglerade i dag, men kan man göra detta i projektform för att på så sätt vara mer innovativ och tänka utanför boxen är det också ett sätt att göra kommuner mer motståndskraftiga.

Målet måste vara att kommuner inte ska vara helt beroende av enskilda höjningar av statsbidragen enskilda år för att klara av sitt kärnuppdrag. Kommunerna måste vara robusta nog att klara av även tillfälliga konjunktur nedgångar. En enskild kommuns hela verksamhet och ekonomi kan inte heller stå och falla med enskilda placeringar inom socialtjänsten. Våra kommuner måste bli mer robusta och mer motståndskraftiga när det gäller att klara ekonomiska med- och motgångar. Det är det vi lägger en grund för.

Med detta sagt, och som även har framkommit under den här debatten, gör nu regeringen en stor satsning på kommunsektorn nästa år. Inte mindre än 40 procent av det totala reformutrymmet nästa år går just till kommunsektorn – 10 miljarder kronor i generell ökning av statsbidraget, som är permanenta, och 6 miljarder kronor i ytterligare riktade statsbidrag. När vi räknar samman ökningarna av statsbidragen som gjordes i årets budget för 2023 med dem som görs nästa år blir ökningen totalt 28 miljarder kronor. Staten tar alltså sitt ansvar i en tuff ekonomisk tid för alla, bland annat för kommuner och regioner.

Herr talman! Vi kan heller inte bara fokusera på statsbidrag. Det blir givetvis mycket fokus på det i den här debatten, eftersom debatten framför allt handlar om de generella statsbidragen. Men jag tycker att det är värt att påpeka att av kommunernas totala intäkter är det ungefär 20 procent som består av statsbidrag. Den absolut största inkomstkällan för kommunerna är skatteintäkter genom kommunalskatter. Och hur håller vi dem uppe? Jo, genom att hålla arbetslinjen uppe, genom att hålla antalet arbetade timmar uppe och genom att satsa på tillväxtfrämjande åtgärder. Detta

har mycket, mycket större betydelse för kommunsektorns ekonomi än några miljarder i höjda statsbidrag. Det är en debatt som vi för alldeles för sällan här i kammaren, tycker jag.

Därför är det för regeringen ett viktigt fokus utöver att höja statsbidragen att också stärka arbetslinjen för att upprätthålla antalet arbetade timmar. Det är en prioritering att också stötta inte minst de ekonomiskt sett mest utsatta hushållen för att därmed hålla konsumtionen uppe – men naturligtvis utan att spä på inflationen.

Inflationen är det absolut största hotet mot kommuners och regioners ekonomi såväl som för hushållens ekonomi och för näringslivsklimatet. Därför är regeringens överordnade ambition att hålla inflationstrycket nere så att inflationen sänks så snabbt som möjligt. Vi börjar se tecken på att inflationen går ned kraftigt, och det gäller att vi håller ut och håller i så att inflationstrycket kan upphöra och lämna den svenska ekonomin; att räntorna kan sänkas. Det är av den enskilt största betydelsen för våra kommuner och regioner.

Jag vill inte i den här debatten ge någon illusion av att staten genom höjningen av statsbidragen kompenserar för allt och för hela den ekonomiska nedgång som sker i kommuner och regioner. År 2024 kommer att bli ett tufft år för kommuner och regioner såväl som för statsbudgeten, för enskilda hushåll och för näringslivet.

Även kommunerna måste göra sin läxa. Bland annat krävs ett ledarskap som vågar prioritera den kommunala kärnverksamheten. Vi måste också ha ett ledarskap som tillvaratar digitaliseringens möjligheter. Flera kommuner jobbar aktivt för att genom ökad digitalisering förbättra kvaliteten i varor, service och tjänster och för att kapa kostnader.

En utredning visar att bara genom att använda potentialen hos AI fullt ut kan offentlig förvaltning spara så mycket som 180 miljarder kronor. Detta är en gammal siffra, ska dessutom sägas.

Innan jag avslutar är det viktigt att påpeka att kommuner också presterar olika. Strukturellt likvärdiga kommuner kan med samma medel leverera olika resultat i skola, i äldreomsorg och i socialtjänst. Det är viktigt att ha ett öga också på detta. Vad gör vi med pengarna? Vilken kvalitet får vi ut för varje skattekrona? Här måste kommuner lära sig att jämföra sig med varandra och ta lärdom av goda exempel så att vi kramar ut så mycket kvalitet som bara är möjligt ur varje skattekrona. Men staten gör nu sitt för att bidra genom att stötta kommuner och regioner med en av de absolut största generella ökningarna av statsbidraget som någon regering har gjort i denna kammare.

(Applåder)

Anf. 54 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar ministern för anförandet och faktiskt också för en rejäl satsning. Det är en stor summa till kommuner och regioner, även om den är alldeles för liten och skulle behöva höjas betydligt mer än så.

Vi vet att sjukvården i Sverige har stora problem. Det är långa köer, stängda avdelningar och fullt på akutmottagningar. Listan kan göras lång.

En av de saker som vi måste göra om vi inte bara ska prata om pengar per se är att göra vården mer attraktivt. Vi behöver få tillbaka de sjuksköterskor som inte har orkat med och i stället har börjat jobba med annat.

Fler måste lockas att gå en utbildning och vilja jobba i vården. Vi måste helt enkelt göra vårdrkena mer attraktiva.

Hur ska de facto-neddragningen på sjukvården göras så att det blir mer attraktivt att jobba i vården? Hur ska vi kunna anställa fler och utveckla sjukvården så att den blir mer jämlik och tillgänglig i hela landet?

Prot. 2023/24:53
20 december

*Allmänna bidrag
till kommuner*

Anf. 55 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågan.

År 2024 kommer, som jag sa i mitt anförande, att bli ett tufft år. Det kommer att bli ett år då kommuner och regioner verkligen får kämpa med att hålla verksamheterna uppe. Jag är övertygad om att kommuner och regioner kommer att klara detta uppdrag, bland annat tack vare de goda åren de har haft bakom sig som de kan använda om de har byggt upp en resultatutjämningsreserv.

Regeringen gör en särskild satsning på sjukvården. Utöver de generella ökningarna av statsbidragen finns ett särskilt sektorsbidrag till sjukvården eftersom vi vet att regionerna är mer drabbade av lågkonjunkturen än vad kommunerna är. Det är en sak som regeringen gör.

Sjukvårdsministern har kallat till presskonferens i eftermiddag där hon ska presentera åtgärder som rör regionernas ekonomi. Jag hoppas att där kommer besked som kommer att vara positiva för regionerna. Utöver sektorsbidraget finns ett antal riktade statsbidrag för att korta vårdköerna och stärka primärvården, stärka kvinnors hälsa och för att bekämpa cancersjukdomar. Många åtgärder vidtas inom sjukvården så att vi kan fortsätta att utveckla sjukvården inom Sverige.

Om det ska vara fråga om en ren sjukvårdspolitisk debatt tror jag att sjukvårdsministern är ännu bättre att föra den, men vi skapar så goda ekonomiska förutsättningar som möjligt under nästa år för att upprätthålla en god sjukvård.

Anf. 56 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Det är bra att man pekar ut områden där det behöver göras fler satsningar, att det finns en vilja i fråga om kvinnosjukvård, cancer och ökad jämlikhet.

Det vi ser är att det ändå kommer att bli stora nedskärningar. Man ger med ena handen och kanske inte tar med andra handen, men man lever inte upp till den nivå som behövs så att fördelningen ska fungera. Jag skulle vilja ställa en fråga om resultatutjämningsreserven. Ja, det finns mycket pengar i reserver på några ställen efter ett offensivt och ofta gemensamt arbete under pandemin, och det gör att det finns stora överskott. Men som jag har förstått är det svårt att veta hur man får använda reserven. Det finns inget regelverk som säger att man får ta av pengarna till de utmaningar som man nu står inför. Kommer det några förtydliganden så att en kommun eller region kan känna sig trygg när man använder pengarna så att det inte blir ett svårt bakslag senare?

Anf. 57 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD) replik:

Herr talman! Det har sagts flera gånger från talarstolen att det kommer att bli stora nedskärningar och uppsägningar i regionerna, men jag tycker att man är lite väl dystert i sina framtidsspaningar om detta. Vi har mycket

riktigt sett en del varsel, men det är skillnad på varsel och uppsägningar. En mycket stor del av detta kommer att lösas genom naturliga avgångar. Det är inte så att SKR gör en prognos om att det ska bli massuppsägningar, så som sägs i kammaren. De är hembyggda och hemsnickrade teorier från oppositionen som inte har grund i verkligheten.

Sedan var det frågan om resultatutjämningsreserverna. Svaret är ja på frågan, i den meningen att det som börjar gälla från årsskiftet är att resultatutjämningsreserven blir en resultatreserv. Uttagen ur resultatreserven kommer att vara mer eller mindre oreglerade. Det måste inte per definition vara lågkonjunktur för att man ska kunna använda sig av pengarna. Kommunerna kommer att få mycket större handlingsfrihet att använda sina resultatreserver än i dag. Regeringen hoppas att detta ska bidra till att viljan att föra över pengar till reserverna ska öka i och med den större flexibiliteten och den större friheten.

Jag är fullt medveten om att det finns kommuner som menar att det under 2023 var svårt att använda sig av reserverna, och man har inte gjort bedömningen att man har uppfyllt kraven för att använda dem. För 2024 skulle jag bli förvånad om det fortfarande finns kommuner som menar att kraven inte är uppfyllda. År 2024 är ett år då vi är inne i en lågkonjunktur, vilket inte hela 2023 var. Jag hoppas att den tveksamheten ska vara undanröjd.

Anf. 58 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Herr talman! Jag vill passa på att önska en god jul och ett gott nytt år till finansutskottet, till ministerns eminenta kansli och även till talmanspresidiet så att det inte glöms bort.

Jag kan som tidigare talare säga att en del klokt har sagts här av ministern. Men en sak tycker jag inte var lika klok. Det var påståendet att massuppsägningar är, som ministern själv uttryckte det, någon hemmasnickrad fantasi.

Är det hemmasnickrat med de hundratals tjänster som sägs upp i Göteborg och Malmö? Jag kan citera Sara Wettergren från Liberalerna, som visserligen inte sitter i regeringen men säger att man gör allt man kan för att prioritera skolan men att läget är oerhört tufft: ”Vi hoppas på ökade statliga bidrag.” Det sa hon efter att ni hade lagt fram er budget, Erik Slottner.

De sparar 200 miljoner i skolan. Alla de föräldrar som ser att det sägs upp tjänster, är det en hemmasnickrad fantasi för dem? Då måste statsrådet svara dem varför man väljer att prioritera så mycket annat som man kanske skulle vilja ha i en kris men som inte är prioriterat i en kris – snus, plastpåsar, bensin i storstäderna och många andra satsningar – framför det som är deras barns och våra barns framtid och den styrka som skolan behöver ha i den svåra kris som skolan faktiskt står i nu.

Anf. 59 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD) replik:

Herr talman! Nej, jag sa aldrig att det var några fantasier. Jag sa att det var teorier, hemmasnickrade teorier. Det är viss skillnad, tycker jag. Om man gör bedömningen eller prognosen att alla varsel kommer att leda till uppsägningar, ja, då tycker jag att det är hemmasnickrat. Så vet vi att det inte fungerar generellt sett.

Jag säger inte att det inte förekommer några som helst uppsägningar. Det är mycket möjligt att det kommer att ske. Men enligt de kontakter vi har haft, för vi följer såklart detta, är många av de uppsägningar som görs mer av tillfälligt anställda och inte av tillsvidareanställda. Det kan vara provanställningar, exempelvis. Det kan vara naturliga avgångar, där man inte alltid tillsätter nya tjänster när någon går i pension eller byter arbetsplats.

Det är klart att detta ger en annan bild. Läget är fortfarande allvarligt, men det ger en annan bild än den som ges här i kammaren av massuppsägningar som kommer att leda till mängder av arbetslösa utbildade sjuksköterskor, läkare och undersköterskor. Det ser vi i alla fall inte i de prognoser som vi har fått ta del av. Men vi får väl se vad framtiden utvisar.

Jag förstår att man hoppas på att det kommer mer pengar. Det önskar alla, mer pengar hela tiden. Jag förstår att kommun- och regionpolitiker önskar mer pengar. Men i ett läge när staten lägger otroligt mycket resurser på rättssamhället och på försvaret för att vi lovat att rusta upp det och lägger mycket pengar på att upprätthålla arbetslinjen och på att stärka hushållen, inte minst de mest ekonomiskt utsatta, tycker jag ändå att det är ett styrkebesked att regeringen kan lägga 40 procent av sitt reformutrymme på kommunsektorn för att upprätthålla välfärden.

Sedan kommer alla att tycka att reformutrymmet är begränsat. Det har mycket att göra med den höga inflationen. Om vi för en alltför expansiv finanspolitik spär vi på inflationen, vilket skulle vara det absolut största hotet mot bland annat kommunsektorn.

Anf. 60 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Herr talman! Nu är ju problemet att man lägger mycket mer på alla de här andra sakerna – inte på försvaret, polisen och allt det utan på de här andra sakerna som rimligtvis inte är en prioritet i en kris – än på skolan, framför allt på små skolor på den svenska landsbygden.

När statsrådet nu tar upp frågan om arbetslinjen, som han med rätta talade sig varm för i sitt anförande, vill jag passa på att fråga varför det är bra ”borgerlig” politik – jag vet inte om man kan kalla Tidöregeringen borgerlig – att höja kommunernas och regionernas skattebörda med 2 miljarder kronor för att de anställer unga. Det är dessutom sannolikt mycket mer; det här är en gammal beräkning. Man fortsätter dessutom att höja på dem som ska sommarjobba, det som kommunerna jobbar så hårt med att de ska få göra. På vilket sätt stärker det arbetslinjen? Och varför har ni inte kompenserat kommunerna för den här ganska kraftiga skatthöjningen, som nästan helt kommit bort i debatten, som ni gjort sedan ni tillträdde?

Ni talar om att det är viktigt att stärka resurserna till kommunerna och regionerna. Sedan höjer ni skatten på arbete mer än ni sänker den. Ni höjer ganska kraftigt med många miljarder. Ni höjer skatten på arbete mer, och dessutom lägger ni betydligt mer på att höja a-kassan än på att sänka skatten på arbete. På vilket sätt är det arbetslinjen för en borgerlig regering?

Ministern får också gärna svara de här föräldrarna som faktiskt märker att resurserna försvinner från skolan. Det är inte hemmasnickrat på något annat sätt än att det är deras vardag för deras barn i deras skola, som inte får de resurserna. De ser att eleverna i deras barns klass inte får de resurser de behöver när de är utsatta och behöver hjälp.

Anf. 61 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD) replik:

Herr talman! Jag sa aldrig att det sistnämnda var en hemmasnickrad teori. Det var någonting annat – att Kommunsvrige står inför enorma massuppsägningar framöver. Det tycker jag är att dra slutsatsen för långt med den information vi i dag har. Det var inte att enskilda skolor står inför neddragningar. Man får ändå förstå och tolka mig rätt, tycker jag.

Sedan är det ju märkligt att oavsett vad vi gör får vi kritik. Om vi inte uppfyller vallöften efter någon månad, i den första budgeten, tas det som ett enormt löftessvek. ”Titta, regeringen infriar inte alla de vallöften de gav!” När vi nu börjar infria vallöften i budgeten får vi kritik för att vi infriar vallöfterna.

Jag förstår att Martin Ådahl inte gillar alla de vallöften som vi gav väljarna inför valet. Det är fullt förstäeligt. Men jag tänker inte ta åt mig av kritiken för att vi nu infriar vallöften, bland annat genom att sänka bränsleskatten och ta bort plastpåseskatten. Och jag tycker att det är intressant att just en centerpartist ondgör sig så mycket över att vi sänker skatten på drivmedel; det måste jag ändå säga.

Vad gäller arbetsgivaravgifterna för unga är det en åtgärd som har dömts ut av väldigt många ekonomer, som har sagt att detta inte har gett den effekt som man önskat eller velat när det gäller just ungas deltagande på arbetsmarknaden.

Sedan finns det andra åtgärder, som också framkommit här i debatten, som också lättar trycket på kommunernas ekonomi. Både den kraftiga sänkningen av drivmedelsskatten och sänkningen av reduktionsplikten kommer att skapa lägre tryck på bland annat kollektivtrafiken. Genom att stötta utsatta hushåll, bland annat genom ett höjt bostadsbidrag till barnfamiljer, lättar vi trycket på socialtjänsten genom lägre försörjningsstöd.

Det finns alltså andra delar i regeringens politik som lättar trycket på kommuner och regioner utan att de behöver kompensera staten för det.

Anf. 62 EVA LINDH (S) replik:

Herr talman! Tack till statsrådet för att vi får möjlighet att ta en debatt även här och för att han deltar i den här budgetdebatten!

Det gör mig dock lite konfunderad, det anförande som civilministern höll här. Det handlade mycket om vad kommunerna gör och inte. Man får känslan att det är enbart kommunernas och regionernas ansvar, det som sker just nu.

Civilministern säger också att det är bara 20 procent av kommunernas inkomster, det man har att röra sig med, som kommer från staten. Jag tror nog att de flesta tycker att 20 procent är ganska mycket. Oavsett vad vi pratar om är 20 procent ganska mycket. För en del kommuner handlar det dessutom om mer, beroende på hur förutsättningarna är för kommuner och regioner.

Då vill jag komma till min fråga. Vi ser i sjukvården att det är stora neddragningar oavsett hur man ser på det – om det är varsel eller uppsägningar. Vid de besök jag gör i sjukvården hör jag att det handlar ganska mycket om att man till exempel inte återtillsätter när människor slutar. Det är också en minskning av personalen även om det inte är en konkret uppsägning.

Statsrådet pratar om naturliga avgångar, men det ger ju inte mer resurser i sjukvården. Det handlar både om att tjänster inte tillsätts och att det görs konkreta neddragningar, och det drabbar sjukvården genom minskad personalstyrka. Samtidigt står sjukvården inför enorma utmaningar, och behoven av sjukvård har inte minskat. Men nu får man mindre resurser, och inflationen är hög. Ser statsrådet denna verklighet?

Anf. 63 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD) replik:

Herr talman! Eva Lindh verkar ha lyssnat ganska dåligt på mitt anförande eftersom hon anser att jag gav intrycket att allt ligger på kommunerna. En stor del av mitt anförande handlade om just den rekordstora ökningen av statsbidrag regeringen gör. Läger vi ihop årets ökning med nästa års blir det 28 miljarder. Det kompenserar inte för allt, men det är en stor ökning.

Låt mig nyansera bilden genom en faktaupplysning. Statsbidraget står för en femtedel av intäkterna. Kommunernas största intäkt är kommunal-skatten, och den hålls uppe av att människor har jobb och att antalet arbetade timmar ökar. Jag vill också betona vikten av att vi har kommunalt självstyre, att kommunerna har ansvar för att ekonomin går ihop och att de fokuserar på kärnverksamheten, är så effektiva som möjligt och kramar ut så mycket kvalitet som möjligt ur varje skattekrona.

Givetvis ser jag verkligheten. Det gör vi alla som följer nyheterna. Jag vet att sjukvården står inför oerhört tuffa utmaningar och att ekonomin är mer ansträngd i regionerna än i kommunerna. Det är också av denna anledning som regeringen gör en särskild satsning på just sjukvården genom ett sektorsbidrag. Det är lite synd att sjukvårdsministerns presskonferens är i eftermiddag, för det hade varit bra inför denna debatt att veta innehållet. Men det ska komma fler nyheter som har betydelse för regionernas ekonomi, och det ska bli spännande att höra dem. Regeringen ser alltså och agerar. För oss är en högkvalitativ sjukvård mycket viktig.

Anf. 64 EVA LINDH (S) replik:

Herr talman! Jag har en kort kommentar om inkomsterna från arbete. Vi står i en byggkris och en vårdkris. Det betyder att färre människor kommer att arbeta, vilket påverkar mer än kvaliteten.

Jag hör statsrådet säga att det är kris och att det finns stora behov inom sjukvården. Det är vi eniga om. Vårdkrisen påverkar vården här och nu. Vad är det som får Kristdemokraterna, som så ofta säger sig vilja skydda sjukvården, att gå med på en politik och en budget som leder till neddragningar i sjukvården som innebär lägre kvalitet, sannolikt längre vårdköer och svårare att få vård efter behov? Hur kan statsrådet stå upp för en budget som inte gör det som krävs för vården?

Min tolkning av inläggen är att det är viktigare att värna höginkomsttagare genom dyra skattesänkningar än att värna välfärden i denna svåra tid. Man kompenserar höginkomsttagare för den höga inflationen men inte välfärden, vilket påverkar kvaliteten.

Anf. 65 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD) replik:

Herr talman! Alla vi som följer nyheterna vet att sjukvården står inför tuffa utmaningar, inte bara ekonomiskt. Kompetensförsörjningen är många gånger ett större problem än ekonomin.

Jag ser väldigt mycket bra sjukvård när jag är ute och reser i landet. Sjukvården utvecklas ständigt och kan i dag bota fler sällsynta och allvarliga sjukdomar, bättre lindra lidande och ge längre liv till människor som tidigare skulle ha avlidit. Jag tycker att detta är viktigt att betona.

Regeringen gör en stor särskild satsning på sjukvården i nästa års budget genom sektorsbidraget, de generella ökningarna till regioner och kommuner och ett antal riktade statsbidrag i överenskommelse med Sveriges Kommuner och Regioner för att korta värdköerna, förbättra cancervården och förbättra kvinnors hälsa.

Socialdemokraterna målar upp en bild av att de ger kommuner och regioner ett enormt tillskott. Det tillskott de föreslår utöver regeringens budget motsvarar en halv promille av kommunernas totala intäkter. Jag tycker att det kan vara värt att påminna om. En halv promille avgör inte om välfärden raseras eller utvecklas, vilket det ibland ges sken av i kammaren.

Jag är lite trött på att höra att vi prioriterar höginkomsttagarna. Eva Lindh vet mycket väl att vi fryser höjningen av brytpunkten nästa år just för att vi har valt att prioritera andra åtgärder. Jag noterar att den höjning av brytpunkten som gjordes förra året inte återställs av Socialdemokraterna, så vi verkar tycka samma sak i denna fråga.

(Applåder)

Anf. 66 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V) replik:

Herr talman! Jag hade tänkt ställa en fråga om Hofors. Men jag hajade till lite grann och vill därför hellre ha ett svar på en fråga angående något Erik Slottnér sa i sitt anförande. Statsrådet får rätta mig om jag hörde fel, men jag tyckte att statsrådet sa att kommunerna inte ska behöva förlita sig på årliga ökning av statsbidragen. Detta håller Vänsterpartiet i sak med om. Vi vill att man indexerar statsbidragen årligen så att de höjs automatiskt.

Jag hörde statsrådet säga att man ger historiskt mycket pengar till kommuner och regioner, mer än man någonsin gjort tidigare. Men borde inte statsbidragen stå i relation till kostnadsökningarna för kommuner och regioner? Om man inte höjer dem lägger man ju i praktiken ett nedskärningskrav på kommuner och regioner.

Är regeringens ambition att indexera statsbidragen till kommuner och regioner, så som Vänsterpartiet vill? Eller är regeringens avsikt att statsbidragen inte längre ska höjas?

Anf. 67 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD) replik:

Herr talman! Regeringen får återkomma i kommande budgetar. Vi har inte aviserat om vi kommer att fortsätta att höja statsbidragen eller inte. De höjningar vi har gjort i år och gör nästa år är permanenta ökning som ligger kvar i kommande budgetar. Hur vi sedan väljer att göra i budgetarna för 2025 och 2026 får vi återkomma till.

Poängen i mitt anförande var att jag vill ha mer resilienta och mindre sårbara kommuner som klarar av att parera upp- och nedgångar i konjunkturen, precis som staten gör med sitt ramverk där man kan gå med underskott i lågkonjunktur och sedan hämta hem det i högkonjunktur. Detta har varit svårt för kommunerna. Särskilt om de avsätter medel i så kallat eget kapital blir det väldigt inlåst så att överskott ett år inte kan finansiera underskott nästa år.

Denna flexibilitet kommer nu att öka genom resultatreserver, och jag menar att om fler kommuner hade använt sig av möjligheten att avsätta pengar i dessa reserver hade de klarat uppdraget bättre nu och framöver. Vi ser att de kommuner som har använt denna möjlighet har klarat av lågkonjunkturen bättre, så det är en bra modell. Detta ska dock inte vara någon garanti eller något recept för att slippa höja statsbidragen, men jag tror att det skulle skapa starkare kommuner, vilket vore väldigt önskvärt.

Vad gäller indexering av statsbidrag vet jag inte riktigt hur Vänsterpartiet har agerat i den frågan tidigare, men det är en plötslig insikt från Miljöpartiet och Socialdemokraterna. De har ju suttit i regering i åtta år och inte indexerat statsbidragen. Men nu plötsligt vill man att detta ska ske. Jag vet inte vad Vänsterpartiets ingång har varit i de diskussionerna när man har budgetförhandlat med den förra regeringen. Men det är alltså en plötslig insikt här och nu att statsbidragen ska indexeras. Vi gör ju indexeringar ibland, men man ska komma ihåg att det låser reformutrymmet och minskar möjligheten för regeringen att prioritera.

Anf. 68 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V) replik:

Herr talman! Tack, ministern, för svaret! Det är ju lite detta som är poängen. Om man gör en indexering innebär det ju att man kompenserar kommunerna för de kostnadsökningar som de de facto har. Man gör kommunerna mer resilienta, alltså precis det som statsrådet sa att man vill åstadkomma.

Om man ser till att kommuner och regioner har en stabil inkomstbas kan de också planera långsiktigt för att göra olika typer av förändringar. Men om man varje år ska ta av de pengar som kommunerna borde kunna räkna med är det klart att det blir nedskärningar i slutändan. Det är som om man säger: Nej, ni får bara 40 procent av de pengar ni borde ha för att bibehålla kvaliteten på välfärd och service, och sedan får ni lösa detta bäst ni vill! Det blir nedskärningar. Det är därför som vi har drivit denna fråga år efter år. Vi måste indexera statsbidragen till kommunerna. Jag är jätteglad över att fler partier ansluter sig till den linjen.

Statsrådet talar också om resultatutjämningsreserverna. Det är nog roligt för de kommuner som har sådana. Nu är det ju tyvärr så att inte alla har den möjligheten. Då blir jag tvungen att återgå till att tala om min egen kommun. I Hofors har det aldrig funnits några förutsättningar för att avsätta pengar till någon resultatutjämningsreserv. Man använder allting för att kunna ge medborgarna den välfärd som de förtjänar. Det är detta man gör. Det är en kommun som redan har otroligt hög skatt sedan tidigare, men inkomstnivåerna är så pass låga i förhållande till övriga riket att man blir tvungen att använda alla pengarna till den faktiska verksamheten.

Man kan inte säga att kommunerna ska lösa detta med sina sparade pengar när det inte finns några sparade pengar. Det är regeringens ansvar att se till att välfärden fungerar i Sverige.

Anf. 69 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD) replik:

Herr talman! Den stabila inkomstbasen för kommunerna består inte av de generella statsbidragen utan av kommunalskatten. Återigen är det viktigt att betona hur avgörande det är för kommunerna att vi upprätthåller god tillväxt och antalet arbetade timmar, för då ökar också intäkterna till kommunerna. Under alliansregeringens år mellan 2006 och 2014 stärktes

kommunernas ekonomi väldigt mycket just för att antalet arbetade timmar ökade så mycket.

Vänsterpartiet höjer statsbidraget väldigt mycket i sin budget, men inte ens detta ökar intäkterna med mer än 2 promille hos kommunerna. Vad som händer i ekonomin är mycket mer avgörande än de generella statsbidragen. Detta tänker jag fortsätta att hävda.

Det är sant att inte alla kommuner har någon resultatutjämningsreserv. Men ungefär tre fjärdedelar av dem har det och kan använda den nu. Det är inte heller så att det bara är de mest ekonomiskt utsatta kommunerna som inte har någon resultatutjämningsreserv. Två kommuner som till exempel inte har det är Stockholms stad, en ekonomiskt mycket robust kommun, och Helsingborgs stad. De saknar resultatutjämningsreserv.

Nu vill Samuel Gonzalez Westling föra ned debatten till Hofors kommun. Det är svårt för mig som statsråd att göra detta. Jag vet inte exakt vilka ekonomiska förutsättningar Hofors har haft för att föra över medel till en resultatutjämningsreserv. Men många kommuner som har haft möjligheten att göra det har valt att inte göra det. Många kommuner har valt att bygga upp sitt eget kapital, vilket också har sina fördelar. Men jag tror att det hade varit bra om man också hade använt en del pengar till att avsätta en reserv för att klara av nedgångar i konjunkturen på ett bättre sätt.

Anf. 70 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V):

Herr talman! Det som väntar Sverige med regeringens och Sverigedemokraternas budget saknar motstycke. Det går knappt en dag utan att vi nås av nya rapporter om planerade nedskärningar i skolan eller i sjukvården. Det vi ser ske framför oss just nu går inte att beskriva med andra termer än som en ren välfärdskollaps – en välfärdskollaps som regeringen och Sverigedemokraterna har försatt Sverige i med öppna ögon.

Region efter region meddelar att det kommer att ske massuppsägningar. Exempelvis har Region Sörmland och Region Värmland varslat över 700 personer vardera. Sveriges största sjukhus, Sahlgrenska i Göteborg, varslar över 2 000 anställda eftersom ekonomin inte går ihop. Kommunerna planerar nu för stora nedskärningar i både skola och äldreomsorg, och detta sker efter ett år då stora nedskärningar redan präglat verksamheterna i väldigt hög utsträckning. Svensk välfärd befinner sig i dag i kris.

Men, herr talman, när man ser representanterna för regeringspartierna i talarstolen här i Sveriges riksdag är det lätt att få en känsla av att detta inte är ett så stort problem. Jag har försökt fråga både statsministern och finansministern vad de tänker, och deras svar gör mig faktiskt väldigt bekymrad. Jag är bekymrad över om de över huvud taget är förmögna att förstå konsekvenserna av sin förda politik på längre sikt och bekymrad eftersom jag undrar om de över huvud taget är lämpade att styra landet om de inte förstår detta.

Deras svar är nämligen kort och gott – och det har vi hört här tidigare också – att det är lite tufft nu. Det är alltså det svar vi får av landets ledare: De tänker minsann inte göra någonting!

Så här beskriver i stället Sveriges Kommuner och Regioner läget: ”Utmaningarna är många och stora. Förutom brist på både ekonomiska resurser och personal har ett antal kommuner de senaste åren drabbats, och fler kommer att drabbas, av klimatförändringarna. De tvingas därmed hantera effekter av bland annat översvämningar, skred, värme och bränder. In-

vesteringar för att hantera kommande klimatanpassningar i kommunerna beräknas motsvara hundratals miljarder kronor. Kommunerna förväntas också göra allt större insatser för att förhindra kriminalitet samt gängvåld. De ska tillsammans med regionerna skala upp krisberedskapen och det civila försvaret.” Det är lite tufft nu, herr talman.

Det hade inte behövt vara så här. En regering som hade varit mer välvilligt inställd till det svenska folket – Sverigevänner, om man vill använda sig av det uttrycket – hade valt att göra annorlunda. En regering som hade sett till folkets bästa hade sett till att vi när tiderna är svåra åtminstone skulle kunna lita på att skolan, sjukvården och omsorgen av våra barn och äldre hade varit stark och pålitlig.

Vänsterpartiet föreslår betydligt mer i anslag till kommunerna och regionerna. Det är något som hade varit välbehövligt. Då skulle man ha kunnat känna sig trygg i att när det är svåra tider finns åtminstone samhället där.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 16.)

§ 11 Samhällsekonomi och finansförvaltning

Finansutskottets betänkande 2023/24:FiU2
Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning (prop.
2023/24:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 71 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Herr talman! Riksdagen fattar beslut om statens budget i två steg. Det första beslutet sätter ramarna för alla 27 utgiftsområden, och det andra beslutet fördelar pengarna på de olika anslagen inom utgiftsområdet. Sverigedemokraterna har tillsammans med regeringspartierna förhandlat fram den budget som riksdagen kommer att anta.

Det blir en budget som har stöd av en majoritet i Sveriges riksdag, vilket borgar för stabilitet och politisk handlingskraft. Det är en unik styrka i svensk politik, sett i en nutida politisk kontext, eftersom regeringsunderlaget – SD-M-KD-L – är det första på 13 år som har en majoritet bakom sig i Sveriges riksdag.

Vi har fått svenska folkets mandat att städa upp efter det arv som åtta år av rödgrönt styre har lämnat efter sig. Det kommer inte ske över en natt, men sakta men säkert tar vi steg i rätt riktning för att göra Sverige bra igen.

Dagens debatt handlar om utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning. Målen för detta utgiftsområde är att det finansiella systemet ska vara stabilt, präglas av ett högt förtroende och ha förmåga att säkerställa viktiga samhällsfunktioner.

De finansiella företagen ska tillgodose hushållens och företagens behov av finansiella tjänster och medverka till en hållbar utveckling, och de finansiella marknaderna ska vara väl fungerande med konkurrens och ha ett starkt skydd för konsumenter. Avslutningsvis ska statens finansförvaltning bedrivas effektivt.

Prot. 2023/24:53
20 december

*Allmänna bidrag
till kommuner*

*Samhällsekonomi och
finansförvaltning*

Inom detta utgiftsområde finns viktiga myndigheter såsom Finansinspektionen, Konjunkturinstitutet, Statistiska centralbyrån med flera.

Herr talman! Finansiell stabilitet är en förutsättning för ett fungerande ekonomiskt kretslopp, för att kreditgivningen till hushåll och företag ska fungera, för att kapitalförsörjningen ska fungera och också för att de betalningstjänster som vi använder till vardags ska fungera. Förutsägbarhet, pålitlighet och stabilitet – de satsningar som Tidöpartierna gör på detta utgiftsområde handlar om att uppnå just dessa mål.

Regeringen föreslår vidare att målet för det finansiella systemet ska utvidgas till att även innefatta en målsättning om att ha förmåga att säkerställa viktiga samhällsfunktioner. Givet den säkerhetspolitiska omvärldsutvecklingen ställs det numera högre krav på kritiska aktörer inom det finansiella systemet att kunna hantera exempelvis cyberhot.

I dagens digitaliserade värld är vi beroende av att betalningsväsendet är motståndskraftigt även i oroliga tider. Ett exempel på hur sårbart samhället är för just cyberattacker är attackerna på en av våra största livsmedelskedjor sommaren 2021, då nästan 800 av deras butiker tvingades hålla stängt under en hel vecka.

Detta skedde i fredstid, men man kan föreställa sig ett scenario där statliga aktörer koordinerar it-attacker under en pågående samhällskris av något slag, mot livsmedelsindustrin, mot drivmedelsstationer och mot svenska apotek. Hur skulle en sådan situation se ut?

Det digitaliserade samhället har effektiviserat samhällsekonomi och gjort det lättare och smidigare för oss att hantera ärenden av privatekonomisk natur, men det har också gjort oss mer sårbara för störningar i betalningssystemet. Sverigedemokraterna vill därför ha redundans i betalningssystemet genom ökade krav på att kunna ta emot exempelvis kontanter. Det skulle utgöra en viktig kugge i vår krisberedskap.

Med tanke på den kontext vi i dag debatterar i föreslår regeringen alltså att målet för det finansiella systemet även ska innefatta att ha förmåga att säkerställa viktiga samhällsfunktioner. Detta menar jag är rätt och riktigt och ett viktigt första steg mot att stärka vårt civila försvar.

Avslutningsvis tar Tidöpartierna också krafttag mot välfärdsbrottsligheten. Vi måste se till att svenska folkets skattepengar går till det som de är avsedda för – till skola, vård, omsorg, rättsväsen, försvar och så vidare. Det är därför helt oacceptabelt att uppemot 20 miljarder kronor årligen betalas ut felaktigt från välfärdssystemen. För att minska de felaktiga utbetalningarna kommer därför en utbetalningsmyndighet att inrättas den 1 januari 2024.

Myndighetens uppdrag ska inriktas på avancerade angrepp mot välfärdssystemet som enskilda myndigheter var för sig har svårt att upptäcka. För detta ändamål anvisas 161 miljoner kronor för nästkommande år.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 72 ADNAN DIBRANI (S):

Herr talman! Eftersom riksdagsmajoriteten i det första steget av budgetprocessen redan har avslagit vår budgetmotion vill jag, för dem som är väldigt intresserade, hänvisa till vår partimotion i FiU1 där man kan se hur det hade sett ut om vår motion hade gått igenom.

I Sverige pressas hushåll och företag både av hög inflation och av höga räntor. Reallönerna urholkas, och den ekonomiska verkligheten tränger sig in i människors vardag. Sverige står inför en tuff tid. Det ekonomiska läget sätter ljuset på behovet av ett tryggt samhälle där välfärden levererar i hela Sverige och där vi möter tuffa tider tillsammans.

Vanliga löntagare har verkligen tagit ansvar. Många företag har också gjort detta, men många företag, framför allt inom vissa branscher, har inte gjort det utan har stora övervinster. Till exempel har matpriserna ökat med 26 procent de senaste två åren, och en rapport nu i veckan visade att priserna har ökat mer än kostnaderna. Var tredje familj kämpar för att få ekonomin att gå ihop varje månad. Inflationskrisen och lågkonjunkturen drabbar hela Sverige och alla svenskar.

Herr talman! Vi socialdemokrater hade hoppats att vår budgetmotion skulle vinna, för då hade vi gemensamt kunnat bära bördan av de svåra tiderna. Genom att stötta alla barnfamiljer som har det extra tufft och genom att ta ansvar för välfärdens finansiering hade vi kunnat undvika de nedskärningar som verkar komma.

Vi föreslår en extra utbetalning av barnbidraget i januari, då det brukar vara tufft för många. Vi föreslår också 500 kronor mer i månaden för ensamstående föräldrar, en tankrabatt för familjer i glesbygden med mera. Vi går även fram med ett skarpt förslag om att avskaffa den orättvisa funkisskatten, som det är helt obegripligt för mig att man har.

Socialdemokraterna har lagt fram en budgetmotion med rejäla investeringar i välfärden och i hushållens ekonomi för att öka tryggheten för vanligt folk. Ett sätt att göra detta är att fortsätta att bygga ut den statliga närvaron och servicen i hela landet genom fler servicekontor. Detta kämpade vi för under de år vi satt i regeringsställning, och vi hoppas att detta arbete ska fortsätta, även om mycket pekar åt ett annat håll.

Dessvärre möter inte regeringens budget för 2024 den situation vi står inför, i alla fall inte alla utmaningar. Det krävs en ansvarsfull politik som sätter välfärden först, som tar kampen mot de samhällsproblem vi ser framför oss och som rustar Sverige och svenska folket för de tider som kommer.

Listan över högerregeringens och SD:s valsvek blir bara längre och längre, till exempel högkostnadsskyddet, som vi lyfte fram redan förra året, då norra Sverige var undantaget. I mitt hemlän Halland fick Falkenbergs kommun lite stöd, men det ska man nu betala tillbaka. Och så var det amorteringskrav, falukorv, kraftigt sänkta drivmedelspriser och så vidare.

Herr talman! Det finns faktiskt bra saker också i regeringens budget, men flera av förslagen är förlängningar av bra socialdemokratisk politik. Ett exempel är stärkt a-kassa, ett annat förlängningen av bostadsbidraget till de mest utsatta barnfamiljerna. Man fortsätter även med satsningar på både rättsväsen och polis. Det finns alltså bra delar.

Herr talman! Regeringens och Sverigedemokraternas politik duger inte med tanke på den lågkonjunktur vi tyvärr verkar stå inför. När jag jobbade på bank 2008–2009 såg jag hur vanligt folk fick det när krisen slog till. Jag såg hur välfärden fick ta smällen och hur massuppsägningar kom i skola, vård och omsorg. Därför är jag på riktigt orolig över det som komma skall. Jag hoppas att det inte blir så.

Det är skillnad jämfört med den regering som Magdalena Andersson styrde när coronapandemin slog till med full kraft, då Sverige ur ett eko-

nomiskt perspektiv klarade sig mycket bra därför att man kompenserade välfärden för skattebortfallet tre gånger om. Hundratusentals löntagare kunde behålla sina jobb med hjälp av korttidspermittering, och svensk ekonomi återhämtade sig snabbt.

Vi socialdemokrater menar att politiken i stället borde kliva fram och ta kontroll över utvecklingen. Vi föreslår att tillskotten till sjukvården fördubblas. Och vi vill satsa 6 miljarder kronor utöver det som föreslås i regeringens budget. Vi vill även se en ny princip för hur välfärden ska finansieras. Vi vill att resurser automatiskt ska öka i takt med inflationen så att vi inte hamnar i samma läge som i dag, där sjukvården varje år tvingas till smygbesparingar samtidigt som politiker av olika politisk färg talar om satsningar – som äts på annat håll.

Vi vill öka tillskotten till kommunsektorn med 26 miljarder kronor nästa år. Vi vill använda dessa pengar till att stötta barnfamiljer som har det extra tufft och ta ansvar för välfärdens finansiering, så att vårdens medarbetare får drägliga arbetsvillkor och kanske fler kompisar på arbetet, men framför allt så att vi slipper uppsägningar och neddragningar.

Herr talman! Med dessa ord vill jag önska dig och alla som jobbar runt dig god jul och gott nytt år. Men jag vill även önska god jul och gott nytt år till mina kollegor i utskottet och kanske framför allt till det fantastiska utskottskansliet.

(Applåder)

Anf. 73 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! På luciadagen fattade vi beslut om budgetramarna. Det var andra gången sedan 2009 som en majoritet i Sveriges riksdag ställde sig bakom statens budget. Det är ett styrkebesked att vi har en regering som har starkt stöd i riksdagen, särskilt när vi har ekonomiskt tuffa tider. Men detta är ingenting som vi kan ta för givet.

Det utgiftsområde som vi nu debatterar skulle jag vilja använda som ett exempel. Här har vi 22 anslagsposter. Miljöpartiet vill öka anslagen på 12 av dem. Vänsterpartiet vill öka anslagen på 4 av dem. Men 3 av de 4 anslagsposterna är helt andra poster än de 12 som Miljöpartiet vill öka.

Sedan har vi Centerpartiet, som i stället vill minska 11 anslagsposter – och som med precision har lyckats pricka in så att samtliga dessa ingår i de poster som Miljöpartiet vill öka.

Detta ska då Socialdemokraterna försöka samla ihop och lägger själva fram ett förslag till budget på detta område som i princip är densamma som regeringens budget.

Det är inte alls givet att vi har en statsminister och en finansminister som samlar stöd så att det finns en majoritet för deras politik och budget. Men detta ger goda förutsättningar för finansiell stabilitet. Och det är precis vad vi behöver, och det är också kärnan i vad detta utgiftsområde handlar om.

Vi moderater yrkar bifall till regeringens förslag om hur de 20,8 miljarder kronor som vi har på detta område ska fördelas. 16,7 miljarder kronor går till statens kostnader för tjänstepensioner, och ytterligare 4 miljarder kronor går till myndigheter inom finansförvaltning.

Vi yrkar avslag på reservationen från Vänsterpartiet om att regeringen ska tillsätta en kommitté, en ny grupp med politiker, som ska lämna förslag till regeringen om hur man ska utföra sitt arbete inom Agenda 2030. Nej,

vi behöver inga fler spridda skurar med förslag som drar åt alla möjliga håll. Det vi behöver är en regering som prioriterar, som har en budget som håller ihop, som orkar hålla hårt i slantarna, som synar hur varje skattekrona används och som bekämpar den inflation som nu gör allt mycket dyrare.

Regeringen gör detta så bra att vi kan bistå kommuner och regioner med rekordstora stöd och kan göra den utbyggnad av försvar och rättsväsen som vi behöver. Och regeringen gör detta så bra att vi därutöver kan sänka skatten för människor som arbetar och som har arbetat, så att de får behålla mer av sina pengar i sin egen plånbok och själva kan prioritera hur pengarna ska användas. Det är extra viktigt i en tid där inflation och höga räntor har urholkat löntagares plånböcker. Denna grupp har inte fått inflationskompensation i fråga om sina stöd eller inkomster utan har hållits tillbaka.

Utöver statens årliga effektivisering om 1 procent genomför vi med denna budget effektiviseringar om ytterligare 1 procent i statsförvaltningen, såklart även inom finansförvaltningen. För i tuffa tider måste alla göra sitt, och särskilt staten.

År 2024 kommer Utbetalningsmyndigheten äntligen att komma på plats för att dina och mina skattepengar inte ska kunna hamna i fickorna på kriminella. De felaktiga utbetalningarna från staten uppskattas uppgå till 18 miljarder kronor varje år. Och ungefär hälften av dem misstänks handla om bidragsbrott. Det är pengar som behövs i vår välfärd. Det är pengar som hade gjort större nytta i människors egna plånböcker. Att stoppa välfärdsfusk och bidragsbrott är högt prioriterat av vår regering.

Det minsta staten kan göra är att göra det som alla andra i Sverige måste göra, alltså prioritera och vända på slantarna. 2 procent kan låta lite, och det är procentuellt väldigt lite i jämförelse med de omfördelningar, prioriteringar och utgiftskapningar som vanliga människor gör. Men många bäckar små blir stora summor. Och 2024 får Sverige med Elisabeth Svantesson som finansminister det lägsta skattetryck som vi har haft sedan 1975.

Med dessa ord vill jag passa på att önska en god jul och ett gott nytt år till er som är här, till alla mina kollegor i finansutskottet, till talmannen, till kammarkansliet och till finansutskottets kansli. Men framför allt vill jag önska en god jul till alla er där hemma.

(Applåder)

Anf. 74 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V):

Herr talman! När det gäller utgiftsområde 2 hänvisar jag till vårt särskilda yttrande i betänkandet.

Jag tänkte i stället fokusera på vår reservation som jag yrkar bifall till. För att Sverige ska nå upp till målsättningarna i Agenda 2030 krävs det att regeringen kontinuerligt analyserar arbetet och, om så är nödvändigt, beslutar om nya åtgärder.

Samhällets olika aktörer måste involveras i arbetet för att det ska bli så bra som möjligt. Det finns i dag inte någon statlig aktör som har det helhetsperspektiv som krävs för att ta fram ett underlag som skulle kunna ligga till grund för en sådan uppföljning. Därför behövs det en politiskt sammansatt kommitté med uppdrag att till och med 2030 kontinuerligt ta fram underlag till regeringen i form av uppföljning, utvärdering och förslag till åtgärder för att genomförandet av Agenda 2030 ska drivas framåt.

Miljömålsberedningen och Klimatberedningen är exempel på kommittéer som redan arbetar på liknande sätt.

Anf. 75 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Sverige är ett land där myndigheter generellt sett åtnjuter ett väldigt högt förtroende. Detta är något jag tycker att vi ska värna och fortsätta utveckla. Förtroende och tillit kommer inte av sig självt utan är något som måste byggas upp och därefter förädlas och förvaltas. Det tar lång tid att bygga upp ett förtroende, men det går desto snabbare att radera det.

Därför är styrningen av våra statliga myndigheter en viktig fråga, även om den kanske inte alla gånger är förstasidesstoff i våra medier. En framgångsrik förvaltning skapar en grund för både tillit och förtroende, men också för ekonomisk tillväxt, ett välfungerande samhälle och en välfungerande rättsstat.

Förvaltningar och myndigheter är till för medborgarna. De ska bidra till medborgarnytta och göra livet enklare och bättre för enskilda människor och för företag. Verksamheterna ska bedrivas med så stor effekt som möjligt för varje skattekrona vi investerar.

Viktiga ledord för regeringens förvaltningspolitik är just medborgarnytta, effektivitet och förenkling. Dessa ledord är viktiga för att offentliga tjänstemän och chefer ska ha rätt perspektiv, men de är också viktiga eftersom medborgarna och näringslivet många gånger kan uppfatta det som att förvaltningar och myndigheter agerar tvärtom. Därför är det viktigt att regeringen styr myndigheterna på ett sådant sätt att medborgarna uppfattar att myndigheterna finns till för dem.

Regeringen tar nu ett rejält grepp för att effektivisera statsförvaltningen i syfte att göra den smalare och vassare. I budgetpropositionen för 2024 pekar vi ut tio myndigheter som ska bli fem. Under våren ska de utpekade myndigheterna själva inkomma med förslag på hur en sådan fusion kan gå till. Därutöver ska en särskild utredning se över hur de myndigheter som har färre än 100 årsarbetskrafter kan bli mer effektiva. Syftet är att minska antalet myndigheter och även minska risken för förekomst av dubbelarbete och överlappande uppdrag.

Därutöver har Statskontoret fått två viktiga uppdrag av regeringen. Dels håller man just nu på att analysera myndigheternas informations- och kommunikationsinsatser då kostnadsökningarna för den budgetposten är fyra gånger större än de generella kostnadsökningarna över tid. Vi vill veta varför det förhåller sig på det sättet. Dels har man fått i uppdrag att se över 41 av de totalt 45 nämndmyndigheterna i syfte att eventuellt kunna avveckla eller slå samman vissa av dem.

En annan viktig fråga för effektiviteten i våra myndigheter är digitaliseringen. Flera av myndigheterna har gått i bräschen när det gäller att digitalisera och införa nya digitala tjänster, för att öka servicen för medborgarna men också för att öka myndighetens effektivitet. Flera myndigheter har genom olika AI-tjänster kunnat skapa stora nyttor i sina verksamheter, både i myndighetsprocesserna och för kunderna.

Det är viktigt att digitaliseringen fortsätter att skapa större nyttor och effektivare myndigheter. Detta är också, tror jag, en viktig del för att öka förtroendet för våra myndigheter.

Herr talman! Jag är väldigt glad över det arbete med att effektivisera myndigheterna som regeringen nu satt igång. Många partier har länge talat om en effektivare stat, men få regeringar, om ens någon, har gjort så mycket som den här för att nå målet. Staten ska inte kosta skattebetalarna mer än nödvändigt. Myndigheterna ska styras så att det främjar effektivitet och skapar förenkling för såväl medborgare som företag. Människor ska känna att staten jobbar för dem, inte emot dem.

Herr talman! Denna debatt avhandlar också offentlig upphandling. Där menar regeringen att vi kan bättre – att den offentliga upphandlingen kan fungera bättre än den gör för närvarande. Regeringen ser just nu över den nationella upphandlingsstrategin. Målet är att göra den offentliga upphandlingen mer attraktiv, inte minst för små företag och idéburen sektor. Trösklarna in till den offentliga upphandlingen behöver bli lägre, och upphandlande myndigheter måste jobba med att ställa rimliga och mer samordnade krav så att fler aktörer kan och vill delta i den offentliga upphandlingen.

Under våren kommer en närmare åtgärd att presenteras, men målet är klart. Vi vill få mer valuta för våra skattepengar. Konkurrensen behöver öka, och kontrollen behöver stärkas så att inga skattepengar finansierar kriminell verksamhet och i längden bidrar till det dödliga skjutvapenvåldet.

Herr talman! Till sist vill jag också säga något om den statliga arbetsgivarpolitiken. Vi ska ha nolltolerans mot hot, våld och otillåten påverkan gentemot offentliganställda. Vi ser hur den grova organiserade brottsligheten i allt högre grad också tränger sig in i den offentliga sektorn, bland annat genom otillåten påverkan, hot och våld mot just offentliganställda. Regeringen har nu inlett arbetet med en ny handlingsplan mot korruption, som ett stöd för att motverka denna typ av företeelser.

Till sist ska jag också säga att regeringen har ändrat praxis för när myndighetschefer går i pension. Precis som på den övriga arbetsmarknaden ska även myndighetschefer kunna jobba fram till det år de fyller 69. Detta är en viktig åtgärd för att behålla kompetens och stärka arbetslinjen men inte minst för att motverka ålderism.

Med dessa ord vill även jag passa på att önska talmanspresidiet, kansliet och ledamöterna i Sveriges riksdag en riktigt god jul och ett gott nytt år!

Anf. 76 ADNAN DIBRANI (S) replik:

Herr talman! Jag håller med om mycket av statsrådets beskrivning inom detta utgiftsområde, som gäller myndigheterna. Jag tycker verkligen att myndigheterna ska vara effektiva. Man ska se över verksamheten och prioritera. Man ska använda digitalisering i största möjliga mån, liksom all ny teknik som kommer med AI och så vidare. Vi har tidigare hört att det är viktigt att även kommunerna och regionerna gör samma sak som alltså ska göras i myndigheterna.

Men då har jag en fråga. Det finns en myndighet, nämligen Regeringskansliet, som inte behöver göra detta. Vad sänder det för signal till alla andra? När alla andra måste spara och effektivisera ska Regeringskansliet bygga ut. Dessutom har man börjat med den nya grejen att vissa tjänstemän, kanske framför allt de som sysslar med frågor som berör dem som styr, ska få lite extra pengar i plånboken för att de jobbar med just detta

och jobbar så hårt, till skillnad från de ”vanliga” tjänstemännen. Vad är detta för signal att sända till alla myndigheter, kommuner och regioner?

Anf. 77 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD) replik:

Herr talman! Jag vet inte riktigt varifrån Adnan Dibrani har fått uppgiften att Regeringskansliet inte omfattas av effektiviseringskrav. Det gör man visst. Däremot omfattas inte Regeringskansliet, av naturliga skäl, av myndighetssammanslagningar, för det skulle bli ganska svårt att genomföra. Men om det är det enprocentiga effektiviseringskrav som vi nu brett ställer på de allra flesta myndigheter som Dibrani avser omfattas Regeringskansliet också av denna effektivisering. Jag vet alltså inte riktigt vad Dibrani är ute och fiskar efter, om jag ska vara helt ärlig.

Självklart ska Regeringskansliet också omfattas av effektiviseringskrav och effektiviseringsåtgärder. Regeringskansliet kan bli betydligt bättre på digitalisering och digitaliserade processer; det kan jag verkligen intyga. Ett stort arbete inleds nu, som ska börja realiseras nästa år, har jag förstått, vilket vi alla ser mycket fram emot. Jag har inte mycket mer än så att säga om detta.

Anf. 78 ADNAN DIBRANI (S) replik:

Herr talman! Det var verkligen inte något fuffens i detta. Regeringskansliet har säkert ett uppdrag att spara, men tittar man på budgetposten ser man att de i stället bygger ut. Man har dessutom pratat om att anställa ännu fler för att hantera Tidöprojektet och annat. Nu ska man också ge sig in i löner och annat. Det kan vara så att statsrådet inte vet detta, men jag tycker att det sänder en helt felaktig signal till de andra myndigheterna om Regeringskansliet är den enda som får svälla lite extra.

Detsamma gäller nedskärningarna på servicekontor och annat. Man kan tycka vad man vill, men för mig är det otroligt viktigt att både stad och land får leva, att det ges förutsättningar för fler servicekontor och annat och att staten finns ute på landsbygden. Även där skär ni ju ned – kanske inte så mycket som jag var rädd för, men det är ändå så att ni skär ned medan vi satsar lite extra.

Det är framför allt signalen jag är ute efter. De där hemma får höra att de måste spara, men regeringen själv behöver inte göra det. Hur tror du, Erik Slottnér, att de tar emot det?

Anf. 79 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD) replik:

Herr talman! Om den signal som skickades hade varit att Regeringskansliet skulle undantas från det enprocentiga effektiviseringskravet hade det varit en dålig signal, men nu omfattas Regeringskansliet av detta.

Det kan finnas vissa delar av Regeringskansliet som ökar. Jag får nog läsa tabellerna lite mer noggrant – jag kan inte på stående fot säga om det är så eller inte. Jag kan heller inte säga vilka dessa delar i så fall är. Det kanske finns väldigt goda skäl till detta, som att ett nytt kansli har instiftats. Jag kan inte riktigt svara på det; jag får gå hem och läsa på. Det generella effektiviseringskravet omfattar dock också Regeringskansliet.

Många myndigheter får extra sakanslag och ökningar – exempelvis får länsstyrelserna ökade medel för att kunna utöva tillsyn och miljöpröva i snabbare takt. Det är ju inte så att det är förbjudet för regeringen att tillföra extra medel till myndigheterna. Polismyndigheten och Försvarsmakten är

två myndigheter som får otroligt mycket mer medel nästa år. De omfattas för övrigt inte av effektiviseringskravet på 1 procent.

Man kan alltså ha ett generellt effektiviseringskrav samtidigt som man ökar vissa andra delar om det finns argument som motiverar det.

Jag instämmer i det Dibrani sa om servicekontoren – jag tycker att detta är en viktig verksamhet. Jag har invigt ett antal servicekontor under mitt dryga år som civilminister. Det finns ingen plan på att stoppa planerade servicekontor. Däremot finns det en plan för hur servicekontoren ska bygga ut sin verksamhet. Det finns också andra åtgärder som är på gång för att effektivisera servicekontorens verksamhet för att vi ska få ännu större nytta för de pengar som vi lägger in.

Anf. 80 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Herr talman! Eftersom jag inte var anmäld till debatten hade jag ingen möjlighet att begära replik på de borgerliga som här har pratat om effektiviseringar i statsförvaltningen, vilket jag ville göra.

I budgeten har de brottsbekämpande myndigheterna fått tillskott för brottsbekämpning, men en stor del av dessa medel äts upp av effektiviseringar. Till exempel har generaldirektörerna för Skatteverket, Kronofogdemyndigheten och Tullverket redovisat att medlen inte räcker till för deras uppdrag. Totalt ska bara dessa tre myndigheter spara in 135 miljoner genom effektiviseringar.

Samtidigt får de tre myndigheterna mer jobb att göra – exempelvis slår ansökningarna om skuldsanering rekord i år. Skatteverket har redan avslutat 180 provanställningar för personer som skulle arbeta med det brottsförebyggande. De skulle göra precis det som regeringen – och vi alla – vill ha gjort, men pengarna kommer inte att räcka.

Effektiviseringar av byråkrati är oftast bra, men den här effektiviseringen slår blint eftersom den inte tar hänsyn till vad myndigheterna arbetar med. Det handlar inte bara om byråkrati för de brottsförebyggande myndigheterna, utan hela deras arbete påverkas. Tullen kan ha färre människor i fält. Skatteverket kan inte jobba med det brottsförebyggande som man ska göra eller hantera de ansökningar man får in.

Detta är en effektivisering som borde dras tillbaka. Vänsterpartiet lägger, precis som vi framförde i vårt förra inlägg, pengar till det här anslaget för att upphäva effektiviseringen av myndigheterna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 16.)

§ 12 Statsskuldsräntor m.m.

Finansutskottets betänkande 2023/24:FiU4
Utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m. (prop. 2023/24:1 delvis)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 16.)

§ 13 Avgiften till Europeiska unionen

Finansutskottets betänkande 2023/24:FiU5

Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen (prop. 2023/24:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 81 BJÖRN WIECHEL (S):

Herr talman! Sveriges avgift till Europeiska unionen beror på Sveriges bruttonationalinkomst. Storleken varierar alltså med den tillväxt som vi har. Nu förhåller det sig så att Sverige under SD-regeringen har EU:s sämsta tillväxt. Vi ligger i bottenkiktet. Det har förstås varit viktigt att bekämpa inflationen. Det är löntagarna som har tagit det stora ansvaret där genom återhållsamhet i löneförhandlingarna, trots att tio års reallöneökningar har försvunnit. Det är ett imponerande ansvar.

SD-regeringen har däremot inte tagit ansvar. I stället kastar den helt omotiverat in Sverige i en sjukvårdskris där regionerna runt om i landet går på knäna. Alla experter är eniga om att det inte skulle driva på inflationen att ge välfärden det ekonomiska stöd som hade behövts nu. Ändå sätter SD-regeringen välfärden på svältkur.

Bostadsbyggandet, som är så fundamentalt för att ekonomin och landet ska fungera, har tvärnitat. Men SD-regeringen gör ingenting utan negligerar det totalt.

Hushållen i Sverige har i dag en oerhört tuff ekonomisk situation. En stor del behöver hjälp med pengar från anhöriga. Värst är det för de ensamstående. Människor behöver låna pengar till mat, och hjälporganisationerna larmar om hur många som vänder sig till dem. Men SD-regeringen gör minimalt för att hjälpa till.

Det man i stället har gjort är att sänka skatten med 13 miljarder för dem med de högsta inkomsterna i landet, alltså SD-regeringens kärnväljare. Det SD-regeringen också gör är att skydda bankerna och deras övervinster, som de har tillskansat sig genom att berika sig på hushållen i denna svåra tid. SD-regeringen ställer sig på bankernas sida och stoppar våra förslag om att återföra en del av övervinsterna till hushållen.

Med en sådan politik, som tvingar fram nedskärningar i välfärden, som inte håller ekonomin igång och som omfördelar från fattig till rik, är det inte märkligt att man har sämst tillväxt i EU. Då är det knappast någon tröst att Sverige eventuellt får något lägre avgift, för på totalen blir Sverige fattigare.

Sverige blir också farligare. Utvecklingen när det gäller gängskjutningar och maffiavåld går inte åt rätt håll utan åt fel håll. SD-regeringen har gått vidare med vissa straffskärpningar och förstärkningar av rättsväsendet som Magdalena Andersson inledde men är helt blind för att bryta nyrekryteringen. Alla de förebyggande insatser som skulle behövas inte bara uteblir utan skärs ned runt om i landet till följd av SD-regeringens antivälfärds politik.

De kriminella gängerna och ligorna opererar sällan bara i ett land utan ofta i två eller tre länder samtidigt. Det gör att även brottsbekämpningen behöver samordnas inom EU om vi ska vara framgångsrika. Europasamarbetet är en nyckel om vi ska lyckas komma åt kriminaliteten.

EU är också centralt i en annan helt avgörande kamp. Det pågår ett krig i vårt närområde. Ukraina utkämpar en strid för oss alla. Behovet av ett enat Europa som står upp mot aggressorn Ryssland har aldrig varit större.

I detta läge driver Sverigedemokraterna – partiet som styr regeringen – på för att Sverige ska utvärdera medlemskapet och inleda en svexit-debatt. Uppenbarligen bryr man sig inte mer om brottsbekämpningen än så. Uppenbarligen väljer man, i detta säkerhetspolitiska läge, att underminera och splittra Europeiska unionen och sammanhållningen. Det är vad vi får med ett Ungerninspirerat parti som SD. Den som tackar och tar emot är Putin. Sverige och EU blir farligare.

Herr talman! Sverige har länge varit känt, inte minst inom EU, för att vi legat längst fram i att visa hur vi kombinerar ökat välstånd och välfärd med att också ställa om. Vi har varit ett föredöme och en pådrivare för utvecklingen. Vi är också väl rustade och positionerade för detta. Ny-industrialiseringen är Sveriges framtidshopp. Men detta äventyras nu av SD-regeringen.

Vad som skulle behövas är en regering som tydligt visar vart vi är på väg och som skickar tydliga signaler om att vi tror på utvecklingen, en regering som möter upp med bostadsbyggande och elproduktion här och nu. Men allt det – framåtandan, bostadsbyggandet och elproduktionen här och nu – sumpar nu SD-regeringen. Vi har en SD-regering som undergräver framväxten av de nya jobben. Det gör Sverige fattigare.

Från att ha varit ett land där bnp ökat och utsläppen minskat har SD-regeringen fört Sverige till EU:s sämsta tillväxt och ökande utsläpp. Det är till och med så att Sverige riskerar att inte få alla pengar av EU:s återhämtningsfond på grund av SD-regeringens politik.

Fru talman! Att Sverige leds av ett parti som hetsar mot hela folkgrupper och splittrar samhällen är inte bara mänskligt och moraliskt illa. Det gör även att svenskar får problem runt om i EU och världen. Osäkerheten och hotnivån ökar. Och svenska företag får det problematiskt med relationer och kontakter. Vi förlorar i anseende, i affärer. Det gör det både fattigare och farligare att vara svensk.

Det är en mörk tid. Sverige dalar i ekonomin, i vår relation till EU och omvärlden och i vår trygghet. Men den hade inte behövt vara så mörk.

Vi socialdemokrater kommer att arbeta för en politik som ser hushållen och hur de kämpar med ekonomin, visar dem respekt och ger dem ekonomisk stöttning. Vi kommer att fortsätta bekämpa det besinningslösa gängvåldet, både med hårda tag och genom att driva på för en politik för att bryta nyrekryteringen. Och vi kommer inte bara att göra det i Sverige utan också i det gränsöverskridande EU-samarbete som det kräver.

Vi socialdemokrater kommer att driva på för att Sverige ska vara en stark röst för ett EU som håller ihop i en osäker tid. Vi kommer att fortsätta bedriva en politik för att Sverige ska byggas rikt, som tar vara på den nya industrin och möter upp med ett samhällsbygge där vi åter är ett föredöme i EU.

Här går skiljelinjen mellan Socialdemokraterna och SD-regeringen. Vi står för en politik som tar ett gemensamt ansvar i Sverige och i EU för stabilitet, säkerhet och styrka på ett sätt som är till gagn för Sverige och svenska medborgare.

Jag vill önska alla en god jul.

(Applåder)

Anf. 82 CHARLOTTE QUENSEL (SD):

Fru talman! I år budgeteras EU-avgiften till drygt 46 miljarder kronor för 2024. Avgiften utgår från den så kallade MFF:en, det vill säga den långtidsbudget som löper från år 2021 till och med 2027.

Förutom budgeterade kostnader pågår en halvtidsöversyn av MFF:en. Dessvärre anser kommissionen och flera medlemsstater att halvtid är lika med att begära mer pengar. Det är en ohållbar inställning. Vi behöver stärka vissa områden, men det måste ske genom omfördelning inom befintlig budget och inte genom att öka Sveriges kostnader utanför den ram som man har beslutat om.

Sverigedemokraterna röstade nej till MFF:en. Skälen till det var många. Bland annat såg vi inte hur budgeten och den enorma återhämtningsfonden, Next Generation EU, om tillsammans cirka 20 000 miljarder kronor skulle leda till utlovad tillväxt inom unionen. Tyvärr ser det ut som att vi får rätt. Ekonomer beskriver allt oftare tillväxten i EU som döende, trots den groteskt stora fonden. EU-revisionen har också kommit med iskall kritik mot hur Next Generation EU skapades och hanteras och att medlemsstaterna inte är överens om hur återbetalningen ska ske.

Stödet till Ukraina är den enda kostnad som Sverigedemokraterna vill se utöver gällande långtidsbudget. Och det är mycket oroande att Ungern i torsdags röstade nej till stödpaketet. Men jag är övertygad om att EU i början av nästa år kommer att lösa stödet till Ukraina. Något annat alternativ finns inte för oss.

Fru talman! EU föddes i spåren av ett sargat Europa genom viljan att samarbeta för att säkra fred på kontinenten. Insikten var att fred måste byggas på fria nationer och fria folk. Det var fri rörlighet för unionens invånare, varor, tjänster och pengar som skulle bana väg för en gynnsam framtid inom unionen.

I dag ökar pressen på EU alltmer. Om vi över huvud taget ska mäkta med den planerade utvidgningen österut måste samtliga medlemmar börja ta eget ansvar för sitt lands statsfinanser, för sitt lands klimat, för sitt lands tillväxt och så vidare.

Vi ser flera problem i vår närhet men också inom unionen. Ukraina, ett fattigt grannland, är i krig utan fred i sikte. En av unionens grundare, Storbritannien, har valt att lämna EU-gemenskapen då problem och kostnader ansågs överstiga fördelarna. Vissa medlemsstater använder ren utpressning och kohandel för att få igenom sina krav, vilket knappast hör hemma i en organisation som EU. Samtidigt ökar EU:s överstatlighet, vilket direkt motverkar syftet med de fria nationerna. I spåren av maktförskjutningen till Bryssel handlar det alltmer om att flytta ekonomiska resurser från länder med högt skattetryck på sina medborgare till länder med dålig ekonomisk styrning.

EU kommer inte att mäkta med att fortsätta på inslaget spår där några få välskötta medlemsstater ska bära övriga. Sverigedemokraterna vill sänka kostnaderna och öka självbestämmandet. Vi vill strama upp EU:s budget genom att gemensamt fokusera på det absolut viktigaste för unionen.

Det som är EU:s styrkor undanträngs allt oftare av tvingande lagar på EU-nivå samt av att ekonomiskt misskötta medlemsstater ska hållas igång genom nya enorma fonder, finansierade av att länder som Sverige får ta en större kostnad eller genom ökad avgift för länder som Sverige eller genom

att släppa kontrollen helt och låta EU fortsätta ta upp egna skatter, så kallade nya egna medel, samtidigt som avgiften ändå ökar för Sverige

Denna utveckling håller inte. Att använda medlemsstater som Sverige som fria bankomater för att hålla igång dåligt skötta länder kommer inte att göra EU konkurrenskraftigt – tvärtom. Ju mer EU kostar desto mindre ekonomiska resurser har vi att satsa i Sverige.

Om ett halvår är det val till EU-parlamentet. Frågor som vi bör ställa oss är: Hur används våra svenska skattepengar bäst? Vad ska EU fokusera på? Och hur vill vi att EU ska utvecklas framöver?

Med dessa frågor avslutar jag med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och önskar vice talmannen, kammarkansliet, åhörare, tjänstemän och kollegor i finansutskottet en riktigt god jul och ett gott nytt år.
(Applåder)

Anf. 83 JAN ERICSON (M):

Fru talman! För tre år sedan stod jag i denna talarstol och debatterade det årets budgetbeslut rörande EU-avgiften. Jag har tittat i mina gamla noteringar. Jag konstaterar att jag då framförde min och Moderaternas stora oro för en kraftigt stigande EU-avgift.

Det blev tyvärr verklighet. Vi fick både en kraftig svensk avgiftshöjning 2021 och en omfattande så kallad återhämtningsfond där vi med lånade medel satte kommande generationer i skuld för att ge bidrag till europeiska länder som misskött sin ekonomi under många år.

Nu kommer notan. Stigande räntekostnader medför stora behov av nya pengar till EU:s budget för att finansiera fonden. Vi var många som varnade för just detta. Men Socialdemokraterna lyssnade inte, och de förhandlade inte särskilt bra utan försatte oss i en helt omöjlig situation.

Tyvärr hade den förra S-regeringen uppenbara problem att ta till vara Sveriges intressen i EU. Det gäller inte bara EU-avgiften och misslyckandet med återhämtningsfonden. Vi såg det på många andra områden där den miljöpartistyrda S-regeringen i vissa fall närmast lämnade walkover. Det skadade viktiga svenska intressen.

På punkt efter punkt visade det sig att Sveriges tidigare regering inte kunde stå emot starka krafter i EU som drev på för beslut som missgynnar Sverige. Man prioriterade inte EU-frågorna, och statsråden kom ofta inte in i diskussionerna tillräckligt tidigt i processerna utan lät förhandlingarna skötas av tjänstemän. Den nya moderatledda regeringen har en helt annan ingång i EU-frågorna.

Fru talman! Målet för den svenska budgetpolitiken i EU fastställdes faktiskt av riksdagen redan 1994 och innebär att Sverige ska prioritera gemensamma problem som mer effektivt hanteras på EU-nivå än av de enskilda medlemsländerna var för sig.

Sverige ska också enligt det mål som fastställdes verka för en effektiv och återhållsam budgetpolitik inom EU, där utgifter med ett tydligt europeiskt mervärde ska prioriteras. Sverige ska också verka för en mer kostnadseffektiv användning av EU:s budgetmedel.

Sverige är en stor nettobetalar till EU. Det förpliktar att vi noga följer upp hur EU:s medel används, att vi verkar för att EU:s budgetramar respekteras och att vi är restriktiva mot nya stora ofinansierade utgifter. Den moderatledda regeringen har ett betydligt större engagemang i dessa frågor än föregående regering.

Vi har nu också tydligt stöd i finansutskottet och EU-nämnden för att driva linjen att EU ska respektera de finansiella ramarna i EU:s fleråriga budget, motverka fusk och slarv med EU:s medel och verka för realistiska prognoser.

Vid behov av mer pengar bör man i första hand prioritera i befintlig budget. Den svenska regeringen driver med full kraft på i denna riktning tillsammans med andra budgetrestriktiva medlemsstater.

Detta betänkande är en del av behandlingen av regeringens budgetproposition. Det innebär att riksdagen formellt beslutar om ett anslag om knappt 41 miljarder som avgift till Europeiska unionen nästa år samt dessutom bemyndigar regeringen att ingå de åtaganden som följer av EU-budgeten för budgetåret 2024. Jag vill här passa på att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Fru talman! Frågan om EU-avgiften handlar inte bara om hur mycket pengar vi stoppar in i EU utan också om vad vi har för nytta av EU och vad vi får tillbaka.

I slutet av förra veckan hade EU-nämnden för ovanlighetens skull möte mitt i natten mellan torsdag och fredag. Klockan kvart i tre på natten koplade vi upp oss för möte med statsministern, som meddelade både glada och mindre glada nyheter.

Det första positiva beskedet var att EU hade enats om att inleda medlemskapsförhandlingar med Ukraina och Moldavien. Det är oerhört välkommet. Det visar folken i de länderna att vi vill se dem som en del av ett demokratiskt och fredligt Europa.

Det stöd också klart att Sverige lyckats påverka förhandlingarna om EU-budgeten överraskande bra. Som mest pådrivande av alla medlemsstater lyckades Sverige till slut få stöd för att omfördelning inom befintlig EU-budget måste gå före höjda avgifter när utgifterna i EU ökar till följd av inflation och stigande räntor.

Avgiftshöjningen för Sverige efter förhandlingarna bedömdes tidigare i höstas bli 5 miljarder, och nu var vi nere på 400 miljoner per år. Det är alltså en tiondel av det som var sagt från början. Det är en högst hanterbar nivå i relation till vår EU-avgift som kommer att ligga någonstans på 45–50 miljarder per år de kommande år.

Det är en mycket stor framgång för den svenska regeringen. Det visar också att vi tar strid för svenska intressen i EU och har lyckats skydda svenska skattebetalares pengar.

Det sista beskedet från statsministern var däremot mycket beklagligt. EU:s stora långsiktiga stödpaket till Ukraina med bidrag och lån fick stöd av 26 av 27 medlemsländer. Ungern lade tyvärr in sitt veto mot att stödja Ukraina.

Förhandlingar i den delen fortsätter efter årsskiftet. Mycket talar för att de 26 EU-länderna sannolikt får lösa frågan om stöd till Ukraina på annat sätt, utanför EU-budgeten och utan Ungern. Stödet behöver vara på plats under första kvartalet nästa år, och man jobbar nu med att hitta lösningar på detta.

Men att 26 av EU:s 27 länder står stabilt på Ukrainas sida är trots allt en viktig signal, inte minst till USA där samma fråga diskuteras inrikespolitiskt. För Sverige motsvarar det överenskomna och utlovade långsiktiga stödet till Ukraina en kostnad på cirka 1,6 miljarder per år. Det är pengar

som i så fall lär tas från den något bantade svenska biståndsbudgeten, där man har prioriterat om till att göra Ukraina till största biståndsland.

Fru talman! Att hjälpa Ukraina att försvara sig mot rysk aggression är en investering för Sverige och i Sveriges och Europas säkerhet. Det blir definitivt inte billigare att försvara Europa i framtiden om vi låter Putin fortsätta sina härjningar. Risken är uppenbar att den ryska aptiten växer om vi inte stoppar dem nu. Att Sverige bistår Ukraina i dag kan spara stora pengar i framtiden. Det är dessutom etiskt, moraliskt och folkrättsligt självklart.

Fru talman! Vi går snart in i en valrörelse inför valet till Europaparlamentet. När det gäller debatt om EU blir det ofta mycket diskussioner om budget, pengar och hur maktfördelningen mellan EU och de nationella parlamenten ska se ut.

Det finns tyvärr alltför mycket att kritisera. För egen del tycker jag att utvecklingen i EU ofta går i fel riktning mot mer överstatlighet, en sväljande budget och inte minst orimliga och ogenomtänkta förslag.

Vi kan bara nämna tvångsrenoveringar av bostäder eller tvångsskrotning av bilar. Det är sådana saker som skapar oro i medlemsstaterna och oro bland invånarna i våra medlemsstater innan förslagen ofta stoppas under processens gång just för att de är så orimliga. Det finns också bristande förståelse för olika förutsättningar i olika medlemsstater.

I längden undergrävs EU:s förtroende allvarligt om människor upplever att olika EU-institutioner glömmer vem de är till för och tappar respekten för medborgarna i medlemsstaterna.

En ständigt svällande EU-budget hotar också förtroendet för EU. Saker görs inte bäst för att det är EU som fördelar pengarna. Det är snarare tvärtom. För EU:s nettobidragstagare finns det också skäl att visa mer respekt för skattebetalarna i de länder som är nettobidragsgivare, däribland Sverige.

Fru talman! Samtidigt blir det lätt så att kritik mot EU tar överhanden och att man glömmer de värden som var grunden för att EU bildades. Dessa värden är minst lika aktuella i dag. Det handlar om värnandet av fred och om det öppna demokratiska samhället, yttrandefriheten, fria val, fri press och medborgerliga fri- och rättigheter.

Men det handlar också om samarbete i stället för protektionism och överdriven nationalism. EU är också en viktig aktör för att lösa gemensamma gränsöverskridande frågor, som stödet till Ukraina i försvaret mot den ryska aggressionen och gemensamma sanktioner mot Ryssland.

Andra gränsöverskridande frågor rör gemensam europeisk säkerhet, hantering av migrationsströmmar till Europa och motverkande av gränsöverskridande brottslighet. EU:s konkurrenskraft och ekonomiska utveckling är en annan fråga, som lyftes upp på ett förtjänstfullt sätt av Sverige under vårt ordförandeskap.

I detta sammanhang finns det också anledning att påpeka att även energifrågorna måste hanteras klokare än i dag. Med en gemensam energimarknad kommer varje land som för en oansvarig energipolitik att orsaka problem för andra medlemsstater.

Fru talman! Jag är nu inne på mitt 18:e år som ledamot i Sveriges riksdag och har äran att vara ordinarie ledamot i både finansutskottet och EU-nämnden. I en turbulent politisk vardag står alltid finansutskottets och EU-nämndens kanslier för stabilitet och kompetens. Jag vill särskilt tacka

kollegor och tjänstemän i dessa två utskott för trevlig stämning och gott humör.

Det verkar inte finnas några problem eller någon arbetsbelastning som får våra kanslier att tappa humöret. Vi såg det under pandemin, och vi såg det under natten mellan torsdag och fredag när vi hade extra sammanträde med statsministern klockan kvart i tre på natten. Det fungerade det också.

Vi får väl hoppas att inte finansutskottet och EU-nämnden ska behöva kallas in extra i mellandagarna för att hantera brådskande EU-frågor. Men skulle det hända kommer vi att hantera även detta.

Jag vill avslutningsvis önska alla våra tjänstemän på kanslierna, och givetvis även talmannen och tjänstemännen i kammaren, en riktigt god jul och ett gott nytt år!

(Applåder)

Anf. 84 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Fru talman! Rysslands fullskaliga krig mot Ukraina kommer av naturliga skäl att vara i fokus för EU även under 2024. Även när kriget är över kommer EU att vara en viktig del i att stötta återuppbyggnaden av ett demokratiskt och fritt Ukraina med både ekonomisk och humanitär hjälp.

Men Sveriges regering har beslutat att stödet till Ukraina ska avräknas från biståndsbudgeten, vilket kommer att påverka de länder som indirekt drabbas av kriget. Det är de fattiga länderna, som är beroende av import av spannmål och som har drabbats av högre kostnader för energi och mat. Det handlar också om biståndsorganisationer som inte har råd att hjälpa lika många. Vänsterpartiet kommer att göra allt för att ändra denna inriktning. Vi ska stödja Ukraina, men resurserna kan inte tas från biståndet – varken det svenska biståndet eller EU:s samlade bistånd.

När Ungern i förra veckan vägrade att acceptera budgeten för 2024 och med den stödet till Ukraina visade landet att man fortsätter på den inslagna vägen. Ungern försökte ju redan förra året att stoppa stödet till Ukraina. Nu är det viktigt att EU inte ger med sig utan hittar andra vägar att stötta Ukraina, som Ungern inte kan stoppa. Det är EU:s demokratiska värderingar som står på spel. Rättsstatens principer måste gälla alla länder inom EU, inte bara när man ansöker om medlemskap utan också när man är medlem.

Vänsterpartiet är i grunden kritiskt till den långtidsbudget, MFF, som EU har antagit. Vi vill se mindre pengar till militär och gränspolitik och till det jordbruk som är klimatskadligt. I stället vill vi se en återhämtningspolitik med sociala investeringar, grön omställning och modern infrastruktur.

Vi är också kritiska till den diskussion som pågår om att införa fler avgifter och skatter på EU-nivå, något som Sverige måste säga nej till när sådana skarpa förslag kommer. Det är en framgång att Sverige nu lyckats få bort den frågan från dagordningen för 2024. Här måste jag ge beröm till regeringen. Det är inte så ofta man har anledning att göra det, så jag får passa på när tillfälle ges.

Den budget för 2024 som EU nu diskuterar innebär utökade åtaganden och en höjd avgift för Sverige om den går igenom. Sverige har förhandlat väl för att hålla nere ökningen och se till att man i stället gör omfördelningar inom budgeten. Vänsterpartiet kan instämma i det budgetförslag som nu ligger när det gäller de samlade ramarna, men inte i utökningen av

budget för migrationspolitiken och att den huvudsakligen ska gå ut på att stänga Europas gränser, öppna fler läger och förhindra människor att söka asyl genom att bland annat ha fler ”samarbeten med tredjeländer”, som ofta är diktaturer.

I dag ger EU våra grannar ekonomiskt stöd för att de ska hålla flyktingar borta. I stället för att man har egna räddningsfartyg på Medelhavet överläts detta till den libyska kustbevakningen. Den libyska kustbevakningen får pengar, träning, utrustning och annat stöd från EU. Men det finns många rapporter om att den libyska kustbevakningen bedriver en inhuman jakt på utsatta människor. Rapporter har också kommit om utpressning och slavhandel. EU fortsätter ändå med det här samarbetet och utvecklar det, och EU-länder undviker att hjälpa sjunkande fartyg med migranter.

Även samarbetet med Turkiet fortsätter oförminskat, och här finns förslag om utökningar i budgeten. Vid EU:s yttre gräns tvingas flyktingar tillbaka via så kallade pushbacks, det vill säga med våld, och deras rätt att söka asyl tas ifrån dem. Vänsterpartiet vill se en annan EU-politik som garanterar människor asylrätt och mänskliga rättigheter.

Fru talman! EU behöver ställa om till förnybar energi. Fit for 55-paketet är bra, men det är inte tillräckligt. Det krävs mer för att EU:s medlemsstater ska nå klimatneutralitet. Omställningen till förnybart går alldeles för långsamt. Vi skulle gärna se ett Fit for 70-paket i stället, alltså att målet ska vara att minska utsläppen med 70 procent i stället för 55.

Jag, som anser att EU inte gör tillräckligt för klimatet, kan ändå konstatera att det nu – lite förvånande – är EU som utgör blåslampa på Sveriges miljö- och klimatarbete och inte tvärtom, som jag tycker att det borde vara. Överenskommelsen på klimattoppmötet COP 28 är bra, men det är inte tillräckligt bra. Sverige och EU behöver gå före i klimatarbetet och gå längre än vad överenskommelsen säger. Fossil energi måste fasas ut snabbt.

Eftersom Sveriges budget för EU avgörs av EU:s långtidsbudget och de budgetbeslut som fattats utanför riksdagen har Vänsterpartiet inom detta område inget annat förslag till utgifter.

Jag vill avslutningsvis passa på att ta tillfället i akt och önska en god jul och ett gott nytt år till er som följer debatten, till finansutskottets och skatteutskottets ledamöter och kansli samt till talmannen och kammarskansliet och inte minst till min kollega i finansutskottet Ali Esbati, som lämnar riksdagen efter nyår.

Anf. 85 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! Ända sedan den 7 oktober, när vi successivt har lärt oss alltmer om det vidriga och urskillningslösa mordandet av oskyldiga barn, kvinnor och män som terrororganisationen Hamas gjort sig skyldig till, har jag – och jag tror många andra i Sverige – funderat och grubblat över frågan hur vi kan få ett slut på denna ondska.

Frågeställningen blev än mer påträngande när vi såg hur människor i Sverige firade detta mordande. Går det att vända en sådan utveckling?

En som inte förlorade hoppet och som pekade på en lösning var den israeliske författaren Amos Oz, som dog 2018. Jag tror att han var något på spåret när han i sin bok *How to Cure a Fanatic* menade att fred mellan

judar och palestinier kan bli av när människor möts och delar varandras livsberättelser.

Det var också denna tro som gjorde att tre kristdemokrater, Adenauer, De Gasperi och Schuman, lade grunden för det vi i dag kallar EU. De närde en vision om att ur andra världskrigets ruiner koppla ihop människor och nationer. I stället för främlingskapet, ett vi och dom, skulle vi knytas samman där det okända blir känt och det främmande någonting som vi ändå förstår. Vi skulle kunna se varandra och värdet hos varandra.

Fru talman! EU har avgjort spelet och spelar en viktig roll som enskilda medlemsstater inte kan spela var och en för sig. Jag tänker självklart på Ukraina som ett tydligt exempel. Helt nyligen enades EU om ett tolfte sanktionspaket som svar på Rysslands invasionskrig. Här finns en enighet också i Sveriges riksdag och en regering som i ord och handling verkligen säger att detta är den mest prioriterade frågan.

Det vi nu alla väntar på är att detta också ska bli verklighet. När 26 av 27 medlemsstater säger att man ska gå in substantiellt och hjälpa Ukraina får inte detta hindras av en medlemsstat. Vi hoppas att i början av nästa år se att detta sjösätts på riktigt.

Fru talman! En annan sak som en enskild medlemsstat inte klarar bäst själv är det som vi kallar för utsläpp som sker exempelvis via luft och vattnedrag. Det är ett problem i det enskilda landet, men det kan också vara något som drabbar länder runt omkring. Därför krävs internationella lösningar också på miljö- och klimatområdet.

Efter många, långa och svåra förhandlingar har vi nu EU:s stora klimatpaket Fit for 55 som har rotts i land. Detta handlar inte minst om min egen partiledare, energi- och näringsminister Ebba Busch, som i allra högsta grad har medverkat till att detta blev av. Det var och är en stor framgång, för paketet betyder inte bara mycket för klimatet utan också för EU:s framtida konkurrenskraft.

Fru talman! Detta var två korta exempel där jag menar att vi med fördel kan söka lösningar med andra länder.

Fru talman! När det gäller EU-avgiften ska EU:s fortsatta arbete främst finansieras via omprioriteringar, inte nya lån eller skattebaser. Vår regering ska därför vara, och är, en tydlig röst för detta. Även här finns det i denna riksdag en mycket bred gemensam uppfattning. Ansvarsförbindelser måste nämligen som bekant förr eller senare infrias, och här har EU byggt upp en exponering som fyller i alla fall oss med oro kring hur detta kommer att kunna påverka medlemsstaternas avgifter i framtiden.

Att vi i dag får möjlighet att här i Sveriges riksdag diskutera avgiften – även om jag nu känner att det är lite tid kvar – är en ordning som vi kristdemokrater tycker mycket om. Det är en motvikt till de ständiga propåerna om att EU måste få öka sina utgifter och att man vill runda medlemsstaterna. Det vi gör i dag är att tala om att det inte går att runda svenska parlamentariker. Här bestämmer vi EU-avgiften.

I ministerrådet har dessutom varje medlemsstat vetorätt i budgetfrågan. Den ska vi slå vakt om – där håller jag med Vänsterpartiets företrädare. Det finns nämligen väldigt starka federalistiska strömningar nere i Bryssel, och har så gjort de senaste decennierna, som vill skapa en EU-beskattnings så att man slipper de jobbiga medlemsstaterna som har åsikter om EU:s budget.

Fru talman! Det kändes viktigt att börja med att peka på de mervärden som EU skapat och skapar. Schumans, De Gasperis och Adenauers tankar om att binda oss samman för att kunna hantera tider av oro och kris har visat sig vara effektiva. Även om jag ser att EU är mycket mer än pengar och avgifter vill jag avsluta med att slå fast att Kristdemokraterna är en garant för att EU inte ges obefogad makt. Det medlemsstaterna kan sköta bäst själva ska EU inte heller bry sig om.

Med detta vill jag önska fru talmannen, talmanspresidiet, mina vänner i finansutskottet och vårt fantastiska kansli som serverar oss en välsignad och fridfull julhelg samt ett gott nytt år.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 16.)

§ 14 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till direktiv om inrättande av ett huvudkontorsbaserat skattesystem för mikro-företag samt små och medelstora företag och om ändring av direktiv 2011/16/EU

Skatteutskottets utlåtande 2023/24:SkU10

Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till direktiv om inrättande av ett huvudkontorsbaserat skattesystem för mikro-företag samt små och medelstora företag och om ändring av direktiv 2011/16/EU (COM(2023) 528)

föredrogs.

Anf. 86 MATHIAS TEGNÉR (S):

Fru talman! Skatteutskottets utlåtande 10, som vi nu ska debattera, handlar om en subsidiaritetsprövning av rådets ändring av direktiv 2011/16/EU.

Just nu pågår väldigt mycket arbete inom skatteområdet på EU-nivå. Man skulle nästan kunna kalla det någon form av akronymbingo, med förslag från kommissionen som exempelvis Beps, Befit, Atad, Faster, DAC och Vida – och nu, i dag, Hots.

Delar av detta arbete är extremt viktiga. Häromveckan röstade Sveriges riksdag till exempel igenom lagen om tilläggsskatt, en del av – och nu är vi tillbaka till akronymbingon – Beps, det internationella arbetet för att skapa en global minimiskatt för bolag. Det är ett viktigt arbete som svårigen kan göras av en ensam nationalstat.

Här i kammaren har vi också hanterat DAC. I grunden kommer detta förslag från det internationella samarbetet mot skattefusk, baserat på internationellt informationsutbyte.

I båda dessa fall hade varken majoriteten här i Sveriges riksdag eller vi socialdemokrater några invändningar kring att frågorna skulle hanteras på EU-nivå – även om vi i ett av fallen hade en mindre invändning gällande sanktioner, vilka naturligtvis med fördel kan beslutas på nationell nivå.

Arbetet mot skatteflykt och avancerad skatteplanering är viktigt och kan inte göras nationellt. Det är ett arbete för att rätt ska vara rätt och för att alla medborgare och företag ska göra rätt för sig. Detta är oerhört viktigt

Prot. 2023/24:53

20 december

Avgiften till Euro-peiska unionen

*Subsidiaritetsprövning
av EU-förslag*

för sammanhållningen i vårt land, för sammanhållningen i Europa och faktiskt också för den globala sammanhållningen. Det är helt enkelt ett arbete för att upprätthålla tilliten mellan varandra. Därför är det också relevant att besluten i de fallen fattas på EU-nivå.

Den lagstiftningsprodukt som vi diskuterar i dag å andra sidan handlar huvudsakligen om små och medelstora bolag med huvudkontor i ett land men verksamhet i flera andra. Där vill kommissionen öppna en möjlighet att välja skatteregler. Tanken är att små och medelstora företag som etablerar sig i andra medlemsstater ska kunna göra det men fortfarande bara ha kontakt med en skattemyndighet, nämligen den som finns i hemviststaten.

Syftet med kommissionens förslag – och den ambitionen delar vi socialdemokrater – är att förenkla och minska den administrativa bördan för små och medelstora företag. Det är dock inte uppenbart att EU-kommissionens förslag leder till just detta. Risken är att vi i stället får en osund skattekonkurrens inom EU och på den inre marknaden.

Med det sagt vet ju ni här i Sveriges riksdag att det inte är sakfrågan vi ska behandla utan själva subsidiaritetsprövningen: Är detta en EU-fråga? Är detta någonting som EU ska fatta beslut om?

Enligt subsidiaritetsprincipen ska unionen på de områden där den inte har exklusiv befogenhet vidta en åtgärd om, och endast om, målet för den planerade åtgärden inte kan uppnås av medlemsstaterna själva.

En del av prövningen är också att väga förslaget mot proportionalitetsprincipen, det vill säga att unionens åtgärder varken till innehåll eller till form får gå över vad som behövs för att uppnå målen.

Sveriges regering har med fog konstaterat att utgångspunkten för samarbetet inom EU är att skattebasen för inkomstskatt bestäms nationellt. Varje skillnad mellan olika medlemsstaters skattessystem innebär således inte att det finns hinder för den inre marknaden.

Vi socialdemokrater delar den åsikten. Vi menar därför att det är bra att en enig riksdag ställer sig bakom det motiverade yttrande som utskottet har föreslagit kammaren.

Varför då denna debatt? Jo, för att det är viktigt att lyfta fram att ett skifte har skett, eller håller på att ske, just när det gäller skattefrågor och EU. Skiftet har skett i hur den nuvarande regeringen ser på förankringen av skattefrågor i EU. Under hela 2000-talet har regeringar från vänster till höger säkrat en bred blocköverskridande majoritet i skattefrågor på EU-området. Det har tjänat Sverige väl. Tyvärr verkar Tidöavtalet sätta käppar i hjulet för detta arbete, och vi socialdemokrater beklagar det.

Av uppenbara skäl tycker moderater och socialdemokrater olika när det gäller den svenska skattepolitiken. Historiskt har vi dock haft samma syn på vad som är EU-frågor och vad som är nationell kompetens just gällande skatt. Det är inte bra för Sverige, fru talman, om denna samsyn bryts.

Avslutningsvis konstaterar jag att regeringen i sitt yttrande menar att upparbetade skatter i Sverige också ska betalas här. Det är såklart rätt och riktigt, men jag hoppas att regeringen kommer tillbaka efter jul med, för att använda statsministerns egna ord, driv i steget också gällande svensk skattepolitik. Om SD-regeringen i en EU-kontext menar att upparbetade skatter i Sverige också ska betalas i vårt land måste man ju byta inriktning på den nationella skattepolitiken.

Vi socialdemokrater menar att arbetet mot skatteflykt och skattefusk är oerhört prioriterat. Redan 2016 fattade den dåvarande regeringen beslut om ett tiopunktsprogram mot skatteflykt.

Den S-ledda regeringen arbetade effektivt och intensivt med dessa frågor. Tyvärr har den nya högerkonservativa SD-ledda regeringen inte visat samma vilja att bekämpa skatteflykt. Jag tänker på nedläggningen av exit-skatteutredningen, jag tänker på hanteringen av ny kupongskatt och jag tänker på Skatteverkets minskade ram och minskade revisioner i arbetet mot just skatteflykt.

Fru talman! Det är viktigt, det är riktigt och det är nödvändigt med kraftfull och rättvis skattepolitik om vi ska ha ett land som håller ihop.

Fru talman! Med det yrkar jag bifall till skatteutskottets förslag i utlåtandet.

Jag vill också önska talmannen och kollegorna i riksdagen en god jul. Hemläxan, kära vänner och kollegor, är att ni när ni åter er mätta på vad er jul nu har att bjuda på funderar på hur Sveriges och Europas skattesystem kan bli lite rättvisare så att fler svenskar får äta sig mätta och belåtna nästa jul.

(Applåder)

Anf. 87 CRISTER CARLSSON (M):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag.

Subsidiaritetsprincipen är en viktig grundregel inom EU och i svensk politik. Den syftar till att garantera att beslut fattas så nära medborgarna som möjligt. Subsidiaritetsprincipen är en grundläggande princip i EU-fördraget. Den är också fastställd i svensk lagstiftning.

Subsidiaritetsprincipen innebär att beslut ska fattas på lägsta möjliga nivå som är lämplig för att lösa ett visst problem. Den grundar sig på tanken att det är bäst att beslut fattas av dem som är närmast problemet och som har bäst kunskap om det. Genom att beslut fattas på lägre nivåer kan man undvika onödig byråkrati och göra beslutsprocessen mer effektiv.

Fru talman! Kommissionen anser i det här fallet att förslaget är förenligt med subsidiaritetsprincipen och motiverar detta med att problemets gränsöverskridande karaktär kräver ett gemensamt initiativ som omfattar hela den inre marknaden och att en mångfald av regler leder till fragmentering och utgör ett allvarligt hinder för affärsverksamheten.

Syftet med kommissionens förslag i detta fall är att förenkla beskattningen av mikroföretag samt små och medelstora företag och därmed minska den administrativa bördan för både skattebetalare och skattemyndigheter, bland annat i Sverige. Skattemyndigheterna kommer också, enligt kommissionen, att dra nytta av den förväntade minskningen av arbetsbördan, eftersom inlämning av deklARATIONER, taxering och skatteuppbörd kommer att centraliseras till den medlemsstat där huvudkontoret är beläget.

Fru talman! Tillåt mig tvivla på detta!

Tanken från kommissionen är också att små och medelstora företag som etablerar sig i andra medlemsstater ska kunna göra det men fortsätta att ha kontakt med bara en skattemyndighet, den som finns i hemviststaten. Regeringen är negativ till det förslaget på ett principiellt plan. Regeringen anser att företag som bedriver verksamhet i Sverige bör beskattas enligt svenska skatteregler, oavsett var företagen har sin skatterättsliga hemvist.

Förslaget innebär att verksamhet som bedrivs i en medlemsstat genom ett fast driftställe inte längre kommer att beskattas på samma sätt som samma typ av verksamhet som bedrivs av ett företag hemmahörande i den medlemsstaten. Förslaget innebär ett avsteg från en vedertagen princip inom internationell beskattning som utgår från att ett fast driftställe ska beskattas som ett fristående företag i det land där verksamheten bedrivs.

Fru talman! Utskottet vill betona att grundprincipen om medlemsstaternas befogenhet på skatteområdet måste värnas när det gäller direkta skatter. Det faller inom varje medlemsstats nationella kompetens att säkra välfärden genom att ta ut och använda skatteintäkter på ett lämpligt sätt. Risken finns annars att våra skattemedel går till ett annat land och att vi tappar skatteintäkter, vilka vi så väl behöver till skola, vård, omsorg, infrastruktur och så vidare.

Det saknas också en analys i förslaget av hur detta påverkar medlemsstaternas skattebaser.

Utskottet är på ett övergripande plan positivt till kommissionens ambition att underlätta och förenkla för små och medelstora företag som bedriver gränsöverskridande verksamhet i andra medlemsstater. Utskottet anser dock att kommissionens förslag strider mot subsidiaritetsprincipen och föreslår att riksdagen i enlighet med 10 kap. 3 § riksdagsordningen lämnar ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande.

Förslaget innebär vidare, enligt utskottet, att det finns risk för att företagen kommer att välja att etablera sig där de mest förmånliga bolagsskattesystemen finns och att det i sin tur kan leda till ökade möjligheter till skatteplanering och snedvriden konkurrens.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att kommissionens förslag inte kan anses vara förenligt med subsidiaritetsprincipen. Utskottet föreslår därför att riksdagen lämnar ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande.

Fru talman! Jag önskar alla en god jul – ingen nämnd, ingen glömd.
(Applåder)

I detta anförande instämde Alexandra Anstrell, Lars Beckman, Jan Ericson, Mats Green, Gustaf Göthberg, Marie-Louise Hänel Sandström, Malin Höglund, Marie Nicholson, Thomas Ragnarsson, Jesper Skalberg Karlsson och Borianana Åberg (alla M).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 16.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.47 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 13.57, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 13.57.

UbU5 Bättre anpassad undervisningstid i grundskolan, specialskolan och sameskolan

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Uppföljning och stärkt kulturuppdrag)

1. utskottet

2. res. (S, V, MP)

Votering:

169 för utskottet

127 för res.

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 57 M, 20 C, 16 KD, 14 L

För res.: 91 S, 21 V, 15 MP

Frånvarande: 16 S, 10 SD, 11 M, 3 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 2 L, 1 -

NU1 Utgiftsområde 24 Näringsliv

Punkt 1 (Mål för turismpolitiken inom området Näringspolitik)

1. utskottet

2. res. 1 (S, V)

Votering:

183 för utskottet

113 för res. 1

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 57 M, 20 C, 16 KD, 14 MP, 14 L

För res. 1: 91 S, 21 V, 1 MP

Frånvarande: 16 S, 10 SD, 11 M, 3 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 2 L, 1 -

Emma Nohrén (MP) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 2 (Mål för Utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet

2. res. 2 (S)

Votering:

193 för utskottet

92 för res. 2

11 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

Prot. 2023/24:53
20 december

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 57 M, 9 V, 20 C, 16 KD, 15 MP, 14 L

För res. 2: 91 S, 1 V

Avstod: 11 V

Frånvarande: 16 S, 10 SD, 11 M, 3 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 2 L, 1 -

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 3 (V)

3. motiveringen i res. 4 (MP)

Förberedande votering:

21 för res. 3

15 för res. 4

261 avstod

52 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

170 för utskottet

21 för res. 3

106 avstod

52 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 57 M, 20 C, 16 KD, 14 L

För res. 3: 21 V

Avstod: 91 S, 15 MP

Frånvarande: 16 S, 9 SD, 11 M, 3 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 2 L, 1 -

Punkt 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 16 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU3 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

Punkt 3 (Agenda 2030)

1. utskottet

2. res. (V)

Votering:

277 för utskottet

21 för res.

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 S, 63 SD, 57 M, 21 C, 16 KD, 15 MP, 14 L

För res.: 21 V

Frånvarande: 16 S, 9 SD, 11 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L, 1 -

FiU4 Utgiftsområde 26 Statskuldsräntor m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU5 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU10 Subsidiaritetprövning av kommissionens förslag till direktiv om inrättande av ett huvudkontorsbaserat skattesystem för mikroföretag samt små och medelstora företag och om ändring av direktiv 2011/16/EU

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 17 Avslutning

Avslutning

Anf. 88 TALMANNEN:

Ärade ledamöter! I dag är det avslutning i kammaren inför riksdagens juluppehåll. Denna avslutning markerar också avslutningen på det jubileumsår som vi har firat hela 2023. Musik för luta är typisk för den tid som uppmärksammats genom 500-årsminnet av valet av Gustav Vasa till kung 1523. Jag är mycket glad över att Jonas Nordberg ska spela två stycken för oss i dag. Välkommen fram, Jonas Nordberg!
(Applåder)

Jonas Nordberg framförde sin improvisation över ett notfragment komponerat av Gustav Vasas äldste son Erik XIV.

Anf. 89 TALMANNEN:

Tack så mycket för den vackra musiken!

Ärade ledamöter! När vi samlas här i dag befinner vi oss på randen till riksdagsårets halvtidsvila. Samtidigt är vi i slutet av ett kalenderår, ett år då vi firat flera stora jubileer.

Riksdagen har som sagt uppmärksammat att det gått 500 år sedan Sverige lämnade Kalmarunionen och åter blev en fullt ut självständig stat i och med att Gustav Vasa den 6 juni 1523 valdes till kung på riksmötet i Strängnäs. Riksdagen har uppmärksammat detta under rubriken ”Från kungamakt till folkstyre – riksdagen under 500 år”. Årsdagen, som ju sammanfaller med nationaldagen, firades på många håll, inte minst i Strängnäs och på Skansen här i Stockholm.

Under året har riksdagen som bekant också gett ut jubileumsboken *Riksdagen i tid och rum – historien, husen, arbetsplatsen*, där vi även lyfter fram att det har gått 40 år sedan riksdagen flyttade tillbaka hit till Helgeandsholmen, och nyligen bjöd referensgruppen för riksdagsforskning in till ett seminarium om riksdagen genom historien. Dessutom har jag och de vice talmännen besökt län där det genom historien har hållits viktiga riksdagar.

Sverige har också firat att det passerat 50 år sedan Hans Majestät Konungens tillträde den 15 september 1973. Riksdagen och regeringen uppvaktade kungen med en väv tillverkad efter en akvarell av Lars Lerin. Väven hänger nu på slottet och akvarellen här i riksdagen – jag antar att ni har sett den nedanför rulltrappan som leder ner från Bankhallen.

I dag har jag och utrikesministern å riksdagens och regeringens vägnar gratulerat Hennes Majestät Drottningen inför hennes 80-årsdag.

Ärade ledamöter! Även om maktbalansen mellan riksdag och regent varierat under de fem sekler som passerat sedan Gustav Vasa kröntes är den långsiktiga trenden att riksdagen fått alltmer att säga till om. Riksdagen är i dag den svenska demokratins pulserande hjärta.

Riksdagens arbete styrs som bekant ytterst av regeringsformen, som ju kallas 1974 års regeringsform även om den trädde i kraft den 1 januari 1975. Här anar ni kanske upprinnelsen till ännu ett jubileum, och mycket riktigt – regeringsformen fyller 50 år.

Den 6 mars 1974 läste justitieministern upp Kunglig Majestäts öppna brev till riksdagen angående grundlagsreformen. Av riksdagens protokoll framgår att ledamöterna åhörde denna uppläsning stående. På 50-årsdagen av denna händelse anordnar konstitutionsutskottet och jag ett högtidsseminarium i Förstakammarsalen. Missa inte det!

Ärade ledamöter! Statsminister Nils Edén spelade som bekant en central roll för att åstadkomma den stora rösträttsreformen 1918. Han ledde senare arbetet med det bokverk som gavs ut 1935 i samband med 500-årsminnet av Arboga möte. Det är ett bokverk som handlar om riksdagens historia, och där skrev han bland annat:

”Riksdagens historia visar, huru dess öden påverkats, för att icke säga bestämts, av de allmänna tidsförhållandenas omskiftelser. Vår egen tid är full av både världspolitiska och samhällseliga brytningar, eller i Sverige åtminstone samhällspolitiska besvärligheter. Just därför att riksdagen nu helt dominerar svensk statsmakt, har den att motse prövande påfrestningar; det gäller för riksdagen att bemästra dem, om den skall i längden hävda sin ställning.”

Jag tycker att det finns goda skäl att fundera över vad Nils Edéns ord betyder för er som riksdagsledamöter i dag – vad orden säger om det ansvar ni alla har att värda och värna den demokratiska institution som ni, och vi tillsammans, utgör en del av. Det är ett ansvar som ibland kan vara tungt att bära, särskilt i svåra tider som dessa. Men med det sagt: Jag är övertygad om att riksdagens ledamöter – vi tillsammans – är väl rustade att bemästra dessa påfrestningar och att vi tillsammans kan hävda riksdagens ställning väl.

Ärade ledamöter! När vi nu alla är samlade till kammaravslutning vill jag ta tillfället i akt att avtacka en ledamot som meddelat mig att han nästa år kommer att avsluta sitt uppdrag i demokratins och politikens tjänst i denna kammare. Ytterligare ledamöter som avgår kommer att avtackas vid terminsslutet i juni.

Jag vänder mig nu till Sven-Olof Sällström.

Du valdes in i riksdagen 2010, till ett av de finaste uppdrag man kan ha: att med väljarnas förtroende som bas få representera väljarna och det egna partiet i kammare och utskott. Du ingick i Sverigedemokraternas första riksdagsgrupp när SD kom in i riksdagen och har suttit i riksdagen

sedan dess. Du har bland annat verkat som vice ordförande i försvarsutskottet och ledamot i finansutskottet, arbetsmarknadsutskottet och Krigsdelegationen, för att bara nämna några av dina uppdrag i riksdagen.

På senare år har du främst fokuserat på försvarspolitiska frågor och därvid även ingått i Försvarsberedningen och riksdagens delegation till Natos parlamentariska församling. Också före Rysslands fullskaliga invasion hade du ett stort engagemang för Ukraina – ett engagemang som av naturliga skäl blivit ännu större på senare tid.

Med engagemang, sakkunskap, politisk känsla och hårt arbete har du i ledamotsrollen bidragit till att forma vårt land, vår samtid men också vår framtid. Riksdagsarbetet utförs tillsammans med andra, men varje ledamot sätter sin prägel på sitt uppdrag. Det just du har gjort kunde ingen annan göra. Dina initiativ, dina val och dina prioriteringar är just dina.

Eftersom du har tjänstgjort mer än tolv år i följd tilldelas du riksdagens medalj av tolfte storleken – den större storleken. Varmt tack för dina insatser för riksdagen, för demokratin och för Sverige!

(Applåder)

Ärade ledamöter! Jag vill också nämna några aktuella frågor som påverkar er i ert uppdrag.

Arbetet med att omhänderta resultatet av ledamotsenkäten pågår för fullt. En del förändringar och förbättringar genomförs snabbt, och annat behöver tas om hand i den riksdagsutredning som tillsattes för ett par månader sedan.

I den verksamhetsplan för 2024 som riksdagsstyrelsen antog i förra veckan anges bland annat att ambitionsnivån för underhåll av övernattningsbostäder ska höjas och att de rättsliga förutsättningarna för förvaltningen att ytterligare stärka ledamöternas trygghet i uppdraget ska utredas under året.

Kammarappen är populär, och jag hoppas att ni har hittat de funktioner som finns där. Ni vet väl att det går att få notiser om era utskottsdebatter i kammaren?

Arbetet för att digitalisera funktioner för ledamöter pågår. Nu analyseras hur det ska bli möjligt att dels signera och lämna in motioner digitalt, dels förbättra den digitala delningen av propositioner och andra dokument.

Sedan två år tillbaka kan ni ju lämna in interpellationer och skriftliga frågor digitalt. Ni som inte har provat behöver installera en funktion för detta i er mobiltelefon.

Ärade ledamöter! Jag vill avslutningsvis tacka var och en av er för det arbete ni under året har lagt ned för riksdagen och för Sverige. Jag vill också framföra ett varmt tack till talmanspresidiet, gruppledarna och ledamöterna i riksdagsstyrelsen för ett gott samarbete.

Ett varmt tack även till riksdagsdirektören och alla medarbetare i Riksdagsförvaltningen! Ni gör ovärderliga insatser för riksdagen och dess ledamöter. Också de anställda på partikanslierna är centrala för att det politiska arbetet ska kunna bedrivas. Ett varmt tack även till er!

Även om tiden omkring oss är som mörkast just nu vill jag understryka att det också finns ljus. En som har formulerat detta vackert är Erik Blomberg.

Var inte rädd för mörkret,
ty ljuset vilar där.
Vi se ju inga stjärnor,
där intet mörker är.

I ljusa iriseringen
du bär en mörk pupill,
ty mörkt är allt, som ljuset
med bävan längtar till.

Var inte rädd för mörkret,
ty ljuset vilar där,
var inte rädd för mörkret,
som ljusets hjärta bär.

Med de orden vill jag önska er alla en välförtjänt ledighet och en riktigt god jul.

(Applåder)

Det är dock inte slut än! Vi ska få höra ett musikstycke till, denna gång spelat på basluta, som även kallas teorb.

Varsågod, Jonas Nordberg!

Jonas Nordberg framförde *Toccata Arpeggiata* av Giovanni Girolamo Kapsperger.

Anf. 90 Ålderspresident TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman och kära talmanspresidium! Det hör till traditionen att riksdagens ålderspresident tackar talmannen och de vice talmännen för ett gott arbete och önskar dem en fridfull julleddighet. Jag vet att jag talar å alla i riksdagens vägnar när jag nu gör detta.

Vi är otroligt tacksamma för det jobb ni gör, för alla timmar ni lägger ned, för all tid ni ägnar i kammaren åt att fördela ordet och leda kammarens arbete. Förvisso har ni den extra löneförmänen att ni får lyssna till riksdagsledamöternas alldeles lysande tal, men en viss arbetsinsats får man ändå säga att det är.

Med tålmod, god pedagogisk förmåga och ibland ett obegripligt gott humör lotsar ni oss genom kammarens debatter på ett utmärkt sätt, inte minst fram till den här julleddigheten, som vi länge har väntat på.

Som vi har väntat! Jag tror att vi alla längtar efter en fridfull julleddighet. Jag tror faktiskt att hela världen längtar efter en fridfull julleddighet. Med så många krig och så mycket våld som det finns i världen skulle nog alla människor onekligen behöva en i verklig mening fridefull jul – en tid för vila, för eftertanke och för omtanke om oss själva och om varandra.

Jag tror att det kanske nu i juletid är extra viktigt att vi som är här reflekterar över det faktum att vi har en demokrati och att vi har möjligheten att debattera och diskutera. Vi argumenterar, vi röstar och vi verkställer, och vi gör det med respekt för varandras åsikter. Det är vackert.

Som jag sa även inför sommarledigheten: I ett land inte så långt härifrån, med en flagga lika gul och blå som vår svenska, kämpar just nu kvinnor och män för sin frihet och för sin demokrati, och på många andra håll runt om i världen sker detsamma. Må vi skänka dem en tanke under julledigheten!

Å alla ledamöters vägnar tackar jag talmannen och de vice talmännen och inte minst hela Riksdagsförvaltningen för det fantastiska jobb ni gör. Ni gör en otroligt god insats för att stödja demokratin men också för att stödja oss riksdagsledamöter i vårt arbete. Må ni sova gott, äta gott, läsa gott och ha det gott under julleddigheten!

Som traditionen numera bjuder avslutar jag även denna gång med en dikt som jag har knåpat ihop själv. Må gud och denna församling förlåta mig för nödrimmen!

Så, från oss alla till er, kära talmanspresidium:

Gläns över plenisal, ni talmän som leder!

Vi med ord och tal ständigt till er beder!

Klubba våra bra förslag,

gör dem direkt till lag!

Debatterar, det gör vi gärna,

för av gruppledaren vi då får en stjärna.

Natt över plenisal, natt över riksdagsrummet,
där vakar sent en ledamot, och kaffet det är ljummet.

Talmännen sover sött,

kvittningsmännen slumrar sött,

väcks av korus av röster.

Det är visst försvarsutskottet som debatterar hotet från öster.

Så går dagar och timmar i kammarens sal.

Tiden går fort, herregud, var det inte nyss val?

Voteringens knappar har ju redan blivit nötta.

Jag tror efter en lång höst att en del nu faktiskt är lite trötta.

Så klubba nu om julleddigt, för nu vill vi hem!

Det ber jag, gode talman och ni tre vice män!

(Applåder)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 14.26 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.32, då interpellationssvar skulle lämnas.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.32.

§ 18 Svar på interpellation 2023/24:265 om särskilda utvisningsanstalter

*Svar på
interpellationer*

Anf. 91 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Adam Marttinen har frågat mig hur jag ser på att införa en särskild typ av utvisningsanstalt som genom det särskilda ändamålet om utvisning anpassar innehållet till det mest basala utöver att verkställa strafftid i förvar.

Jag börjar med att konstatera att den omläggning av kriminalpolitiken som regeringen nu genomför medför att fler kommer att sitta i fängelse och göra det under längre tid än i dag. Det ökande inflödet av dömda förutsätter prioriteringar och omprövning av arbetssätt. Det handlar bland annat om att anpassa verksamheten till ökad grad av förtätning, bland annat i form av dubbelbeläggning. Utgångspunkten är att tiden i fängelse ska fyllas med rätt insatser till rätt person. Allmänt sett gör sig förstås intresset av återfallsförebyggande insatser i högre grad gällande för intagna som efter avtjänat fängelsestraff ska återanpassas till det svenska samhället. Samtidigt finns andra hänsyn som motiverar meningsfull sysselsättning, i synnerhet säkerheten för både anställda och intagna.

Kriminalvården har under hösten redovisat ett uppdrag om att vidareutveckla det återfallsförebyggande arbetet och där identifierat att det går att få en mer effektiv verksamhet om de återfallsförebyggande insatserna differentieras i högre grad genom att man fokuserar på rätt insatser till rätt klient. Det är angeläget att Kriminalvården prioriterar befintliga resurser på ett så effektivt sätt som möjligt, särskilt i ett läge med en ansträngd beläggningssituation.

För att möjliggöra regeringens omläggning av kriminalpolitiken jobbar regeringen på alla fronter för att öka antalet platser i både häkte och anstalt och samtidigt se över andra möjligheter att frigöra platser. Exempelvis har vi tillsatt en utredning som ser över möjligheten att hyra anstaltsplatser utomlands. Vidare arbetar vi med att öka antalet överföranden av intagna för att de ska avtjäna sitt fängelsestraff i sitt hemland och med att öka effektiviteten i dessa processer. Det är särskilt viktigt om den kriminelle har dömts till både fängelse och utvisning.

Det är ett faktum att utbyggnaden av Kriminalvården kom igång alldeles för sent. Jag vill understryka att det inte på något sätt är något som myndigheten ska lastas för utan den tidigare regeringen. Till detta kommer en rad andra faktorer som ökar trycket på Kriminalvården: samhällsutvecklingen med den systemhotande grova organiserade brottsligheten, nya verktyg till brottsbekämpningen som gör att polis och åklagare ges förutsättningar att klara upp och lagföra fler brott och de lämpliga och nödvändiga skärpningar av straffen som görs för att stärka brottsoffers upprättelse och samhällets behov av skydd.

Allt detta medför givetvis utmaningar för Kriminalvården, och regeringen är fast besluten att hantera de utmaningarna på ett bra sätt i nära samspel med myndigheten. Jag är förvissad om att en kraftig expansion och nya prioriteringar och nya arbetssätt är möjliga att genomföra samtidigt som ett innehåll med hög kvalitet kan värnas.

Anf. 92 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Tack för svaret, justitieministern, på frågan! Frågan rör som bekant delar av den expansion som kriminalvården står inför och de tankar och idéer som kan uppstå kring hur vi ska utveckla kriminalvården framgent i vårt land. Det finns stora möjligheter när vi expanderar att också ändra innehållet i våra anstalter. Och som jag lite grann poängterade i den fråga som jag ställde till justitieministern är det en väldigt stor andel av dem som är intagna på svenska anstalter som är utländska medborgare.

I allt bra arbete som Sverigedemokraterna gör tillsammans med regeringen finns det synpunkter från Sverigedemokraternas sida på om det verkligen är nödvändigt att alla utlännningar som sitter på våra anstalter ska få allt det som andra intagna får på våra anstalter.

Syftet med att vi har en ganska bra standard på våra anstalter är förhoppningsvis att alla de som avtjänar straff ska komma ut som bättre människor och kunna återintegreras i det svenska samhället. Just det behovet finns inte när det gäller de personer som ska utvisas. Vi är också överens om att fler av de utlännningar som sitter på våra anstalter ska utvisas, vilket gör att det blir en större kategori av intagna på våra anstalter som saknar behov av att återanpassas till det svenska samhället.

Min fråga till justitieministern är ganska konkret. Innehållet på våra anstalter anpassas såklart efter individuella behov och förutsättningar. Det kan vara utbildning. Det kan vara behandling. Det kan vara andra saker. Det kan vara sysselsättning i övrigt. Det kan till exempel handla om kontakt med samhället och om kontakt med anhöriga som hjälper de intagna.

När det kommer till dem som är utlännningar och som ska utvisas saknas som bekant behovet av återanpassning och egentligen allt annat. Inte minst lär det saknas acceptans från svenska skattebetalare för att man har ett ganska påkostat innehåll för personer som ska utvisas och inte komma tillbaka till Sverige.

Frågan är därmed ganska konkret och begränsad till de människor som sitter på svenska anstalter och som ska utvisas. Behöver vi ha en hög standard för de individerna, som ska utvisas ur vårt land? Kan statsrådet tänka sig en möjlighet att göra en särskild anstaltstyp som anpassar innehållet till det mest basala utöver att verkställa tid i anstalt för de personer som ska utvisas?

Jag tycker att svaret hittills är något svävande, men jag tycker att frågan är ganska konkret och bör kunna besvaras.

Anf. 93 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Jag vill börja med att bekräfta analysen. Det är klart att olika intagna har olika behov. Det gäller inte minst behovet av olika åtgärder som är ägnade att främja en återanpassning till det svenska samhället.

Om du är utländsk medborgare och har dömts till ett fängelsestraff kombinerat med en utvisning är det klart att det inte är fråga om en återanpassning till det svenska samhället. Från återanpassningssynpunkt innebär det naturligtvis också att behovet av de åtgärderna inte finns där på det sätt som det gör för andra intagna.

Den aspekt som jag ändå vill lyfta fram och som jag tror är reell är säkerhetsaspekten. Sysselsättningen i anstalterna har åtminstone två syften.

Det ena är förstås att förbereda intagna på ett liv utanför anstaltens väggar genom, som Adam Marttinen också är inne på, utbildning, yrkesträning och behandling – alltså att använda tiden i fängelse på ett sådant sätt att man i alla fall ökar möjligheten till en återanpassning i samhället och minskar risken för återfall i brottslighet.

Det andra är som sagt var säkerhetsaspekten. Vi vet att det är viktigt att ha en sysselsättning som gör att säkerhetsfrågorna kan tillgodoses på ett bra sätt, och det gäller säkerheten för både intagna och personal. Kort sagt vill man inte bygga upp tryckkokare i de här anstalterna, utan man ska

erbjuda en meningsfull tillvaro så att man kan tillgodose behovet av trygghet och säkerhet inte minst för medarbetarna.

Med det sagt vill jag också bekräfta Adam Martinens poäng att differentiering är betydelsefullt, både på individnivå och, kan man tänka sig, på kategorinivå.

Nu kommer vi med gemensamma krafter att möjliggöra en väldig expansion av kriminalvården. Det handlar om en ökning från 9 000 till 27 000 nya anstaltsplatser över tio år. En närmare titt på den planering som kriminalvården nu lägger fram visar att det innebär rejäla omtag när det gäller hur kriminalvården kommer att se ut i framtiden. Inte minst talas det om väldigt stora anstalter, och det är klart att inom ramen för dessa anstalter kommer det också att vara möjligt att bedriva verksamhet i ännu högre grad differentierat utifrån olika kategorier av intagna.

Jag är inte beredd att svara ett rakt ja på Adam Martinens raka fråga om jag är beredd att verka för särskilda anstalter för den här kategorin. Däremot vill jag gärna fortsätta en diskussion huruvida volym och stora anstalter även möjliggör en differentiering inte bara på individnivå utan också på kategorinivå. Den diskussionen för jag gärna vidare mot bakgrund av den fråga som har ställts i dag.

Anf. 94 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Tack, ministern, för ytterligare svar!

Även om man inte kan ge ett rakt svar på frågan i dag tycker jag, utöver det bra arbete som redan sker med kriminalvårdens utveckling, att man ändå kan ge en fingervisning om man tycker att det är rimligt att människor som ska utvisas hanteras inom en kriminalvård med en ganska hög dygnskostnad i jämförelse med jämförbara länder i Europa. Det är väl något så när allmänt erkänt att vi har en hög standard på svenska anstalter, och utifrån en skattebetalares synvinkel kan det ju tyckas vara helt och hållet bortkastade pengar att en sådan hög standard kommer människor till del som inte har behov av det som den högre standarden syftar till.

Kanske ligger det också någonstans i frågans riktning om man ska se över innehållet generellt utifrån ett kostnadsperspektiv. Går det att göra generella effektiviseringar på våra anstalter? Kan man tänka sig att vissa typer av intagna får ett sämre innehåll, exempelvis utefter en bedömning av om de kan vara mottagliga? Det är ju bortkastade pengar att personer som visar ointresse för att delta ska erbjudas och genomgå behandlingar.

Man borde kunna utreda frågan brett och då också inkludera frågan om en särskild kategori av just utländska medborgare som ska utvisas. Kan det vara av något som helst intresse för regeringen att kika på frågan om kostnadsaspekten, hur man kan minska kriminalvårdens utgifter generellt per intagen och kanske i ett bredare perspektiv också titta på kategorin utlänningar som ska utvisas?

Det kan väl vara en försiktig öppnare till min första fråga.

Anf. 95 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Jag tycker att vi absolut ska ha en öppen och frimodig diskussion om innehållet i kriminalvården. Om man tar del av de underlag som kriminalvården nu presenterar vad gäller utbyggnaden över en tioårsperiod ser man också att den expansionen i hög grad bygger på en omprövning av kriminalvårdens arbetssätt i olika delar.

När det gäller det återfallsförebyggande arbetet skulle jag vilja ta det i den här ordningen: Det första är att jag tycker att vi ska ha en hög ambitionsnivå när det gäller det återfallsförebyggande arbetet i fängelse, för det ligger ett så starkt allmänt intresse i att använda tiden så produktivt som det bara går. Det betyder, kan jag tänka mig, att vi i olika avseenden skulle höja ambitionsnivån och se över om det finns beprövad erfarenhet, beprövade metoder och best practice på olika ställen som vi borde implementera i svensk kriminalvård för att få bättre siffror när det gäller återfallsstatistiken. Det är en av mina utgångspunkter.

Det andra är differentiering och att tänka just individuellt. Det uppfattar jag att kriminalvården i hög grad gör men kanske i ännu högre grad kommer att behöva göra i ljuset av de prioriteringar som måste göras när trycket i så hög grad ökar på kriminalvården. Ur det perspektivet tror jag säkert att man kan diskutera både på individnivå och på kategorinivå.

Kategorifrågan är relevant även av andra skäl. Vi hade gemensamt en pressträff för några dagar sedan gällande den utredning som regeringen har tillsatt med stöd av Sverigedemokraterna för att se över möjligheten att hyra anstaltsplatser utomlands. Den som orkar ta sig förbi den lite slagordsmässiga dagspolitiska debatten och verkligen tränga ned i de här direktiven ser att det är en mycket seriös ansats i detta.

Vi vet att det finns både positiva och negativa erfarenheter att hämta i andra länder som Norge, Danmark och Belgien, som på olika sätt och med olika grad av framgång har lyckats med detta. En relevant fråga är naturligtvis den att om vi hittar sätt att gå framåt, vilka kategorier av intagna är det framför allt vi talar om? Som Adam Marttinen själv lyfte fram på pressträffen är det framför allt i sådana fall personer som är intagna under längre tid och rimligen också personer som efter avtjänat straff ändå ska lämna landet. Att tala om kategorier är alltså meningsfullt också i en diskussion när det gäller helheten.

Att det generellt sett måste ske en effektivisering tycker jag ligger i sakens natur. En dimension som kriminalvården själv lyfter fram är de möjligheter som digitaliseringen ger kriminalvården, till exempel vad gäller förflyttningar mellan olika enheter som i dag är väldigt personalresurskrävande. Det handlar också om att man med hjälp av digitalisering och modern teknik kan effektivisera kriminalvårdens verksamhet och säkerligen också på det sättet ta ett effektiviserande tag om kostnaderna.

Med allt detta sagt vill jag komma tillbaka till att jag tycker att vi ska ha en hög ambitionsnivå när det gäller expansionen, en hög ambitionsnivå när det gäller att hitta nya lösningar, inklusive att hyra anstaltsplatser utomlands, men också en hög ambitionsnivå när det gäller det återfallsförebyggandet arbetet för de individer där det är meningsfullt både ur ett individuellt och ur ett samhällsligt perspektiv.

Jag har stort förtroende för att kriminalvården redan i dag gör det jobbet, men jag är säker på att det kan utvecklas och bli ännu bättre framöver.

Anf. 96 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Tack, återigen, justitieministern, för svaret och för en utvecklad bild av de utmaningar vi står inför!

Trots detta ligger nog min åsikt ganska fast där jag började: att det är intressant inte bara utifrån ett generellt samhällsperspektiv utan även från ett ekonomiskt perspektiv att titta på hur låg standard vi kan erbjuda i Sverige generellt sett och ändå upprätthålla någon form av nivå som inte äventyrar mänskliga rättigheter. Den nivån är intressant att undersöka just för kategorin utlänningar som ska utvisas, eftersom de saknar behov av återanpassande åtgärder i anstalt.

Det är trots allt en kategori som är betydande i våra anstalter i dag. Jag tror att siffran är någonstans kring 3 000 utländska medborgare som årligen skrivs in på våra anstalter. Det är ett ansevärt antal individer som vi gemensamt ska se till att utvisa fler av och som går på en hög dygnskostnad. Jag tror att det saknar stöd hos den svenska befolkningen att vi har ett så generöst innehåll för personer som har kommit hit och misskött sig å det grövsta så att de nu sitter i anstalt och som dessutom ska utvisas efter sina straff.

I den expansion som regeringen nu gör av kriminalvården tycker jag att det är befogat att titta på möjligheterna för kriminalvården att göra en särskilnad mellan utländska och svenska medborgare och erbjuda den absolut lägsta standarden för de utlänningar som ska utvisas ur vårt land.

Anf. 97 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Jag vill avslutningsvis tacka Adam Marttinen för möjligheten att få diskutera dessa viktiga frågor i dag.

Vi har det gemensamt att vi har en oerhört hög ambitionsnivå när det gäller utvecklingen av svensk kriminalvård. Vi vet att behovet drivs av en rad viktiga faktorer, dels förstås samhällsutvecklingen, dels det faktum att polis och åklagare ska ha verktyg så att de kan klara upp fler brott i framtiden. Det kommer att öka trycket. Dessutom finns ett starkt intresse av generella reformer av straffrätten som gör att straffen på ett bättre sätt än i dag återspeglar brottens allvar, vilket också innebär att fler personer kommer att sitta i fängelse längre.

Allt detta skapar ett omvandlingstryck på Kriminalvården med stora möjligheter. Jag ser framför mig att det nu är mycket fokus på volym och antalet platser. Det är inte så konstigt eftersom Kriminalvården redan i dag på grund av att utbyggnaden kommit igång alldeles för sent dignar under trycket av samhällsutveckling och utebliven utbyggnad. Men när vi väl har tagit hand om kapaciteten – volymen – ska vi verkligen diskutera innehållet. En rimlig utgångspunkt är att titta på detta individuellt. Det är helt riktigt att personer som är utländska medborgare som ska sitta i fängelse och sedan utvisas naturligtvis inte har ett behov av återanpassningsåtgärder i syfte att komma in och återanpassas i det svenska samhället.

Jag vill avsluta med att ändå peka på en annan viktig dimensionerande faktor, nämligen säkerheten. Vi ska ändå ha en verksamhet också för personer som ska utvisas som gör att vi inte bygger tryckkokare runt om i landet. Det kommer att försämra kriminalvården för andra intagna och för alla de medarbetare som naturligtvis ska gå trygga och säkra till jobbet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 98 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Linus Sköld har frågat mig hur jag avser att agera för att inte fler studieförbund ska gå samma väg som Kulturens Bildningsverksamhet och hur jag ska se till att medborgarna även i fortsättningen har tillgång till fri och frivillig bildning när nu studieförbundens verksamhet minskar i omfattning.

Jag har flera gånger sagt och vill igen understryka att folkbildningen är en viktig kraft i samhället.

Under de senaste åren har flera fall av fusk och felaktigheter upptäckts i studieförbundens verksamheter. Riksrevisionen har i en granskning av statsbidraget till studieförbunden konstaterat att det finns brister i alla led av kontrollen och uppföljningen av statsbidraget. I detta läge är det en självklarhet att uppföljningen och kontrollen av statsbidraget behöver stärkas och byggas ut, även om det innebär ökade administrativa kostnader. Detta gäller såväl inom varje studieförbund som inom Folkbildningsrådet och regeringen. I grund och botten handlar det om att säkra folkbildningens framtid genom att återupprätta samhällets förtroende för folkbildningens aktörer och statsbidraget.

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1) behöver regeringen göra hårda prioriteringar för att bekämpa inflationen och hantera inflationens effekter. Regeringen föreslår därför att nivån på statsbidraget till studieförbunden stegvis justeras till förmån för mer prioriterade åtgärder inom folkhögskolan och andra områden, till exempel inom utbildning.

Jag vill dock betona att regeringen sammantaget i budgetpropositionen för 2024 föreslår att ca 2,4 miljarder kronor fördelas i statsbidrag till folkhögskolor och att ca 1,7 miljarder kronor fördelas i statsbidrag till studieförbund för nästkommande år. Det statliga stödet till folkbildningen föreslås därmed även framöver vara omfattande. Detta kommer att möjliggöra mycket viktig bildningsverksamhet vid studieförbund och folkhögskolor.

Anf. 99 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Jag tackar Mats Persson för möjligheten att debattera frågan ännu en gång.

Mats Persson kallade i sitt svar studieförbundens verksamhet för en viktig kraft i samhället. Sedan övergick han till att tala om varför man måste prioritera bort resurser till studieförbunden, nämligen för att skydda landet från inflation – som jag uppfattade svaret.

Ett par saker är lite märkliga. Frågan i interpellation var formulerad enligt följande: Hur avser ministern att agera för att inte fler studieförbund ska gå samma väg som Kulturens Bildningsverksamhet? Det betyder alltså att lägga ned. På den frågan levererar Mats Persson inget svar över huvudet, och den får han gärna återkomma till. Men jag misstänker att Mats Persson inte prioriterar nedskärningar på studieförbunden på grund av inflationen utan på grund av att han vill. Han säger att verksamheten är viktig, men han prioriterar bort resurser till studieförbunden. Hur går det ihop?

Det går ihop enligt följande. Tidigare i dag sa Mattias Eriksson Falk i finansutskottets debatt att de kommunala stöden till folkbildningen är

kampanjbidrag. Tidigare i december sa Alexander Christiansson, kulturpolitisk talesperson för Sverigedemokraterna, att när det gäller bildning prioriterar den här regeringen folkhögskolorna. Han anser att han kan vara skeptisk och säger att Sverigedemokraterna tidigare har varit för en neddragning även inom folkhögskolorna. Han menar att utbildningen måste leda någonstans, inte bara vara mysklubbar med lunchdisco för kvinnor. Det måste finnas ett syfte med det man håller på med.

Linjen är uppenbar. Att skära bort en tredjedel av studieförbundens resurser handlar inte om inflationsbekämpning. Vi har råd att ha kvar dem i vår budget trots att kollegan finansministern har sagt att man visst tar ansvar för inflationsbekämpningen. Nej, det handlar om att prioritera bort studieförbunden, möjligtvis inte för att Mats Persson själv vill utan för att hålla Sverigedemokraterna på gott humör.

Nu lägger Kulturens Bildningsverksamhet ned sin verksamhet, och studieförbundens verksamhet minskar med en tredjedel. Det betyder att 200 000 enskilda deltagare kommer att berövas möjlighet till den bildning som studieförbunden erbjuder. Sverigedemokraterna myser. Organisationer som de inte har kontroll över vill de avveckla. En bildad befolkning är ett hot mot ett auktoritärt styre. Det är därför Sverigedemokraterna tvingar Mats Persson att genomföra förändringen. Jag trodde att det skulle skära lite i hjärtat på Mats Persson när Kulturens Bildningsverksamhet lägger ned verksamhet. I stället har han kommenterat beskedet i Dagens Nyheter och kallat det väntat.

Mats Persson har dessutom svarat på Magnus Manhammars skriftliga fråga i samma ärende och sagt att noggranna överväganden har föregått beslutet och att regeringen varit medveten om att det skulle få konsekvenser.

Det här är ett rent beställningsjobb från Sverigedemokraterna, och Mats Persson vet exakt vad han gör. Det handlar inte om att bekämpa inflationen, utan det handlar om att lägga ned studieförbund. Hur många fler vill Mats Persson lägga ned?

(Applåder)

Anf. 100 ANDERS ALFTBERG (SD):

Fru talman! Ingen i den här kammaren bestrider de insatser som flera av våra studieförbund historiskt har bidragit med. I den svenska demokratis barndom när enkla, fattiga medborgare inte hade tillgång till högre utbildning gav folkrörelsen en chans och möjlighet till kunskap, bildning och förståelse för demokratiska värden.

Men tiderna förändras. Vi ser alltmer i dag hur kriminella nätverk och antidemokratiska islamistiska krafter äter sig in i det offentliga samhället och lever på dess tillgångar. Välfärdsbrotten ger de kriminella nätverken större inkomster än vad droghandeln gör i dagens Sverige.

Fru talman! Tyvärr är inte våra studieförbund fredade när kriminella och islamistiska krafter har handen i syltburken.

Statsbidragen till studieförbunden uppgår till närmare 2 miljarder kronor årligen. Folkbildningens aktörer har fått ett stort förtroende från staten att själva förvalta och kontrollera dessa medel. Det är en märklig ordning. Organisationer som tar emot bidrag ska också administrera dem vid utdelning. Detta inbjuder till oegentligheter och rent fusk.

Det är också vad vi ser. Riksrevisionen konstaterar att så mycket som 44 procent av utbetalningarna är felaktiga eller går till saker som de inte är avsedda till – 44 procent av 2 miljarder. Det är minst sagt svindlande siffror.

Runt om i landet ser vi att man blåser upp antalet deltagare på kurser för att hämta in pengar. Ett anmärkningsvärt exempel är fusket bland de studieförbund som bedriver verksamhet i Järvaområdena i Stockholm. Statsbidrag delas ut till kurser som aldrig ägt rum för deltagare som inte ens existerar. I Botkyrka drev studieförbundet ABF fritidsgårdar där gängkriminella var anställda.

Fru talman! En större skamfläck är studieförbundet Ibn Rushd. Detta studieförbund har sedan starten 2005 inkasserat närapå en kvarts miljard. Det är en organisation med kopplingar till Muslimska brödrskapet som har en islamistisk och antidemokratisk agenda.

Studieförbundet Ibn Rushd har gång på gång ertappats med att bjuda in islamistiska hatpredikanter som spridit judehat, homofobi och kvinnoförakt. Senast nu i december avslöjades det att samma förbund lärt ut muslimska sharialagar till sjuåringar. Sjuåringar har fått lära sig att barnaga är helt okej och att homosexualitet är en synd samt handmatats med diverse antisemitiska konspirationsteorier – allt detta för skattebetalarnas pengar. Trots det ingår förbundet i Folkbildningsrådet och delar ut pengar till sig självt.

En enkel fråga till den socialdemokratiska ledamoten Linus Sköld: Anser ledamoten att studieförbundet Ibn Rushd bidrar till det demokratiska samhället och förtjänar generösa statsbidrag?

Fru talman! Det är dags att göra upp med ett system som inte fungerar. Därför påbörjar vi nu ett reformarbete när det gäller hur vi fördelar medel. Det är hög tid att städa upp efter den socialdemokratiska vanskötseln.

Anf. 101 ISAK FROM (S):

Fru talman och statsrådet! Tack återigen till Linus Sköld för en viktig interpellation! Jag ska fatta mig ganska kort, för jag tycker att Linus Sköld slog huvudet på spiken.

Sverigedemokraterna styr regeringen som vi har nu. Det påverkar hela det politiska samtalet. I det förra inlägget här var det väldigt tydligt vad man är ute efter: I stället för att faktiskt rikta in sig mot dem som eventuellt fuskar riktar man in sig mot alla.

Jag har ställt frågan förr till Mats Persson, och jag har ställt den till Peter Kullgren. Jag har fortfarande inte fått något svar. I små kommuner nyttjar 30–40 procent av befolkningen studieförbunden. Studieförbunden ute i småkommunerna på landsbygden är helt avgörande för kulturen, för bildningsverksamheten, för att kunna ta skoterkort, AM-kort och vattenskoterkort, för att lära sig att odla, sköta får, dreja eller vad som helst som man vill lära sig och för bokcirklar. Det är studieförbunden som upprätthåller hela den infrastrukturen i småkommuner. Vilken konsekvensanalys har regeringen gjort av det upprop som kommer från runt om i landet, från samtliga studieförbund, från Studieförbundet, från Vuxenskolan, från ABF och så vidare? Det dråpslag som regeringen och Sverigedemokraterna nu genomför, vad får det för konsekvenser för dem som bor på landsbygden?

(Applåder)

Anf. 102 GUNILLA SVANTORP (S):

Herr talman! Jag vill också säga tack till Linus Sköld för att han återigen väcker den viktiga frågan om folkbildningen.

Jag studsade också när jag hörde svaret, framför allt det här: ”Regeringen föreslår därför att nivån på statsbidraget till studieförbunden stegvis justeras till förmån för mer prioriterade åtgärder inom folkhögskolan och andra områden, till exempel inom utbildning.”

Det kan man såklart tycka att man ska prioritera, men med tanke på det som Linus Sköld säger och det som Isak From precis sa måste jag ändå fundera på och ställa frågan till statsrådet om han över huvud taget är medveten om den betydelse som just studieförbunden har i varenda kommun i vårt land – till skillnad från all annan utbildningsverksamhet, som också folkhögskolan hör till.

Är statsrådet medveten om den skillnad som studieförbunden gör för föreningslivet i hela vårt land? Det är inte bara för föreningslivet inom studieförbunden utan för alla medlemmar och funktionärer som man utbildar. Inom olika idrottsföreningar, inom handikapprörelsen, mer eller mindre inom allting är det studieförbunden i alla våra kommuner som är med och utbildar.

Är statsrådet medveten om den betydelse som Isak From alldeles nyss nämnde, som handlar om landsbygden? Där är studieförbunden den mötesplats som finns på väldigt många orter. Det finns inga andra mötesplatser. Det är där man ses. Det är studiecirkeln som gör att man möter andra människor. Man gör det på bygdegården där man bor. Man gör det kanske till och med på äldreboendet där man bor om man bor långt från stan.

I dag finns det som jag sa studieförbund i alla kommuner. Det kommer det inte att göra i framtiden. Därför är frågan som lyfts fram här om skillnaden mellan stad och land oerhört viktig.

Studieförbunden är också viktiga för kulturen. På många ställen runt om i vårt land är det studieförbunden som är kulturen. Det finns inget annat. Möjligtvis finns det en bio som visar film någon gång då och då, men det som handlar om kultur i övrigt är det studieförbunden som kommer och gör.

För väldigt många av våra medmänniskor som har funktionsnedsättningar är studieförbunden också oerhört viktiga som mötesplatser och som möjliggörare att delta i samhällslivet.

Det här vill jag ställa en fråga om till statsrådet. Har statsrådet över huvud taget tänkt på alla dessa människor som nu har nämnts när man bestämt sig för att ta bort en tredjedel?

(Applåder)

Anf. 103 EVA LINDH (S):

Herr talman! Tack för den här debatten om studieförbunden, ett väldigt viktigt område!

Jag tänkte ta upp ett specifikt fokusområde som jag tänker att Liberalerna brukar värna, det vill säga frågorna om personer med funktionsnedsättningar. Jag vill prata om hur viktiga studieförbunden faktiskt är för den här gruppen.

Studieförbunden spelar en avgörande roll i att främja livslångt lärande och personlig utveckling för personer med funktionsnedsättningar – och för andra, men för den här gruppen är de verkligen avgörande för social

interaktion, för personlig tillväxt och för samhällsdeltagande. Jag har träffat så många som verkligen har lyft fram hur viktigt det här är.

I sitt svar tar statsrådet upp att man måste prioritera. Han lyfter fram att det är till förmån för folkhögskolorna.

För mig och för oss socialdemokrater är det här inte en motsättning. Studieförbunden och folkbildningen har en otroligt viktig roll. Folkhögskolorna har också en väldigt viktig roll.

Det här handlar om att bygga och stärka samhällsgemenskap. Många tar sitt första steg i ett studieförbund för att sedan gå vidare till en folkhögskola, och för många som upplever social isolering är studieförbunden väldigt viktiga.

I sitt interpellationssvar tar statsrådet upp inflationen. Låt mig då likom Linus Sköld påminna om att Socialdemokraternas budget har samma reformutrymme som regeringens. Det handlar alltså inte om huruvida man tar sig an inflationen eller inte utan om prioriteringar. Jag tycker att ett liberalt parti också borde värna studieförbunden, inte minst med tanke på hur viktiga de är för människor med olika typer av funktionsnedsättningar. (Applåder)

Anf. 104 JOHANNA HARALDSSON (S):

Herr talman! Det är nästan så att mitt inlägg är lite överflödigt, men eftersom jag har anmält mig går jag ändå upp.

Studieförbund finns i alla Sveriges kommuner och samlar människor i alla åldrar som vill lära och utvecklas tillsammans, och de bidrar till ett starkt förenings- och kulturliv i hela landet. Precis som min kollega Isak From sa är det på många orter endast studieförbunden och de lokala föreningarna som ser till att det finns aktiviteter för invånarna och erbjuder en samlingsplats. Det är genom studieförbunden som band startas och som Sveriges föreningar får stöd att bilda sina medlemmar. Ofta har de den enda lokal man kan mötas i. Det är genom studieförbunden som kulturen når ända ut på landsbygden. Det är i studieförbundens regi som människor fritt och frivilligt kan mötas, växa och bilda sig.

I mitt hemlän Jönköping finns det genom studieförbunden bred verksamhet i alla kommuner. Det handlar om föräldrastöd, yrkessvenska, dans och musik för barn och unga, första hjälpen till psykisk hälsa och mängder av replokaler. Studieförbunden själva beskriver det som att de gör människor utbildningsbara och att deltagande i en studiecirkel många gånger kan vara ett första steg mot den ordinarie utbildningsverksamheten för att ta sig vidare i livet och yrkeslivet. Studieförbunden förebygger också ohälsa, skapar en infrastruktur för Kultursverige och ser till att vårt civilsamhälle fungerar.

När vi socialdemokratiska ledamöter i mitt hemlän förstod omfattningen av regeringens nedskärningar bjöd vi in samtliga studieförbund till samtal för att få veta vilka konsekvenser detta skulle få för vår del av landet. Beskedet var lika nedslående som tydligt: Med regeringens budget kommer Jönköpings län att få färre replokaler, mötesplatser, studiecirkel och kulturprogram. Studieförbunden varslar nu personal om uppsägning, och viktiga möteslokaler sägs upp. Bara hos ABF i Jönköpings län är en tredjedel av de anställda varslade, och två samlingslokaler i mindre kommuner stängs.

Prot. 2023/24:53

20 december

Svar på

interpellationer

Nedskärningarna är ett hårt slag mot kultur- och föreningslivet i hela landet, och risken är att man inte har resurser nog att stödja engagemang i de delar av landet som behöver det allra mest, nämligen i glesbygd och utsatta områden. På vilket sätt tänker regeringen kompensera för den minskade tillgången på kultur och bildningsverksamhet i dessa viktiga delar av landet?

(Applåder)

Anf. 105 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Herr talman! Jag tackar interpellanten och alla övriga deltagare för det stora engagemanget i frågan.

Jag tror att det finns en bred uppslutning i Sveriges riksdag kring betydelsen av bildning och studieförbundens viktiga roll för att det civila samhället ska leva och frodas. Samtidigt handlar politik om att prioritera, och regeringen prioriterar nu tydligt utbildning, utbildning och utbildning i alla dess former. I och med denna prioritering behöver andra delar av statens omfång prioriteras ned, och detta är en del av det.

Studieförbunden och bildningsförbunden får intäkter från olika håll: från stat, kommun och ibland region samt i vissa fall från andra källor. Jag kan konstatera att studieförbunden under hösten också har fått ökade medel från det europeiska samarbetet inom ramen för ESF-rådets verksamhet.

Herr talman! Samtidigt går det inte att blunda för att studieförbund under senare år har bedrivit verksamhet som har varit föremål för kritik, och inte minst Riksrevisionen pekar i sin granskning på mycket allvarliga problem med bristande kontroll och förekomst av fusk.

Det senaste i raden av exempel på verksamhet som Folkbildningsrådet själva menar är problematisk är studieförbundet Ibn Rushd. Man har där använt material i undervisningen som enligt Folkbildningsrådet inte lever upp till demokratins principer, synen på jämställdhet, synen på homosexuella etcetera, det vill säga de krav vi ställer på denna typ av verksamhet.

Mot denna fond behöver verksamheten prioritera och ta höjd för att det har funnits och finns en motiverad kritik mot bristande kontroll och mot fusk och att verksamheten inte alltid används till det den är tänkt att användas till.

Detta är inget jag som utbildningsminister säger utan något som andra organ och aktörer säger. Jag refererar nu bara till vad andra säger. Men det är givetvis något som man som lagstiftare och beslutare i denna församling måste förhålla sig till när pengar ska prioriteras till olika saker.

Regeringen väljer som sagt att prioritera utbildning, utbildning och utbildning. Att göra detta i en tuff ekonomisk tid kräver tuffa omprioriteringar.

Anf. 106 LINUS SKÖLD (S):

Herr talman! Mats Persson säger vid två tillfällen i sitt senaste inlägg att han prioriterar utbildning, utbildning och utbildning. Tittar man på hur det går när Mats Persson prioriterar en verksamhet ser man att det blir färre platser i vuxenutbildningen 2024 än 2023 och att det blir färre platser på folkhögskolorna 2024 än 2023. Det är så det går när Mats Persson prioriterar något, så jag skulle inte vilja vara prioriterad av Mats Persson.

Men Mats Persson och hans regering prioriterar en massa olika saker på riktigt. Man lägger 650 miljoner på att sänka priset på plastpåsar. Det

hade man kunnat avstå från; då hade vi inte behövt dra ned på en tredjedel av verksamheten i studieförbunden. Då hade folk haft tillgång till bildning fritt och frivilligt, precis som sig bör i ett demokratiskt samhälle.

När det gäller Sverigedemokraternas deltagande i debatten och ledamoten Alftberg tycker jag att han mycket tydligt understryker min poäng. Mats Persson har upprepade gånger sagt att det var en väntad konsekvens att kulturens bildningsverksamhet lägger ned. Men jag tror inte att Mats Persson vill detta utan att han är tvingad av Sverigedemokraterna. Då kliver Anders Alftberg upp i talarstolen med en svavelosande svada om hur dåligt det är för folket med fri och frivillig bildning. Jag tänker att han som sagt understryker min poäng, och Mats Persson motsäger den inte, trots att han har alla möjligheter. Han svarar fortfarande inte på frågan om det är en avsedd konsekvens att fler studieförbund ska läggas ned. Om det inte är det, hur ska han då förebygga nedläggningarna?

Jag skulle vilja att Mats Persson säger som det är, antingen att han vill att fler studieförbund läggs ned eller att han vill förhindra att fler läggs ned och presenterar en lösning på hur det ska gå till.

(Applåder)

Anf. 107 ANDERS ALFTBERG (SD):

Herr talman! Jag noterar att jag inte fick svar på frågan till Linus Sköld, så jag upprepar den: Anser ledamoten att studieförbundet Ibn Rushd bidrar till det demokratiska samhället och förtjänar generösa statsbidrag?

Om vi sanerar systemet från de negativa krafter som ändock finns i vissa förbund kommer det att finnas pengar över till de goda krafter som folkbildningsförbunden faktiskt är.

Det verkar som att Socialdemokraterna inte vill se de omfattande problemen. Jag vet inte om det är socialdemokratisk blåögdhet eller krasst egenintresse. Det handlar om stora pengar, och det är ju ingen hemlighet att ABF, som socialdemokratin har så nära band till, har varit särskilt insyltade i ovan nämnda problem.

Herr talman! Varje förslösad skattekrona är en stöld från folket, utropade en gång på 40-talet den socialdemokratiska socialministern Gustav Möller. Det verkar vara en visdom som dagens socialdemokrater saknar, tyvärr. Jag hoppas verkligen att ni kan bidra med någon input om hur vi ska reformera systemet vi har i dag, för när 44 procent av de insatta pengarna inte går att redovisa eller flyter iväg till andra aktiviteter måste ni ju också kunna komma med kreativa förslag på området.

Anf. 108 ISAK FROM (S):

Herr talman! Pågår det någon konsekvensanalys i Regeringskansliet? Finns det någon landsbygdspolitik? Det verkar som att statsråden återigen blir oss svaret skyldiga. Det är en konsekvens av att regeringspartierna har låtit sig styras av Sverigedemokraterna. De låter sig återigen styras – hela vägen.

Det sägs att för varje krona vi satsar på folkbildningen och studieförbunden ges det sju igen, för det skapas kraft och mervärde på alla de kurser som genomförs varje dag och kväll ute i landet.

I små kommuner kommer det ingen annan och startar upp verksamheten på nytt. Om det möjligtvis kommer någon blir det väldigt mycket dyrare. Det är klart att studieförbunden kan välja att höja priset nu för att

inte behöva lägga ned, som till exempel Kulturens Bildningsverksamhet. När plänboken avgör blir det en kategori människor som inte kommer att delta. Är det Liberalernas väg framåt, att höja avgifterna för att lösa det här?
(Applåder)

Anf. 109 GUNILLA SVANTORP (S):

Herr talman! Jag blir väldigt fundersam när statsrådet säger att han prioriterar utbildning. Varför se utbildning och folkbildning som två motpoler, när de hänger ihop? Det vet ju alla som över huvud taget har jobbat med frågorna. Liberalerna har faktiskt varit ett parti som aldrig ställt bildning och utbildning mot varandra. Det är alltså uppenbart att det är någon annan än Liberalerna som styr.

Att studiecirklar och liknande aktiviteter främjar kreativitet, kultur och framför allt samhällsengagemang är ju det viktiga med dem. Vägen till ett samhälle som har demokratin i högsätet borde Liberalerna verkligen vara rädda om.

Av landets föreningar har 80 procent kopplingar till ett studieförbund. Det är väldigt mycket. Det är klart att det finns en stor oro för vad som ska hända när studieförbunden tvingas skära ned med en tredjedel, med allt vad det innebär. Man kanske inte längre har någon idrottsverksamhet eller ungdomsverksamhet som man borde ha i stället för att göra någonting annat. Det hänger ihop med studieförbunden, och det hänger ihop med neddragningarna.

Folkbildningen ger oss fritt tänkande och kritiska människor. Det är någonting som Sverigedemokraterna definitivt inte vill ha i vårt land. Det är väldigt synd, tycker jag, att Liberalerna har gått på det och inte står upp för att folkbildningen är en hörnsten i vår svenska demokrati.

Jag vill än en gång fråga hur statsrådet tänker se till att det kommer att finnas studiecirklar och studieförbund i hela vårt land framöver.

(Applåder)

Anf. 110 EVA LINDH (S):

Herr talman! Jag vill återknyta till mitt tidigare anförande och lyfta fram personer med funktionsnedsättningar. Jag tänkte kort berätta om ett samtal jag hade häromdagen med en kvinna. Jag kallar henne Anna.

Anna berättade för mig att hon hade varit hemmasittare på grund av att skolan inte fungerade för henne, av en massa olika skäl. Hon hade varit hemma ganska länge men så vågade hon sig iväg till ett studieförbund och gick en kurs. Det gav henne förnyat självförtroende, och på kuppen insåg hon att hon också var ganska bra på att måla. Hon fick alltså med sig både kultur och självförtroende på vägen in i utbildningen. Hon gick vidare till en folkhögskola, och nu är hon inte längre ensam. Hon har fått ut väldigt mycket av detta.

Jag tänker att det här bara är en av alla bilder av vikten av folkbildningen och att det inte går att ställa utbildning och folkbildning mot varandra. De är viktiga för att de fyller en funktion för alla.

Statsrådet pratar mycket om prioriteringar, och det är självklart viktigt. Det vi socialdemokrater gör är att prioritera utbildning i olika former men också till exempel välfärd. Det är väldigt viktigt för att hjälpa människor att hitta ut och att hitta sina bästa förmågor.

Jag vädjar än en gång till statsrådet om svar. Vad tänker statsrådet om människor med funktionsnedsättningar och hur de ska hitta in i samhället om så mycket av studieförbundens verksamhet läggs ned?

(Applåder)

Anf. 111 JOHANNA HARALDSSON (S):

Herr talman! Jag noterar att statsrådet inte svarar på frågan jag ställde om hur man kompenserar för minskad tillgång till kultur och bildning på landsbygden och i utsatta områden. Han hänvisar till att man kan få stöd från kommuner och regioner samtidigt som regeringen inte skjuter till tillräckliga medel till just kommuner och regioner. Det riskerar i stället att sätta ytterligare press på utbildning, bildning och kultur runt om i landet.

Herr talman! I debatt efter debatt i den här kammaren har vi socialdemokrater beskrivit konsekvenserna av regeringens stora neddragningar på folkbildningen och särskilt studieförbunden. I debatt efter debatt lovordar ministern folkbildningens insatser, samtidigt som han ser till att montera ned den och steg för steg försvårar för civilsamhället att samla människor. Jag får inte ihop det.

Det spelar ingen roll hur många gånger ministern talar väl om verksamheten och betonar folkbildningens bidrag till Föreningssverige. Konsekvenserna av att Mats Persson och Liberalerna valt att vara Sverigedemokraternas marionetter är ett svagare föreningsliv och kulturliv, särskilt där det behövs som mest.

Ministern förstår precis vad det är han gör med de dramatiska neddragningarna. Men han verkar tycka att det är ett lågt pris att betala för att få vara utbildningsminister. Det är inte så problematiskt om man försvårar jämlik tillgång till kultur och bildning i hela landet så länge Liberalerna får ha ministerposten. Men jag vill fråga utbildningsministern: Är det värt det?

(Applåder)

Anf. 112 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Herr talman! Jag tackar för den här debatten.

Regeringen prioriterar utbildning, utbildning, utbildning. Kommande år bygger vi ut, över hela vägen, yrkesutbildningar och högskoleutbildningar och också folkhögskolorna för att man ska kunna bedriva nyttig utbildning och för att människor i en tuff tid med lågkonjunktur ska få möjlighet att pröva sina vingar och utbilda sig till nya möjligheter, nya yrken och nya jobb.

Jag delar helt inte minst Eva Lindhs målande beskrivning av hur folkhögskolorna kan spela en väldigt viktig roll för människor som inte riktigt kommit till sin rätt i det ordinarie utbildningssystemet. Det ger möjligheten att läsa upp en allmän kurs på en folkhögskola eller att få läsa en yrkesinriktad utbildning i en miljö som är någonting annat än en traditionell utbildning. Jag delar helt uppfattningen att det är en viktig verksamhet. Det är också därför som regeringen skjuter till 100 miljoner kronor mer till folkhögskolorna i den budget som riksdagen har beslutat om. Jag noterar att Socialdemokraterna inte har mer pengar än regeringen när det gäller att satsa på folkhögskolorna.

Jag delar helt uppfattningen att folkhögskolorna spelar en viktig roll som en del av bildningsverksamheten men framför allt som en del av hur

vi bygger ett väldigt starkt utbildningssystem och hur vi skapar fler vägar in i utbildningssystemet och med det också fler vägar in i samhället och till arbetsmarknaden.

Jag tycker att det var ett mycket målande och vackert exempel. Jag delar uppfattningen. Det är också därför som regeringen skjuter till mer pengar. Och jag noterar, som sagt, att Socialdemokraterna inte satsar mer pengar än regeringen. Ni verkar tycka att den satsning vi gör är till belåtenhet, eftersom ni själva köper vårt förslag.

Herr talman! Jag noterar också att det finns ett starkt engagemang för bildning och studieförbundens viktiga roll i det svenska samhället. Samtidigt kan man inte blunda för att vi de senaste åren har sett rapporter och exempel på bristande verksamhet i studieförbunden. Jag skulle tycka att det vore klädsamt om Socialdemokraterna kunde se den kritik som har förts fram och hur bristerna ätit sig in på sina håll, också i Socialdemokraternas eget bildningsförbund ABF, och att det naturligtvis är väldigt problematiskt.

Jag tror att man behöver se att bildning och studieförbund gör stora insatser. Samtidigt måste man erkänna att det finns problem med bristande kontroll och att det finns verksamheter som är mycket problematiska och inte lever upp till det som vi förväntar oss att studieförbunden ska bedriva. (Applåder)

Anf. 113 LINUS SKÖLD (S):

Herr talman! Till att börja med kommer varenda fel och brist som Mats Persson känner till av att studieförbunden själva har rapporterat dem, anmält dem och utrett dem. Jag tycker att det är ett dåligt skäl att montera ned en tredjedel av verksamheten.

Jag tycker att Mats Perssons hänvisning till stödet från kommuner och regioner haltar rätt betänkligt när hans koalitionspartner i Sverigedemokraterna kallar stödet från kommuner och regioner för kampanjbidrag.

Jag ska ta Eva Lindhs perspektiv en liten stund. Mats Persson är liberalpartist, och Liberalernas eget studieförbund är Vuxenskolan. Representeranter för Vuxenskolan har kommenterat neddragningarna och säger att de främst kommer att slå mot redan utsatta. Det är människor med funktionsnedsättning, ensamma och utrikes födda som i första hand kommer att drabbas av neddragningarna. Jag undrar om det också var avsedda konsekvenser.

Mats Persson är från Skåne. Där kommer 25 000 unika deltagare att bli utan möjlighet att delta i studieförbundens verksamhet som en direkt konsekvens av Mats Perssons beslut att dra ned på studieförbunden. Var det en avsedd konsekvens? Var det 25 000 skåningar som Mats Persson ville dra in den här verksamheten för?

Om man med att bygga ut utbildning menar att det ska gå fler människor på utbildningarna står Mats Persson här och ljuger. Jag tycker att han behöver erkänna att han är tvingad av Sverigedemokraterna att göra drakoniska neddragningar på studieförbunden och att han ska svara på min fråga, nämligen hur många fler studieförbund som ska gå samma väg som kulturen innan Mats Persson har gjort nog.

(Applåder)

Anf. 114 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Herr talman! Tack alla debattörer för en mycket bra debatt!

Jag tycker att det är uppenbart att Socialdemokraterna är ett maktparti och att makt är det enda man bryr sig om. Hela den här debatten går ut på att försöka klistra på oss att de neddragningar och de prioriteringar som nu sker beror på att Sverigedemokraterna vill det och att regeringen inte vill det. Samtidigt erkänner man ju själv i debatten att Sverigedemokraterna vill dra ned på folkhögskolorna. Men det blev ingen neddragning i budgeten, utan tvärtom skjuter vi ju till nya pengar så att de har mer pengar nästa år än vad de hade året innan.

Det är helt uppenbart att detta i sak inte handlar om att regeringen har lagt sig för Sverigedemokraterna, utan det är en del av en talepunkt som riksdagsledamöterna i kammaren har fått utskickad från Sveavägen 68 att förhålla sig till. Sedan handlar hela debatten om att säga det i varje inlägg. Tydligare än så blir det inte att det är ett maktparti och ingenting annat, som är djupt involverat och insyltat i den verksamhet som sker i ABF. Man har inte förmågan att en enda gång i alla dessa debatter medge de brister som har funnits och finns i studieförbundens verksamhet och som inte minst har varit mycket uppmärksammade i ABF i Botkyrka de senaste åren. Det borde mana till en viss självkritik och eftertänksamhet. Är det verkligen rimligt att vi använder skattebetalarnas pengar på exakt samma sätt som vi alltid har gjort? Nej, det är det inte. Vi måste ha mer kontroll och uppföljning. Vi måste se till att pengarna går till det som de är avsedda att gå till och inte till vilken verksamhet som helst. Politik handlar också om att prioritera och inte blunda för verkligheten och att sätta verkligheten före makten. Det är skillnaden.

(Applåder)

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellation 2023/24:240 om Sveriges landsbygder i EU-kommissionens vision

Anf. 115 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Daniel Bäckström har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta i syfte att för svenskt vidkommande sträva mot de målsättningar som uttrycks i EU-kommissionens vision och om jag anser att EU-kommissionens vision är tillräcklig eller om jag och regeringen avser att genomföra ytterligare reformer för att stärka livskraften i Sveriges landsbygder.

I ett meddelande från 2021 presenterade EU-kommissionen en vision om starkare, sammanlänkade, resilienta och välmående landsbygdsområden 2040. Vid rådmötet med jordbruks- och fiskeministrarna den 20 november 2023 antogs slutsatser om EU-kommissionens landsbygdsvision.

Regeringen välkomnar landsbygdsvisionen och rådslutsatserna om visionen. Sverige bidrar till genomförandet av EU:s landsbygdsvision bland annat genom att vara aktivt i samarbeten och arbetsgrupper på EU-nivå som ska bidra till att förverkliga landsbygdsvisionen.

För att nämna några exempel har Sverige varit representerat både i den tematiska arbetsgruppen om rural revitalisation och i den tematiska arbetsgruppen om rural proofing. I Sverige anordnades också under det svenska ordförandeskapet en konferens om Rural Pact.

Sverige bidrar också till genomförandet av EU:s landsbygdsvision genom de insatser som görs för att stärka landsbygderna i Sverige, finansierade både med och utan EU-fonder.

Det finns en rad exempel på insatser som regeringen gör för att främja landsbygdernas utveckling. Bränslepriserna är rekordhöga. Därför sänker regeringen skatten på bensin och diesel, motsvarande 5,76 miljarder kronor under 2024. Under 2023 gäller en tillfälligt utökad skattenedsättning för så kallad jordbruksdiesel. Regeringen lägger ytterligare 0,72 miljarder kronor på att den tillfälligt utökade skattenedsättningen för jordbruksdiesel också ska gälla för 2024.

Underhållet av vägnätet är eftersatt. Redan i regeringens första budget prioriterade vi medel till stärkt vägunderhåll med 1 miljard kronor. I budgetpropositionen för 2024 förstärker vi med ytterligare 300 miljoner kronor per år för 2024 och 2025 för att minska det eftersatta underhållet. Dessutom satsas 100 miljoner kronor per år för 2024 och 2025 på förstärkt underhåll av det enskilda vägnätet.

Regeringen avsätter årligen medel för att upprätthålla kommersiell service på landsbygderna. Under 2023 uppgick detta belopp till 162 miljoner kronor, och för 2024 beräknas motsvarande summa fördelas.

Regeringen stöder utvecklingen mot en nära och tillgänglig vård med fokus på primärvården. För att särskilt stärka vården i landsbygderna satsar regeringen 300 miljoner kronor årligen under åren 2023–2025.

För att stärka den lokala utvecklingen i landsbygderna genomförs inom den gemensamma jordbrukspolitiken insatser inom ramen för Leader om 1,7 miljarder kronor.

Landsbygdernas utveckling är avgörande för hela Sveriges framgång. Hela Sverige måste ges förutsättningar att leva. Jag håller med Daniel Bäckström om att det finns en rad utmaningar för landsbygderna, men det finns också många möjligheter.

Regeringen menar att villkoren för att kunna bo, leva och verka i hela landet måste förbättras. En god utveckling i landsbygderna är viktig inte minst för Sveriges motståndskraft. Regeringen har därför påbörjat en översyn av landsbygdspolitiken. Målsättningen är att lämna en landsbygdspolitisk proposition våren 2026 och att höja medvetenheten om förhållanden i olika typer av landsbygder. EU:s landsbygdsvision är ett viktigt underlag i utvecklingen av landsbygdspolitiken.

Anf. 116 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Herr talman! Tack, landsbygdsminister Peter Kullgren, för svaret på interpellationen!

Man kan tycka att 2040, som är utgångspunkten i EU:s arbete när det gäller landsbygden, ligger långt fram i tiden, men man kan gå tillbaka 17 år och se hur olika insatser har gett resultat i många bygder.

Jag kan utgå från mitt eget sammanhang hemma. För drygt 15 år sedan började vi med vårt stora bredbandsprojekt i kommunen för att bygga fiber i varje bygd. När vi tittar tillbaka på vad som har hänt de senaste åren kan vi se att vi nu kan skörda frukterna av denna investering.

En positiv landsbygdsutveckling på både kort och lång sikt är viktigt att ha fokus på. Där är det mycket intressant att ta del av ministrarnas svar som relaterar till innevarande budgetår men också till de beslut som kamraren precis har fattat inför nästa år med utgångspunkt från bland annat infrastruktur men även vård. Beskedet från regeringen är att man planerar för en proposition och en förnyelse och översyn av landsbygdspolitiken med sikte på våren 2026.

Det är viktigt nu att förhålla sig till de många olika politikområden som berörs. Min och Centerpartiets utgångspunkt är att en positiv och livskraftig landsbygdspolitik ska involvera alla politikområden men också ha ett starkt och bärande engagemang inom varje politikområde.

En av de stora utmaningar som många bygder har är kompetensförsörjningen – behovet av arbetskraft. Detta möter vi oavsett var i landet vi rör oss och oberoende av vilka verksamheter – privata eller offentliga – som det gäller. Den är oerhört viktig, och en sak är då att följa upp vilka konsekvenser regeringens politik får för verksamheter på landsbygden, både offentliga och privata, kopplat till arbetskraftsinvandringen.

Det handlar också om att stärka företagarklimatet och att jobba med en jämlikare skattepolitik med tanke på att många kommuner som har stora utmaningar också ofta har ett högt skattetryck relativt tillväxtområdena.

Det handlar också om att få till en strandskyddsreform som ger effekt. Där hade regeringens partier kunnat vara med på det beslut som förelåg för riksdagen under den förra mandatperioden men som man röstade ned. Nu återkom man med besked om att man i praktiken tar samma förslag.

Vi ska ha sammanlänkade, resilienta och välmående bygder i landet. Detta är tre viktiga begrepp utifrån EU:s vision som också vi har ställt oss bakom i vårt arbete. Sammanlänkade handlar om kommunikation och infrastruktur, och resilient handlar om motståndskraft i en säkerhetspolitiskt utmanande tid. Detta tangerar det arbete som regeringen gör men också det arbete som har gjorts tidigare kopplat till livsmedelsförsörjning och förutsättningarna för primärproduktionen.

En oerhört stor fråga är veterinärfrågan och hur regeringen kommer att återkomma till den. Kopplat till hälsa och välmående och kulturfrågor finns det också stora frågor som behöver hanteras i tid de närmaste åren.

När det gäller frågan om detta är tillräckligt skulle jag vilja höra ministern utveckla ytterligare vad som behöver åtgärdas i övrigt för att det ska bli just resilient, sammanlänkat och välmående.

(Applåder)

Anf. 117 ULRIKA HEIE (C):

Herr talman! Tack, minister Kullgren, för svaret på jätteviktiga frågor kopplade till Sveriges landsbygders utveckling utifrån det europeiska perspektivet men givetvis framför allt utifrån det svenska perspektivet i den kontexten.

Ministern tog upp en hel del som är kopplat till infrastruktur, vilket gjorde att jag fann stor anledning att ta möjligheten att delta i debatten. Ministern pekade på underhållet och behovet av att öka detta och beskrev också hur den nuvarande Tidöregeringen har lagt ökade resurser på att underhålla vägar, inte minst enskilda vägar.

Jag skulle vilja fråga ministern något ytterligare kopplat till detta. I en rapport som Svenskt Näringsliv har tagit fram talas det om hur underhållsskulden för Sveriges vägar och järnvägar påverkar näringslivet. I rapporten, som presenterades i mars i år, lyfter man fram att standarden på en hög procent av vägarna i det svenska vägnätet sjunker.

Man skulle behöva lägga 10 miljarder kronor per år på vägar och järnvägar för att beta av underhållsskulden, och då är 300–400 miljoner inte särskilt mycket. Av denna anledning skulle jag vilja fråga ministern hur han ser på möjligheten att i arbetet framöver verkligen jobba med underhållsskulden så att den betas av på ett bra sätt. Det handlar också om att arbetspendlare och gods ska komma fram. Detta har regeringen och ministrarnas departement lyft fram vid många olika tillfällen. Bland annat åkerinringen ser mycket stora problem när det gäller hur de ska få fram godset. Och det är oerhört viktigt för våra svenska landsbygder, eftersom mycket av produktionen i svenska landsbygder är där för att man vill ha den där. Det är då otroligt viktigt att vi tar det politiska ansvaret för att se till att infrastrukturen fungerar på ett sådant sätt att det blir möjligt att fortsätta utveckla konkurrenskraften.

Det förvånar mig att landsbygdsministern svarar att det inte kommer någon landsbygdsproposition förrän 2026. Det var bara några år sedan Landsbygdskommittén lade fram 75 punkter som man var enig om var vad Sveriges landsbygder behövde. Kan inte landsbygdsministern se att vissa frågor ändå skulle behöva lanseras lite tidigare, för landsbygdens skull och för konkurrenskraftens skull, än lanseras inför ett valår?

Ministern lyfte fram vägunderhållet och till och med de enskilda vägarna där man lyfter fram att det tillförs 100 miljoner i extra stöd.

Sedan finns det ett antal andra delar i regeringens politik som blir kontraproduktiva, inte minst till exempel förslaget om en ökad gruvskatt. Man kan fundera över detta. Många av våra enskilda vägar är grusvägar. På vilket sätt anser ministern att det kan främja utvecklingen i våra landsbygder att man ger med ena handen men sedan tar tillbaka med den andra handen?

Framför allt undrar jag hur vi kan beta av underhållsskulden, och varför man ska vänta till 2026 när landsbygden behöver så mycket mer på betydligt kortare sikt för att det ska fungera ännu bättre för hela Sveriges konkurrenskraft.

(Applåder)

Anf. 118 HELENA LINDAHL (C):

Herr talman! Det är jättetrevligt att få vara här och debattera landsbygd med landsbygdsministern. Jag vet att vi delar väldigt många åsikter om hur det ska vara möjligt att utveckla landsbygden.

Herr talman! Jag skulle vilja ta upp frågan om snöröjning på enskilda vägar. Jag har tillsammans med flera kollegor talat om detta de senaste två mandatperioderna. Men tyvärr har det inte hänt särskilt mycket. Det har att göra med att Trafikverket – vilket de flesta här kanske kommer ihåg – införde nya regler för underentreprenörer om att de skulle ha gps i sina bilar. Om de drog över tiden riskerade de också viten. Följden av detta blev att många underentreprenörer drog sig för att ploga de enskilda vägarna som de åkte förbi när de hade plogat den statliga vägen. Det som blir ett problem i och med detta är att samfälligheterna, inte minst i mitt eget

hemlän Västerbotten som är väldigt stort till ytan, måste boka entreprenörer enkom för snöröjning av de enskilda vägarna. Då kör underentreprenörerna med plögen tom i flera mil. Och då är bara framkörningsavgiften tusentals kronor, vilket gräver enorma hål i budgeten för dessa små och fattiga samfälligheter.

Detta påtalades så många gånger under den föregående regeringens tid. Men det hände ingenting. Och det är på samma sätt i dag.

Jag pratade för några år sedan med en kvinna som bor i en by utanför Vilhelmina. Hon sa att det inte var nog med att framkörningsavgiften är väldigt hög. Problemet är att också få tag i underentreprenörer. Hon sa att de hade bokat en som bara kunde komma på torsdagar. Men alla här inne vet att det snöar i Vilhelmina inte bara på torsdagar. Så detta blir helt omöjligt.

Jag vill passa på att ta upp en annan sak, som jag hoppas att regeringen kanske skulle kunna enas om, eftersom jag vet att det kan finnas olika åsikter om fastighetsskatten för vindkraft. Det gjordes en utredning i våras, och precis i slutskedet av den kom det tilläggsdirektiv från regeringen om att man inte skulle få ändra på statliga skatter när det gällde att tillföra pengar till lokalsamhället för vindkraftsetableringar. Problemet med det är att det då inte blir någonting.

Vi som kommer från norra Sverige vet hur det var med vattenkraften. Till slut fanns det nästan inga jobb kvar. Fastighetsskatten gick tillbaka till det stora svarta hålet i statens budget. Och där stod vi.

Herr talman! Jag måste be om ursäkt för att jag kanske kommer att uttrycka mig lite vårdslöst nu. Men många med mig känner att vi har blivit utnyttjade en gång redan när det gäller vattenkraften, och vi tänker inte bli utnyttjade en gång till när det gäller vindkraften.

I min egen hemkommun planeras nu 70–140 vindkraftverk till havs. Det kommer jag aldrig att säga ja till, inte för att jag inte tycker att det är bra utan för att jag tycker att en liten kommun som knappt har råd att betala gatubelysningen i kommunen inte ska säga ja till någonting som inte ger lokalsamhället någonting tillbaka.

Därför har jag två frågor. Hur vill landsbygdsministern och regeringen underlätta för det som jag tog upp först, alltså för snöröjning på enskilda vägar? Det är ett jätteproblem. Och kommer landsbygden och lokalsamhället att få ta del av fastighetsskatten för vindkraft?

Jag hoppas att landsbygdsministern har möjlighet att besvara dessa frågor.

(Applåder)

Anf. 119 ANDERS KARLSSON (C):

Herr talman! Jag tackar landsbygdsminister Peter Kullgren för svaret.

Jag ska börja med att ge beröm till landsbygdsministern för ambitionen att stärka den gröna näringen. Ministern lyfter ofta fram det, och det är jättebra. Det är precis det som vi behöver.

Samtidigt finns det begränsade möjligheter att påverka både intäkter och kostnader på landsbygden för dem som bedriver gröna näringar eftersom de styrs väldigt mycket av världsmarknadspriser. Men det finns saker och ting som går att påverka. En sådan är kommunikation genom det som de flesta i dag kan använda – fiber. 85 procent av svenskarna har i dag tillgång till fiber och fiberuppkoppling. De 15 procent som är kvar är i stor

utsträckning människor på landsbygden. Kostnadmässigt är i runda tal hälften av kostnaderna kvar för dessa 15 procent. Det är alltså en väldigt dyr utbyggnad av det som är kvar.

Men om Sverige ska kunna konkurrera med övriga Europa är det viktigt att denna investering görs för att få en bra funktion på landsbygden, både för våra gröna företag och för servicenäringen som hör till.

Min fråga är: Kan landsbygdsministern likt Centerpartiet vara med och framöver satsa mer pengar på just infrastrukturen för att få en färdigutbyggd fiberinfrastruktur?

(Applåder)

Anf. 120 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman! Jag tänkte börja med att tala om vad Magnus Nilsson har sagt. Det är han som har gjort mycket av bakgrundsarbetet till regeringens utredning om klimatmålen som John Hassler presenterade. Magnus Nilsson har skrivit:

”Ska Sverige ha en chans att uppfylla de krav om utsläppsminskningar till 2030 som finns i den nya EU-lagstiftningen, måste regering och riksdag snabbt fatta beslut som senast 2025 rejält börjar pressa ned utsläppen.

Dröjer det längre, kommer det att krävas åtgärder av en karaktär som närmar sig vad som över huvud taget kan bedömas som genomförbart och rimligt i ett demokratiskt samhälle.

Det gäller kraven på medlemsstaterna att minska alla typer av utsläpp utanför utsläppshandeln (brukar kallas ESR-utsläpp). I praktiken handlar det dock nästan uteslutande om att snabbt pressa ned användningen av fossila drivmedel i trafiken och i arbetsmaskiner.

Av de svenska ESR-utsläppen utgörs en knapp fjärdedel av metan och lustgas från jordbruket.”

Med tanke på det som Magnus Nilsson säger blir det lite speciellt när regeringen har aviserat beslut om en kraftigt ökad användning av fossila drivmedel. Men det finns tre sätt att kompensera för detta.

För det första kan man kraftigt minska utsläppen från jordbrukssektorn, vilket i praktiken betyder en kraftigt minskad jordbruksproduktion. Man kan också kraftigt öka kolinlagringen i skogen, det vill säga stoppa avverkningen. Den tredje möjligheten är att köpa utsläppsutrymme av andra medlemsstater. Det finns möjligtvis även en fjärde väg, nämligen dryga EUBöter. Den notan lär ticka snabbt och skulle enligt bedömningar landa på tiotals miljarder av skattebetalarnas pengar. Det är i så fall en rejäl skattehöjning, utan att man får något tillbaka.

Den tredje vägen, att köpa utsläppsutrymme, är med stor sannolikhet omöjlig då det är få länder, om ens något, som har några större volymer att sälja, samtidigt som det skulle innebära att vi fick betala två gånger – först för att köpa utsläppsutrymme av någon annan, sedan för att sänka våra egna utsläpp. Det skulle alltså vara dåligt för den svenska konkurrenskraften och de svenska skattebetalarna.

Då kvarstår alltså kraftigt minskad produktion i jord- och skogsbruket. Detta går stick i stäv med den utveckling som vi i Centerpartiet vill se, med ökad produktion av svenska livsmedel – jag vet att också ministern har uttalat detta – och stärkt konkurrenskraft hos primärproducenterna.

Att avsätta stora mängder skog går också emot den utveckling som vi i Centerpartiet vill se, med en utvecklad bioekonomi. Vi vet också från den utredning som har presenterats men ännu inte skickats på remiss att det går att producera stora mängder billigt, grönt bränsle, som kan sänka både pumppriser och utsläpp.

Min fråga till Peter Kullgren blir därför: Kan Peter Kullgren garantera att de ökade utsläpp som regeringen nu både har aviserat och beslutat om inte kommer att innebära att vi får åtgärder inom jord- och skogsbruket som tvingar dessa att minska sin produktion? Jag skulle också gärna vilja veta hur han och regeringen kommer att se till att så inte blir fallet. Ord som kärnkraft och elektrifiering räcker inte, oavsett vad man själv tycker, enligt alla de scenarier som regeringens egna myndigheter har tagit fram. Hur tänker regeringen se till att det inte blir jord- och skogsbruket som får betala när man nu väljer att öka den fossila användningen radikalt? (Applåder)

Anf. 121 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Tack för alla inspel i denna interpellationsdebatt! Det går inte att ta miste på engagemanget i denna typ av frågor. Jag är glad att dela detta engagemang med de ledamöter från Centerpartiet som deltar i denna interpellationsdebatt.

Jag skulle vilja börja där Daniel Bäckström var och ge lite beröm för hur han som kommunalråd i Säffle, liksom företrädaren Halvar Pettersson, efterträdaren Dag Rogne och nu en annan Bäckström, har arbetat med landsbygdsutveckling i en kommun som tjänat som föredöme för den lite större kommun, Karlstad, där jag var kommunalråd, delvis samtidigt som Daniel Bäckström. Ni gjorde ett fantastiskt arbete där, inte minst med ert projekt Fiber till byn, som verkligen var en föregångare. Så borde fler kommuner och kommunalråd arbeta för att vara aktiva i sin kommuns landsbygdsutveckling. Mycket bra!

Som jag nämnde inledningsvis har regeringen inlett ett arbete med att göra den här samlade översynen. Inledningen av denna diskussion visar hur bred landsbygdspolitiken är. Den går inte att avgränsa till mitt departement, som nu förvisso hanterar både landsbygdsfrågorna, jord- och skogsbruk och allt som ingår där och även infrastrukturfrågorna, utan den spänner över hela regeringens arbete och säkerligen mer därtill. Jag tror därför att den här samlade översynen är en viktig del. Men den kommer också att ta tid; det behöver man ha respekt för.

Målsättningen är att lämna en samlad landsbygdspolitisk proposition men också att höja medvetenheten om förhållandena på Sveriges olika landsbygder. I denna proposition vill vi från regeringens sida dels såklart sammanfatta vad vi har åstadkommit under mandatperioden, dels lägga fram nya förslag för riksdagen och peka ut den fortsatta inriktningen för politiken. I detta arbete kommer vi naturligtvis även att ta in tankar och idéer från EU:s landsbygdsvision.

Med detta sagt är det viktigt att påpeka att vi har aviserat att vi ska ta fram en landsbygdspolitisk proposition men att den måhända kommer först 2026. Jag skulle gärna vilja arbeta fortare, men som alla i denna kammar vet tar detta lite tid.

Men det betyder inte att allt annat kommer att stå still under vägen dit. Vi kommer självklart att ta del av de utredningar som vi redan har tillsatt, som i många olika delar berör landsbygdernas utveckling i Sverige, och försöka göra verklighet av detta under tiden. Vi kommer alltså inte att vänta till 2026 innan vi tar tag i sådant som vi ser behöver tas tag i.

Jag skulle också vilja säga att en annan utgångspunkt i EU:s landsbygdsvision är att landsbygdsområdena ser olika ut och har olika förutsättningar. Jag tror att vi behöver konstatera att det finns en stor variation när det gäller både sociala, ekonomiska och miljömässiga förutsättningar i olika områden runt om i vårt avlånga land. Därför måste insatser som vi gör, inför propositionsarbetet men även innan, anpassas till de olikheter som faktiskt finns.

Anf. 122 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Herr talman! Tack, Peter Kullgren, för en fin återkoppling till min hembygd! Vi kommer att jobba vidare i bred anda. Det är ofta detta det handlar om: att utgå från varje bygds förutsättning och också det lokala engagemanget. Lokala utvecklingsgrupper, föreningsliv och eldsjälar men också olika näringsidkare gör ett enormt arbete för att skapa möjligheter runt om i landet. Som landsbygdsministern säger har vi många landsbygder, med väldigt varierade förutsättningar.

I dessa tider när vi ska regionförstora, skapa arbetsmarknader som blir sammanlänkade både inom riket och även med våra grannländer och Europa, är det klart att det krävs satsningar på kommunikation och infrastruktur. Detta tar tid men är en fråga som det givetvis är oerhört viktigt att följa upp här och nu.

När jag skrev interpellationen tänkte jag: Vad innebär en välmående landsbygd, både ur ett nationellt perspektiv och om vi tittar på land för land i hela Europeiska unionen? Vad innebär välmående landsbygder 2040? Detta är något att stanna till inför och reflektera över så att man får en konkret målbild. Vart är det vi ska sträva? Och vart är det vår gemensamma politik ska sträva?

Det är oerhört viktigt att det kommer skarpa förslag i de kommande propositionerna och även i anslutning till landsbygdspropositionen, som ger effekt. Att regeringen och Sverigedemokraterna väljer att nu meddela att det kommer en proposition våren 2026, i slutet av denna mandatperiod, väcker en del frågor hos oss som har varit med några perioder i det parlamentariska arbetet. Det kan bli väldigt sent, och det kan bli för lite. Det kan också bli avhängigt av hur regeringen och finanspolitiken hanterar prioriteringarna. Någonstans i detta måste det finnas en tydlighet i regeringens prioriteringar. Det kan inte bara handla om ambitioner och i ord uttalade förhoppningar om att göra skillnad.

Detta är en fråga till landsbygdsministern: Hur säkerställer landsbygdsministern att detta blir en tydlig prioritering för alla dessa fyra partier, med sikte på att göra skillnad denna mandatperiod så att man inte avvaktar en proposition som kan ge effekt efter mandatperioden? Och hur kommer detta att visa sig när det handlar om ekonomiska förutsättningar?

Vi i Centerpartiet antog ett nytt landsbygdspolitiskt program vid vår senaste partistämman, med fokus på åtta olika områden. Den första utgångspunkten är en ordentlig reformering av skattepolitiken och de ekonomiska

förutsättningarna för att stärka den lokala grunden för finansiering av offentlig verksamhet och även med avseende på hushållsekonomin.

Det handlar också om att jämna ut skillnaderna mellan kommuner som har högt skattetryck men varje dag sliter för att kunna leverera service till sina invånare, där invånare också känner en frustration och många gånger ett missnöje med vad de får för sina skattepengar. Samtidigt måste vi kunna ha en långsiktighet så att vi också ger ekonomiska förutsättningar, så nära människan som möjligt, för att se till att tillväxten blir lokal.

Jag skulle vilja att landsbygdsministern stannade upp vid vad som faktiskt behövs och hur man säkerställer att det i närtid vidtas åtgärder inom flera verksamhetsområden för att ge effekt till 2040.

Anf. 123 ULRIKA HEIE (C):

Herr talman! Det fanns givetvis inte möjlighet att på fyra minuter besvara alla de frågor som vi ställde. Jag skulle vilja återkomma till några frågor.

Väg och järnväg skulle behöva 10 miljarder kronor om året. Ser ministern att det finns möjligheter att åtminstone närma sig att beta av underhållsskulden, eller kommer den att fortsätta växa?

Ministern pekade på att det kommer att behövas en bred landsbygds politik och att den kommer 2026. Hur kan man då under åren fram till dess nedmontera möjligheterna för landsbygden? Jag vill nämna ett oerhört smärtsamt exempel ur den budget som regeringen lade fram under hösten, nämligen att man drog ned ett antal hundra miljoner på folkbildningen.

Ministern nämnde själv ordet landsbygder och att det ser olika ut i Sveriges landsbygder. Då krävs det en politik som kan möta dessa olikheter. Vi vet att folkbildningen sedan decennier betyder väldigt mycket till exempel för beredskapen och i jordbrukets olika delar. Bland annat har Studieförbundet Vuxenskolan tillsammans med LRF stora kunskapsbildande cirklar och ett arbete runt dem för att stärka jordbrukets motståndskraft och robusthet och för att de miljömål som man måste uppnå ska uppnås.

Jag kan inte förstå hur den här regeringen – inte minst Kristdemokraterna, som jag vet har en vurm för folkbildningen på många olika sätt – kan stå bakom att man under ett antal år nedmonterar landsbygdens möjligheter för att 2026 eventuellt lägga tillbaka något litet.

Jag har höga förväntningar, men jag befarar att det inte blir så mycket. Jag skulle gärna vilja höra kommentarer om detta.

Anf. 124 HELENA LINDAHL (C):

Herr talman! Även jag förstår att ministern inte på några få minuter kan svara på det batteri av frågor som har tillkommit, men om ministern har möjlighet skulle jag jättegärna vilja veta lite mer om snöröjning på enskilda vägar och vad landsbygdsministern funderar på när det gäller detta för att underlätta för de människor som bor i berörda områden. Jag undrar hur vägsamfälligheterna ska ha råd med detta och om man kanske skulle kunna göra någonting med Trafikverket. Det verkar ha suttit långt inne för den tidigare ministern att försöka få någonting gjort på det planet.

Jag har också en fråga om lokalsamhället. Kommer man att få ta del av fastighetsskatten för vindkraft?

För en månad sedan hölls en debatt i *Agenda* där flera regeringspartier var representerade. Programledaren frågade om fastighetsskatten på vindkraft skulle föras tillbaka till lokalsamhället. Då var det ingen som hade någonting emot detta, utan alla tyckte att det var en bra idé som man skulle titta på.

I ärlighetens namn, herr talman, måste jag säga att jag höll på att brinna av när jag satt där i soffan. Jag vet ju att det på sluttampen av den utredning som skulle titta på just denna fråga kom tilläggsdirektiv som handlade om att underlätta vindkraftens placering och etablering. En av de bitarna var att fastighetsskatten på vindkraft skulle gå tillbaka. Den mattan drog man undan för utredningen, för man ville inte att den statliga skatten skulle gå tillbaka.

Jag blev väldigt förvånad. Det hade inte gått så många månader mellan det som hände i våras, med utredningen och tilläggsdirektiven, och debatten i *Agenda*. Kanske är det så att partierna i denna regering, precis som i andra regeringar, har olika åsikter, men just där och då – i den debatten – verkade alla vara överens. Ministern får jättegärna klargöra hur lokalsamhället ska få mer pengar om det är så att man avser att etablera mer vindkraft.

Anf. 125 ANDERS KARLSSON (C):

Herr talman! Jag tycker att det är en viktig fråga hur vi kan stärka konkurrenskraften för svenskt lantbruk. Ett bra exempel som jag lyfter fram är fiberuppbyggnaden i Sverige. Ska vi vara med i matchen bör vi göra detta färdigt. Vi har hållit på med att bygga ut fiber i ungefär 15 år, och det är ungefär 15 procent kvar. Det som är kvar är till stor del på landsbygden. Här krävs krafttag för att vi ska bli färdiga. Inte förrän vi blir färdiga kan vi heller använda denna teknik fullt ut i välfärdstjänster med mera för dem som bor på landsbygden, så det skulle vara ett vinn-vinnupplägg att lägga mer resurser för att göra detta färdigt.

Jag hörde inte mycket om det här i landsbygdsministerns svar. Vi kommer väl i och för sig att få fler tillfällen att diskutera detta, men det skulle vara intressant att höra om han är inne på den här linjen eller om han ser andra vägar framåt för att stärka konkurrenskraften för svenskt lantbruk.

Anf. 126 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret. Det är alltid trevligt med beröm till Centerpartiet i allmänhet och till Daniel Bäckström i synnerhet, men tyvärr gjorde det nog varken mig eller särskilt många åhörare speciellt mycket lugnare. Än så länge har jag i alla fall inte hört att den här regeringen kan garantera att jord- och skogsbruket inte kommer att få kraftiga produktionsminskningar till följd av den politik som regeringen har fört för att öka den fossila andelen av bränslemixen.

Konjunkturinstitutet släppte så sent som för någon vecka sedan en rapport där man jämförde olika politiska handlingsalternativ. Man tittade på regeringens val, med låg grad av inblandning av förnybara drivmedel men hög grad av elektrifiering, och på vad drivmedlen behöver kosta för att vi ska nå målen. Om vi inte minskar i jord- och skogsbruket kommer drivmedelspriserna runt 2030 att ligga någonstans mellan 40 och 45 kronor. Med Centerpartiets politik, med en stor andel förnybart och med skatte-

befrielse för den förnybara andelen, kommer drivmedelspriserna i stället att ligga mellan 20 och 25 kronor.

Regeringens politik, som den ser ut nu, är grovt skadlig. Den är god för tillfället men kommer att kosta väldigt mycket, antingen för den som vill köra bil framöver eller för jord- och skogsbruket.

Min fråga kvarstår. Från Konjunkturinstitutets sida är man väldigt tydlig med att drivmedelspriserna kommer att behöva öka kraftigt med en kraftig elektrifiering, eftersom detta inte räcker hela vägen. Jag vill gärna ha svar från Peter Kullgren. Kan han och regeringen garantera att det inte är jord- och skogsbruket som får kraftiga produktionsminskningar på grund av den politik som regeringen för?

Anf. 127 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Jag ska svara så gott jag kan på några av de frågor som har ställts.

Vi har en underhållsskuld. Vi har ett eftersatt underhåll på våra vägar. Detta är ingenting som har uppkommit de senaste tolv månaderna, vilket Centerpartiet vet.

Vi försöker. Vi har ökat anslagen – vi gjorde det första gången och andra gången. Jag kan inte utlova något om hur det kommer att se ut i framtiden, men detta är en viktig fråga för regeringen.

Jag lovar att ta frågorna om snöröjning, vindkraft och fastighetsskatt med mig. Som Helena Lindahl beskrev låter det ibland oerhört byråkratiskt; det har vi sett många exempel på runt om i vårt avlånga land. Det kanske är lite av en landsbygdstankegång att lösa saker tillsammans – hur svårt ska det vara?

Jag tar med mig denna fråga, som delvis hör hemma på mitt departement. Det gör inte fastighetsskatt för vindkraft, men detta är ju som sagt en aktiv diskussion.

Vad gäller bredband har regeringen satsat mer pengar. Det är fortsatt prioriterat för oss att Sverige ska vara digitaliserat. Jag tror också, liksom ledamoten Karlsson, att detta är en viktig del för att stärka konkurrenskraften och öka möjligheterna på landsbygden, inte minst för företagandet på landsbygden.

Rickard Nordin nämner Bioekonomiutredningen. Jag fick slutbetänkandet från utredaren Lena Ek för någon vecka sedan. Det togs emot i ett soligt Karlstad. Det var mycket fokus på skog och på potential framåt. Sedan tidigare har vi fått delbetänkandet som mer rör bränslet. De delarna kommer att gå ut på remiss. Jag ser fram emot det fortsatta arbetet med det.

Självklart är det så att om vi kan producera ett miljövänligt bränsle i Sverige ska vi göra det. Det är klart att vi ska försöka att ha det i tanken så långt som möjligt. Det regeringen och mitt parti har vänt sig emot är att det på ett omotiverat sätt fördyrar redan höga bränslepriser, vilket inte är positivt för vare sig jordbruksföretagande eller landsbygden i stort.

Jag kan förstå Daniel Bäckströms oro över att det är för lite och för sent. Det är mycket som jag gärna skulle ha sett hade varit på gång de senaste mandatperioderna. Men det är som det är. Nu ska vi sätta igång med vårt arbete, och vi har satt igång det.

Jag förstår det politiska i att man säger att vi inte ska göra någonting förrän 2026. Jag vill på tal om eventuella åhörare vara tydlig med att regeringen inte sitter still och tänker vänta till 2026 innan den gör saker. Jag ska nämna några saker som vi redan har gjort.

Jordbruksverket har fått i uppdrag att redovisa vilka regler och villkor som motverkar ökad produktion och hur de kan åtgärdas. Vi har finansierat enhetliga slakteriavgifter för att förenkla regelverket och gynna framför allt animalieproduktionen. Vi har mer medel till växtförädling för den ökade framtida konkurrenskraften.

Vi har sagt tack men nej tack till väldigt luddiga nya näringsrekommendationer från Nordiska ministerrådet som skulle ha kunnat slå väldigt hårt mot framför allt animalieproduktionen.

Vi gör en väldigt försiktig – med hängslen och livrem – översyn av jordförvärvslagen för att se om det på något sätt kan bidra till att underlätta för investeringar och kapitalisering framför allt i animalieproduktionen.

Jag har en lång lista på saker, men den hinner jag inte med nu.

Anf. 128 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Herr talman! Det är mycket intressant att få ta del av landsbygdsministerns svar på många olika frågor. Jag tycker att det väl beskriver hur landsbygdsfrågorna tas på allvar i debatten. De berör politikområde efter politikområde. Det gäller infrastruktur, klimatomställning, energifrågor, bredband, fiberuppkoppling och arbetsmarknadens förutsättningar att kunna fungera framåt.

En del som finns med i ministerns svar är kopplingen till motståndskraft, resiliens, och beredskap. Vi i Centerpartiet har via vår försvarspolitiska talesperson Mikael Larsson varit starkt drivande under hösten i förhandlingarna om det civila försvaret.

Under gårdagen presenterade Försvarsberedningen en ny rapport. Där finns tydliga skrivningar om primärproduktion och jordbrukets förutsättningar. Men det står också att det mycket tydligare ska vara en del i planeringen av det civila försvaret.

Det kommer att bli mycket intressant att följa hur regeringen tar omhand de rekommendationer som Försvarsberedningen betonar och också hur ministern avser att få till det i den uppdaterade livsmedelsstrategin.

Det är viktigt att primärproduktionen och hela livsmedelskedjan får väldigt goda förutsättningar på kort sikt att stärka produktionen av livsmedel i hela landet. Det gäller inte minst med tanke på det synnerligen allvarliga säkerhetsläge som vi befinner oss i.

Herr talman! Vi har tagit del av många olika besked. Nu är det landsbygdsministern tillsammans med övriga ministrar i regeringen som bär det samlade ansvaret för hur landsbygdspolitiken formas de närmaste åren.

Vi kommer att fortsätta att följa upp hur arbetet går och vilka konkreta effekter vi kommer att kunna se av det arbetet. Tills vidare vill jag önska både talmannen och landsbygdsminister Peter Kullgren en fröjdefull jul.

Under min föräldradighet som kommer att pågå till den 31 maj önskar jag också riksdagen allt gott i det fortsatta arbetet för en positiv landsbygdsutveckling. Tack för en givande debatt.

(Applåder)

Anf. 129 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Jag känner såklart ansvaret som vilar på mina axlar. Jag är väldigt glad över att jag kan konstatera att vi nu har en regering som jag tror är en av de landsbygdsvänligaste regeringar som vi har haft på i varje fall relativt lång tid. Jag ska fortsätta lite med min lista.

Vi har också begärt att Naturvårdsverket ska sluta att överimplementera EU-beslut och ta fram nya jämförbara referensarealer. Vi driver på med uppdrag för att halvera vargstammen. Senast i dag kan vi konstatera att vårt och andra medlemsstaters arbete har gett effekt eftersom kommissionen nu öppnar för och tar nästa steg i att ändra skyddsstatusen på europeisk nivå.

Vi är också överens om en reformering av strandskyddet. Vi röstade nej till EU:s LULUCF-förordning. Vi kommer att rösta nej till Nature Restoration Law. Vi säkerställde skydd för bioenergi i RED III.

Vi säger såklart inte bara nej. Vi arbetar alltid för att skapa allianser i EU-politiken i ett tidigt stadium. Inte minst tror jag mycket på det senaste skogliga samarbetet som jag undertecknade tillsammans med Frankrike.

Regeringen har redan levererat en hel del reformer som kommer att stärka landsbygden och inte minst jord- och skogsbruket, och vi har bara börjat. För första gången på lång tid kan svenska jord- och skogsbrukare vila i att de har en regering som kommer att stå upp för dem.

Centerpartiet är ett parti som väldigt länge har stått upp för och arbetat hårt för inte minst jord- och skogsbrukare och den svenska landsbygden. Men det gäller också att man omger sig med vänner som tycker någorlunda lika så att man kommer framåt.

Med det vill också jag instämma i julhälsningen. Jag önskar Daniel Bäckström, alla andra ledamöter och även talmannen en god jul.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 21 Svar på interpellation 2023/24:269 om balans mellan nytta och konsekvenser av svinpestrestriktionerna

Anf. 130 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Åsa Eriksson har frågat mig när jag och regeringen tänker ta initiativ till en avvägning mellan nytta och konsekvenser av de restriktioner som Statens jordbruksverk har belagt hela Fagersta och nästan hela Norberg med.

Den 6 september konstaterades för första gången någonsin den mycket allvarliga sjukdomen afrikansk svinpest i Sverige. Utbrottet i sig var mycket allvarligt, och en fortsatt spridning av smittan riskerade att innebära ytterligare konsekvenser. Därför har det varit oerhört viktigt att stoppa smittspridningen så snart som möjligt. Myndigheterna var tydliga med att kraftfulla åtgärder var nödvändiga i det inledande skedet av bekämpningen för att kartlägga smittans utbredning.

Åsa Eriksson har sannolikt noterat att det sedan frågan skrevs har införts betydande lättnader i restriktionerna. Det är ett mycket välkommet beslut, men låt mig vara tydlig med att det ligger ett hårt och intensivt arbete bakom möjligheten till sådana lättnader. Ur ett internationellt perspektiv är det en unik situation vi befinner oss i när det nu finns möjlighet

att göra lättnader så tidigt efter det konstaterade utbrottet. Samtidigt pågår ett mycket omfattande bekämpningsarbete, och utifrån information som framkommer under arbetets gång kan myndigheterna vara tvungna att ompröva tidigare beslut.

Det är glädjande att den smittade zonen nu har minskats. Det innebär att vissa områden som tidigare omfattades av zonen nu är helt fria från restriktioner, vilket är fördelaktigt för privatpersoner, föreningar och företag. Allmänheten kan nu också röra sig i skog och mark i den smittade zonens ytterområden.

Enligt EU-regelverket och den svenska epizootilagen (1999:657) ska Jordbruksverket som behörig myndighet fatta beslut om bekämpningsåtgärder i samband med utbrott av allvarliga sjukdomar såsom afrikansk svinpest. Jordbruksverket ska införa de förbud och restriktioner som behövs för att säkerställa att risken för spridning av sjukdomen minimeras. Jag har fullt förtroende för myndighetens förmåga att göra avvägningar mellan nytta och konsekvens i de beslut som fattas, både i det inledande skedet och nu när restriktioner börjat lättas.

Jag är stolt över det engagemang som så många aktörer hittills har visat i bekämpningsarbetet och jag hoppas att smittan kan utrotas så snart som möjligt, så att tillvaron i Fagersta och Norberg kan återgå helt till det normala.

Anf. 131 ÅSA ERIKSSON (S):

Herr talman! Först vill jag ge en stor eloge till Jordbruksverket och SVA, som föredömligt har vidtagit snabba och relevanta åtgärder för att minska smittan och effekterna av utbrottet av svinpest i Fagersta och Norberg.

Jag tror att jag talar för oss alla som bor i Fagersta och Norberg när jag säger att vi är imponerade över hur fort det gick, hur snabbt man fick fram utrustning och hur bra informationsmöten man har haft. På många sätt har myndigheten arbetat föredömligt, och det vill jag tacka för.

Men, herr talman, sedan vill jag också ge en beskrivning av hur det är att leva i det som nu kallas för en smittad zon, som alltså omfattar precis hela Fagersta kommun och ungefär 97 procent av Norbergs kommun. När man kör in i våra kommuner möts man av stora gula skyltar där det står: Stopp! Smittad zon. Det gäller alltså också utanför det instängslade kärnområde där de smittade vildsvinen har hittats.

Herr talman! Jag har inför debatten dels pratat med mina grannar i Karbenning, dels ställt frågor till företag och föreningar som är verksamma i de båda kommunerna och givetvis pratat med Fagersta kommun och Norbergs kommun.

Den sammantagna bilden är att alla är helt inställda på att bidra till att svinpesten inte sprids. Det är jätteviktigt. Vi tar gärna ansvar för hela landets grisproduktion så att inte pesten ska sprida sig, men vi förväntar oss att staten är med och hjälper till och ger oss ersättning för det som vi inte kan göra. Och där finns en stor frustration över bristen på stöd, dialog och ersättningar.

Herr talman! Låt mig ge några exempel. Eftersom skogsbruk är helt förbjudet i våra kommuner sedan den 7 september drabbas skogsägare och andra som har verksamhet i skogen mycket hårt. Skogen är som bekant en viktig verksamhet för oss i Bergslagen. Pågående avverkningar kan inte

slutföras, virkesvärde går förlorat och barkborreproblematiken förvärras eftersom man nu lämnar virke kvar i skogen. Företag och personal har fått kostnader för stillestånd och sanering och planerade skogsvårdsåtgärder som markberedning och röjning har fått avbrytas. Hur tänker regeringen kompensera för allt detta?

Herr talman! AB Karl Hedin Sågverk, som har tre sågar i området, har som en direkt konsekvens av den minskade inleveransen av timmer ett produktionstapp på ungefär 10 procent. Företaget bedömer att det motsvarar ett täckningsbidrag på 4,6 miljoner kronor per månad. Kommer regeringen att se till att de kompenseras för det?

Om totalstoppet på skogliga åtgärder inom det som kallas smittad zon fortsätter kommer sågverken att tvingas minska sin produktion och varsla personal. Det blir problematiskt att sysselsätta maskinlag och skogsvårdsentreprenörer. Besöksnäringens företag står utan jobb när kunderna inte vågar besöka det som kallas för smittad zon. Arbetslösheten i norra Västmanland kommer alltså att öka.

Herr talman! Att utbrottet av svinpest kräver restriktioner förstår vi alla. Frågan jag ställer mig är vem som avgör balansen mellan konsekvenserna i förhållande till nyttan av restriktionerna.

Jordbruksverket ska, enligt statsrådets svar på min interpellation ”införa de förbud och restriktioner som behövs för att säkerställa att risken för spridning av sjukdomen minimeras”. Vem avgör balansen? Har regeringen delegerat den bedömningen till myndigheten, eller bryr sig regeringen inte alls om norra Västmanland?

(Applåder)

Anf. 132 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Tack för nya frågor, Åsa Eriksson! Det är självklart att vi bryr oss. Men jag tror också att ledamoten har koll på lagstiftningen och vet vilken som är behörig myndighet. Och jag tror inte att politiker ska gå in och detaljstyra över sådant som det finns expertkunskap om i olika myndigheter.

Precis som ledamoten säger har myndigheterna i en samlad bedömning gjort ett väldigt bra arbete. Självklart har regeringen sett till att vara uppdaterad om i princip varje steg som har tagits. Vi har naturligtvis haft en mycket tät dialog med de berörda myndigheterna och även med frivilligorganisationer, till exempel Svenska Jägareförbundet, som har gjort en ovärderlig insats i arbetet på plats på marken. Utan jägarnas engagemang hade vi troligtvis inte kunnat göra de lättnader som vi nu har gjort historiskt snabbt i ett internationellt perspektiv.

Man kan dock inte underlåta att konstatera att utan de kraftiga åtgärder som vidtogs initialt i förloppet skulle situationen ha kunnat se betydligt värre ut. Det är påtagligt ansträngande för människor boende i både Fagersta och Norberg och i det område som är smittat; det råder det ingen som helst tvekan om. Det är också självklart att detta påverkar och ställer till det för enskilda näringsidkare. Det gör det.

Men vi har också en lagstiftning som reglerar hur ersättningen ska betalas ut. Alla som ser sig som direkt berörda av de restriktioner som staten har lagt på området ska därför ansöka om ersättning hos Jordbruksverket. All denna information finns tydligt beskriven på Jordbruksverkets hemsida.

Det är svårt att säga hur stora effekterna blir för skogsbruket när vi nu har kunnat lätta på restriktionerna. Det beror på hur långvariga restriktionerna totalt sett blir. Men sedan lättnaderna gjordes den 30 november befinner sig nu en stor del av skogsbruket utanför den smittade zonen, vilket måste ses som positivt.

Anf. 133 ÅSA ERIKSSON (S):

Herr talman! Att döma av svaret verkar regeringen inte ha någon åsikt om balansen mellan konsekvenserna och nyttan. De i norra Västmanland som har röstat på Tidöpartierna lär känna sig lurade när deras regering inte bryr sig om dem. Det måste kännas snöpligt.

När jag frågade Norbergs kommun vad som ger störst problem av restriktionerna blev svaret fyra saker:

Besöksnäring och småföretagande drabbas hårt av det snäva regelverket. De får inte ekonomisk ersättning.

Viktiga idrottsutövningar sätts på paus, främst då orientering och cykling, eftersom vi fortfarande inte får organisera aktiviteter i skogen. Det får konsekvenser för både folkhälsan och föreningslivet.

Ansökningar som kommunen ställer till Jordbruksverket måste göras om, kompletteras och bli mer omfattande för att de inte beviljas. Det tar mycket personalresurser från en redan anorektisk kommunorganisation och gör att andra uppgifter blir liggande.

Kommunens utvecklingsarbete hindras eftersom vi inte får genomföra exempelvis arkeologiska undersökningar inför bostadsbyggande.

Herr talman! Jag hoppas verkligen att inga relationer tar slut under det här året, för det är omöjligt att sälja en fastighet i ett område som kallas för smittad zon.

Herr talman! Näringslivschefen i Fagersta kommun, Tobias Back, menar som svar på en fråga ställd till honom att Tillväxtverket, inte Jordbruksverket, borde vara den instans som hanterar ersättningar till företag och föreningar. Han har tydligen bjudit in regeringen att diskutera saken men inte fått någon respons. Så viktigt är norra Västmanland för regeringen.

Skogsföretag har efterfrågat en grupp bestående av skogliga aktörer och berörda myndigheter, men det rann ut i sanden därför att myndigheterna inte hade särskilt stort intresse. Så viktigt är norra Västmanland.

Förbuden har nog fått större konsekvenser och kostnader än vad Jordbruksverket kände till när beslutet fattades. Epizootilagen är inte anpassad för vare sig skogsbruk, föreningsliv eller besöksnäring. Det är en lag som är skriven för jordbruksverksamhet. Gott så, men det räcker inte när hela kommuner är belagda med en död hand. Den som förlorat uppdrag eller kunder på grund av restriktionerna får ingen ekonomisk ersättning för det.

Listan på Jordbruksverkets hemsida över vilken typ av företag och verksamheter som inte kan få bidrag enligt den här lagen är längre än listan över dem som kan ansöka. Det är talande i sig.

Herr talman! Andra regelverk krävs för att hantera konsekvenserna av svinpestrestriktionerna. När kriser uppstår måste en regering som säger sig vilja jobba för hela landet vidta de åtgärder som krävs för att ge stöd åt dem som drabbas av krisen. Man kan inte luta sig tillbaka och säga: Vi har i vår vishet inte förutsett alla konsekvenser i tidigare lagstiftningar, så ni får leva med det. Man måste agera. Låt mig ge några exempel.

Under den stora skogsbranden i norra Västmanland 2014 agerade den dåvarande alliansregeringen och såg till att kommunerna fick ekonomisk kompensation, trots att gällande lagstiftning inte möjliggjorde det.

Under coronapandemin agerade den socialdemokratiska regeringen med mängder av initiativ för att ändra regelverket så att företag, enskilda och vår gemensamma välfärd inte skulle drabbas onödigt hårt. Vill man så går det.

Frågan är alltså, herr talman: Kommer regeringen att agera för att de som drabbats av svinpestrestriktionerna också kompenseras för det?
(Applåder)

Anf. 134 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Alla åtgärder som har vidtagits under detta arbete har vidtagits för att öka chanserna att begränsa och bekämpa denna smitta och i slutändan minska de negativa konsekvenserna för Sverige som land. Jag har som sagt fullt förtroende för myndigheternas förmåga som expertmyndigheter att bedöma och hantera den aktuella situationen samt om eller när det kan vara aktuellt att göra ändringar i de beslut som är tagna.

Det är oerhört glädjande, återigen, att vi i Sverige i ett internationellt perspektiv har hanterat detta smittutbrottet så bra att vi redan nu kan göra lättnader i restriktionerna och minska den smittade zonen.

Hur stora effekter det blir för exempelvis skogsbruket är, som jag sa förut, något för tidigt att säga. Det viktigaste är dock att vi snabbt kan komma ur den här situationen så att allt kan återgå till det normala och så att inte än mer mark i Sverige drabbas. De allra flesta skogsbruksaktiviteter bedöms dessutom kunna bli föremål för undantag. Det är Jordbruksverket som fattar beslut om undantag och Skogsstyrelsen som bidrar med sakkunskap.

Samtidigt som vissa restriktioner kvarstår vill jag påminna om den överenskommelse – den nämndes också av ledamoten – där Jordbruksverket, berörda kommuner och idrottsrörelsen kunde nå en lösning som gjorde att exempelvis ett stort skidlopp, Engelbrektsloppet, kunde genomföras, vilket var väldigt positivt.

Det är i utmanande tider som samverkan sätts på prov. Jordbruksverket utvärderar ständigt möjligheterna till nya undantag från restriktionerna utifrån de ansökningar som har lämnats in. Enligt den lagstiftning vi har på plats finns det möjlighet för den som är direkt berörd av en restriktion som lagts av staten på ett eller annat sätt att söka ersättning.

Det är självklart att vi följer den processen och ser hur utfallet blir i prövningarna av de olika ansökningar som kommer. Där håller jag mig kontinuerligt underrättad om utvecklingen.

Anf. 135 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Den optimistiskt lagda kunde i slutet av statsrådets svar kanske se att det fanns en öppning för en annan typ av ersättning till alla de besöksnäringens företag som i dag inte får ansöka om ekonomisk kompensation för exempelvis uteblivna kunder och affärer. Jag hoppas verkligen att det stämmer.

Fru talman! I går meddelade statsveterinären på SVA att inga smittade vildsvin hittats efter september och att all smitta är koncentrerad till det lilla område där grisarna förut hittats. Allt tyder alltså på att toppen är

passerad och att smittan är bruten. Det är jättebra, och jag instämmer med statsrådet i att det är en effekt av snabba, resoluta och bra åtgärder från myndigheterna och ett fantastiskt arbete av jägare och andra som har sökt igenom området.

Men trots att inga smittade svin har hittats utanför det instängslade kärnområdet betraktas två kommuner som smittad zon. Det är enorma områden. Inga svin kan komma in eller ut, för det är stängsel runt kärnområdet. Ändå kallas vi för smittad zon och kan inte söka kompensation för uteblivna kunder. Det är svårt att se rimligheten där.

Fru talman! Vi är glada att vi återigen får gå i skogen. Men vi får till exempel inte ploga en isbana på sjön, för till det behöver man ett motor-drivet fordon, en fyrhjuling. Därför kan vi till exempel inte åka skridskor där.

Längdskidloppet Engelbrektsloppet som statsrådet tog upp får genomföras – jättebra – men med annan sträckning. De måste bygga staket och se till att alla sanerar sin utrustning till en extrakostnad av 600 000 kronor. Frågan är vem som ska betala det.

Tänker statsrådet ta sitt ansvar för avvägningen mellan konsekvenser och nytta av restriktionerna och se till att vi som bor i norra Västmanland får kompensation för uteblivna affärer?

Anf. 136 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag beundrar ledamoten som verkar tro att hon vet bättre än de expertmyndigheter vi har i Sverige. Jag har konstaterat att de expertmyndigheter vi har på detta område är bäst skickade att besluta om vilka zoner som ska ses som smittade zoner och inte, utifrån det allt övergripande målet att bekämpa och utrota denna smitta så att vi inte får ännu större områden som begränsas.

Jag är ganska övertygad om att vi hade haft en helt annan diskussion här om jag som landsbygdsminister hade gått in och sagt: Nu minskar vi zonen. Jag kör över myndigheterna som är anställda för att vara experter på just sådana här händelser. Diskussionen skulle bli en annan om jag som minister skulle gå in och överpröva deras beslut eller om regeringen fattade ett beslut om att undanta områden mot expertisens rekommendationer.

Jag kan återigen konstatera att vi har gjort ett fantastiskt arbete med att begränsa denna smitta. Jag vill också återigen peka på vilka ovärderliga insatser som gjorts från myndighetssidan och inte minst från civilsamhället.

Vi har den lagstiftning vi har, och jag följer detta oerhört noga. Det är ännu i sin linda. Det är fortfarande många som inte har ansökt, och det pågår diskussioner om vilka som har rätt till ersättning och vilka som inte har det. Lagstiftningen är dock relativt tydlig: Den som är direkt berörd har också rätt till ersättning och ska då ansöka om det hos Jordbruksverket.

Jag hoppas att denna smitta kan utrotas och snart vara ett minne blott så att tillståndet i hela restriktionsområdet kan återgå helt till det normala.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 137 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Mattias Eriksson Falk har ställt flera frågor till mig avseende väg 56, särskilt sträckan Hedesunda–Valbo/Gävle.

Till att börja med vill jag beklaga dödsolyckorna som har inträffat på väg 56. Varje dödsfall i trafiken är en tragedi.

Som jag tidigare redogjort för i flera svar på skriftliga frågor från Mattias Eriksson Falk de senaste veckorna är en god trafiksäkerhet viktigt för regeringen. I det stora hela är svenskt trafiksäkerhetsarbete också framgångsrikt, och dödstalen i vägtrafiken har halverats sedan millennieskiftet. Det är viktigt att rätt insatser fortsatt görs i vägnätet där de gör nytta. Nollvisionen är grunden för trafiksäkerhetsarbetet i Sverige, och med de transportpolitiska målen som utgångspunkt byggs och underhålls vägnätet så att en så hög trafiksäkerhet som möjligt kan uppnås.

Jag vill påminna om att jag i början av oktober i år svarade på en skriftlig fråga från Mattias Eriksson Falk om väg 56 Hedesunda–Valbo/Gävle. I mitt svar konstaterade jag att det i den trafikslagsövergripande nationella planen för transportinfrastruktur 2022–2033 finns flera namngivna objekt på väg 56 med syftet att förbättra trafiksäkerheten och framkomligheten. Katrineholm–Bie–Stora Sundby och Sala–Heby är två exempel.

Sträckan mellan Hedesunda och Gävle utgör dock inte ett namngivet objekt i den gällande planen. Trafikverket planerar däremot att genomföra trafiksäkerhetshöjande åtgärder de kommande åren, bland annat mitträffling och ny automatisk hastighetsövervakning med kameror.

Behoven inom infrastrukturen är stora, och genomtänkta prioriteringar behöver göras mellan olika åtgärder. Det är viktigt att det görs i en ordnad process med ett tillräckligt underlag. Regeringen har inlett arbetet mot en ny nationell plan för planperioden 2026–2037 genom att i ett första steg ge Trafikverket i uppdrag att ta fram ett inriktningsunderlag. Detta uppdrag ska redovisas i januari nästa år och ska ligga till grund för en infrastrukturproposition med nya ekonomiska ramar och inriktning för en ny plan.

Anf. 138 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet Andreas Carlson för svaret på min interpellation. Jag förstår att statsrådet, som har ansvar för bostadspolitik och infrastruktur, får många frågor och interpellationsdebatter att hantera vid många olika tillfällen här i kammaren och i Regeringskansliet.

Det är inget konstigt i sig. Bostadspolitik och infrastruktur väcker mycket känslor. Det påverkar människor på djupet och är en stor investering i samhället, inte bara för staten och kommunerna utan även för varje enskild individ. Det gäller kostnaderna för våra bostäder och kopplingen till infrastrukturen i form av kostnader för fordon och för bensin och diesel. Samtidigt innebär en bostad eller ett fordon frihet i varje enskild människas liv.

Staten har ett stort ansvar för dessa frågor. Med dem kommer vi också in på bakgrunden till min interpellation. I investeringarna i infrastruktur ligger också frågor om trafiksäkerhet, trafiksäkerhetshöjande åtgärder och

att göra det tryggare för den person eller de personer som kör bil, lastbil eller buss på våra vägar eller som promenerar eller cyklar i anslutning till våra vägar.

Jag är helt säker på att jag och statsrådet är överens om att dessa frågor är viktiga. Min interpellation är också viktig för dessa frågor. Den är ställd utifrån det dödsfall som nyligen skedde på väg 56 i Gävleborg, närmare bestämt på sträckan på lite drygt tre mil mellan Hedesunda och Valbo.

Varje dödsfall är en tragedi, för samhället visst men framför allt för den person som dör, för de anhöriga, som sambo och barn, och för vänner – för alla som drabbas, särskilt när det sker så drastiskt och oväntat som med de två dödsolyckor som interpellationen rör. Det får följd effekter på alla sätt. Det väcker oro och sorg hos dem som drabbats och hos personer som bor längs vägen över vad som kommer att hända härnäst.

Det har skett dödsolyckor och både mer och mindre allvarliga skador på sträckan tidigare. En dödsolycka eller en allvarlig skada blir lätt en del av statistiken. Men varje fall är unikt. En dödsolycka är unik och är en förlust på alla sätt. Den är naturligtvis för alla som drabbas inte bara en del av statistiken. Det får den heller aldrig bli.

Jag har inte förlorat någon närstående i en trafikolycka och kan inte på djupet förstå vad det innebär för den som gjort det. Men jag vet vad det innebär att förlora en anhörig och en nära vän och vilken sorg man känner.

Jag är riksdagsledamot från Gävleborg och känner denna vägsträcka och problemen på den väldigt väl. Det är anledningen till att vi står här i dag. Genom mina frågor och denna interpellation till statsrådet vill jag lyfta fram vikten av förbättringar på sträckan. Det har varit många olyckor. Min förhoppning är att statsrådet ska komma ihåg behovet av förbättringar här, särskilt då den nya planen för den nationella transportinfrastrukturen ska tas fram inför 2026.

Det är en väg som är viktig för transporter och för företagens möjligheter att bedriva sin verksamhet och skapa arbete. Men vägen är särskilt viktig för de människor och familjer som bor där och som färdas där varje dag. Det vill de göra tryggt. Och de vill inte se ytterligare liv gå till spillo eller bli förstörda för många år framåt.

Frågan om väg 56 har dragits i långbänk. Det har utretts, det har planerats, det har utretts igen och det har planerats igen – under många år, även under den tidigare regeringen. Jag förstår frustrationen hos de boende och de som drabbats av alla olyckor som skett. Jag hoppas att väg 56 ska bli tryggare, för samhällets skull men framför allt för alla som drabbats och för de människor som bor längs vägen.

Anf. 139 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Jag får tacka statsrådet för ett väl överlagt svar.

Jag vill komplettera det genom att säga att detta inte är en ny fråga. Den väcktes första gången i kommunfullmäktige i Gävle i början av 90-talet. Sedan dess har den processats framåt. Men precis som statsrådet sa fanns den inte med i det tidigare infrastrukturbeslutet, alltså för den gällande planperioden.

Projektet var i stort sett framme vid att man skulle fatta beslut. Men det fanns en kvarstående fråga. Man var inte klar över var riksväg 56 skulle ansluta till E4:an. Till och med jag kan förstå att det är svårt att börja bygga en väg om man inte är klar över var den ska sluta. Är det vid E4:an Gävle

södra eller ännu längre söderut? Det var enda skälet till att den inte fanns med i det infrastrukturbeslutet.

Nu är den frågan löst. Jag utgår alltså från att riksväg 56 mycket väl skulle kunna inrymmas i det beslut som regeringen kommer att fatta.

Jag kan dock lova att det har blivit uppförbacke i frågan, fru talman. Det beror på att när den nuvarande regionledningen i Gävleborg skulle komma med sitt remissvar på inriktningsunderlaget valde de för första gången att stryka riksväg 56. Den finns inte längre med i regionens remissvar. Då blir det såklart tuffare för Trafikverket och ytterst för regeringen att i den här trånga sektorn, där väldigt mycket ska rymmas inom ett givet budgetutrymme, lyfta fram riksväg 56. Det är uppförbacke.

Det andra som gör att det blir uppförbacke, fru talman, är att den nuvarande regionledningen har valt att i stället prioritera en helt annan vägsträcka: motorväg mellan Gävle och Söderhamn. Det är en sträcka där det – tack och lov – ytterst sällan sker dödsolyckor, beroende på att det är en åtskild väg med två-plus-ett-fält. Det blir problem med köer i samband med påsk- och julhelger men inte dödsolyckor. När regionen själv säger att det är viktigare att undvika köer på annandag påsk än att rädda människoliv längs riksväg 56 blir det uppförbacke i frågan.

Beslutet som regeringen kommer att fatta om exakt hur pengarna ska användas kommer, vad jag förstår, att förhandlas mellan Tidöpartierna. Sverigedemokraterna kommer alltså att sitta med vid förhandlingsbordet. Om Mattias Eriksson Falk verkligen menar allvar med att det här är en prioriterad vägsträcka kommer han att se till att den finns med i regeringsbeslutet, fru talman. Men om regeringsbeslutet inte innehåller en satsning på riksväg 56 visar det att den här interpellationsdebatten, med alla ord om riksväg 56 och de människor som tragiskt har dödats i olyckor där, inte är något annat än ett spel för gallerierna.

Jag hoppas att Eriksson Falk är seriös. Om han är det ser han till att riva upp de negativa beslut som man har fattat på hemmaplan i regionen. Dessutom ser han till att riksväg 56 finns med när regeringen ska fatta beslutet, som alltså kommer att kontrasigneras av Sverigedemokraterna. Annars är det här som sagt bara ett spel för gallerierna.

Nu är det upp till bevis för Sverigedemokraterna. Menar man allvar med att göra något åt riksväg 56, eller vill man bara tala om frågan i riksdagens kammare?

Anf. 140 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! Tack, Andreas Carlson, för svaret på interpellationen som Mattias Eriksson Falk från Sverigedemokraterna ställt i denna mycket viktiga fråga! Väg 56 mellan Hedesunda och Gävle är väldigt olycksdrabbad, och det har påtalats i många fall. Vi vill vara med och bidra till att lyfta blicken och se behovet av åtgärder på denna vägsträcka. Därför vill jag särskilt tacka för diskussionen här i dag. Sverige har en ny regering med stöd av Sverigedemokraterna, som kan ta tag i frågan på ett sätt vi inte sett tidigare. Nu finns alla möjligheter att komma framåt.

Det behövs en ny vägdragning eller förbättrad trygghet på sträckan. I svaret från ministern pekas det på vikten av mittfältsräffling och hastighetskameror. Dock finns det redan hastighetskameror i ganska stor utsträckning här. Det behövs alltså andra åtgärder i den nationella transportinfrastrukturplanen för att säkerställa att inte fler olyckor sker på den här

vägen. Det är en väg av stort riksintresse, där mycket trafik leds nedåt i landet. Det är viktigt att den sortens livsnerv får de möjligheter som behövs för att vara trafiksäkra och även effektiva i transportinfrastrukturen.

Däremot upplever jag ett uteblivet svar när det gäller vikten av att få in det här i den nationella transportinfrastrukturplanen. Jag hade velat se en tydligare inriktning från ministern i frågan, men jag förstår såklart att man inväntar utredningen som ska presenteras på området innan man antar planen. Det hade ändå varit trevligt att få en tydligare vink om att dessa vägar är viktiga.

Från Sverigedemokraternas sida kommer vi att arbeta för att de resurser skjuts till som behövs för att infrastrukturen i Sverige ska vara både trygg och väl utbyggd. Både jag och Mattias Eriksson Falk kommer såklart att arbeta för att se till att vi från partiet kan bidra i förhandlingarna till att de här pengarna finns. Här finns ju två personer från länet som kan leverera sin syn på problematiken kring vägsträckan utöver den information vi fått tidigare. Vi är två ögonvittnen som bor i området och kanske förstår problematiken bättre än många andra. Med den insikten är denna interpellation också ställd för att lyfta fram just den här vägsträckan. Vi hoppas såklart att detta väcker intresse så att vägen kommer med i den nationella transportinfrastrukturplan som kommer framöver.

Fru talman! En annan ledamot, Anders W Jonsson från Centerpartiet, är också med i den här interpellationsdebatten. Han lyfter fram en problematik kring att Sverigedemokraterna är med och bidrar till att framhålla behovet av en fyrfältsväg på E4 mellan Gävle och Söderhamn. Jag förstår inte konflikten däremellan, utan de här två vägsträckorna är oerhört viktiga av två olika skäl. I första hand är väg 56 av stort intresse för att minska framtida olyckor. E4 är en annan viktig livsnerv, vilket man lyfter fram i regionen, där Sverigedemokraterna är med och styr.

Anf. 141 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag vill inleda med att tacka ledamoten Eriksson Falk för interpellationen och engagemanget, som delas av övriga ledamöter som är med i debatten. Jag delar också engagemanget vad gäller trafiksäkerhets- höjande åtgärder. I mitt svar redogjorde jag för att det är viktigt att fortsätta arbeta för att höja trafiksäkerheten i Sverige. Det arbetet är på intet sätt färdigt utan kommer förstås att vara en prioritet i arbetet med nästa nationella plan.

Jag har fått information om att väg 56 under lång tid varit olycksdrabbad. Redan under 1980- och 1990-talen genomfördes smärre förbättringar i form av kurvrätningar och sidoområdesåtgärder. Väg 56 har dock låg standard och är krokig och smal med bitvis dåliga siktförhållanden. Det finns ett flertal korsningar utmed sträckan, och de flesta fastigheter har direktutfarter mot vägen som även utgör en barriär för oskyddade trafikanter.

Väg 56 är också en viktig länk för tung trafik. Cirka 30 procent av trafikflödet är tung trafik. Generellt ligger andelen tung trafik runt 10 procent på den här typen av väg, vilket illustrerar det ledamöterna varit inne på i sina inlägg. Därtill är vägens bredd och geometri av låg standard, och den har ett förhållandevis högt antal allvarliga olyckor i förhållande till trafikmängden.

Fru talman! Som jag redogjorde för i mitt svar har jag också fått information om att Trafikverket har planerat trafiksäkerhetshöjande åtgärder de kommande åren på väg 56. Man nämner mitträfflor och även att komplettera det befintliga utbudet av kameror för automatisk hastighetsövervakning.

Hastigheten är ju den faktor som har störst betydelse för hur allvarliga följderna en trafikolycka får och också om trafikolyckor uppstår. Det är alltså väldigt viktigt, innan åtgärderna är på plats, att hålla sig till hastighetsbegränsningarna med tanke på vägens standard. Jag vill förstås uppmana alla som följer debatten och som känner till förhållandena utmed den här vägen att göra det.

Väg 56 kommer även att asfalteras om 2024–2025.

De åtgärder som ledamöterna efterfrågar ligger inom ramen för bedömningarna inför arbetet med nationell plan. Jag förstår ledamoten Hedlund, som var inne på att man skulle vilja ha en tydligare vink från regeringen. Men arbetet fungerar ju inte så, fru talman, utan sker på ett mycket strukturerat och ordnat sätt där inriktningsunderlaget är första steget. Därefter kommer samarbetspartierna att förhandla och komma överens om principerna för infrastrukturpropositionen. Den är numera del av det uppdaterade Tidöavtalet, och där kommer det att finnas en fortsatt dialog mellan våra partier.

När det kommer till arbetet med inriktningsunderlaget rapporteras det från Trafikverket i mitten av januari. Därefter kommer det att gå ut på remiss. I det arbetet eftersträvar regeringen förstås en god dialog med kommuner och regioner i processen. Det kommer att finnas goda möjligheter att spela in prioriteringar och önskemål i såväl remissvar som remissmöten som kommer att hållas kring Trafikverkets underlag.

Jag avstår från att gå in i diskussionen som rör de regionala prioriteringarna som också förekommer i den här debatten men vill säga att det är väldigt viktigt för regeringen att få ett så bra underlag som möjligt. Ett medskick är att kommuner och regioner gärna får samordna sig kring gemensamma prioriteringar. Det underlättar för regeringen att fatta väl underbyggda beslut.

Anf. 142 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD):

Fru talman! Jag har bett Trafikverket, genom riksdagens utredningstjänst, att räkna på åtgärder för sträckan Hedesunda–Valbo, vad man skulle kunna göra och investeringsvolymen för detta.

Det finns ett förslag om den aktuella sträckan förberett, utrett och planerat. Den största delen skulle innebära att det blir en två-plus-ett-väg med ny sträckning. Där är körfälten skilda åt.

Av dödsolyckorna under perioden 2000–2023 utgjordes cirka 66 procent av mötesolyckor. Det visar på vikten av skilda körfält med vajerräcke emellan, vilket vi har sett en utbyggnad av på andra sträckor på väg 56, bland annat mot Heby och Sala. Förslaget för väg 56 som finns hos Trafikverket är viktigt för trafiksäkerheten och för att undvika liknande dödsolyckor som nyligen skett.

Trafikverket uppskattar investeringen som behöver göras till lite drygt 1,46 miljarder kronor för den plan som de har tagit fram.

I väntan på den nationella planen finns en annan utredning där kostnaden uppskattas till 76 miljoner kronor. Den innebär bland annat breddning av vägen, mitträffling och ytterligare fartkameror, som även statsrådet nämnde i sitt svar. Om jag förstår statsrådet rätt ligger denna investering redan med i Trafikverkets plan. Jag vill gärna veta vad statsrådet menar, för i utredningen från riksdagens utredningstjänst som jag begärde fanns det med som exempel på att Trafikverket jobbar med detta. Jag vill gärna få ett förtydligande av om det finns med och är finansierat.

Jag förstår om statsrådet inte har hunnit detaljstudera det större förslag till förbättringar som finns från Trafikverket. Det förslaget är trots allt väldigt omfattande. Nu har jag i alla fall meddelat att det finns, vilket jag är säker på att statsrådet känner till sedan tidigare. Jag hoppas att statsrådet överväger – och då menar jag verkligen *överväger* – om denna sträcka, som är utpekad som särskilt viktig för kommunikationer i Sverige, ska vara med i den kommande planen för den nationella transportinfrastrukturen. Jag hoppas att den kommer att vara det, och jag vet att de människor som bor längs den här sträckan, mellan Valbo och Hedesunda, hoppas det. Jag tror att även åkerinäringen och många företagare hoppas det, med tanke på den omfattande mängd godstransporter som sker på den här sträckan.

Jag kommer att fortsätta arbeta för att den här investeringen i väg 56 ska finnas med och för att säkerställa att vi verkligen får förbättringar längs vägen. Jag vet att även ledamoten Hedlund kommer att fortsätta arbeta för detta. Jag hoppas naturligtvis att statsrådet och regeringen hörsammar det jag framför i dag i talarstolen, och jag hoppas på att de åtgärder som föreslagits för att höja trafiksäkerheten och spara liv längs våra vägar kan bli verklighet så snart som det bara är möjligt.

Det är glädjande att höra om den asfaltering av vägen som även statsrådet nämnde i sitt tidigare anförande. För trafiksäkerheten är det naturligtvis viktigt att vi får en viss förbättring av det vägunderlag som människor färdas på. Som jag nämnde i mitt första anförande är det ju trots allt så att infrastrukturen väcker känslor. Den väcker naturligtvis ännu mer känslor – och sorg – när det sker dödsolyckor eller allvarliga olyckor där människor skadas. Det är viktigt att vi får med den här viktiga infrastrukturensatsningen mellan Valbo och Hedesunda. Som jag nämnde kommer jag och ledamoten Hedlund att fortsätta arbeta för att så ska vara fallet.

Anf. 143 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Debatten blir mer och mer märklig. Den här typen av beslut fattas genom ett samspel mellan regionen och staten företrädd av regeringen med Trafikverket. Här har vi då två sverigedemokratiska ledamöter som i regionen har strukit riksväg 56, som nu inte längre är prioriterad, för att sedan i kammaren ställa krav på statsrådet att han ska lösa problemet.

När det handlar om den här typen av stora infrastrukturobjekt är det alltid en fråga om prioriteringar. Hemma i regionen har man prioriterat motorvägsutbyggnad mellan Söderhamn och Gävle. Det är alltså inte två jämförbara objekt, utan regionen har sagt att man är beredd att satsa sina egna pengar på motorväg för att undvika köer i stället för att prioritera riksväg 56, där det sker dödsfall i stort sett årligen. Det är klart att det blir oerhört märkligt för människor hemma i Hedesunda och Gävle som lyss-

nar på den här diskussionen – två makthavare i regionen säger en sak där men driver sedan en helt annan sak i riksdagens kammare.

Men nu är det upp till bevis! Det beslut som regeringen kommer att fatta kommer, precis som statsrådet har sagt, att vara en del av Tidöavtalet 2.0. Varenda satsning på infrastruktur i landet kommer alltså att vara godkänd av Sverigedemokraterna, fru talman. Då kommer vi att se om det är någonting annat än tomma tunnor som skramlar. Finns riksväg 56 med i det beslut som regeringen kommer att fatta är jag den förste att vara tack-sam. Men är det så att Sverigedemokraterna i de förhandlingarna inte har sett till att den finns med är det inte någonting annat än att stå i kammaren och tala med kliven tunga.

Anf. 144 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! Jag tackar alla deltagande ledamöter och statsrådet så mycket för inläggen i debatten. Jag tycker att de har bidragit till en dis-kussion som gjort att vi satt fokus på väg 56 och de behov som finns där. För mig och Sverigedemokraterna är det här en viktig och prioriterad fråga som vi såklart kommer att lyfta fram när vi diskuterar de framtida sats-ningarna på detta område.

Från Sverigedemokraternas sida är det tydligt att det är riksintresse-vägarna som är viktiga när vi gör de här satsningarna. Både Mattias Eriks-son Falk och jag vet som ledamöter från Gävleborg att den här frågan är väldigt viktig. Därför lyfter vi också fram den. Det gör vi inte bara inom vårt eget parti, utan vi väljer också att lyfta fram den i den här interpella-tionsdebatten.

Sedan kan statsrådet såklart göra som jag efterfrågar och ge en tydlig vink i den här frågan. Men det är klart att det finns begränsningar, fru tal-man, i vilka möjligheter statsrådet har att ge indikationer på vart vi går i frågan. Jag tror nog ändå att vi kan vara överens om att riksintressevägarna och de vägar som är extra utsatta för olyckor är intressanta för regeringen att titta närmare på tillsammans med Sverigedemokraterna när vi ska ta fram den nationella transportinfrastrukturplanen.

I övrigt vill jag åter påpeka, fru talman, att en ledamot som tidigare var med i den här debatten, Anders W Jonsson från Centerpartiet, har missat att man faktiskt kan ha flera bollar i luften när man diskuterar infrastruktur. För regionen är det självklart väldigt viktigt att få till en fyrfältsväg mellan Söderhamn och Gävle för att få denna för hela landet viktiga livsnerv att fungera på ett bra sätt. Dessa saker strider inte mot varandra, och vi är ense om att båda vägarna är viktiga.

Anf. 145 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag ska svara på en direkt fråga från Eriksson Falk gällande Trafikverkets trafiksäkerhetshöjande åtgärder, som jag redogjorde för i ett tidigare inlägg. Detta är sådant som faller under det som kallas för trim-ningsåtgärder och är någonting som Trafikverket förfogar över. Svaret på Eriksson Falks fråga är alltså att det handlar om trimningsåtgärder, och den information som jag har gett till kammaren har jag fått från Trafikver-ket.

Anders W Jonsson ser ut att ha lämnat kammaren, fru talman. Jag vill ändå upplysa – han kanske kan ta del av det i efterhand – om att det är principerna för infrastrukturpropositionen som vi kommer att förhandla

om och komma överens om som en del av det uppdaterade Tidöavtalet – Tidöavtalet 1.1.

I övrigt hänvisar jag till mina tidigare inlägg, där jag har redogjort för regeringens fortsatta arbete med den nationella planen.

Anf. 146 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för en bra debatt om vikten av fortsatt fokus på infrastruktur – naturligtvis i hela landet men särskilt på sträckor som är hårt drabbade av dödsfall och andra allvarigare olyckor. Det finns särskilda frågor som har dragits i långbänk. ”Långbänk” är ingen beskyllning mot nuvarande regering utan naturligtvis framför allt mot den tidigare regeringen, som inte tog tag i frågan.

Jag kommer att fortsätta bevaka arbetet med väg 56 och arbetar naturligtvis för att sträckan Hedesunda–Valbo – och givetvis helst mer av väg 56 – kommer med i den kommande planen för den nationella transportinfrastrukturen. Det är viktigt för mitt län och min kommun. Det är viktigt för människorna som bor där, och det är viktigt för hela samhället i och med att det är en sträcka som i sin helhet är utpekad som viktig för kommunikationerna i Sverige.

Nu har ledamoten Anders W Jonsson från Centerpartiet, som deltog i debatten tidigare, lämnat kammaren, vilket är tråkigt. Jag vill ändå påpeka att Centerpartiet hade makten i Region Gävleborg de sista 13 åren före maktskiftet och har styrt Gävle kommun de senaste åtta åren. Man hade också ett avgörande inflytande över regeringspolitiken under fyra års tid förra mandatperioden. Men man har inte landat i den här frågan. Man har inte drivit den i mål.

Sverigedemokraterna kommer att fortsätta arbeta för att väg 56 ska komma in i den nationella transportinfrastrukturplanen, som kommer att antas inför 2026. Frågan är viktig, och jag och ledamoten Hedlund kommer att fortsätta arbeta för att det ska bli tryggare för människorna som bor längs väg 56 mellan Hedesunda och Gävle.

Anf. 147 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Också jag vill tacka för debatten.

Den pågående nationella planen är förstås någonting som den förra regeringen beslutade om, vilket ledamoten är inne på. Den fick för övrigt ganska kraftig kritik i går i Riksrevisionens granskning, och regeringen analyserar nu den kritik som den förra regeringen fick.

Kritiken handlade om att de investeringar och prioriteringar som gjordes inte bidrar till att nå riksdagens transportpolitiska mål, där trafiksäkerheten förstås är en mycket viktig del. Riksrevisionen konstaterade att resultatet är sämre transportmöjligheter och fler döda i trafiken än vad som annars hade varit möjligt.

Det är alltså mycket kraftig kritik mot den förra regeringens arbete med den nationella planen, och vi kommer förstås att beakta den när vi arbetar med den nya nationella planen. Arbetet är redan igång med det inriktningsunderlag som kommer att levereras till regeringen i mitten av nästa månad – jag höll på att säga nästa år, fru talman, men det är ju samma sak nu när vi närmar oss nyår. Då kommer vi förstås fortsatt att arbeta med detta.

Vi ser fram emot en god dialog med regioner som kommer att ha möjlighet att ha remissmöten och ge sina remissvar, liksom en dialog med

Sverigedemokraterna, som ju kommer att vara med och förhandla fram de principer som ska gälla för transportinfrastrukturen. Det ser jag fram emot.

Jag tackar för debatten och för engagemanget för trafiksäkerheten på vägarna i Sverige.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2023/24:53

20 december

Svar på
interpellationer

§ 23 Svar på interpellation 2023/24:146 om statlig kredit till Inlandsbanan

Anf. 148 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Isak From har frågat finansministern om hon överväger några statliga lån eller garantier för att säkerställa en hållbar upprustning av Inlandsbanan så att klimatsmarta vätgasdrivna tåg kan börja trafikera den.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Låt mig inledningsvis konstatera att det är positivt att satsningar görs på industrietableringar runt om i landet. Det finns ett stort behov av förstärkningar av transportinfrastrukturen, inte minst strategiska och samhällsekonomiskt lönsamma åtgärder som främjar den industriella gröna omställningen i norra Sverige.

I samband med att regeringen 2022 fastställde den nationella trafikslagsövergripande planen för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033 fick Trafikverket i uppdrag att utreda och undersöka förutsättningarna för delelektrifiering, det vill säga elektrifiering med exempelvis vätgaståg på delar av oelektrifierade banor som exempelvis Inlandsbanan och Stångådalsbanan. Utredningsarbetet bör ha som målsättning att detta är så pass utrett att det kan övervägas i nästa planeringsomgång och planrevidering.

Jag vill upplysningsvis informera om att Inlandsbanan AB erhåller ett statligt drifts- och underhållsbidrag. I den nationella trafikslagsövergripande planen för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033 gjordes en ökad satsning på ytterligare 75 miljoner kronor per år 2023–2026 i statligt drifts- och underhållsbidrag till bolaget, så totalt uppgår bidraget till cirka 225 miljoner kronor per år exklusive indexuppräknning.

Anf. 149 ISAK FROM (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Jag ställde en interpellation till finansministern om statliga krediter till kommunerna i norra Sverige. Den var utformad nästan exakt som den här, och den besvarades av Niklas Wykman eftersom det enligt Regeringskansliet var han som ägde frågan om statliga krediter och garantier. Därför blev jag lite förvånad att det efter att jag ställt denna interpellation till finansministern – med samma frågeställningar om statliga krediter och garantier – är Andreas Carlson som tar debatten. Men nu har vi debatten utifrån de förutsättningarna.

Låt oss först konstatera att statsrådet har mycket att göra. Malmbanan står still, vilket kostar miljarder, och i hela järnvägsbytet byts växlar inte ut trots att de är konstaterat uttjänta.

För att anknyta till den förra debatten blir det väl också nästan lite ironiskt att Riksrevisionen nu kritiserar den förra regeringen särskilt för dess prioriteringar av och satsningar på Malmbanan, som är en samhällsekonomisk kassako för staten. Man kritiserar även den tidigare regeringen för hanteringen av Norrbotniabanan, som man menar inte är samhällsekonomiskt lönsam.

Detta får mig att fundera på vad som har hänt med Riksrevisionen – har de övergått från att faktiskt granska till att göra politiska ställningstaganden? Jag hoppas att regeringen läser rapporten med sunda glasögon gällande vad som faktiskt behöver göras.

Jag har suttit i riksdagen i några år, och 2011 hade jag en interpellationsdebatt med dåvarande ansvarigt statsråd Catharina Elmsäter Svard – som jag för övrigt hade många bra interpellationsdebatter med i denna kammare. Då lovade hon mig att hon skulle åka Inlandsbanan.

Hon gjorde också ett stort nummer av resan och av alla stopp utefter Inlandsbanan, vilket jag menar låg till grund för att Inlandsbanans betydelse ur ett turismperspektiv lyftes upp. Den nuvarande regeringen har dessvärre prioriterat ned besöksnäringen till förmån för andra viktiga satsningar, som man säger. Det är just vad Inlandsbanan är, det vill säga en viktig del av besöksnäringen.

Inlandsbanan är också ett godstransportstråk, och det är därför den dåvarande regeringen gav Trafikverket i uppdrag att särskilt analysera Inlandsbanans förutsättning att vara en transportnod. Rapporten presenterades den 25 februari 2022, tror jag att det var, och låg till grund för regeringens fortsatta arbete. Den visade på ett väldigt stort behov av att framför allt öka bärigheten och kapaciteten, speciellt i de norra delarna, för att Inlandsbanan ska kunna vara ett komplement och en viktig transportnod.

En orsak till att jag ville ta debatten med Moderaterna är att Moderaterna var väldigt tydliga i valrörelsen – man gick ut och lovade statliga garantier till Inlandsbanan AB. Man svarade på olika enkäter och garanterade att om man kom till makten skulle man se till att Inlandsbanan rustades upp och att Inlandsbanan AB fick de lån företaget begär. Det har vi inte sett någonting av, men Andreas Carlson kanske kan reda ut de frågeställningarna.

Anf. 150 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Också jag tänkte uppehålla mig lite grann vid Moderaternas vallöften.

Maria Stockhaus, som var – och fortfarande är – deras trafikpolitiska talesperson, var ju på besök på Inlandsbanans kontor i Östersund. Inlandsbanan AB hade bett staten bidra med 2 miljarder, men Moderaterna slog till med 9 miljarder och lovade att man skulle investera i Inlandsbanan. Med tanke på att regeringens nya devis är ”Laga först – bygga sedan!” funderar jag lite grann på vad som händer, för detta är ju verkligen i stil med att laga först och bygga sedan.

En fråga är alltså hur man resonerar kring de vallöften man ändå gav. Är detta ytterligare ett vallöfte som inte kommer att infrias?

Sedan är det ju så att Inlandsbanan utgör 11 procent av järnvägsnätet, där staten äger anläggningen. Vad vill staten egentligen med sin anläggning? Inlandsbanan har en ganska tung bärighet, 22 ½ ton, förutom på den sista lilla biten. Det är en ganska sliten räls och slitna sliprar, har jag förstått – men underlaget är gott. Det finns alltså någonting att bygga på. Det handlar om 105 mil järnväg och 19 delägare ända ned till Värmland, där jag bor.

Precis som Isak From alldeles nyss sa visade den rapport som kom under valåret att det skulle kunna gå att skapa en grön godskorridor genom hela Sverige, och vad jag förstår är detta i dag en viktig fråga också för försvaret. Statsrådet kanske kan säga någonting om de diskussioner som förs där, för vad jag har förstått är detta huvudspåret för Försvarmakten. Det vore spännande att höra hur man tänker kring Inlandsbanan.

Anf. 151 LENA BÄCKELIN (S):

Fru talman! Jag tackar Isak From för att han ställt denna viktiga interpellation.

Som vi har hört alldeles nyss – men det tål att upprepas – sades det från regeringsunderlaget i valrörelsen att 9 miljarder skulle komma till upprustning av Inlandsbanan. Vad har skett? Inget av detta har vi sett ännu. Enligt SD-regeringens dåvarande representant, som var moderat, skulle detta ske skyndsamt.

Fru talman! Inlandsbanan har stor betydelse för företagen i inlandet, särskilt för skogs- och träindustrin men också för en annan basnäring: turismen. Banan skulle kunna liknas vid Sveriges transsibiriska järnväg. Den är åtminstone lika intressant och vacker när man kikar ut genom tågfenstren. Jag kan vittna om det eftersom jag under några år när jag studerade var guide på Inlandsbanan och såg hur tagna turisterna var av att få åka genom Sveriges vackra inland norrut.

Redan i dag har denna järnväg som sagt en stor attraktionskraft och genererar betydande intäkter till besöksnäringen, bland annat i mitt hemlän – Jämtlands län. Det är viktiga intäkter för inlandet.

Inlandsbanan är en pulsåder – jag skulle till och med säga en aorta – på 130 mil som går genom inlandet. Denna pulsåder skulle kunna vara som en elitidrottarens och vinna många segrar för vårt land, om vi hade de resurser som krävs för att rusta upp de delar som i dag inte når upp till kraven, bland annat när det gäller bärighet, som ledamoten Svantorp nämnde. Om det kom en rejäl satsning, en satsning för grön omställning, jobb, näringsliv och befolkning, skulle segrarna vara många för hela landet.

Fru talman! Det nämndes också förut att man inte heller ska underskatta banans betydelse utifrån försvarsperspektivet, särskilt med dagens omvärldsläge.

Mycket positivt händer i dag kring Inlandsbanan. I min hemkommun, härliga Härjedalen, har det i dagarna invigts en timmerterminal i Hogdalsbygden. Det är en viktig milstolpe för hållbara virkestransporter. Målet är 200 tåg per år på Inlandsbanan, vilket sparar 1 miljon liter diesel årligen. Detta är ett exempel på hur viktig banan är ur klimatsynpunkt.

Ytterligare något är vätgasproduktion, som Isak From tar upp i sin interpellation. I Härjedalen har vi nu gått vidare med en förstudie kring vätgasproduktion och även ett projekt kopplat till detta för att se på cirkulär ekonomi i sammanhanget. Detta är på gång nu, tack vare de förutsättningar

som vi har längs Inlandsbanan. Vi har nära till räls i våra kommuner och ligger även riktigt bra till i fråga om energitillgång.

För att Inlandsbanan ska leva upp till sin fulla potential och bli verklighet måste vi hjälpas åt, staten och inlandskommunerna. Detta kan inte bara ligga på glesbygdskommunerna i inlandet. Staten kan, om viljan finns, kliva fram och ge statliga lån eller garantier.

Anf. 152 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag tackar ledamöterna för engagemanget.

Jag tycker att det är slående att man kanske inte har så mycket själv-rannsakan som man hade kunnat ha. Det är ett och ett halvt år sedan den förra regeringen presenterade den nationella planen. Det fanns alla möjligheter för det parti som är representerat av tre ledamöter här i kammaren att visa att man prioriterade detta. I stället gavs ett uppdrag att utreda och undersöka förutsättningarna för delelektrifiering, det vill säga elektrifiering med exempelvis vätgaståg på delar av de oelektrifierade banorna, som just Inlandsbanan är ett exempel på.

Utredningsarbetet som jag redogjorde för tidigare bör ha som målsättning att detta ska vara så pass utrett att det kan övervägas i nästa planeringsomgång och planrevidering. Trafikverket har ännu inte återrapporterat det uppdraget till regeringen. Jag inväntar förstås det uppdraget.

Jag kan också upplysa ledamöterna om att de prioriteringar som regeringen har pekat på i Trafikverkets uppdrag med att ta fram ett inriktningsunderlag understryker just godstrafik och att beakta totalförsvarets behov mycket tydligare än vad den förra regeringen gjorde i uppstartsarbetet med den nationella planen.

Det är så det fungerar, fru talman, med arbete kring prioriteringar i infrastrukturen. Man tar fram ett underlag, och man gör bedömningar. Den förra regeringen hade inte med detta i den nationella planen, och det är för tidigt att i dag säga hur vi kommer att hantera detta framöver.

Med det sagt, fru talman, är gods och totalförsvarets behov viktiga prioriteringar för regeringen. Detta kommer till uttryck i det uppdrag som Trafikverket nu arbetar med. Vi får invänta återrapporten på uppdraget som rör oelektrifierade banor och möjligheten till vätgasdrivna tåg.

Isak From bad mig också att reda lite i frågeställningarna. Det var ganska många frågeställningar som går ganska långt utanför det som interpellationen handlar om, fru talman. Låt mig dock reda lite grann i det som Isak From inledde med, nämligen Riksrevisionens granskning. Riksrevisionen granskade också att man inte hade lagt så mycket på underhåll som Trafikverket hade begärt. De granskade också det faktum att pengarna till ERTMS, alltså det digitala signalsystemet, hade kapats med 50 procent i ett klubbslag, trots att Trafikverket sagt att det är direkt systemhotande och att införandet av detta nödvändiga digitala signalsystem fördras och försenas kanske ända fram till 2070.

Det är kraftig kritik, fru talman. Det kan säkert Isak From själv reda i lite grann i nästa inlägg, för det var hans regering som var ansvarig för detta som de har fått mycket kritik för.

En annan sak som Riksrevisionen pekade på var att planen lovar mer än vad den kan hålla, att inteckningen är väldigt stor och att avbrottet – att avbryta planerna på nya stambanor för höghastighetståg – minskade inteckningen, vilket ju är positivt ur det hänseendet, som Riksrevisionen

också lyfte fram. Detta ger stöd till det beslut som den nya regeringen, vår regering, fattade.

Fru talman! Jag ska reda mer i olika frågeställningar från ledamöterna, men ibland kan man kanske mana ledamöterna att reda lite grann i de frågeställningar som de själva har skapat, och det överlämnar jag med varm hand till nästa debattör att göra.

Anf. 153 ISAK FROM (S):

Fru talman! Statsrådet Andreas Carlson är statsråd och ansvarig nu. Det är kanske tacksamt i vissa lägen att kunna peka på att en annan regering inte gjorde saker fullt ut så bra som den hade kunnat göra.

Jag vill påpeka att Inlandsbanan AB tidigare också har drivit elektrifieringen. Men klimatomställningen och de möjligheter med vätgaståg som har prövats på Inlandsbanan med gott resultat är förutsättningarna för något helt annat. Flera olika intressenter utefter banan, både i Storuman och nedöver i Jämtland, planerar nu för vätgasproduktion.

Den tidigare regeringen gav också grönt ljus för den ibland omdebatterade gruvan i Kallak i Jokkmokks kommun. Det är ganska stora mängder järnmalm som ska transporteras från Jokkmokk till något annat ställe – kanske Gällivare eller kanske vidare till Boden och H2 Green Steel eller någon annanstans.

Vi har en regering som måste se alla delar i detta. Det handlar om näringslivets utveckling, om var det byggs energiproduktion och troligtvis också vätgasproduktion och om nya gruvor. Skogbolaget SCA har i flera olika sammanhang lyft fram både Inlandsbanan och tvärbanorna som viktiga noder när det gäller att transportera gods. Det är klart att godset inte har lika bråttom som personer. Du kan med gott resultat transportera gods utefter Inlandsbanan med en lägre hastighet än det är på stambanan, som för övrigt är full.

När det gäller Malmbanan och Riksrevisionens rapport tror jag att det kommer att finnas all anledning att ha fler debatter där man faktiskt skärskådar vad de egentligen menar med att samhällsviktiga investeringar i norra Sverige inte är lönsamma. Det är om inte annat ett riktigt politiskt inlägg, något som Riksrevisionen borde hålla sig för god för.

Något som är statsrådets ansvar gäller Trafikverkets syn på och arbete med barriärer. När det till exempel gäller Kallakgruvan vet vi att det finns motstående intressen. Det handlar bland annat om rennäringen. Det är då kanske inte gruvan i sig utan transportererna som utgör det stora hindret. Där måste faunabroar finnas med i planeringen. Oavsett om vi pratar om Inlandsbanan, stambanan, Malmbanan eller Norrbottenbanan behöver det arbetet faktiskt lyftas upp, för i förlängningen riskerar vi att det blir nya långa rättsprocesser som försenar viktig samhällsinfrastruktur, och det tror jag varken jag eller Andreas Carlson vill. Detta är statsrådet Andreas Carlsons ansvar.

Anf. 154 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Tack så mycket, statsrådet, för svaret! Jag tänker bara upprepa det jag sa förut. Jag tycker att det är viktigt att vi funderar på hur vi använder de anläggningar som staten ändå äger. Jag tycker också att vi, när vi planerar framåt, behöver fundera över var vi har våra industrier

Prot. 2023/24:53
20 december

Svar på
interpellationer

någonstans och hur de ska kunna förflytta sitt gods. Oavsett vilken färg det är som styr i landet behöver man fundera på det.

Just nu går inte Inlandsbanan ända ned till Värmland, utan den stannar i Mora. Men några mil bortanför Kristinehamn har vi Karlskoga, som är en viktig del av försvarsindustrin i vårt land. Då kan man fundera på hur det kanske i en framtid skulle kunna löna sig att Inlandsbanan faktiskt går hela vägen.

När vi pratar om framtid och om vad som ska hända tänker jag att det framför allt är tre viktiga exportdelar i vårt land. Det är skogen, stålet och energin. Vi behöver fundera på hur Inlandsbanan kan bidra till att vi ökar exporten i vårt land. Vi behöver använda alla de delar som vi faktiskt har.

Det pågår ett arbete där man konverterar diesellok till vätgaslok – jag tappade namnet på företaget. Det är intressant att följa det arbetet, så jag hoppas verkligen att ministern gör det framöver.

Jag vill tacka för debatten.

Anf. 155 LENA BÄCKELIN (S):

Fru talman! Det är ny industrialisering i norr. Fram till 2040 kommer industrin att investera 1 100 miljarder i de två nordligaste länen. Detta förväntas leda till ungefär 100 000 jobb inom cirka 200 olika yrken.

Produktion av vätgas i Härjedalen, i min hemkommun, kommer att bidra med vätgas till transporter och industri. Det kommer att bidra till en utfasning av fossila bränslen och till en minskning av regionens koldioxidutsläpp.

När det gäller min hemkommun i Härjedalen kan grön energi gynna utvecklingen i kommunen. Och tågen på Inlandsbanan kan drivas av miljövänlig vätgas, med centralorten Sveg som hubb för vätgastankning av tågen.

För vätgasproduktion krävs mark, vatten och elektricitet. Och närheten till räls – i det här fallet Inlandsbanan – är inte så dum. Det är tvärtom extra intressant för vätgasproduktionen.

Nu, i slutet av mitt inlägg, vill jag veta vilka åtgärder statsrådet anser kan vidtas för att säkerställa Inlandsbanans positiva utveckling och därmed jobben i inlandet.

Anf. 156 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag vill först konstatera att det finns flera poänger i det Gunilla Svantorp för fram. Det är viktigt att förvalta våra resurser på bästa sätt, att värna det vi redan har byggt och att investera i ny infrastruktur där det behövs. De behov som ledamoten pekar på, som ledamoten också gjorde i sitt första inlägg, vad gäller gods och totalförsvaret är förstås angelägna för regeringen. Det är därför det också kommer till uttryck i det uppdrag som Trafikverket har.

Svaret på Lena Bäckelins avslutande fråga är att vi nu behöver invänta det uppdrag som den förra regeringen gav till Trafikverket. Om bara några veckor har vi också inriktningsunderlaget på bordet, och detta kommer att ge ett bra underlag för fortsatt dialog och för de prioriteringar som behöver göras.

Men låt mig slå fast att hela Sverige ska fungera. Jobb och tillväxt i hela landet ska värnas. Satsningar på järnvägen ska därför i första hand underlätta för godstrafik och för arbetspendling för att stärka jobb och till-

växt. Det är viktigt att skapa goda förutsättningar för att hela landet ska kunna växa, leva och utvecklas.

En väl fungerande infrastruktur, fru talman, är viktig för att säkerställa en långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och inte minst för näringslivet i hela landet. Ett litet och exportberoende land som Sverige behöver självklart en robust infrastruktur.

Jag hoppas att ledamöterna ska vara någorlunda nöjda med detta besked även om jag förstås inte kan föregripa Trafikverkets utredning eller det inriktningsunderlag och den process som kommer. Men Inlandsbanan, som har lyfts fram här, har potential. Den är viktig. Det finns ett uppdrag som den förra regeringen gav kring just delelektrifiering. Vi kommer att invänta det, och det ska vara så pass moget att de åtgärder som föreslås ska kunna övervägas i nästa nationella plan. Och den infrastrukturproposition som sätter ramarna kommer att presenteras för riksdagen under nästa år.

Jag ser fram emot fortsatt dialog i denna och många andra frågor, fru talman.

Anf. 157 ISAK FROM (S):

Fru talman! Tack, Gunilla Svantorp och Lena Bäckelin, för viktiga inspel! Detta är ju en ganska lång bana.

Jag vill återknyta till inledningen. Det förvånade väl oss socialdemokrater lite att Moderaterna så tydligt var ute och lovade just statliga lån och garantier, till och med mer än vad Inlandsbanan själv efterfrågade.

Det är klart att vi såg möjligheten med vätgaståg och en delelektrifiering. Det är grunden till uppdraget. Men det är också viktigt, inte minst för de ofta ganska små kommuner utefter banan som är oerhört råvarurika men som ofta har en ganska tom kommunkassa, att man får ett tydligt besked och en inriktning från regeringen: Ja, vi tänker att Inlandsbanan ska fortsätta att vara en viktig och kanske ännu viktigare transportnod.

Det är klart att med en Natoanslutning och ett större fokus på civilförsvaret och alla delar som följer med det har även försvaret lyft fram att både Inlandsbanan och dess tvärbanor är och kommer att vara viktiga. Det är något som vi tillsammans behöver ha med oss.

Anf. 158 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag kan bara hålla med Isak From här på slutet: Det är någonting som vi förstås kommer att ha med oss, och det är därför som vi har gett Trafikverket i uppdrag att beakta totalförsvarets behov. Vi förbereder förstås så mycket vi kan det svenska Natomedlemskapet och vad det kommer att innebära av nya och kanske också förstärkta behov för transportinfrastrukturen.

Vi arbetar nära Försvarsdepartementet med detta och har förstås också tillgång till Försvarsmaktens olika rapporter och behovsanalyser som en grund för det fortsatta arbetet. Det vill jag vara tydlig med. Vi jobbar närmare Försvarsdepartementet än vad man tidigare har gjort, i alla fall på länge, när det kommer till just uppstarten av arbetet med den nationella planen och transportinfrastrukturen.

Det innebär ändå inte att jag kan föregripa processen och här uttala olika viljeinriktningar och prioriteringar. Det kommer att ske i en samlad process. I den processen ska totalförsvarets behov beaktas, och godstrafiken väger tungt med tanke på regeringens inriktning.

Jag kan alltså bara hålla med Isak From om att det förstås är någonting som vi av nödvändighet kommer att behöva ta i beaktande med tanke på utvecklingen av det säkerhetspolitiska läget i vårt direkta närområde och med de krav som Nato förstås kommer att innebära för oss i form av världsstödd. Här har Försvarsberedningen också pekat på olika behov som inte till fullo är uppfyllda i dag. Det ligger också med i arbetet framöver.

Jag ser fram emot fortsatt dialog och vill tacka för den här interpellationsdebatten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 24 Svar på interpellationerna 2023/24:149 och 159 om bostadsbyggande

Anf. 159 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Isak From har frågat mig om jag avser att ta några initiativ för att bostadsförsörja den gröna industriella omställningen i norra Sverige. Sofie Eriksson har frågat mig om jag har tagit del av information kopplat till industriutvecklingen i Ludvika. Sofie Eriksson har även frågat mig hur jag avser att agera i fråga om bostadsbyggande för att stötta kommuner med stora industriexpansioner.

Jag väljer att besvara de båda interpellationerna i ett sammanhang.

Jag vill börja med att berätta att jag har tagit del av information kopplat till industriutvecklingen i Ludvika.

I dag ser vi investeringar i framtidens industrier i stora delar av landet, inte minst i Norrbottens och Västerbottens län, där många samhällen står inför en omfattande expansion. Det är positivt samtidigt som det skapar utmaningar eftersom bland annat ny elproduktion, infrastruktur, bostäder, utbildningsmöjligheter och kompetensinflyttning snabbt måste komma på plats.

Sverige befinner sig i ett besvärligt ekonomiskt läge där förutsättningarna för bostadsbyggandet försämrats kraftigt till följd av en hög inflation och högre räntor i både Sverige och omvärlden.

För att gynna nyproduktion har regeringen aviserat i budgetpropositionen för 2024 en planeringsstimulans till kommuner som antar detaljplaner för småhus, detta i syfte att öka utbudet av byggbar mark för småhus. Bakgrunden är att många vill bo i småhus, såsom villa eller radhus. Det aviserade stödet avseende möjliggörande av småhusbebyggelse omfattar 60 miljoner kronor för 2024 och 75 miljoner kronor per år 2025 och 2026.

Dessutom ska ett analysarbete när det gäller strandskyddet påbörjas.

Regeringen ser stora möjligheter för norra Sverige att leda den nya industriella revolutionen och bli en motor för gröna innovationer. Det lokala behovet av nya bostäder är särskilt stort runt de stora företagsetableringarna och företagsexpansionerna i Norrbottens och Västerbottens län. Det är ur flera perspektiv önskvärt att inflyttad arbetskraft väljer att stanna kvar och bosätta sig i de berörda kommunerna. Attraktiva bostäder och livsmiljöer är viktiga förutsättningar för en långsiktigt hållbar rekrytering.

För att främja koordinering av statliga insatser som verkar möjliggörande för hållbart samhällsbyggande och snabb befolkningsutveckling i Norrbottens och Västerbottens län, i den samhällsomvandling som sker

med anledning av större företagsetableringar och företagsexpansioner, har det tillsatts en bokstavsutredare. I utredarens uppdrag ingår att föreslå statliga insatser för ett ökat bostadsbyggande i kommuner med snabb befolkningsutveckling för att tillgodose behovet av hållbara bostäder och boendemiljöer på såväl kort som lång sikt.

Regeringen avser också att utarbeta en strategi för nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i Norrbottens och Västerbottens län, i vilken bostadsförsörjning är en viktig del. Regeringen har även gett Tillväxtverket i uppdrag att samordna arbetet på nationell nivå för att stödja nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i dessa två län.

Vidare kommer Länsstyrelsen i Norrbottens län respektive Länsstyrelsen i Västerbottens län att tillföras vardera 2,5 miljoner kronor för att stärka deras kapacitet att hantera målkonflikter som uppstår på grund av samhällsomvandlingen i spåren av stora etableringar och expansioner inom industrin.

Anf. 160 ISAK FROM (S):

Fru talman! Låt oss först konstatera att förra veckan var en mörk vecka med åtta döda i olyckor kopplade till byggarbetsplatser. Det är en utveckling som ingen vill se, och vi har all anledning att gå på djupet i frågan om vad det är som gör att byggbranschen är så drabbad av olyckor.

Vi kan också konstatera att de olyckor som skedde på Northvolt i Skellefteå inte var de första. Väldigt många olyckor är också kopplade till arbetsrelaterad brottslighet där tredjehandsinhyrda är på plats och utför något som de inte har rätt att göra.

Fru talman! Vi behöver inte ha fler arbetslösa. Vi har en horribel situation. I september varslades drygt 1 500 personer om uppsägning från byggindustrin. Det är en ökning med 446 procent sedan året innan, och det ökar fortfarande. Man får gå tillbaka ända till finanskrisen 2008 för att hitta liknande siffror.

Det är inte bättre inom trähusindustrin. Där har varslen mer än femdubblats, i huvudsak från småhusindustrin och modellhusindustrin, alltså där man bygger moduler. Och året är inte slut än.

Samtidigt har vi en skriande bostadsbrist inte minst i norra Sverige och även i Ludvika i Dalarna, vilket Sofie Eriksson kommer att prata mer om. Men vi har också en situation särskilt i nordligaste Sverige som berör Kiruna och Gällivare, där tillgången på byggbar mark helt och hållet saknas trots att det handlar om vidsträckta kommuner.

Vi har en finansmarknad som över huvud taget inte vill stå upp för att det finns projekt som behöver försörjas. Vi har i Skellefteå, Boden och Luleå byggbara projekt som skulle kunna starta omgående om finansierarna fanns där.

Den samordning som nu sker på länsstyrelsen i Västerbotten och som Andreas Carlson till viss del hänvisar till ser också att här behövs nya tag. Det behövs ett handslag mellan staten och kommuner som är i en extrem samhällsomvandling så att staten också är med och lämnar garantier, för vi har uppenbarligen en finansmarknad som inte ser att det här faktiskt är projekt som är lönsamma och som går att genomföra.

Det finns en ökad andel arbetslösa, och det finns en brist. Arbetslösa – brist. Detta borde gå att matcha.

Ska småhusindustrin i Småland varsla, trots att det går att bygga både modulhus och villor som kan sättas upp i Skellefteå, Luleå, Boden, Gällivare och Kiruna? I stället fortsätter varslen och uppsägningarna. Sektorn riskerar att gå i totalstopp om detta fortsätter. Om konjunkturen vänder är det inte möjligt att matcha. Här måste staten gå in och ta ett helhetsansvar.

Anf. 161 SOFIE ERIKSSON (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Ljuset kommer, som alla vet, från norr. Vi i Ludvika är med och tänder lampan. 120 år av världsledande industri inom energiöverföring fortsätter nu i Ludvika. I Grängesberg, där jag bor, uppfanns den moderna överföringstekniken. Det är i dag otänkbart att föreställa sig vårt samhälle utan det enorma tekniksprånget.

Fru talman! 147 miljarder kronor är den största exportordern i svensk historia. Det är en av flera mångmiljardordrar till Hitachi Energy i Ludvika de senaste åren. Den senaste jätteordern består av teknik utvecklad i Ludvika som ska levereras till vindkraftsparker i Nordsjön utanför Tyskland och Holland. Ungefär 12 miljoner människor kommer genom denna enskilda order att förses med grön energi. Tekniken bidrar i allra högsta grad till den globala omställningen.

Men som Fredrik på HVDC i Ludvika sa handlar det i slutändan om skruv och mutter. Ett jobb ska göras. I dag är det ungefär 3 500 personer som jobbar på fabriken i Ludvika. Nu anställer man tre nya om dagen. Det var drygt 800 nya förra året och ungefär 1 000 nya i år. Bedömningen är ytterligare 1 000 år 2024. Detta sker här och nu, och det är en gigantisk utmaning för en kommun med drygt 27 000 invånare.

Rekrytering och nyanställningar innebär förhoppningsvis betydligt fler boende i Ludvika och närliggande kommuner. Men för att det ska gå att möta utmaningen behöver Ludvika, precis som andra industriexpansiva kommuner, ett statligt agerande i praktiken. Minst 500 nya bostäder måste byggas inom en treårsperiod. Både allmännyttan och privata aktörer är i behov av stöd för att starta tillräckligt många byggen snabbt. Lokala krafter gör så gott de kan, men de räcker inte hela vägen.

För vår kommun är behovet av stimulanser beräknat till omkring 100 miljoner kronor. Men bostadsministern levererar ungefär 1 ½ promille av detta till Ludvika i form av att en planarkitekt kan hyras in på deltid. Pengarna kan inte användas till faktiskt byggande. Det duger inte, fru talman. Näringslivet satsar, men staten bromsar.

Vi socialdemokrater har flera förslag på vad som kan göras, bland annat att införa en statlig byggstimulans som kan riktas till mindre orter med stora industrietableringar och expansioner. Vi föreslår statliga byggkrediter för att sänka investeringskostnaderna och den finansiella risken. Förslagen finns, men det verkar saknas handlingskraft.

Näringsminister Ebba Busch besökte Ludvika för några veckor sedan, och det är vi glada för. I en intervju med Aftonbladet pratar hon om samhällsbygge och om statens roll. Men i svaret från Andreas Carlson på min interpellation beskrivs ingenting av detta. Regeringen levererar inga som helst pengar till faktiskt stöd för faktiskt byggande. Jag håller med Andreas Carlsons partiledare om att det behövs ny politik för att möta behoven. Frågan är om det här var tomma ord. Vi ser inte stimulanserna. Konkurs-

na står som spön i backen. Folk får gå hem, och viktiga bostäder byggs inte.

Vi har fått en stat som drar sig tillbaka. Och, fru talman, vi har inte tid och vi har inte råd med den typen av passivitet.

Anf. 162 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! I dag finns två interpellationer ställda till bostadsministern gällande behovet av att snabbt få till fler bostäder i de områden där det finns en snabb expansion för industrin och företag som växer. Det här är en viktig fråga.

Jag har under många år väckt motioner i frågan. Mina år med dessa motioner har inte varit någonting jämfört med hur lång tid den fråga jag tänkte ta upp nu har drivits, nämligen Ostkustbanan och Norrbottenbanan. Här hade vi behövt en regering som hade drivit på lite snabbare i den frågan och gjort det möjligt att pendla till Norrland där det sker en expansion. Det är klart att det är en stor infrastrukturfråga.

Nu är vi här och nu i den här situationen. Därför var det lite roligt att höra socialdemokrater prata om byggstimulanser. De skulle knappast lösa situationen här och nu för den expansion som sker nu i framför allt Norrland. Det som behövs är åtgärder som lite snabbare skapar möjligheter för fler att ta en bostad. Här finns flera åtgärder som Sverigedemokraterna tillsammans med regeringen för fram på området. De måste lyftas upp för att belysa situationen.

Ett exempel är de tidsbegränsade byggloven. De förlängdes med fem år och gäller till maj 2028. Det finns en möjlighet med tidsbegränsade bygglov för att få fram tillfälliga bostäder i de områden där de snabbt behövs. Det komiska i situationen är att de tidsbegränsade byggloven tillkom under den förra regeringen, då med förutsättningen att skaka fram snabba, nya bostäder till migranter som kom till Sverige under migrationskrisen hösten 2015.

Åtgärden var inte alls lämpad för att skapa förutsättningar för snabb expansion för till exempel industrin i Norrland. Det är ett typiskt exempel på en åtgärd som den förra regeringen föreslog för att återigen skapa förutsättningar för migranter att komma till Sverige och få en gräddfil in på bostadsmarknaden. Men dagens regering, stödd av Sverigedemokraterna, jobbar fram förslag för att skapa förutsättningar för tillväxt i landet. Det är en stor skillnad på den regering vi har i dag och den gamla regeringen. Jag är glad att vi har en ny regering i Sverige i dag.

Migrationspolitiken har påverkat bostadspolitikerna i stor omfattning. Med det nya paradigmskiftet på området skapar det förutsättningar för att lösgöra fler bostäder till dem som behöver dem. Tidigare har bostäder byggts bara för att möta den stora befolkningstillväxten, medan vi i dag kan bygga bostäder för de invånare i Sverige som behöver en bostad så att de kan studera och ta de jobb som erbjuds där tillväxten är stor.

Fru talman! Det finns flera åtgärder som jag kommer att ta upp i mitt nästa anförande. Regeringen har genom bostadsministern i dag presenterat en rad förslag som är ute på utredning, en rad stimulanser som gör det möjligt för kommunerna att lösa de problem som finns i Norrbotten och som också har exemplifierats med Dalarna. Där har jag stor tilltro till att Sverigedemokraterna tillsammans med den nya regeringen ger de förutsättningar som behövs.

Anf. 163 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Låt mig inleda med interpellanten Isak Froms konstaterande, nämligen att det har varit en mörk vecka. Jag delar den uppfattningen till hundra procent. Det är en mycket stor tragedi när någon förlorar livet i en arbetsplatsolycka, och jag och ansvarigt statsråd Paulina Brandberg, som arbetar just med arbetsmiljöfrågor, och hela regeringen, delar det engagemang som Isak From ger uttryck för.

Isak From tar också upp att tillgång till byggbar mark saknas. Jag delar även den uppfattningen. Det är en av de stora strukturella bristerna som behöver tas tag i och åtgärdas. Vi tar ett steg i den budget som har presenterats för riksdagen – och som har röstats igenom här i kammaren om jag inte är helt felunderrättad, fru talman. Det innebär en stimulans för kommuner att ta fram detaljplaner för småhus.

I det arbetet handlar det också om att tillgängliggöra attraktiv byggbar mark. Jag nämnde i mitt svar att ett analysarbete pågår om strandskyddet. Inom ramen för den årliga uppdateringen av Tidöavtalet har de fyra samarbetspartierna nyligen enats om att strandskyddet ska reformeras. I det uppdaterade Tidöavtalet finns en ambition att tillsätta en utredning för att reformera strandskyddet med inriktningen att öka möjligheterna till bebyggelse nära vatten, där bland annat kommunerna ska ges en större roll i frågor som rör strandskyddet.

Vi har också gett besked om att vi kommer att gå fram med de åtgärder som det redan finns beredningsunderlag för, fru talman.

Jag vill också utveckla lite grann om uppdraget som bostadsutredaren har att främja koordinering av insatser för hållbart samhällsbyggande och snabb befolkningsutveckling i Norrbottens och Västerbottens län. De iakttagelser och förslag som samordnaren Peter Larsson kommer att ta fram är förstås angelägna. Det är något som vi kommer att analysera. På grund av uppdragets karaktär handlar det förstås om Norrbotten och Västerbotten, men det kan vara aktuellt även för situationer som den som beskrivs i Ludvika.

Jag har som jag också nämnde satt mig in i situationen i Ludvika. Jag har haft ett möte med Hitachi Energy. Min partiledare har som också nämndes varit på besök. Det handlar om att se hur transportinfrastrukturen kan möjliggöra de mycket stora samhällsomvandlingar som sker till följd av nyindustrialiseringen eller egentligen påbyggnadsindustrialiseringen. Det är ju en industri som varit på plats länge men som nu utvecklas i mycket hög takt. Det handlar också om bostadsförsörjning. I detta ligger fokus för regeringens infrastrukturpolitik också på godstrafik.

När det gäller bostadsbyggande vill jag den sista minuten gå in på det som är allra mest allvarligt i den situation vi har.

Det som påverkar bostadsbyggandet är inflationen. Ledamöterna tar inte upp det i sina inlägg, fru talman. Det är inflationen som har lett till ökade produktions- och finansieringskostnader. Ebba Busch var mycket tydlig med det i den intervju som interpellanten pekar på. Det är inflationen. När den har krupit tillbaka öppnas en verktygslåda med olika mått och steg. Med tanke på att det är inflationen som är orsaken måste vi arbeta för att få ned inflationen. Biter sig lågkonjunkturen fast finns det andra verktyg i verktygslådan, men det är mycket viktigt att fortsätta bekämpa inflationen och att ha en ansvarsfull ekonomisk politik som inte motverkar penningpolitiken, för då finns det risk att situationen blir än värre.

Det är ett svar på frågan som gällde Ebba Buschs uttalande i intervjun, där hon också var tydlig med att det är inflationen som behöver bekämpas.

Prot. 2023/24:53
20 december

Svar på
interpellationer

Anf. 164 ISAK FROM (S):

Fru talman! Till ledamoten Hedlund kan jag säga att Norrbotten fanns med i nationell plan ända fram till 2006. Sedan fick vi en alliansregering, och då försvann den. Den hade varit klar nu, för länge sedan. Från början var den inte heller uppdelad i två delar, utan den skulle gå hela vägen. Tyvärr stannade den i Umeå, men nu rullar det på igen. Nu har regeringen också beslutat så att de överklaganden som var lagda är borttagna.

När det gäller statsrådets svar och koppling till strandskyddet blir det både lite lustigt och tyvärr lite patetiskt. Tidöpartierna röstade ju här i kammaren bort det förslag som Socialdemokraterna och Centern hade, som faktiskt hade möjliggjort ett strandnära byggande i stora delar av landet. Det röstade man bort. Och nu kommer man här, flera år efteråt, och ska utreda frågan på nytt. Det är ju beklämmande. Det fanns ett förslag. Det är bara att lägga fram det igen, så kan vi fatta beslut här i kammaren igen.

När det gäller bostadsförsörjningen och finansieringen är jag helt övertygad om att vi behöver titta på nya affärsmodeller tillsammans.

Kan statsrådet vara intresserad av att ge Skellefteå i uppdrag att tillsammans med staten pröva nya affärsmodeller som främjar ett grönt, socialt hållbart byggande?

Vi behöver i den gröna industriella omvandlingens spår bostäder som är långsiktigt hållbara. Det som byggs nu, med barackboende, skapar bara nya konflikter. Det är ingen långsiktigt hållbar lösning för bostadsförsörjningen. Det behövs riktiga bostäder i Skellefteå, Luleå, Boden, Gällivare och Kiruna.

Som jag inledde med är särskilt Kiruna och Gällivare behäftade med andra hinder. Olika riksintressen där lägger hinder i vägen.

Det finns i dag projekt som skulle kunna gå igång omedelbart, men i stället har vi ökad arbetslöshet i byggsektorn och i småhusindustrin och ökade varsel och konkurser samtidigt som vi har ett stort behov av nya bostäder på flera platser. Det här måste gå att kombinera.

Statsrådet är också inne på det som gäller inflationen. Jo, visst är den ett bekymmer. Men nu kommer väldigt tydliga siffror på att den är på väg ned. Regeringen behöver skicka signaler om att vi ser att den här skutan är på väg att vända, att vi faktiskt kommer att få en sjunkande inflation och att de projekt som kan gå igång borde kunna gå igång. Men här behövs det också att staten är med och tar en del av ansvaret. Det är orimligt att lägga hela ansvaret för samhällsomvandlingen på enskilda kommuner.

Anf. 165 SOFIE ERIKSSON (S):

Fru talman! Ja, näringslivet satsar på Sverige nu. Frågan är varför vår nuvarande regering inte verkar vara så intresserad av att möta de behov som skapas i relation till den utvecklingen.

Det är bra att man tittar på Norrbotten och Västerbotten. Men har man missat vad som händer i kommuner som Östersund, Timrå och Ludvika, de etableringar och expansioner som sker i våra kommuner? Samordnande funktioner för statliga insatser behövs även hos oss.

Men tillbaka till bostäderna. Bostadsbyggandet kraschlandar, och regeringen ser på. Var är handlingskraften? Var är bostadspolitiken? Jag ser inte den.

Jag upprepar det jag sa i mitt första inlägg: Vi har inte tid att vänta ut det här och hoppas på att det vänder om några år. Då kan det vara för sent. Vi har verkligen inte råd att låta de här investeringarna hamna i andra länder, där vi kan se att staten kliver in på banan.

Vår regering kan ju göra saker. Man kan stimulera bostadsbyggande. Man kan genomföra verkningfulla åtgärder för infrastrukturen så att företag kan exportera sitt gods och människor kan pendla till jobbet. Man kan tillföra tillräckliga medel till kommuner och regioner så att man inte behöver skära ned på exempelvis sjukvården samtidigt som behoven ökar. Varför gör man inte det?

Fru talman! Min bild är att man helt enkelt har en ideologisk inriktning som handlar om passivitet – att staten inte ska göra så himla mycket. Man vill minska på det samhälleliga åtagandet så att man kan sänka skatterna och öka klyftorna i landet.

Den här högerregeringen verkar inte anse att gemensamma problem bäst möts med gemensamma lösningar. Eller också anser man att kraschen i byggsektorn och bostadsbristen inte är gemensamma problem. Det blir ett sköt-dig-själv-och-skit-i-andra-samhälle.

Problemet för regeringen är ju att detta också leder till sämre konkurrenskraft och minskad investeringsvilja i vårt land. Det blir ju uppenbart skevt. Här vill näringslivet skapa hur många nya jobb som helst. Omställningen som på många sätt skulle kunna innebära oro för att jobb ska försvinna leder till det motsatta i Sverige. Men det funkar inte; det går inte ihop om staten drar sig tillbaka. Risken är att investeringarna hamnar i andra länder. Vi kan inte stå och rulla tummarna.

Det är bra att regeringen vill få fram mer byggbar mark. Men hur ska vi få igång själva byggandet? Ränteläget och avskaffade stöd för byggande gör att få vågar ta den risken just nu, och jag tror att det är här skon klämmer. Det är här som regeringen så tafatt står vid sidan om och låter byggbranschen halka omkull. Det handlar om prioriteringar i slutänden.

Vi kan stå här och tjåla hur länge som helst om olika processer och det ena och det andra. Det finns positiva saker i det där, men byggandet står nästan stilla och folk blir uppsagda. Och det går att göra någonting åt detta. Frågan är varför vår regering avstår.

Anf. 166 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! Till att börja med vill jag replikera på Isak From, socialdemokratisk ledamot som deltar i debatten.

Gällande Norrbotniabanan och alliansregeringens arbete i frågan kan jag bara säga att det inte berör Sverigedemokraterna. Vi tillhörde inte alliansregeringen och stödde inte den.

Jag kan bara konstatera, fru talman, att Socialdemokraterna under sin tid inte jobbade tillräckligt snabbt med frågan. Det ser vi resultatet av i dag.

I övrigt är bostadsbyggandet i huvudsak en finansieringsfråga. Inflationen och höga räntor är det som har försatt oss i den situation som vi i dag är i. Dessa saker är såklart väldigt svårpåverkade, men regeringen gör

tillsammans med Sverigedemokraterna väldigt mycket för att få till en vändning av den ekonomiska situationen i Sverige.

I huvudsak handlar det i slutänden om att folk ska ha råd att bo. De bostäder som byggs måste ha förutsättningar för det. Det är ingen mening att bygga bostäder som människor i slutänden inte har råd att flytta in i. Den politiken fungerar inte i praktiken. De åtgärder som regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna jobbar med i dag skapar förutsättningar att faktiskt få fram bostäder till människor som de också har möjlighet att ta.

När det gäller de situationer som interpellanterna tar upp men också andra situationer i bostadsbristens Sverige har vi flera förslag som är under utredning och på gång. Till exempel bereds ärendet gällande startlån för förstagångsköpare och att utveckla en hyrköpsmodell som möjliggör för människor att hyra sig in till att i framtiden äga sin bostad.

Vi har en kommitté som arbetar med en översyn av bolånetak och amorteringskrav – ett av många förslag som regeringen har dragit igång sedan den kom på plats. Det är rätt fokus på bostadspolitiken från den nya regeringen till skillnad mot den gamla. Nu kan vi göra skillnad på riktigt.

Anf. 167 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Ja, det är precis så som Roger Hedlund säger här på slutet att många olika åtgärder behöver komma på plats på kort tid i ett högt tempo. Det hade förstås varit bättre om flera av åtgärderna av strukturell karaktär hade varit på plats innan vi hamnade i en lågkonjunktur med hög inflation.

Vi har ju en lång tid bakom oss nu när pengar har varit nästan gratis och det har varit högkonjunktur. Det är klart att det är mycket begärt att förvänta sig att en ny regering på ett år och under lågkonjunktur och med hög inflation ska kunna lösa ännu mer än vad den egna regeringen gjorde under åtta år under högkonjunktur och då pengarna var nästan gratis.

Låt mig gå in på några av inlagen hittills i debatten. När det gäller riksintressen gjorde den förra regeringen något bra när man tillsatte en förstudie med Lena Eriksson, som har tagit fram förslag på hur man skulle kunna få en ännu bättre fysisk planering i Sverige. Där ingår riksintressena. Hon har presenterat intressanta och omfattande förslag som vi bereder i Regeringskansliet.

Det är också bra att Isak From medger att inflationen är ett bekymmer. Man kan inte blåsa faran över så enkelt som Isak From gör i den här debatten, fru talman, utan det är viktigt med uthållighet så att vi inte får en än värre situation.

De behov som finns till följd av nyindustrialiseringen stannar förstås inte i norr, som Sofie Eriksson säger. Vi ser ju en nyindustrialisering och en förstärkt industrialisering i öst, väst, syd, mitt – ja egentligen över hela vårt land. Därför är det förstås mycket prioriterat för regeringen att se vad som kan göras för att underlätta och möjliggöra denna fantastiska utveckling, som det ju i grund och botten handlar om, där Sverige kan gå före i den gröna omställningen. Det skapar jobb och stärker tillväxten i vårt land. Men det finns förstås flaskhalsar som behöver hanteras. Då är det förstås viktigt med en god dialog och ett samarbete mellan de olika nivåerna. Därför har vi samordnaren Peter Larsson på plats. Därför har länsstyrelserna en viktig uppgift. Men man kommer inte ifrån att det ytterst handlar om

att få ned inflationen och att få på plats de strukturella reformer som gör att det blir en bättre funktion på bostadsmarknaden.

Sofie Eriksson nämner också förslaget om byggkrediter, bygglån, och säger i debatten här att regeringen inte gör något på den finansiella sidan för bostadsbyggandet. Jag vill bara upplysa ledamöterna i kammaren om att det finns en kreditgaranti. Syftet med den statliga kreditgarantin som finns på plats är just att främja att det byggs fler bostäder genom att underlätta finansiering för byggherrar. Under 2022 beviljades nya kreditgarantier till drygt 2 300 lägenheter, varav de flesta var garantier under byggtiden.

Boverket konstaterar i sin redovisning att det är ett rimligt antagande att en del av de byggprojekt som garanteras inte hade kunnat genomföras utan att kreditgivaren tecknat en kreditgaranti.

Det finns andra olika förslag som Peter Larsson arbetar med som samordnare för expansionen i norr. Jag ser fram emot att ta del av förslagen. Jag tror förstås att de kan underlätta situationen där, men det finns också möjligheter potentiellt sett, beroende på vad han kommer fram till i sitt uppdrag, att de kan underlätta och möjliggöra samhällsomvandling även i andra delar av landet.

Detta är en prioriterad fråga. Det är därför som regeringen arbetar i högt tempo när det gäller bostadspolitik och bostadsmarknad. Men vi kommer inte ifrån att inflationen måste dämpas, fru talman.

Anf. 168 ISAK FROM (S):

Fru talman! Med statsrådet och ledamoten Hedlunds parti som påverkar regeringen har vi ökad arbetslöshet, fler varsel och bostadsbrist samtidigt.

En av de stora satsningarna i budgeten är höjt rot- och rutavdrag. Ett höjt rotavdrag för byte av bänkskivor hemma bygger inga nya villor och skapar inga nya lägenheter och småhus i Kiruna. Det är en prioritering som man faktiskt har valt att göra.

Före Rysslands invasion av Ukraina och den inflation och energikris som har präglat hela Europa och drivit upp priserna var omfattande byggprogram på gång, inte minst i Skellefteå. Där hade flera olika bolag väldigt stora planer som fortfarande finns. Men bolagens likviditetskris är så stor att man inte kommer igång. Här har vi socialdemokrater föreslagit någon form av startstöd till exempel, särskilt för de kommuner som nu står mitt uppe i samhällsomvandlingen. Man måste ju komma igång. Det finns flera projekt som kan gå igång. Men det kan behövas att staten signalerar att den här frågan är viktig.

Nu signalerar man att arbetslösheten som ökar inte är så viktig. På flera håll i landet är den faktiskt ganska hög, dock inte i Västerbotten. Vi behöver både folk och bostäder. Det kan man matcha. Arbetslöshet, varsel och nya bostäder går att matcha.

(Applåder)

Anf. 169 SOFIE ERIKSSON (S):

Fru talman! Nu gör vi skillnad på riktigt, säger Roger Hedlund från Sverigedemokraterna. Som vanligt med en högerregering minskar bostadsbyggandet kraftigt.

Fru talman! Den industriella utvecklingen som vi nu ser i Sverige är någonting att värna och vårda. Men man måste också passa sig lite, för den

är inte självklar. Det är ingen naturlag att det är just här som etableringar, expansioner och investeringar ska ske. Den internationella konkurrensen om detta är väldigt stor. Vi som land borde vilja ha de jobben hos oss. Då krävs också en bostadspolitik som svarar upp mot behoven.

Ministern talar om inflation. Den är högst central i sammanhanget. Jag vill bara föra till protokollet att våra förslag heller inte eldar på den. Vi har inte större utgifter på totalen än vad regeringen har. Men vi prioriterar an-norlunda.

Regeringen prioriterar att man ska ta bort en plastpåseskatt och införa lyx-rot och lyx-rut i stället för stimulanser till byggande. Rotavdraget har tagits upp här lite. Det har kommit en färsk granskningsrapport från Riksrevisionen som visar på att den reformen inte har varit effektiv i att mota svartarbete. Ändå höjer regeringen fortsatt taket.

Jag undrar om det har gått prestige i det här. Bara för att man avskaf-fade investeringsstödet kan man inte införa något liknande igen. Det vore oerhört allvarligt om sådana ideologiska skyggappar hindrar tillväxt och välfärd i vårt land.

Fru talman! Vad vi har fått är en stat som drar sig tillbaka. Vi har inte tid och inte råd med den typen av passivitet.

(Applåder)

Anf. 170 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag tänkte avslutningsvis kommentera inläggen på slutet om rotavdraget.

Syftet med höjningen av taket i rotavdraget är att rädda en del jobb i en mycket utsatt sektor. Det är konjunkturellt riktigt. Den riksrevisions-rapport som hänvisas till granskar inte effekterna av när rotavdraget används som tillfälligt konjunkturstöd, som exempelvis den tillfälliga höj-ningen av rotavdraget som regeringen aviserat i budgetpropositionen för 2024. Vi kommer förstås att analysera rapporten och återkomma i en skri-velse om hur vi ser på den som kommer att lämnas till riksdagen.

Fru talman! I övrigt vill jag tacka för debatten och engagemanget. Ni kan lita på att det är en prioriterad fråga för regeringen att se till att vi ska lyckas med den samhällsomvandling som nu sker och att de investeringar som vi talar om även på infrastrukturområdet ska syfta till att stärka jobb och tillväxt i hela landet för att hela Sverige ska fungera.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 25 Svar på interpellation 2023/24:151 om situationen på bostads-marknaden

Anf. 171 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Malcolm Momodou Jallow har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att hindra bostadsbyggandet från att sjunka ytterli-gare samt hur jag avser att möta bostadsbristen för de mest ekonomiskt utsatta hushållen som de facto inte kan köpa ett småhus eller annat ägt boende. Malcolm Momodou Jallow har även frågat mig vilka åtgärder jag

avser att vidta för att även personer utan kapital eller hög inkomst ska få en egen bostad.

Just nu befinner vi oss i ett tufft ekonomiskt läge där många företag pressas hårt av inflationen. Detta drabbar inte minst byggsektorn som möter ökade priser och minskad efterfrågan. Regeringen föreslår och vidtar därför åtgärder för att stärka byggsektorn. Det är bland annat ett tillfälligt höjt tak för rotavdrag för att dämpa effekterna av det tuffa ekonomiska läget och rädda jobb i byggsektorn så att det finns kompetent personal när konjunkturen vänder och stimulansåtgärder till kommunerna för att ge ökade incitament till att omvandla lokaler till bostäder och öka utbudet av planerad mark för småhus. En utredare ska också ta ställning till hur hyrorna för nyproducerade lägenheter, så kallade presumtionshyror, ska kunna ändras i syfte att skapa goda förutsättningar för att bygga nya hyresbostäder.

Många hushåll har fått ökade levnadsomkostnader. Boendekostnaden är den enskilt största utgiftsposten för många hushåll. För att ge barnhushåll med låga inkomster extra resurser så att de får bättre förutsättningar att klara sina boendekostnader förlänger regeringen det tillfälliga tilläggsbidraget inom bostadsbidraget med ytterligare sex månader till och med den 30 juni 2024. Tilläggsbidraget lämnas månadsvis. Nivån är densamma som gäller under perioden juli till och med december i år, vilket innebär att tilläggsbidraget lämnas på en nivå som motsvarar 40 procent av det preliminära bostadsbidraget. Bostadsbidraget är en träffsäker förmån för att nå hushåll med svag ekonomi.

En av de utredningar som regeringen hittills tillsatt är en utredning som syftar till att underlätta för privatpersoner att hyra ut sina bostäder, vilket kan bidra till att bostäder hyrs ut i stället för att stå outnyttjade. På så sätt kan de bostäder som faktiskt finns användas på ett mer effektivt sätt.

För att sänka tröskeln till det ägda boendet har regeringen också gett en utredare i uppdrag att föreslå en utvidgning av systemet med ägarlägenheter och en ny modell för hyrköp av bostäder. Hyrköp innebär en möjlighet för den som hyr att successivt kunna köpa sin bostad. Det kan underlätta för dem som i dag har svårt att ta sig in på den ägda bostadsmarknaden, som till exempel unga personer som begränsas av de höga kapitalkrav som ställs.

Vi bereder också betänkandet *Sänk tröskeln till en god bostad* (SOU 2022:14) i Regeringskansliet. I betänkandet lämnas flera förslag som ger hushåll möjlighet att skaffa en bostad som svarar mot deras behov. Betänkandet innehåller bland annat förslag om tydligare förutsättningar för kommunala bostadsförmedlingar att tillämpa reservationer och ett större utrymme för förturer.

Anf. 172 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V):

Fru talman! De svar som jag har fått av bostadsministern med anledning av min interpellation svarar inte på en enda av de frågor som jag ställde. Ingen av de reformer som bostadsministern nämner i sitt svar tar itu med den bygg- och samhällskris som vi i dag befinner oss i. Jag ska därför ta tillfället i akt att berätta för bostadsministern hur krisen i Sverige ser ut i dag, så kanske jag kan få ett bättre svar under interpellationsdebatten.

Fru talman! Byggkrisen når sin djupaste svacka på flera decennier. Bostadsbristen är större än någonsin. Trångboddheten ökar. Unga vuxna fortsätter att tvingas in på den oseriösa andrahandsmarknaden, och många av dem kan inte flytta hemifrån. Arbetare och studenter flyr städerna för att de inte har råd att bo kvar. I hela 180 av 290 kommuner är det bostadsbrist, och i Stockholm är bostadskön längre än vad den har varit sedan 40-talet.

Byggkrisen och bostadsbristen är ett hot mot hela samhällsekonomin. Det gäller inte minst för Norrlands del, som skulle kunna bli världsledande inom den gröna industrin. Samma sak gäller inom Stockholmsregionen där företag sedan länge har haft svårt att rekrytera på grund av bostadsbrist, och därmed hotas ekonomin i hela landet.

Fru talman! Det tvärstopp vi nu ser i byggsektorn resulterar alltså inte bara i en ytterligare förvärrad bostadskris utan slår mot hela samhället. Arbetslösheten riskerar att sprida sig som ringar på vattnet när studier måste avbrytas för att studenterna inte har någonstans att bo. Den stora samhälls-omvandlingen till den gröna industrin blir omöjlig när bostäder saknas för den inflyttande arbetskraften. Detta, herr minister, är den verklighet vi står inför.

Fru talman! Medan byggbranschen kraschar inför våra ögon tvär regeringen sina händer. Den lägger fram genanta förslag och skyller alla problem på omvärldsfaktorer. Men sanningen är att dess egen politik driver på och förvärrar krisen. Lösningen är en långsiktig social bostadspolitik där staten vågar ta sin del av ansvaret för finansieringen av bostadsbyggandet. Den lösningen måste komma nu, för vi kan inte vänta längre.

Fru talman! Bostadsbyggandet ligger på den lägsta nivån på tio år. Minskningen sedan förra året är den största på 30 år. Byggföretagen talar om den värsta krisen sedan 90-talet, och fackförbundet Byggnads kräver en kriskommission för att rädda kompetens, jobb och byggandet.

Regeringens pinsamma förslag löser ingen kris på vare sig kort eller lång sikt. De subventioner som man har gett till de rika kommer inte att fixa bostadsproblematiken, öka bostadsbyggandet eller hjälpa de utsatta hushållen. Det var lösningen på dessa frågor jag efterfrågade när jag ställde mina frågor till bostadsministern. Jag hoppas att jag kan få möjlighet att få riktiga svar på de frågor som jag har ställt.

Fru talman! I den situation där vi befinner oss i dag har vi bostadsbrist, ökad hemlöshet, lågkonjunktur, ökande arbetslöshet, tvärstopp i byggsektorn, allt fler fattiga hushåll, en skenande skuldsättning bland hushållen och så vidare – listan är lång. Vad har egentligen Andreas Carlson och hans högerkonservativa regering gjort för att korta ned listan? Det är det min fråga handlar om.

Min fråga handlar alltså om vilka åtgärder statsrådet avser att vidta för att hindra bostadsbyggandet att ytterligare sjunka dramatiskt. Jag hoppas att jag får ett svar på dessa frågor.

Anf. 173 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! Jag skulle egentligen vilja ställa interpellationen tillbaka till interpellanten. Det Sverige han beskriver, fru talman, är det Sverige som interpellanten är ansvarig för. Det är den regering han har stött som är ansvarig för hur Sverige ser ut i dag. Vänsterpartiet har stött den socialdemokratiska regeringen under alla dessa år och skapat förutsättningarna för hur det ser ut i dag.

År 2003 hade vi balans på bostadsmarknaden. Sedan dess har vi inte sett det, utan situationen har förvärrats för varje år som Socialdemokraterna har styrt med hjälp av Vänsterpartiet. Årligen har det behövt byggas omkring 43 000 bostäder bara för att möta befolkningsökningen via migrationen till Sverige. Det är en talande siffra när det gäller varför vi har den situation som vi har i Sverige i dag.

Den gamla regeringen nådde aldrig Boverkets byggmål för att ens komma i närheten av att skapa en balans på bostadsmarknaden i Sverige. I stället har vi fått den situation som interpellanten beskriver i sin interpellation. Vi har en arbetsmarknad som blir kraftigt påverkad av att våra studenter inte har någonstans att bo. De kanske väljer en annan linje eller studerar inte över huvud taget eftersom det inte finns några studentbostäder eller bostäder över huvud taget.

Vi har fått en ökad trångboddhet, som bidrar till många av de negativa konsekvenser som vi ser i många stadsdelar i Sverige i dag. Den gamla socialdemokratiska regeringen med stöd av Vänsterpartiet införde 2016 en anvisningslag som gav en gräddfil till en bostad för de nyanlända som kom till Sverige. Det gjorde att de mindre dyra bostäderna tilldelades migranterna, och detta skapade den situation som vi ser i Sverige i dag. De som vill ta en bostad som finns på bostadsmarknaden blir tvungna att ta en nyproducerad bostad som är oerhört dyr. Det är klart att det är svårt att komma in på bostadsmarknaden under dessa förutsättningar.

Vi ser en ökad otrygghet i våra stadsdelar, där gängkriminella dominerar hela stadsdelen och gör den otrygg. Det är ett område där regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna i dag driver igenom en rad åtgärder för att trygga våra bostadsområden igen.

Men vad ser vi för förslag från bland andra interpellanten och den gamla regeringen? Det är att införa en klimatdeklaration, som ökar på bostadskostnaden med 1,5 procent av produktionskostnaden. Det är en klimatdeklaration som inte kommer att ha någon effekt över huvud taget utöver att det blir dyrare att bygga bostäder i Sverige i dag.

Återigen: Folk ska ha råd att bo, och folk ska ha rätt att efterfråga det som byggs. Det gör man inte med den politiken. Vi behöver långsiktiga förändringar, såsom dem Sverigedemokraterna i dag tar fram tillsammans med regeringen. Vi behöver vidta konkurrensskapande åtgärder för att fler mindre byggbolag ska kunna vara med i upphandlingarna och på så vis pressa ned priserna. Vi behöver gemensamma byggregler i Norden och en byggmaterialhandel som gör att vi kan pressa kostnaderna.

Det är nog svårt att med snabba förändringar påverka situationen som den ser ut i dag. Den är sprungen ur höga räntor och inflation. Men med en lång rad av långsiktiga åtgärder som regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna genomför i dag, fru talman, kan vi få till en bättre långsiktig situation på bostadsmarknaden.

Anf. 174 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag noterar att Malcolm Momodou Jallow påstår att han inte fick svar på frågorna. Jag vill då upprepa de frågor som ställts.

Vilka åtgärder avser statsrådet att vidta för att hindra bostadsbyggandet från att sjunka ytterligare? På den frågan nämnde jag i mitt svar hur inflationen påverkar. Att dämpa inflationen och ta ansvar för att ha en svagt åtstramande budget där finanspolitiken inte ska motverka penningpoliti-

ken är en åtgärd för att hindra bostadsbyggandet från att sjunka ytterligare. Vi har också andra förslag som har röstats igenom i budgeten här i riksdagen. Det är stimulansåtgärder till kommunerna för att ge ökade incitament till att omvandla lokaler till bostäder och att öka utbudet av planerad mark för småhus.

Fru talman! Jag nämnde också i mitt svar den utredning som har tillsatts vad gäller presumtionshyrorna för att bygga nya hyresbostäder och kunna ge goda förutsättningar för det.

Den andra frågan löd: Hur avser statsrådet att möta bostadsbristen för de mest ekonomiskt utsatta hushållen? Här nämnde jag det förstärkta bostadsbidraget för barnfamiljer. Det är ett svar på frågan.

Den tredje frågan handlar om vilka åtgärder statsrådet avser att vidta för att även personer utan kapital och/eller hög inkomst ska få en egen bostad. Jag nämnde förslaget om hyrköp som är framgångsrikt exempelvis i Norge, där man successivt kan köpa sin bostad.

Det är en sak om ledamoten inte håller med eller inte tycker om svaren, men jag gav svar på interpellantens frågor. Det finns också en del andra frågor i den här debatten som Roger Hedlund har ställt.

Jag vill verkligen förtydliga, fru talman, att jag har svarat på frågorna i det svar på interpellationen som jag har avgett här i kammaren.

Anf. 175 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V):

Fru talman! Vänsterpartiet är långt ifrån ensamma om kritiken. I princip hela branschen skriker efter åtgärder, och det är ekonomiska incitament som står högst upp på önskelistan. Mest skriker man från hyresgästernas sida eftersom regeringen helt tycks ha glömt bort hyresrätten. Hyresrätten är en stor och viktig upplåtelseform i vilken det bor 3 miljoner hyresgäster i vårt land. Det är inte en liten marginell upplåtelseform som högern kan lyfta fram när de letar boende för socialt utsatta hushåll.

Låt mig citera en rad samhällsaktörer. Två privata bostadsjättar, Heimstaden och Veidekke, kallade förslaget om ett höjt rotavdrag ”en besvikelser” när det presenterades i samband med regeringens budget. Veidekke sa att de ”hoppas att regeringen återkommer före budgeten med någon typ av riktad åtgärd för att stimulera tillgången till kapital eller som sänker kostnaderna så att byggkalkylerna kan gå ihop”.

Men senast i går fick Veidekke än en gång konstatera att man är extremt bekymrad över den närmast totala politiska handlingsförlamning som råder. Även Hyresgästföreningen pekar på regeringens ensidiga fokus på ägare och säger att ett utökat rotavdrag inte kommer att få byggkalkylerna att gå ihop, inte kommer att bidra till upprustningen av 200 000 hyresbostäder och inte kommer att sänka trösklarna in på bostadsmarknaden.

Även fackförbundet Byggnads anser i sin tur att regeringens förslag är ”under all kritik” och säger: ”Det behövs rejäla satsningar som faktiskt gör skillnad här och nu.” De vill att regeringen ”återinför och utvecklar investeringsstödet samt kompletterar investeringsstödet med förmånliga bygg-lån mot att en lägre hyra sätts”.

I dag kan vi alla konstatera att även Riksrevisionen är kritisk och ger regeringen bakläxa. I morse meddelade Riksrevisionen att man rekommenderar regeringen att minska rotavdraget. Avdraget innebär en nettokostnad för staten på drygt 8 miljarder kronor, och enligt Riksrevisionen är det kort och gott helt enkelt inte tillräckligt effektivt.

Jag kan inte uttrycka mig mycket tydligare än vad branschen och sakkunniga gör. De förslag som regeringen lagt fram är pinsamma och ett fiasko. Alla i sektorn säger det.

Men för regeringen och Andreas Carlson verkar det inte spela någon roll hur djup krisen blir. Tiden går, och det blir allt tydligare att någon finansiell stimulans för bostadsbyggandet inte kommer att komma från denna regering. Under tiden fortsätter det akuta läget att eskalera. Ungdomar har fortfarande ingenstans att bo. En allt större andel av befolkningen är hemlös. Flera barn vräks. Samtidigt fortsätter hyrorna att öka i en vansinnig takt, trots att fastighetsbolagen haft decennier av välmående tider. Nu ska hyresgästerna betala för deras räntehöjningar och för alla renoveringar som uteblev under de goda åren. Människor blir allt fattigare, och de svenska hushållens höga skuldsättning skapar stora problem.

Det jag är ute efter är hur vi löser den här krisen. Var är handlingskraften? Var är lösningarna på de specifika problem som vi möter i dag? Eller har alla de här samhälls- och byggaktörerna fel när de säger att de inte ser några bra och effektiva lösningar, åtgärder eller reformer? Den kritiken delar Vänsterpartiet. Har vi alla fel och Andreas Carlson rätt?

Frågan är: Kommer Andreas Carlson och den här regeringen att lyssna på kritiken och vara självkritiska? Kommer de att sätta sig ned tillsammans med oss andra och försöka hitta lösningar som är effektiva? Eller kommer Andreas Carlson att fortsätta på samma väg som nu?

Anf. 176 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! Jag kan konstatera att den här debatten är en enda stor monolog från interpellanten. Att gå ifrån sitt manus och svara på vilket ansvar han har för den situation som han beskriver i sin egen interpellation, som vi ser att Sverige befinner sig i och som regeringen i dag har fått ta över ansvaret för att rådda upp verkar det inte finnas något intresse för. Han vill inte ta det ansvaret och svara på kritiken mot det som sägs i den interpellation vi debatterar i Sveriges riksdag i dag.

Det vi behöver, fru talman, är att skapa förutsättningar för människor att komma ut på bostadsmarknaden. Jag har nämnt flera sådana förslag; bostadsministern har gjort samma sak. Vi har haft flera debatter i kammaren där vi har lyft upp åtgärder som skulle kunna ge en bra effekt. Först behöver vi dock utreda förslagen och skapa förutsättningar för att de kan genomföras på ett bra sätt.

Ett exempel är möjligheten att genomföra startlån för förstagångsköpare. Det är någonting som Sverigedemokraterna har pratat om väldigt länge – en möjlighet för människor att komma in på den ägda bostadsmarknaden som i slutändan också ger de bästa ekonomiska förutsättningarna för att äga sitt eget boende i det ekonomiskt mest fördelaktiga beståndet.

Vi behöver också se vad den kommitté kommer fram till som nu gör en översyn av bolånetak och amorteringskrav, något som också är en stor tröskel för människor för att komma in på bostadsmarknaden.

Det finns flera åtgärder i pipeline som kommer att levereras och som också möjliggör för fler att komma in på bostadsmarknaden.

Med det, fru talman, är min talartid ute. Jag hoppas att vi kanske kan få ett svar.

Prot. 2023/24:53
20 december

Anf. 177 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Det påstås felaktigt att regeringen och jag skulle ha glömt hyresrätten. Ett av förslagen jag lyfte fram i mitt svar och som en utredare jobbar med gäller just hyrorna för nyproducerade lägenheter, så kallade presumtionshyror, och hur de ska kunna ändras i syfte att skapa goda förutsättningar för att bygga nya hyresbostäder.

Jag har också god kontakt med Hyresgästföreningen. När jag för ett tag sedan samlade branschen och bjöd in ett stort antal aktörer var förstas Hyresgästföreningen inbjudna. De nämnde dock att det inte var lika självklart för den förra regeringen.

Så nej, jag har inte glömt hyresrätten. Tvärtom behöver vi fler bostäder i olika upplåtelseformer som passar olika önskemål och olika behov i livets olika skeden. Men vi har nu en hög inflation och är i en lågkonjunktur. Det är omvärldsfaktorer som inte är så lätta att påverka för någon regering. Desto viktigare är det då att hålla nere inflationen, att de åtgärder som vidtas inte riskerar att elda på inflationen och att komma fram med de strukture reformer som behövs för att korta ledtider, tillgängliggöra byggbar mark och förenkla och förbättra regelverk.

Det finns inte en enkel lösning, en quickfix. Bostadsbristen kan inte lösas med kostsamma subventioner med låg träffsäkerhet, som investeringsstödet var konstruerat och som det ofta blir.

Hyresgästföreningen lät ett konsultföretag göra en undersökning som visade att 40 procent av investeringsstödet gick till bostäder som skulle ha byggts ändå. Det motsvarar 10 miljarder kronor. I ett tufft ekonomiskt läge skulle 10 miljarder kronor gå till bostadsbolag som ändå hade byggt bostäderna. Det är 10 miljarder som hade kunnat gå till skolan, till vården, till fler poliser eller till andra viktiga åtgärder. Det var därför regeringen i ett mycket tufft ekonomiskt läge var tvungen att prioritera och att avveckla detta investeringsstöd med låg träffsäkerhet på ett ansvarsfullt sätt.

Den avslutande frågan var om Andreas Carlson kommer att fortsätta på samma väg som nu. Om man ska tolka den vägen som ett metodiskt och hårt arbete för att ta tag i de strukturproblem som vi kanske behövt ta tag i för länge sedan är svaret ja. Om det är att fortsätta driva en ekonomisk politik som tar ansvar i ett tufft läge och som inte driver på utan snarare dämpar inflationen är svaret ja. Om frågan är om förslag tas fram för att dämpa effekterna för de allra mest utsatta hushållen och för att rädda en del jobb i sektorn är svaret ja.

Jag har gärna dialog med riksdagens olika partier. Vi har dock en majoritet bakom regeringens politik i Sveriges riksdag. Det viktiga nu är att komma till skott och komma fram med de förslag till strukture reformer och åtgärder som egentligen alla ganska länge har sett behöver komma på plats. Behovet av dessa märks extra tydligt i den tuffa ekonomiska situation som vi är i nu, men det är alltid lika rätt att prioritera dem. Det finns inga genvägar, fru talman. Vi behöver ta ansvar i en svår tid för Sverige.

Svar på
interpellationer

Anf. 178 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V):

Fru talman! Andreas Carlson pratar om 10 miljarder kronor som skulle ha gått till skolan eller polisen. Samtidigt kan man ge 12 miljarder till de rikaste i avdrag och 4 miljarder till bostadsbidrag. Man ger gärna pengar till de rikaste, men när det gäller att finansiera byggande av bostäder eller att satsa pengar på hyresrätter är det alltid ett problem.

Politik ska göra skillnad och skapa positiva förändringar i människors liv. Men förändring kräver både att rätt politiska beslut tas och att tillräckligt med resurser avsätts för att genomföra reformer som leder framåt.

Det handlar om ett vägval. Det finns två vägar att välja mellan.

Du som lyssnar på detta kan ställa dig den enkla frågan: Vilket samhälle mår du bäst av? Vill du ha ett samhälle med kollektiva bestraffningslagar för oskyldiga hyresgäster, lagar som gör det lättare att vräka både barn och kvinnor som misshandlats av sina män, marknadshyror för de fattigaste, pensionärer som inte längre klarar av att betala sin hyra, och ökad hemlöshet och fattigdom samtidigt som miljardbeloppen från skattebetalarna fortsätter strömma in till de rikas bostäder?

Eller vill du ha ett samhälle med lika lagar för alla, nollacceptans för vräkning av barn och större skydd för hyresgäster i allmänhet och för misshandlade kvinnor i synnerhet, ett samhälle som säger benhårt nej till marknadshyror för att pensionärer och andra inte ska behöva vräkas från sina hem bara för att hyresbolagen ska tjäna ännu mer pengar och ett samhälle där låginkomsttagare slipper bekosta de rikas nya kök?

I så fall vet du vilken väg du ska ta. Det är detta Vänsterpartiet står för.

Det är viktigt att vi ser bostaden som en rättighet. I dessa dagar ser vi bostaden som en handelsvara. Det är någonting som Vänsterpartiet aldrig kan ställa sig bakom.

Anf. 179 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Den här interpellationsdebatten inleddes med att jag gav svar på frågor som interpellanten ställt. Sedan påstods det att det inte var svar på frågorna. Jag korrigerade detta och gav återigen svar på frågorna. Avslutningsvis kom ett ganska svepande inlägg som jag avstår från att kommentera.

Bostadsbyggandet har gått ned dramatiskt. Det är i huvudsak till följd av hög inflation och en mycket tuff ekonomisk situation i vårt land med en lågkonjunktur. Detta ser regeringen mycket allvarligt på. Vi arbetar med de strukturreformer som kommer att behöva komma på plats och tar ansvar för svensk ekonomi i ett tufft läge. Vi har också lagt fram förslag för att dämpa effekterna och kommer att fortsätta att göra detta.

Låt mig tydliggöra att med en lägre inflation, när vi har lyckats med de åtgärder som lyfts fram i budgeten för att dämpa inflationen, öppnar sig en annan verktygslåda för den potentiellt sett mycket tuffa nedgången. Jag delar bilden som har beskrivits av att det är ett tufft läge. Därför står vi redo att vidta åtgärder. Det är regeringen alltid beredd att göra.

Jag tackar för debatten och önskar interpellanten och ordföranden i utskottet god jul.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 180 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Gunilla Svantorp har frågat mig hur jag avser att ta till mig vikten av att ha god reparationsberedskap inom transportsystemet och hur jag anser att denna beredskap bör se ut.

När det sker stora påfrestningar i samhället behöver hela beredskapssektorn anpassas och hjälpas åt. Det gäller såväl offentliga som privata aktörer. Transportsektorn behöver utvecklas och stärka sin förmåga för att kunna upprätthålla samhällsviktiga funktioner vid olika typer av fredstida kriser och vid höjd beredskap eller krig.

Därför har en ny samverkansstruktur startats, som har sin grund i Trafikverkets uppdrag att samordna beredskapssektorn transporter. Trafikverket koordinerar, stöder och driver på arbetet inom transportslagsgrupperna land, sjö och luft, där representanter för såväl näringslivet som den offentliga sektorn ingår. Syftet är att eftersträva att aktörerna tillsammans ska stärka sin förmåga att motstå och hantera samhällsstörningar och leverera samhällsviktiga transporter i alla samhällstillstånd.

Regeringen gav i juni i år Trafikverket i uppdrag att föreslå åtgärder för att stärka krisberedskap och civilt försvar samt höja förmågan vid höjd beredskap och ytterst krig för myndigheterna inom beredskapssektorn transporter. Uppdraget omfattar bland annat att analysera och redovisa förslag på konkreta prioriterade åtgärder och förmågor vid höjd beredskap, exempelvis uthålligheten inom reparations- och röjningsberedskap. Uppdraget ska redovisas senast den 15 januari 2024.

Trafikverket ska vid genomförandet av uppdraget beakta det uppdrag som regeringen gav myndigheten i juni 2023 om att ta fram inriktningsunderlag för infrastrukturplaneringen för planperioden 2026–2037. Trafikverket ska beakta och lämna en redogörelse för åtgärder i det förslag till inriktning som Trafikverket lämnar till följd av uppdraget och som även bidrar till att stärka krisberedskapen, det civila försvaret eller beredskapsförmågan.

Av inriktningsunderlaget framgår vidare att Trafikverket, i den långsiktiga planeringen för utvecklingen av transportsystemet och i planeringen för att stärka myndighetens operativa förmågor vid vidmakthållandet av transportinfrastrukturen, ska beakta totalförsvarets krav i enlighet med vad som anges i förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap.

Anf. 181 GUNILLA SVANTORP (S):

Herr talman! Jag skrev den här interpellationen efter den 8 november, tror jag att det var, när det hölls ett informationstillfälle om riksdagens roll i krig eller krigsfara. Då hade vi också digitalt besök av Ukraina.

En av ukrainarnas viktigaste iakttagelser kring själva kriget var att reparationsberedskapen var en av de faktorer som gjorde att landet fortfarande fungerar någorlunda. I de utredningar som gjorts kan man se att i juni 2022, när kriget hade hållit på i några månader, hade ungefär 30 procent av transportinfrastrukturen skadats. Det gällde lokala vägar, motorvägar, nationella vägar och framför allt järnvägar, vilket såklart påverkar för-

flyttning av varor, människor, mat, medicin och sjukvård – för att inte prata om de intäkter som faller bort när gods inte kommer fram.

Det är alltså väldigt viktigt att ta vara på det Ukraina säger till oss att göra. Vi ska identifiera, skydda och säkra den kritiska infrastrukturen. Det är bra att det arbetet har påbörjats.

Ukrainarna lyfte också fram vikten av tillgång till reservdelar. Jag vill fråga statsrådet hur det ser ut i Sverige. Pandemin lärde oss ju när gränserna helt plötsligt stängdes att det då kanske inte är så enkelt att få in eller ut gods över det egna landets gränser. Hur ser det egentligen ut med tillgången till reservdelar och komponenter? Lagerhållning har kanske inte varit prioriterat i något land de senaste årtiondena, och med tanke på det behöver vi nog fundera på hur lagerhållningen ska se ut för att vi ska ha en god reparationsberedskap.

Anf. 182 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD):

Herr talman! Det här är en intressant debatt. Frågan har också fått mer fokus efter Rysslands olagliga invasion av Ukraina.

Vi har ju alltid diskuterat infrastruktur i Sverige och beredskap för eventuella händelser – krig eller vad det nu må vara. Det är viktigt att vi har ett robust transportsystem som klarar olika händelser, oavsett om de är kopplade till krig eller till exempel väder. Vi får ju vinterväder, och det påverkar exempelvis järnvägstrafiken.

Jag tycker att frågeställningen i interpellationen är något diffus. Det kanske är för att interpellanten vill ha en bred debatt som man har valt att skriva frågeställningen på det sättet.

För mig handlar frågan om robusthet, inte bara vid krig utan även vid andra tillfällen när något kan hända. Det kan handla om möjligheter till reparation av vägar, broar och järnvägar men också om en sådan enkel sak som att det finns reservdelar på plats på en hylla om något skulle hända, så att vi snabbt kan agera när ett problem uppstår med något av det som jag nämnde.

Mycket handlar om det förebyggande underhållet och vad man kan göra för att undvika att problem uppstår och vi hamnar i ett läge då transportsystemet står stilla. Om det blir stopp på järnvägen eller vad det än må vara skadas våra möjligheter att frakta livsmedel, viktig materiel, människor som pendlar och så vidare. Det handlar om att byta delar innan de går sönder och att säkerställa att vi har ett väg- och järnvägsnät som fungerar.

Det är viktigt att myndigheterna är på tårna när det gäller den här frågan och jobbar proaktivt för att göra det underhåll som krävs och förebygga att något händer.

I Sverige är vi duktiga på infrastruktur, att utveckla ny teknik och att tillverka saker. Förutom att se till att grejerna finns på plats är det också viktigt med svensk produktion. Företagen – näringslivet – är en oerhört viktig del i att åstadkomma detta.

Jag kan göra en kort reflektion. I mitt hemlän Gävleborg har vi haft en del problem med infrastrukturen. Tåg har blivit stillastående eller fått köra omvägar. I ett krigsperspektiv där det händer kan vi tänka på hur viktigt det är att järnvägen fungerar men också att vi har dubbelspår på många sträckor. Om något skulle hända på en del av spåret skulle vi fortfarande kunna ha ett spår som gör att tågen kan rulla. Har vi bara ett spår innebär

det att tågtrafiken kommer att stå still och att vi inte kan få fram det som vi behöver få fram.

Sedan finns det naturligtvis en koppling mellan järnväg, väg och sjöfart. Allting är ju ett sammanhang som måste fungera i ett samhälle, så man får inte fastna i just en del. Men det är klart att järnvägen är och kommer att fortsätta vara en oerhört viktig del för att vi ska kunna ha ett robust transportsystem i Sverige och säkerställa att vi har transporter som fungerar, oavsett om det är människor som ska ta sig någonstans eller produkter som ska fraktas.

Anf. 183 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Låt mig inleda med att säga att jag till fullo håller med interpellanten angående vikten av att ha god reparationsberedskap inom transportsystemet. Jag informerade vid mötet i trafikutskottet i går om att jag nyligen kommit hem från ett besök i Kiev i Ukraina. Vi har från svensk sida tagit initiativ till en hjälpplattform – en mekanism för återuppbyggnaden och för koordineringen av de åtgärder som kommer att behövas under lång tid framöver vad gäller transportinfrastrukturen. Jag hade ett möte med ministern ansvarig för återuppbyggnad, Oleksandr Kubrakov, och några av hans viceministrar. Det är givetvis så att Sverige har mycket att bidra med när det kommer till att bygga upp och återuppbygga Ukraina för en ljus framtid för dess befolkning. Det handlar om expertis och om att bygga hållbart och bygga in trafiksäkerhet från början. Men vi har också mycket att lära oss av Ukraina, vilket Gunilla Svantorp är inne på.

Som jag påpekade i mitt interpellationssvar har regeringen redan vidtagit flera åtgärder. Jag nämnde den samverkan i branschen som leds av Trafikverket, som koordinerar, stöder och driver på arbetet i det som förkortas BT POS, beredskapssektor transporter – privat–offentlig samverkan. Regeringsuppdraget till Trafikverket som jag nämnde om att stärka krisberedskap och civilt försvar handlar exempelvis om att analysera utgången inom reparations- och röjningsberedskapen. Uppdraget ska redovisas i januari samtidigt som inriktningsunderlaget, där även totalförsvarets krav ska beaktas. Det här kommer att synkas inför arbetet med den nationella planen, som jag tror att alla förstår angelägenheten i.

Regeringen har också beslutat om att ändra Trafikverkets instruktioner. Det skedde i februari 2023. Myndigheten ska i och med ändringen kunna upphandla och lagerhålla viktig materiel till väginfrastruktur. Den möjligheten finns redan i dag när det gäller järnväg. Ändringen innebär att Trafikverket får handlingsfrihet att i händelse av höjd beredskap eller ytterst krig säkerställa tillgången till strategisk materiel genom upphandling eller lagerhållning. Denna möjlighet gäller nu för både järnväg och väg. Jag tror inte att jag behöver understryka behovet av den här möjligheten. Detta svarar på Gunilla Svantorps och Mattias Eriksson Falks frågor om lagerhållning. För snart ett år sedan fattade alltså regeringen ett beslut om att Trafikverket ska kunna säkra strategisk vägmateriel, och Trafikverket har haft denna möjlighet sedan tidigare för järnvägsmateriel.

Regeringen är förstås öppen för att vidta fler åtgärder om det visar sig behövas. Vi har självklart tagit del av Försvarsberedningens rapporter om de olika åtgärder som bedöms behövas för att stärka den svenska transportinfrastrukturen. Vi är i full gång med att förbereda transportinfrastrukturen för det kommande medlemskap i Nato som givetvis kommer att ställa nya

krav på oss. Vi sitter inte och väntar till den dag vi blir medlemmar, vilken varje dag kommer en dag närmare, utan vi ser till att förbereda oss så gott som möjligt. De beslut som jag har redogjort för är delar i detta. Där uppskattar jag den breda samsyn som finns i svensk politik. Det här är angeläget. Att fortsätta ge stöd till Ukraina är också någonting som alla vi partier i Sverige är överens om, vilket man inte tillräckligt kan understryka värdet av. Men precis som Gunilla Svantorp är inne på har vi också mycket att lära oss av Ukraina i samarbetet, som är mycket gott mellan våra båda länder i detta mycket tuffa läge i vår omvärld.

Anf. 184 GUNILLA SVANTORP (S):

Herr talman! Det är väldigt roligt och bra att få höra om den här förändrade instruktionen. Det är verkligen någonting som är nödvändigt, om man ska lyssna på vad Ukraina säger.

En annan sak som också hör till de saker som Ukraina nämnt men som vi inte har diskuterat i dag är kompetens. Man hade till exempel en stor brist på chaufförer, eftersom de som ofta kör var ute i kriget. Det är också en sak att fundera över hur vi ska ställa oss till. Även om utbildningsfrågor inte är statsrådets område att hantera är det ändå inom vår sektor, transportsektorn, som vi måste se till att den kompetensen finns om det skulle hända någonting som gör att vi behöver ha tillgång till den. Det tycker jag är väldigt viktigt.

Jag tycker att det är bra att vi är öppna och att vi allihop tycker att det är viktigt att vi är solidariska med Ukraina. Det behöver vi verkligen vara.

Jag ska vara ärlig och säga att jag inte har läst hela Försvarsberedningens delrapport än, men jag har tittat i den. I flera stycken poängteras just "totalförsvarsviktig verksamhet", som man kallar det, det vill säga väg-, järnvägs-, sjö- och flygtransporter, och hur försörjningen av nödvändiga varor och tjänster ska kunna upprätthållas. Reparationsberedskapen är just en av de saker som gör att man kan upprätthålla den totalförsvarsviktiga verksamheten.

Jag ser fram emot de rapporter som ska komma. Det är väldigt bra med utredningar, men sedan måste man också fatta beslut utifrån dem. Det ska bli spännande att se vad som kommer ut av rapporterna.

Anf. 185 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD):

Herr talman! Jag tackar statsrådet särskilt för att han redogör för hur Sverige har bidragit till Ukrainas kamp mot Rysslands olagliga invasion och hur Sverige kan fortsätta att göra det. För oss handlar det om att hjälpa ett fritt land att fortsätta vara fritt från ett ryskt imperialistiskt system som försöker besegra det. Tack så mycket för det, statsrådet!

För oss i Sverige gäller det att fortsätta jobba med förebyggande underhåll och se till att vi har reservdelar på plats. Statsrådet redogjorde alldeles nyss i talarstolen för den möjlighet som Trafikverket numera har att lagervaror för att skapa ett robustare system när något sker. Jag tror att det kommer att bidra till en väldigt viktig förändring. Man kan ifrågasätta varför tidigare regeringar inte har fattat ett sådant beslut, som egentligen är enkelt, måste jag säga. En myndighet ska kunna arbeta effektivt.

Jag vill också lyfta fram något annat som är viktigt i det här robusta transportsystemet och i helheten. Det är lätt att alltid tänka på vad staten

har för roll eller vad kommuner och regioner har för roll. Men det handlar också om samarbete med det civila. Jag tänker då kanske framför allt på det samarbete som sker på många ställen med Bilkåren, som utbildar chaufförer av lastbilar, bussar och bandvagnar som kan ta sig fram i svår terräng. Man utbildar även elverksoperatörer och linjebyggare, något som också bidrar till att vi får ett robust system i Sverige. Allting hänger ju ihop. Utan ledningar kan vi inte få några tåg som rullar på el. Det är viktigt att vi säkerställer att den kompetensen finns. Bilkåren har till exempel uppdrag tillsammans med Svenska kraftnät, Trafikverket och Polismyndigheten. Det är viktigt att säkerställa att den kompetensen fortsätter att finnas, för utan den kan vi faktiskt inte verkställa något, även om vi har reservdelar.

Anf. 186 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Det är viktigt att ha ett holistiskt förhållningssätt när man tittar på hur vi ska kunna stärka förmågan i Sverige.

Gunilla Svantorp är inne på en viktig fråga, nämligen kompetensförsörjningen och då specifikt av chaufförer. I den samverkan inom branschen för beredskapssektorn transporter som jag har berättat om finns samarbetet beredskapssektor transporter – privat–offentlig samverkan, som förkortas BT POS. I den gruppen ingår Trafikverket, Transportstyrelsen, Luftfartsverket, Sjöfartsverket, andra sektorsansvariga myndigheter och företrädare för näringslivet inom transportsektorn.

Syftet med BT POS är att höja transportsektorns förmåga att motstå och hantera samhällsstörningar och leverera samhällsviktiga transporter i alla samhällstillstånd. Det inbegriper förstås också kompetensfrågor, och det finns företrädare med i samarbetet som lyfter detta. Precis som ledamoten är inne på finns det all anledning att dra lärdomar av de erfarenheter som våra vänner i Ukraina har från att vara mitt i detta just nu, så att vi själva kan höja vår förmåga i det säkerhetspolitiska läge vi har i vår omedelbara närhet.

Det är förstås därför regeringen redan har fattat flera viktiga beslut. De utredningar som har tillsatts och de uppdrag som har givits syftar till att ge ett underlag för den nationella planen, och vi har även tagit en del andra viktiga beslut för att höja beredskap och redundans utöver dessa uppdrag. Det handlar exempelvis om ett snabbuppdrag till Trafikverket att utreda reservhamnskapacitet på Gotland och säkerställa redundans i tågfärjetrafiken mellan Trelleborg och Tyskland.

Det finns alltså flera exempel på att regeringen har fattat nödvändiga beslut, vilket jag tror att det finns en stor samsyn kring, för att påskynda arbetet med att höja beredskapen. Det är ingen slump att de uppdrag som handlar specifikt om reparationsberedskap, som ju ligger i uppdraget att föreslå åtgärder för att stärka krisberedskap och civilt försvar, kommer samma dag som inriktningsunderlaget. Det är för att vi ska kunna ta med det in i det bredare arbetet inför framtagandet av en nationell plan.

Jag uppskattar verkligen engagemanget och delar det. Detta är angeläget, och jag uppskattar den breda samsynen kring det i svensk politik.

Anf. 187 GUNILLA SVANTORP (S):

Herr talman! Jag tänker att det vi har pratat om – robusthet, redundans och hållbarhet – är viktiga faktorer att ha med sig såväl i detta arbete som

över huvud taget när det handlar om infrastruktur. Att stärka samhället är ju vårt fokus oavsett vilket utskott vi sitter i. Det gäller inte minst med tanke på det politiska läget runt omkring i världen.

Därför kan man också fundera över det som vi ska diskutera i vår nästa interpellationsdebatt, nämligen hur mycket det påverkar både robustheten och redundansen – och inte minst hållbarheten – att vi upphandlar väldigt mycket och inte gör saker i egen regi. Jag vill återkomma till detta att vi måste dra lärdom av det som hände under pandemin. Vi såg att till och med våra grannländer stängde gränsen för oss, och det kan hända lika fort igen.

Även om vi inte tror att pandemin återkommer kan det hända saker som gör att gränserna stängs, och vad händer då? Nu diskuterar vi reparationsberedskapen, och vad händer om gränsen stängs? Även om Trafikverket har fått ett nytt inriktningsdokument har vi inte så värst mycket i egna lager. Vi behöver alltså verkligen fundera på detta framöver.

Anf. 188 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Jag har egentligen redan sagt det jag tänkte säga. Gunilla Svantorp gjorde ju ett föredömligt reklamslag för nästa interpellationsdebatt, så om någon följer detta på riksdagens hemsida kan vi alltså rekommendera att man klickar vidare och ser även på nästa interpellationsdebatt, herr talman.

Jag vill tacka för debatten. Jag vill tacka för samsynen och för den konstruktiva ansats och ton som detta samtal har präglats av. Jag ser fram emot en fortsatt god dialog.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 27 Svar på interpellation 2023/24:157 om konsekvenser av marknaden inom järnvägssystemet

Anf. 189 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Gunilla Svantorp har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att underlätta arbetspendling på järnväg och om jag avser att vidta några åtgärder avseende marknaden för järnvägsunderhåll.

För regeringen är det prioriterat att fortsätta förbättra den befintliga transportinfrastrukturen, reparera där det behövs och förvalta de gemensamma resurserna på bästa sätt. Regeringen avbröt därför arbetet med det kostsamma projektet höghastighetsbanor.

Trafikverket har haft i uppdrag att utreda tänkbara lösningar som på ett kostnadseffektivt sätt kan åstadkomma kapacitetsförbättringar i stråket Göteborg–Borås och i Skåne. Regeringen gav i oktober i år två nya uppdrag till Trafikverket: dels att återstarta det pausade planläggningsarbetet för åtgärder i stråket Göteborg–Borås med en ny inriktning, dels att planera för ett antal åtgärder i järnvägssystemet i Skåne.

För Göteborg–Borås gäller den nya inriktningen att järnvägen ska byggas ut i stråket för att förbättra arbetspendlingen men på ett mer kostnadseffektivt sätt jämfört med tidigare planering på sträckan, då projektet var tänkt som en del av nya stambanor.

För Skåne bedömer regeringen att det blir mer såväl regional nytta, i form av förbättrade förutsättningar för arbetspendling, som godsnytta för pengarna genom att två nya spår mellan Hässleholm och Lund nu kan kompletteras med ytterligare kapacitetshöjande åtgärder.

Vad gäller underhåll är behoven inom den svenska transportinfrastrukturen stora och underhållet eftersatt. Det har under många år inte genomförts tillräckligt med järnvägsunderhåll, vilket har bidragit till det uppämnda behov som nu är för handen.

Regeringen anser att planering och genomförande av underhållsåtgärder ska utgå från samhällsekonomisk effektivitet och en långsiktigt hållbar transportförsörjning. När underhållet genomförs behöver det göras på ett sådant sätt att trafiken störs så lite som möjligt och med korta ledtider. Regeringen bedömer att en viktig faktor för ett effektivt underhåll är att marknadens aktörer arbetar med utveckling och innovation och investerar i verksamheten. På så sätt kan arbetsmetoderna förbättras och underhållet effektiviseras.

I augusti gav regeringen Trafikverket i uppdrag att redovisa åtgärder för att stärka järnvägsunderhållets genomförande och järnvägstrafikens robusthet, tillförlitlighet och punktlighet. Trafikverket ska bland annat redogöra för de åtgärder man vidtar för att stärka sin beställarkompetens och förmåga att planera och genomföra järnvägsunderhåll. Uppdraget omfattar även att redogöra för vilka åtgärder som Trafikverket i samverkan med branschen vidtar för att förbättra funktionssättet på marknaden för järnvägsunderhåll och att främja förutsättningarna för utveckling och innovation.

Den kapacitet som tilldelas för underhållsåtgärder måste nyttjas på bästa sätt, och Trafikverket ska därför redovisa hur man ska arbeta för att underhåll ska kunna utföras mer effektivt än hittills. Regeringen har alltså redan tagit initiativ och vidtagit åtgärder för att stärka järnvägsunderhållet. Uppdraget kommer att redovisas under februari 2024, och därefter kommer även ett par uppföljande rapporteringar att ske under juni och oktober 2024.

Anf. 190 GUNILLA SVANTORP (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Jag var ganska arg när jag skrev den här interpellationen, som bygger på en artikel i Göteborgs-Posten. Järnvägen mellan Göteborg och Stockholm ska stängas av ganska länge, och artikeln handlade om att man inte kan använda det trådbyteståg som skulle göra att det gick snabbare att reparera. Det beror på att det bara finns en aktör och att man skulle sätta marknaden ur spel om man använde den. Det gjorde mig ganska upprörd, och därför skrev jag interpellationen.

Vad är egentligen det viktiga? Är det viktigt att det är rättvist gentemot ett marknadssystem, eller är det viktigare att det är rättvist gentemot oss samhällsmedborgare – framför allt alla dem som ska pendla mellan Göteborg och Stockholm, som det ju handlar om? Det handlar även om alla de godstransporter som ska flyta på där.

Jag skrev den här interpellationen för att jag tyckte att vi behöver ha en diskussion i riksdagen om vad det egentligen är som är viktigt: marknad eller samhällsnytta. När vi diskuterar vad som är samhällskritisk infrastruktur behöver vi också titta på samhällskritisk infrastruktur, som vi har

diskuterat tidigare i dag, och vad den marknadsiering som vi har inom infrastrukturen egentligen gör. Ska vi verkligen ha en marknad för sådant som är samhällskritisk infrastruktur – är det så himla smart?

Man kan roa sig med att läsa olika rapporter, till exempel riksrevisionsrapporter sedan många år tillbaka där man diskuterar kostnadsökningar inom infrastrukturområdet. Man kan fundera på vad det egentligen är som driver kostnader inom infrastrukturområdet och ställa frågor kring det. Ett antagande kan då vara att systemet med upphandling driver kostnader. Vi vet också att man får ökade kostnader med detta i och med att det blir överklaganden och så vidare. Det driver alltså kostnader, tror jag, i det system som vi har.

Om vi nu tar järnvägen som ett exempel, vilket var upphovet till den här interpellationen, vet vi att Sverige har ett av världens mest avreglerade tågssystem. Häromdagen fick vi veta av Trafikverket att det nu är 52 aktörer inne i järnvägssystemet som ska slåss om alldeles för liten kapacitet.

Man kan, som statsrådet gjorde i svaret, säga att man har strukit det projekt som vi tyckte var väldigt viktigt och som handlade om att knyta ihop hela Sverige genom nya stambanor. Men är det egentligen rimligt att vi har så många aktörer inne i ett system som redan är för litet och att de dessutom ska slåss med upphandlingsregler, vilka kan vara orsaken till att vi har de stora kostnadsökningar som vi har?

Man kan fundera på om vi ska fortsätta att ha det här systemet. Vad är det egentligen som är viktigt? Det är den fråga som jag ville ställa till ministern och som jag inte har fått svar på. Är det viktigaste marknaden, eller är det samhällsnyttan?

Anf. 191 KADIR KASIRGA (S):

Herr talman! Jag vill tacka min riksdagskollega Gunilla Svantorp för denna viktiga interpellation. Jag vill också tacka statsrådet för svaret.

Herr talman! Jag vill hålla mig kvar vid järnvägsunderhållet. Under det år som vi snart lämnar bakom oss har vi nästan dagligen läst om trasiga strömskenor och urspårade tåg – först på Arlandabanan, vilket satte stopp för flera regionala tåg i veckor, och nu malmtåget som spårade ur, vilket kommer att kosta närmare 1 miljard kronor för det statliga malmföretaget LKAB. Dessutom har det varit flera förseningar och inställda tåg.

I en tidigare interpellationsdebatt nämnde statsrådet robusthet och vikten av att ha en robust järnväg. Järnvägen är ju blodomloppet i samhället. Jag skulle gärna vilja att statsrådet utvecklade resonemanget kring samhällskritisk infrastruktur. Vi socialdemokrater anser att järnvägen och järnvägsunderhållet tillhör den kategorin.

Herr talman! Sverige har i dag ett av Europas mest privatiserade och uppstyckade järnvägsunderhåll. Det finns inget annat land som har så många aktörer inom järnvägen som Sverige har; det saknar motstycke i övriga världen. Den närmast religiösa tron på att marknadskrafterna skulle bringa ordning och reda på järnvägen har visat sig vara falsk.

Vi socialdemokrater tycker att man bör ha en mer pragmatisk och ansvarstagande syn. För att skapa effektivitet i samhället bör olika verksamheter vara organiserade på olika sätt. Marknaden kan vara bra på vissa saker, men inte på allt. Marknadsskolan är till exempel ett bra bevis på ett totalt misslyckande när man sätter all sin tillit till att marknaden ska styra.

De senaste haverierna inom järnvägen har visat att järnvägen inte är någon vanlig marknad. Det är en samhällskritisk infrastruktur som bör få mer respekt och högre prioritering. Den måste fungera väl för att Sverige ska fungera väl. Den har en central roll att spela i allt från miljö- och klimatarbete till nationell försörjningssäkerhet och regional utveckling.

Förseningar, inställda tåg och haverier på järnvägen kostar det svenska samhället miljarder. Näringslivet gör miljardförluster, och det är en förlust för alla som inte kommer i tid till sitt jobb på grund av tågförseningar och för arbetsgivarna.

Med facit i hand ser vi att avregleringen och privatiseringen i järnvägsunderhållet inte har lett till något konstruktivt.

Vi vet också att Tidöpartierna har haft en nu reviderad budget där man har hävdats att infrastrukturen ingår. Thomas Morell, Sverigedemokraternas trafikpolitiska talesperson, har sagt till Sekotidningen att det finns ett hemligt avtal om att ta tillbaka delar av järnvägsunderhållet. Jag skulle gärna vilja höra om det finns något sådant, om statsrådet kan delge oss något sådant i kammaren i kväll.

Anf. 192 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Samhällsnytta är förstås viktigt. Det är det som är vägledande.

Robusthet, tillförlitlighet och punktlighet har regeringen pekat mycket tydligt på i det uppdrag som Trafikverket har fått vad gäller åtgärder för att stärka järnvägsunderhållets genomförande och järnvägstrafikens funktionalitet. Detta innebär att underhållet ska utföras mer effektivt, att beställarkompetensen ska stärkas och att förmågan att underhålla ska förstärkas.

Regeringen pekar också i uppdraget på vikten av att marknadsaktörer arbetar med utveckling och innovation och att de investerar i verksamheten. Det finns goda exempel på flera svenska företag som vittnar om att man skulle kunna underhålla ännu mer effektivt om upphandlingarna bara möjliggjorde det.

Vi har en väldigt gammal järnvägsanläggning i Sverige som kommer att behöva underhållas under lång tid framöver. Det är förstås viktigt att man planerar det underhållet på ett sätt som gör att man kan få ut mesta möjliga innovation och att använda den teknik som finns för att underhålla på ett så effektivt sätt med så liten påverkan för både persontransporter och godstrafik som möjligt.

När det gäller interpellantens fråga om det avreglerade järnvägssystemet vill jag passa på att göra en historisk tillbakablick och påminna ledamöterna om att det faktiskt var ert eget parti, Socialdemokraterna, som öppnade upp järnvägsmarknaden för externa aktörer redan 1998. Då separerade Banverket sin förvaltning och produktion i en beställar- och utförarorganisation för att effektivisera verksamheten. I ett av Trafikverksutredningens delbetänkanden skattades kostnadseffekterna av konkurrensutsättningen av drift och underhåll. Slutsatsen var att kostnaden var minst 25 procent lägre än före konkurrensutsättningen samtidigt som kvaliteten var densamma och säkerheten fortsatt hög.

Herr talman! Jag hörde att Gunilla Svantorp sa att hon tror att situationen driver kostnader. Men VTI har studerat konkurrensutsättningseffekter på kostnaderna med data på bandelnivå från 1999 till 2011. Studien tar hänsyn till utvecklingen vad gäller trafikvolym, väder, egenskaper hos

banan samt exempelvis genomsnittsålder och kvalitetsklass. VTI:s slutsats är att konkurrensutsättningen har sänkt kostnadsnivån med cirka 11 procent. Samtidigt har kvaliteten inte försämrats vad gäller mätbara fel, om man jämför med hur det hade varit annars.

Jag tycker att dessa analyser talar för sig själva. Utifrån ovannämnda slutsatser, som alltså inte baseras på tro eller tyckande utan på analyser från VTI, borde interpellanten ta sig en funderare över hur hon definierar optimal användning av varje krona och varje minut, som det stod i frågan.

Sedan är det inte sagt att situationen är acceptabel eller tillfyllest. Vi behöver prioritera underhåll ännu mer. Men det görs genom att främja utveckling, innovation och investeringar i verksamheten. Det handlar om att inte bara göra som man har gjort tidigare. Det handlar om att det i upphandlingar ska finnas en beställarkompetens och förmåga, så att exempelvis svenska företag ska kunna utveckla underhållet.

Det handlar alltså om att prioritera detta i budget, att mer pengar behöver gå till underhåll, men också om att de pengarna ska användas så effektivt som möjligt. De studier som jag har hänvisat till visar att konkurrensutsättningen i sig inte har drivit kostnader utan tvärtom sänkt kostnadsnivån, herr talman.

Anf. 193 GUNILLA SVANTORP (S):

Herr talman! Det finns också andra utredningar. Till exempel har Boston Consulting Group kommit fram till att liberalisering och konkurrens inom järnvägen inte har någon positiv påverkan på utbud, kvalitet eller punktlighet över huvudet taget. Och det är ju ingen liten organisation som säger detta. Det finns alltså andra saker att titta på också, tänker jag.

Vi ser att länder som tidigare har haft en avreglerad marknad, kanske inte fullt så stor som vi har, har svängt. Vi ser det i Europa. Vi ser det i Nya Zeeland. Vi ser det på andra håll. Man har återtagit järnvägen i egen regi.

Man kan fråga vilket företag som helst. Kärnverksamhet lejer man inte ut, utan den behåller man i sin egen grupp. Det var lite grann detta som jag inledde med. Vad är egentligen samhällskritisk infrastruktur, som vi kanske inte ska be andra aktörer att handha? Jag tänker inte minst på det som vi diskuterade tidigare, som handlar om ifall vi skulle hamna i krig eller i en ny pandemi. Vad är det egentligen som gynnar oss som samhälle i en sådan situation? Är det inte att ha en väl uppbyggd egen kompetens framför att vi ska se till att vi har en väl uppbyggd upphandlingskompetens? Det måste väl ändå vara viktigare att se till att vi har den kompetens som vi behöver, till exempel för vår järnväg, i vårt eget land och i vår egen organisation?

Sedan kan man såklart hänvisa, som statsrådet gjorde, till vem som har gjort vad och så vidare. Det var en annan tid, skulle jag vilja säga. I dag är vi kanske lite mer nyktra. Man kan gå ut och fråga vilken person som helst och vem som helst i näringslivet: Tycker ni att det fungerar i dag? Alla kommer att säga: Nej, det fungerar inte. Sedan kan man räkna upp olika orsaker. Det är för lite kapacitet. Växlarna funkar inte. Tågen går inte om det snöar eller om det blåser eller någonting annat. Det finns hur många orsaker som helst.

Jag kan inte förstå att det då är allra viktigast att vi ska lägga allt fokus på att se till att vår myndighet har upphandlingskompetens. Det måste ändå

vara viktigast att vi ser till att vi har den kompetens som krävs i statlig regi, så att vi faktiskt kan utföra det som gör att den infrastruktur vi har kommer till den allra bästa nyttan. Det skulle jag verkligen vilja se i stället för en ökad beställarkompetens inom Trafikverket.

Anf. 194 KADIR KASIRGA (S):

Herr talman! Jag vill börja med att rätta statsrådet. Statsrådet hävdade att det var Socialdemokraterna som konkurrensutsatte järnvägsunderhållet. Så var det inte. Det var faktiskt Mats Odell, kristdemokratisk kommunikationsminister 1991 till 1994, som var mest drivande när det gällde att konkurrensutsatta järnvägsunderhållet och järnvägen. Från 2010 var det alliansregeringen med Moderaterna som konkurrensutsatte järnvägsunderhållet helt och hållet. Vi måste hålla oss till historiska fakta.

Jag har inte fått svar på min fråga när det gäller järnvägsunderhållet och synen på samhällskritisk infrastruktur. Vad är regeringens syn på samhällskritisk infrastruktur? Ska den vara upphandlad och konkurrensutsatt när det ser ut som det gör i dag – jag tänker på omvärldsläget och det säkerhetspolitiska läget?

Sverige har i dag låtit avregleringen av järnvägen gå längst i hela världen. Det har även min riksdagskollega Gunilla Svantorp påpekat. Det finns länder som har gått denna väg tidigare men som faktiskt har tagit tillbaka järnvägsunderhållet i egen regi för att marknaden inte har klarat av underhållet och inte har kunnat leverera. Detta ser vi i dag även i Sverige: Marknadskrafterna klarar inte av att underhålla järnvägen. Här behöver regeringen leverera svar.

Sverigedemokraterna hävdar att det finns ett hemligt avtal om järnvägsunderhållet. Jag och många svenskar vill verkligen veta vad det handlar om. Kommer järnvägsunderhållet eller delar av järnvägsunderhållet att hamna i egen regi eller inte?

Anf. 195 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Det är samverkan som är vägen framåt här. Det är väldigt viktigt att vi tar vara på den kompetens och innovationsförmåga som finns i det svenska näringslivet. Det har vi varit inne på flera gånger tidigare i kväll i kammaren, i andra debatter. Partikamrater till Gunilla Svantorp har lyft fram hur viktigt det är med den gröna omställning som nu sker, med nyindustrialiseringen och att företagen går före. Varför skulle inte de företag som ligger långt framme i att utveckla ny teknik när det gäller underhållsarbete få vara med på detta? Jag tycker att det är ett lite märkligt resonemang.

Beställarkompetens är förstås viktigt. Att ha förmåga att hantera underhållet är viktigt. Jag bjöd in många aktörer till ett möte före sommaren – det låg till grund för detta uppdrag. Alla lyfte fram att just underhållet kan tydliggöras ännu bättre om man får ett ännu tydligare uppdrag och att det är just ny teknik och ny innovation som kan premieras i detta.

Detta är förstås viktigt för regeringen. Samtidigt ska vi säga att det inte är någon som är nöjd med situationen som den är i dag. Men beror det på den avreglerade marknaden? Är det den som är orsaken? Nej, det är att underhåll har prioriterats ned under alltför lång tid. Två tredjedelar av järnvägen i Sverige är nära 100 år – om inte över 100 år. Underhållet har konsekvent bortprioriterats.

Detta är också en av kritikpunkterna i Riksrevisionens rapport: att den förra regeringen lade mindre på underhåll än vad Trafikverket föreslog. Det handlar alltså både om att prioritera detta i budget och om att de pengar som man avsätter ska användas på ett så effektivt sätt som möjligt.

Här är samverkan med underhållsentreprenörer, där det handlar om att ge möjlighet för fler att vara med och utveckla underhållet, förstås en väg framåt. Vi kommer att behöva underhålla den svenska järnvägen under lång tid framöver. Då är det självklart att det ska ske på ett så effektivt sätt som möjligt och på ett sätt som påverkar resenärer och godstransporter så lite som möjligt.

När det kommer till samarbetet kring beredskap och det som ledamöterna frågar efter kring säkerhetsläget pågår ett samarbete när det gäller beredskapssektorstransporter med privat och offentlig samverkan. Det är självklart att näringslivet även har en viktig roll när det kommer till rådgivningen i olika delar av vårt samhälle för att ha en hög beredskap i ett försämrat säkerhetsläge.

Då kan förstås reparations-, underhålls- och röjningsarbete vara en del i detta. Det ligger också i det uppdrag som Trafikverket har att redovisa senast den 15 januari 2024.

Regeringen arbetar alltså för fullt med att prioritera upp underhållet. Då handlar det inte bara om att tillskjuta mer medel utan också om att de medel som tillskjuts används på ett så effektivt sätt som möjligt. Här finns det svenska företag som vill och kan bidra. Därför är det viktigt att Trafikverket stärker sin beställarkompetens och drar nytta av denna mycket högkvalitativa kunskap, så att vi får en järnväg som man kan lita på i Sverige.

Anf. 196 GUNILLA SVANTORP (S):

Herr talman! Jag tycker ändå att det är viktigt att påpeka att alla vet att vi har en underhållsskuld som, oavsett färg på dem som har styrt vårt land, är gigantisk och alldeles för stor. Men vi får heller inte glömma att i den senaste nationella plan som lades fram ökade ändå pengarna till underhållet med 48 procent. Det tycker jag är viktigt att säga.

Det var inte lika mycket som man hade begärt; det är alltid så. Men det var ändå 48 procent mer än vad det hade varit tidigare, och det tycker jag är viktigt att påpeka. Det låter som om det inte har gått några pengar till underhåll över huvud taget, men det har det faktiskt gjorts.

Som jag sa tidigare går hela Europa mot en ökad reglering av just järnvägsunderhållet, och jag tycker att det är viktigt att vi funderar över varför det är ett sådant motstånd mot att faktiskt återta en del av underhållet av järnvägen i egen regi. Det finns internationella jämförelser som visar att länder som satsar på underhåll och där staten har det samlade ansvaret för underhållet ligger i topp vad gäller fungerande järnväg. Det kan vi näppeligen påstå att vi gör i Sverige, och därför behöver vi fundera på vad det är som gör att det inte ser ut så.

Vi vet också att det som kallas för avhjälpande underhåll är det som prioriteras i dag, kontra förebyggande underhåll. Det avhjälpande underhållet är ju betydligt dyrare än vad det förebyggande underhållet är, så vi behöver verkligen fundera på hur vi använder pengarna på rätt sätt.

Slutligen och så att ingen tror någonting annat: Socialdemokraterna uppskattar näringslivet, och vi måste självklart ha ett samarbete. Men vi

behöver fundera över vad som är samhällskritisk infrastruktur och vad som är kärnuppdraget i vår infrastruktur.

Prot. 2023/24:53
20 december

Svar på
interpellationer

Anf. 197 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Det är ingen som har påstått att det inte har gått några pengar alls till underhåll. Men måste det alltid vara så som ledamoten säger, att det inte var lika mycket som Trafikverket hade begärt? Det är ju inte någon slump att det ser ut som det gör om man konsekvent bygger på den underhållsskuld som förstås påverkar resenärer i hela vårt land. Man behöver inte färdas många mil på vare sig väg eller järnväg för att inse att vi har stora behov, och det är därför som regeringen har dragit i bromsen, lagt om växlarna och sagt att nu ska vi prioritera underhåll.

Jag uppskattar ansatsen, och jag uppfattar att vi kommer att kunna ha en bred samsyn kring detta framöver. Det handlar både om att prioritera underhållet med mer pengar och att använda dessa pengar på ett ännu mer effektivt sätt, och det är förstås positivt att Socialdemokraterna ser att näringslivet har en viktig del i det arbetet.

Just förebyggande underhåll, att göra underhållet tidigare och att till exempel använda ny teknik för att upptäcka var man kan underhålla långt innan en kontaktledning rivs ned är ju sådana saker som exempelvis svenska företag pekar på. Det finns teknik, och den behöver användas i större utsträckning. Detta ligger nu inom ramen för Trafikverkets uppdrag.

Jag ser fram emot det arbete som pågår i nära samverkan med olika aktörer för att vi ska få ett bättre fungerande järnvägsunderhåll i Sverige. Jag kan väl säga att behovet av att detta ska lyckas är uppenbart, herr talman.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 28 Svar på interpellation 2023/24:192 om bostadspolitiken

Anf. 198 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Denis Begic har frågat mig vilka insatser jag, inom mitt ansvarsområde, och regeringen kommer att vidta för att förhindra att fler människor blir arbetslösa och fler företag går i konkurs, särskilt med tanke på den ökande konkursvågen i byggbranschen. Denis Begic har även frågat mig vilka åtgärder jag, inom mitt ansvarsområde, och regeringen tänker vidta för att bryta boendesegregationen och för att säkerställa att vi når Boverkets rekommenderade antal nybyggda bostäder.

Just nu befinner vi oss i ett tufft ekonomiskt läge där många företag pressas hårt av inflationen. Det tuffa ekonomiska läget drabbar inte minst byggsektorn, som möter ökade produktions- och finansieringskostnader samtidigt som efterfrågan minskar. Regeringen aviserar därför i budgetpropositionen för 2024 åtgärder för att stärka byggsektorn.

Det är bland annat en avisering om tillfälligt höjt tak för rotavdraget för att dämpa effekterna av det tuffa ekonomiska läget och rädda jobb i byggsektorn så att det finns kompetent personal kvar i branschen när konjunkturen väl vänder.

Vi aviserar också två planeringstimulanser, den första till kommuner som antar detaljplaner som ger möjlighet till att omvandla lokaler till bostäder och den andra till kommuner som antar detaljplaner för småhus, detta i syfte att öka utbudet av byggbar mark för småhus.

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2024 att medel avsätts till Boverkets arbete med att tillhandahålla och utveckla befintligt verktyg med platsdata samt ge stöd till och samordna berörda samhällsaktörer i användandet av data. Verktöget kan till exempel användas för att analysera situationen i områden där utanförskapet är stort. Med utgångspunkt i platsdata kan flera myndigheter utveckla sin verksamhet framför allt vad gäller analys, planering och uppföljning för att i högre utsträckning bidra till att lyfta utanförskapsområden.

Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att föreslå hur fastighetsägare och det offentliga kan samverka för att stärka tryggheten i den byggda miljön. Ökad kunskap om planeringens betydelse för trygghet och brottsförebyggande arbete kan bidra till mer verkningfulla åtgärder i den byggda miljön.

Vi har vidare tillsatt en utredare som ska ta ställning till hur hyrorna för nyproducerade lägenheter, så kallade presumtionshyror, ska kunna ändras i syfte att skapa goda förutsättningar för att bygga nya hyresbostäder.

För att sänka tröskeln till det ägda boendet har regeringen också gett en utredare i uppdrag att föreslå en utvidgning av systemet med ägarlägenheter och en ny modell för hyrköp av bostäder. Det kan underlätta för dem som i dag har svårt att ta sig in på den ägda bostadsmarknaden, till exempel unga personer som begränsas av de höga kapitalkrav som ställs. En blandning av boendeformer kan också bidra till en blandning av människor med olika socioekonomisk situation i ett bostadsområde och kan då bidra till minskad segregation.

Vi bereder också betänkandet *Sänk tröskeln till en god bostad* i Regeringskansliet. I betänkandet lämnas flera förslag som ger hushåll möjlighet att skaffa en bostad som svarar mot deras behov. Betänkandet innehåller bland annat förslag om tydligare förutsättningar för kommunala bostadsförmedlingar att tillämpa reservationer och ett större utrymme för förturer.

Anf. 199 DENIS BEGIC (S):

Herr talman! Jag vill först ta ett ögonblick för att hedra minnet av de byggnadsarbetare som omkom förra veckan. Deras bortgång är en påminnelse om de verkliga människorna bakom de siffror vi diskuterar i dag. Mina tankar går förstås till deras familjer och nära och kära.

Tack, statsrådet, för svaret! Det är dock med en känsla av djup besvikelser jag måste konstatera att regeringens föreslagna åtgärder för att möta den akuta bostadskrisen är långt ifrån tillräckliga. Vi står inför en kris som kräver mer än bara ord – det krävs handling.

Regeringens förslag om att stimulera omvandlingen av kontorslokaler till bostäder och planläggning för kommuner med en total budget på 80 miljoner kronor är otillräckligt för att göra en verklig skillnad. Denna summa är en droppe i havet när den ska delas mellan 290 kommuner. Vi behöver en mer mångfasetterad strategi som inkluderar byggande av nya bostäder.

När vi ser Boverkets prognos för i år, som förutspår att endast cirka 27 000 bostäder kommer att påbörjas, vilket är en minskning med 55 procent jämfört med förra året, blir det uppenbart att regeringens nuvarande åtgärder inte är tillräckliga. För 2024 är prognosen ännu dystrare, endast cirka 19 500 bostäder. Detta är långt ifrån de 67 000 bostäder som behöver byggas.

Vi står inför en kris där varsel och konkurser ökar dramatiskt inom byggbranschen. Vi måste gå tillbaka till 90-talskrisen för att hitta liknande siffror som för oktober och november i år. Denna situation innebär inte bara uppenbara problem för bostadssökande utan kommer också att ha en starkt negativ påverkan på jobb och tillväxt. Sverige blir fattigare.

Den negativa utvecklingen drivs förstås av omvärldsfaktorer som kriget i Ukraina, hög inflation och stigande räntor. Men regeringens passivitet givet dessa faktorer är verkligen anmärkningsvärd. Det lilla man har utträttat har varit otillräckligt och framför allt i vissa stycken felaktigt. Det tydliga exemplet är avbrutna Sverigeförhandlingar och borttagande av investeringsstöd. Båda dessa beslut fattades i ett läge då vi var på väg in i en lågkonjunktur, och de har sannolikt starkt bidragit till den tvärnit som råder i bostadsbyggandet.

Det här är den värsta byggkrisen sedan 90-talet. Om ingenting görs kommer bostadskrisen att permanentas på en hög nivå för lång tid framöver. Konsekvenserna blir stora, och färre kommer att kunna flytta för att ta jobb eller utbilda sig. Det påverkar kompetensförsörjning, jobb och tillväxt. Färre unga kan flytta hemifrån. Våldsutsatta kvinnor kommer att stanna kvar i våldsamma relationer. Och regeringens svar på detta är 80 miljoner kronor att fördela på 290 kommuner. För mig är det inte seriöst.

Hur många nya bostäder, bostadsministern, förväntas byggas med den föreslagna stimulansen på 80 miljoner kronor? Hur många fler bostäder kommer att byggas med förslaget om ägarlägenheter? Hur många fler bostäder kommer att byggas med hjälp av det högre rotavdraget? Jag hoppas verkligen att statsrådet har siffror på det.

(Applåder)

Anf. 200 ROGER HEDLUND (SD):

Herr talman! Jag tackar Denis Begic för hans interpellation på området. I Denis Begics interpellation nämns till exempel att bostadspolitiken inte ingår i Tidöavtalet. Det är kanske inte så konstigt eftersom vi sverigedemokrater, som jag företräder på området, har en stor samsyn med regeringspartierna. Då är det naturligt.

Jag är stolt över det som vi kan presentera tillsammans med regeringen på det bostadspolitiska området. Det är äntligen möjligt att komma vidare på det bostadspolitiska området, till skillnad från under den gamla regeringen.

Herr talman! Interpellanten tar upp två frågor i sin interpellation, nämligen hur vi ska motverka arbetslösheten och den stora konkursvåg som träder fram bland byggbolag samt hur vi ska nå Boverkets mål.

Vi lever i en svår tid just nu inom det bostadspolitiska området och i samhällsutvecklingen i stort. Jag kan bara konstatera att under Socialdemokraternas regeringstid nådde man aldrig Boverkets mål för bostadsbyg-

gandet. Det är lite spännande när interpellanten tycker att vi i de här svåra tiderna ska kunna uppnå det mål som Boverket har satt upp.

Jag kan också konstatera att det är Socialdemokraterna som har stoppat byggandet av nya bostäder i Gävle kommun genom bostadsbolaget Gävle-gårdarna. Socialdemokraterna var först ut i Sverige med att fatta det beslutet. Det bidrar inte till fler bostäder, och det motverkar inte arbetslöshet och konkurser bland bostadsbyggarna.

Däremot har Sverigedemokraterna legat på, vilket har gett genomslag lokalt, för att renovera och underhålla mer när det är höga kostnader för lån och material. Just nu ger det bra förutsättningar att renovera och underhålla vid lokala upphandlingar. Det är fördelaktigt att göra det nu, och det är ett bra sätt att skapa förutsättningar att fortsätta jobba inom branschen.

I regeringens budget, som har lagts fram tillsammans med Sverigedemokraterna, höjer vi rotavdraget till 75 000 nästa år. Det är också en viktig och bra insats för att fortsätta att skapa förutsättningar för människor att jobba inom branschen. Det är självklart en liten del, men det är en del av många delar som vi tillsammans med regeringen lägger fram.

Finansieringen är för bostadsbyggare och privatpersoner A och O i hela diskussionen. Det finns en rad åtgärder som vi tillsammans med regeringen lägger fram, och de har diskuterats under kvällen. De är alltifrån att länsstyrelsen ska kartlägga de insatser som länsstyrelsen gör för bostadsbyggandet och även samverka med kommunerna. Digitaliseringen av översikts- och regionplaner är en annan del. Regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna lägger fram 40 miljoner kronor för att ytterligare digitalisera öppna geodata.

Det finns många både små och stora åtgärder på det bostadspolitiska området som gör det möjligt att i dag vända utvecklingen och på lång sikt förändra utvecklingen. Det var precis det som interpellanten inledde med, nämligen att det behövs en långsiktig strategi inom bostadspolitiken – och det levererar Sverigedemokraterna tillsammans med regeringen.

Anf. 201 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svar på Denis Begics angelägna interpellation. Jag kommer möjligen att föregripa saker som statsrådet kommer att säga längre fram i interpellationsdebatten. Vi har hunnit med några vändor tillsammans i kammaren i dessa frågor.

Vi socialdemokrater menar att de åtgärder som Andreas Carlson räknar upp, även interpellationssvaret på Denis Begics fråga i dag, är otillräckliga. Vi föreslår en rad skarpa och omedelbara åtgärder för att möta en akut krissituation för bostadsbyggandet i Sverige, och vi har redan under kvällen haft flera debatter i ämnet.

Jag har egentligen två frågor som jag vill skjuta in i debatten.

Regeringen tycks göra bedömningen att även ganska små insatser här och nu för att få fart på bostadsbyggandet på något sätt skulle äventyra inflationsbekämpningen. Det är en argumentation som vi ofta hör. Då skulle jag vilja höra, lite djupare, resonemangen bakom att man samtidigt som man har det budskapet går fram med omfattande skattesänkningar som ökar de disponibla inkomsterna brett i samhället. Därmed höjs potentiellt vår konsumtionsförmåga, som eventuellt driver på inflationen. Varför är det en bättre prioritering att sänka drivmedelsskatten för mig och Andreas Carlson, i den mån vi har ”fel” fordon, sänka plastpåseskatten, införa lyx-

rutavdrag och nu senast ge besked om sänkt skatt på kapitalinkomster på investeringssparkonton? Varför är det en bättre åtgärd i det här läget än att skjuta till medel till den typen av åtgärder?

Här kommer min nästa fråga. Bostadsministern signalerar att regeringen redan ser framför sig att inflationen har gått ned. Andreas Carlson har återkommande talat om en bredare verktygslåda. Regeringen står beredd att vidta flera åtgärder. Vilka skulle dessa åtgärder vara, och hur kommer det sig att man inte tar till dem redan i det här läget? Vi socialdemokrater försöker envetet hävda att det är oerhört angeläget att nu sätta in akuta åtgärder.

Jag vill knyta an till en av de frågor som Denis Begic tar upp i sin interpellation, nämligen frågan om boendesegregation – och här vänder jag mig till både Roger Hedlund och infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson. Jag konstaterar att en av de saker som Roger Hedlund säger sig vara stolt över är att man har lagt ned den utredning som hade gjorts om att få fram nya konkreta verktyg för att bekämpa boendesegregation. Det är ett allvarligt problem i Sverige, och den utredningen lade Tidömajoriteten ned.

Anf. 202 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Jag tackar för engagemanget och för frågorna.

Låt mig först gå in lite grann på Boverkets mål och antalet bostäder som behöver byggas i Sverige. Det är mycket riktigt så som Roger Hedlund påpekar, nämligen att inte under ett enda år med den socialdemokratiska regeringen, när pengarna var nästan gratis och det var brinnande högkonjunktur, lyckades man bygga lika många bostäder i Sverige som det fanns behov av enligt Boverket.

Den här kvällen står vi och har en interpellationsdebatt i kammaren, och på Denis Begic låter det nästan som att man har större förhoppningar och större förväntningar på att den borgerliga regeringen i samarbete med Sverigedemokraterna ska kunna få ännu fler bostäder byggda i en tuff ekonomisk situation med hög inflation och en lågkonjunktur som ser ut att hålla i sig.

Det är klart att man kan förvänta sig, om man är väldigt optimistisk, att vi ska kunna ha fler bostäder byggda under det här året eller nästa år än Socialdemokraterna hade under högkonjunktur och när pengar var nästan gratis. Men det manar till viss självvranssakan. Det var nämligen så att det fanns strukturella problem på bostadsmarknaden även då som man inte fullt ut tog tag i.

Markus Kallifatides lyfter fram att nu ska det sättas in akuta åtgärder. Ja, men vi hade ju varit ännu bättre rustade i det här tuffa ekonomiska läget om man hade satt in ännu fler av rätt åtgärder för att korta ledtider, förbättra och förenkla regelverk, tillgängliggöra byggbar mark och få en bättre fungerande bostadsmarknad under de goda åren. Då hade vi varit bättre rustade i den mycket tuffa situation som vi är i just nu.

Inflationen är en orsak till det tuffa läge vi har. Det är mycket viktigt att ta ansvar för ekonomin och för budgeten, som då är svagt åtstramande. Det syftar ju till att dämpa inflationen.

Det är mycket riktigt så att om lågkonjunkturen biter sig fast men inflationen går ned finns det andra verktyg i verktygslådan som regeringen

förstås är beredd att ta till om det skulle behövas. Regeringen är alltid beredd att agera.

Så till frågorna från Denis Begic om vad de olika satsningar som jag redogjort för skulle kunna innebära i antal bostäder.

När det gäller stimulanserna vill jag uppmärksamma kammaren på att detta handlar om planlagda bostäder. Det är ju kommunerna som sedan ser vilka möjligheter man har och i slutändan även byggbolag. Men de stimulanser som finns i den här budgeten skulle kunna bidra till planläggning av cirka 4 000 småhus under 2024 och cirka 5 000 småhus per år under 2025–2026.

Vidare uppskattas omvandlingsstimulansen kunna bidra till att drygt 133 000 kvadratmeter lokalarea omvandlas till boarea under 2024 och drygt 166 000 kvadratmeter per år omvandlas under 2025–2026. Antalet bostäder som det skulle kunna bidra till är förstås beroende av vilken storlek bostäderna får. Det jag svarar på här är ytan i kvadratmeter räknat.

Med det, herr talman, har jag gett svar på de frågorna.

Rotavdragstakhöjningens syfte är att vara en konjunkturåtgärd i en just nu utsatt sektor. Att rädda en del jobb i bygg- och bostadssektorn kan också rädda en del jobb i underleverantörsledet. Om man exempelvis renoverar och gör vissa åtgärder såsom att byta fönster för att få lägre energikostnader kan det vara en åtgärd som är konjunkturrellt riktig i det här tuffa läget och räddar en del jobb.

Anf. 203 DENIS BEGIC (S):

Herr talman! Först ska jag säga att jag har absolut inga förväntningar på den här regeringen, som stöds av Sverigedemokraterna.

Problemet är kanske inte att jag inte har några förväntningar utan att hela byggbranschen och byggsektorn och alla andra inte längre har några förväntningar över huvud taget på regeringen. Det är bara att googla, så får man se vad byggbranschen säger om den här regeringen.

Jag nämnde inte något om boendesegregationen i mitt förra inlägg, så jag vill säga några saker nu.

En av de främsta drivkrafterna bakom boendesegregationen är förstås bostadsbristen. När det finns en brist på överkomliga bostäder tvingas låginkomsttagare och marginaliserade grupper till vissa områden.

Vi behöver en omfattande plan för att bygga fler överkomliga bostäder. Även statsrådet nämnde i sitt svar att vi behöver blandat boende. Det är av största vikt, och vi behöver hjälpas åt för att nå blandat boende.

Bristen på bostäder förvärrar inte bara boendesegregationen utan också de ekonomiska och sociala klyftorna i vårt samhälle. Segregerade områden lider ofta av brist på investeringar i infrastruktur och offentliga tjänster. Detta inkluderar allt från kollektivtrafik till utbildning och hälsovård.

För att bekämpa boendesegregationen måste vi också se bortom fysiska strukturer och adressera sociala frågor. Detta inkluderar att främja integration genom utbildning, arbetsmarknadsåtgärder och gemenskapsbyggande aktiviteter. Regeringens nuvarande strategi saknar en tydlig plan för dessa viktiga sociala insatser.

Visst spelar kommunerna en nyckelroll i att hantera boendesegregation. Det är därför vi har föreslagit stöd till kommunerna för att de ska kunna utveckla och bryta segregationen. Vi menar att regeringens nuvarande åtgärder är kortsiktiga och saknar en långsiktig vision.

Statsrådet har tidigare framhållit vikten av att bekämpa inflationen. Men då måste vi fråga oss hur vi väger detta mot de omedelbara behoven hos de människor som i dag kämpar för att få mat på bordet. Är inte deras välbefinnande lika viktigt som att bekämpa inflationen?

Vi står nu inför en julperiod där många familjer känner osäkerhet och oro, inte bara för sin ekonomiska framtid utan också för sin grundläggande trygghet i vardagen.

Visst behöver vi långsiktiga planer. Jag vet att bostadsministern har sagt många gånger här i kammaren att man är nöjd med den majoritet man har. Men jag vill en gång till, för alla i Sverige, säga till bostadsministern att vi socialdemokrater är beredda att prata och diskutera långsiktiga lösningar.

I dag kom det nämligen en rapport om hur det ser ut. Ministerns parti kanske inte finns i riksdagen nästa mandatperiod. Låt oss jobba tillsammans för att faktiskt få långsiktiga åtgärder när vi har chansen att göra det!

Anf. 204 ROGER HEDLUND (SD):

Herr talman! Denis Begic pratar om att samtala om långsiktiga planer. När hans parti bjöd in till bostadspolitiska samtal var Sverigedemokraterna inte inbjudna, så jag vet inte hur seriös man är när man inte är villig att diskutera detta med alla partier på ett bra sätt för att få en övergripande gemensam syn på framtida frågor.

Nu har vi inget behov av det. Nu har vi en ny regering, och vi har majoritet. Det ser helt annorlunda ut, och vi har bra samsyn med regeringen i de här frågorna.

Interpellanten är inne på boendesegregation, herr talman. Det är lite komiskt i sammanhanget eftersom det är just den socialdemokratiska regeringen som har skapat en kraftfull boendesegregation med sin migrationspolitik under alla de år som man styrt, medan vi med den nya regeringen går åt motsatt håll och kraftigt begränsar migrationspolitiken. Därmed går vi åt andra hållet när det gäller boendesegregationen, och dessutom stimulerar vi återvandring. Det är att ta tag i boendesegregationen.

I övrigt finns det många frågor att diskutera. Jag skulle vilja lyfta fram en: lagen om offentlig upphandling.

Det är lagstiftning som behöver ses över, och det finns möjlighet att minska kostnaderna med 8–10 procent vid nyproduktion av bostäder. Det är ett effektivt sätt att få igång bostadsbyggandet och få ned kostnaderna för framtida hyror.

Sverigedemokraterna har tillsammans med regeringen lagt fram en rad förslag för att förenkla reglerna för byggnation, till exempel att korta ledtiderna, ge fler möjlighet att ta steget in på den ägda bostadsmarknaden och nyttja det befintliga beståndet mycket mer effektivt än man gjort tidigare. Med det, herr talman, har vi möjlighet att göra en riktigt kraftfull förändring för framtida möjligheter till ökat bostadsbyggande.

Anf. 205 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för tidigare svar.

Till Roger Hedlund, Sverigedemokraterna, vill jag betona att vi socialdemokrater har lagt fram förslag om att befria allmännyttan från lagen om offentlig upphandling tills vidare. Det tror jag fortfarande är under beredning på Regeringskansliet. Så var det med det.

Jag vill nämna något som jag skönjde i ministerns tidigare anförande. Det finns ett besvärande bakåtblickande drag i svensk parlamentarisk debatt. Nu är det Andreas Carlson som sedan ett år tillbaka är infrastruktur- och bostadsminister. Världen förändras. Det blir krig, det blir fred, det blir elände, det blir hopp.

Här står vi. Det här är verkligheten. Vi har ett kollapsande bostadsbyggande i Sverige, vi har accelererande bostadsbrist och förvärrade sociala problem. Vad gör sittande regering och rådande riksdagsmajoritet åt problemen? Det är frågan. Det är det som vi har interpellationer till. Jag fick inte svar på mina två kanske lite omständligt uttryckta frågor. Jag upprepar dem och hoppas på svar i ministerns kommande inlägg.

1. Vilka åtgärder, fler än de redan vidtagna eller föreslagna, ser bostadsminister Andreas Carlson framför sig när han gör bedömningen att det skulle vara lämpligt ur ett ekonomiskt perspektiv, alltså när inflationen anses tillräckligt bekämpad, att ta fram nya verktyg ur verktygslådan?
2. Hur ser statsrådet på hittillsvarande prioriteringar av en mängd skattesänkningar framför ens de mest minimala satsningar på att få spadar i backen på svenska byggarbetsplatser igen?

Anf. 206 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Det stämmer, som Markus Kallifatides är inne på, att det är en mycket dyster situation i stora delar av världen. Jag vet egentligen inte vilken konflikt ledamoten hänvisar till som vi nyligen sett en fredlig lösning på. Tyvärr går mycket i den andra riktningen. Det är klart att det i det längre loppet även påverkar situationen här i Sverige.

Låt mig gå tillbaka till Denis Begics fråga om förväntningar. Jag kan kanske inte påverka Denis Begics förväntningar. Det som jag gav uttryck för var den retorik som ledamoten använder, herr talman. Det låter som att om regeringen tar tag i problemen får man fler bostäder byggda i Sverige, trots hög inflation och en lågkonjunktur, än vad den förra regeringen lyckades med under något av de enskilda år då det var en situation med brinnande högkonjunktur och pengar var nästan gratis. Det blir liksom en lite för enkel retorik.

Sedan förstår jag att förväntningarna kanske inte är så höga från ledamoten själv. Men från byggbranschen är förväntningarna höga på regeringen. De är höga på att vi ska genomföra de strukturreformer som många har sett ett behov av under väldigt lång tid. Problem har präglat bygg- och bostadsmarknaden vilket har påverkat bostadsmarknaden mycket negativt under lång tid.

Det råder i mångt och mycket en enighet och samsyn kring de åtgärder som vi ser behövs för att korta ledtider, förenkla byggregler och tillgängliggöra byggbar mark i attraktiva lägen. Däremot råder det delade meningar om införandet av kostsamma investeringsstöd, som vi har diskuterat tidigare här under kvällen, herr talman.

Bostadsbristen kan inte lösas med kostsamma subventioner med låg träffsäkerhet. Hyresgästföreningens egen undersökning visar att 40 procent av investeringsstödet gick till bostäder som ändå skulle ha byggts. Det motsvarar 10 miljarder kronor som hade kunnat gå till skolan, välfärden och andra satsningar som ledamöter i många andra sammanhang lyfter fram. Men man tar inte ansvar för vad man skulle gjort med det stora hål

som man hade skapat i budgeten om man inte gjort som regeringen gör, nämligen avskaffa investeringsstöden på ett ansvarsfullt sätt.

Det stämmer att frågan om lagen om offentlig upphandling är ett förslag som föreslås i utredningen *Sänk tröskeln till en god bostad* och som bereds i Regeringskansliet.

Jag får frågan, herr talman, vilka åtgärder som jag ser framför mig och när verktygslådan skulle kunna användas om vi lyckas med den breda ambitionen att dämpa inflationen. Det kommer regeringen förstås att återkomma till. Det är ingenting som jag vill föravisera i den här interpellationsdebatten i kväll, utan vi står redo att vidta de åtgärder som krävs. Men det handlar till syvende och sist om att lyckas dämpa inflationen, att ta tag i de strukturproblem som präglar bostadsmarknaden i Sverige, att tillgängliggöra byggbar mark, korta ledtider och förbättra regelverk. Det är en prioritering som regeringen har haft sedan dag ett. Den kommer vi att fortsätta jobba med, så att bostadsmarknaden står bättre rustad för framtiden, och samtidigt dämpa effekterna här och nu med de åtgärder som vi har föreslagit.

Anf. 207 DENIS BEGIC (S):

Herr talman! Jag tror att statsrådet är angelägen om att det går bra i byggbranschen och att vi får en byggboom så småningom.

Jag kan inte låta bli att kommentera ledamoten Hedlunds olika påståenden. Kanske har statsrådet begärt att Roger Hedlund ska vara här och hjälpa till i debatten. Låt oss för en gångs skull fråga vad som är fakta respektive fiktion. Det byggdes 400 000 bostäder under förra regeringen. Det byggdes 200 000 under Reinfeldtregeringen, alltså hälften så många. Det byggdes förra året 60 000 bostäder. I år kanske det byggs 25 000 och nästa år kanske 19 000. Det är fakta.

Hela branschen, inklusive byggföretagen, fastighetsägarna, Hyresgästföreningen etcetera säger att regeringen inte gör tillräckligt för att vi ska få bostadsmarknaden att fungera. Och vi tappar värdefull tid när människor nu kommer att försvinna från branschen.

Nej, jag har inte så höga förväntningar. Men jag hoppas att jag har fel.

Jag vill också säga att i dessa tider när vi närmar oss julen blir det mer påtagligt hur viktigt det är att vi arbetar tillsammans för att stötta och stödja byggbranschen. Dess hälsa och robusthet är avgörande för vårt lands ekonomiska välmående.

Med detta i åtanke vill jag passa på att önska statsrådet, hans stab och alla andra här en god jul. Jag hoppas att denna högtid bringar hopp och förnyad energi, så att vi tillsammans kan möta de utmaningar som vi har nästa år.

Anf. 208 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Jag vill tacka interpellanten för de avslutande orden och för engagemanget.

Jag önskar ledamoten och övriga ledamöter i kammaren en god jul och att vi tillsammans kan ta oss an 2024, ett år som även det ser ut att bli tufft. Den här typen av dialog och samtal är viktiga för att vi gemensamt ska kunna ta ansvar i en svår tid för Sverige.

Att bekämpa inflationen kommer förstås fortsatt att vara viktigt, för om vi gemensamt misslyckas med det kommer situationen runt köksborden i Sverige att bli ännu tuffare. Det är en grundförutsättning för att vi ska få en bättre situation brett i vårt land. Därtill kan vi ha lite olika infallsvinklar när det gäller vad som är bästa vägen för att få en bättre bostadsmarknad i Sverige. Men jag tvivlar inte på engagemanget från någon av ledamöterna i kammaren, och för det vill jag rikta ett stort tack till er.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 29 Svar på interpellation 2023/24:235 om Norrbotniabanan

Anf. 209 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Åsa Karlsson har frågat mig om jag avser att ge besked om tidsplanen angående hanteringen av överklagandena avseende Norrbotniabanan för att trygga kommunernas, regionernas, näringslivets och berörda fastighetsägares ekonomi samt ge besked om en tidsplan för när järnvägsplanerna gällande Dåva till Skellefteå kommer att vara beslutade.

Regeringen vill underlätta för arbetspendling och godstrafik för att stärka jobb och tillväxt i hela landet. I Norrbottens och Västerbottens län pågår en omfattande nyindustrialisering kopplad till fossilfri produktion och elektrifiering. Regeringen ser stora möjligheter för norra Sverige att leda den industriella revolutionen och bli en motor för gröna innovationer. Infrastrukturen i norra Sverige, där Norrbotniabanan är en viktig del, har en stor betydelse för både arbetspendling och godstrafik i regionen. Norrbotniabanan ingår i den nationella planen för transportinfrastruktur, och arbete pågår i olika skeden för olika etapper, där den första etappen Umeå–Dåva är under byggnation.

Jag kan meddela Åsa Karlsson att regeringen den 7 december beslutade i ärendena som rör de sex överklagade järnvägsplanerna avseende Norrbotniabanan. I besluten avtog regeringen överklagandena.

Anf. 210 ÅSA KARLSSON (S):

Herr talman! Tack för svaret, statsrådet!

Läget är nu förändrat jämfört med när jag skrev interpellationen, men den är ändå värd att debattera. Bygget av Norrbotniabanan pågår nu mellan Umeå och Dåva. Nästa delsträcka är Dåva–Skellefteå, och därefter planeras det för sträckan Skellefteå–Luleå.

Det har inkommit överklaganden gällande sträckan Dåva–Skellefteå. De överklagandena hamnade på regeringens och därmed statsrådets bord för att behandlas i början av det här året.

Nu går året mot sitt slut. Vi har alldeles nyss för ett par veckor sedan fått svar från regeringen angående dessa överklaganden. Det har tagit nästan ett år, elva månader. Det är en mycket lång tid. Svaret som vi har fått är att regeringen har avslagit alla överklaganden.

Kommunerna, regionerna och näringslivet samt berörda fastighetsägare i norra Sverige har varit oroliga under det år som gått. De har inte vetat hur det ska bli, och de har inte haft någon tidsplan.

Fastighetsägare som väntat på att få sina fastigheter inlösta har inte kunnat få det förrän järnvägsplanerna vunnit laga kraft. De har befunnit sig i en mycket svår situation i ett vakuum där de inte har vetat vad som ska hända eller hur lång tid processen ska ta.

Flera fastighetsägare har kommit i kläm under fördröjningen av beslutet om överklagandena för sträckan Dåva–Skellefteå. Vissa av fastighetsägarna, och nu talar vi om privatpersoner, har köpt nya boenden och har stått med dubbla boendekostnader under en lång tid.

Av nio fastighetsägare på en gata i Skellefteå är det åtta som har köpt ersättningsbostäder redan våren 2022 för att järnvägsplanerna skulle vara klara till årsskiftet 2022/23, alltså för ett år sedan.

De står nu där med dubbla boenden sedan våren 2022 med allt vad det innebär med kostnader upp över öronen. Men efter regeringens beslut inleds nu förhoppningsvis fastighetsinlösningarna snarast.

Andra fastighetsägare har inte vågat köpa nytt boende. De står nu i den situationen att det är svårt att hitta boende i Skellefteå i dag med den utveckling som den gröna omställningen innebär och i och med kommunens utveckling med många som söker bostad i Skellefteå. Det finns knappt några fastigheter eller bostäder att köpa, och priserna för dessa är höga. Bostadsbristen är stor, som vi har debatterat tidigare i kväll.

Dessutom har de berörda kommunerna hamnat i en svår sits då de inte haft planeringsförutsättningar eftersom de varit tvungna att avvakta regeringens beslut. De har blivit begränsade i sitt handlingsutrymme.

Det är inte rimligt att enskilda fastighetsägare ska drabbas av ekonomiska förluster som beror på regeringens senfärdighet. Det är inte rimligt att de berörda kommunerna inte kunnat planera för att de inte har planeringsförutsättningar.

Anf. 211 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Regeringen har den 7 december fattat beslut i ärendena som rör de sex överklagade järnvägsplanerna gällande Dåva–Skellefteå. Regeringen har avslagit överklagandena, och Trafikverkets fastställelsebeslut står därmed fast.

Detta är ett förvaltningsärende. Norrbotniabanan är ett stort projekt som berör många människor och många olika motstående intressen, såväl enskilda som allmänna. Det har därför varit viktigt att ärendena har beretts noggrant och omsorgsfullt.

Samtidigt är det förstås en prioriterad fråga och har varit ett prioriterat förvaltningsärende. Men jag vill understryka att det är just ett förvaltningsärende där regeringen är sista instans och där det med flera olika motstående intressen är viktigt med en omsorgsfull och noggrann process.

Jag har förståelse för att den situation som har uppstått har kunnat leda till en besvärlig situation, som ledamoten är inne på. Men det är viktigt och angeläget att de förvaltningsprocesser som vi har för den här typen av ärenden också följer de rutiner som finns, även om det förstås med det sagt har varit och är ett prioriterat ärende.

För ersättningsfrågor finns en reglerad process. Trafikverket kan nu påbörja den processen och lösa in berörda fastigheter. Om frivilliga överenskommelser inte kan nås avgörs de enskilda fallen i domstol.

Anf. 212 ÅSA KARLSSON (S):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet!

Regeringen har nu avslagit alla överklaganden som gäller Dåva–Skellefteå, vilket kan ses som en vinst för Västerbottens kustkommuner, för Region Västerbotten samt för hela resten av landet då Norrbotniabanan är en viktig länk för att bygga ihop hela landet. Det kan också ses som startskottet för det fortsatta bygget av Norrbotniabanan. Nu kan järnvägsplanerna vinna laga kraft på sträckan Dåva–Skellefteå.

Vi har dock kvar sträckan Skellefteå–Luleå, vilken också snarast behöver vinna laga kraft med tanke på den gröna industriomställningen som nu sker i norra Sverige. Hur lång tid ska arbetet med de järnvägsplanerna ta? Det har redan gått ett och ett halvt år sedan den nationella planen fastslog att järnvägsplanen skulle påbörjas och arbetet intensifieras.

Men avslagen på överklagandena för sträckan Dåva–Skellefteå är inte bara positiva för parterna i Västerbotten. Regeringen har inte tagit någon som helst hänsyn till ursprungsbefolkningen samerna i sitt avslag.

Delar av de krav som samerna ställde i sina överklaganden var egentligen rätt enkla att tillgodose, till exempel faunaövergångar. Den nya järnvägskorridoren blir ett hinder för renarnas vandringsväg. Faunaövergångar hade varit ett bra sätt att undvika det hindret.

Att bygga faunaövergångar är en i sammanhanget liten kostnad. Det handlar om övergångar som behöver passeras några gånger per år under vintern och våren. Var ligger problemet?

En olycka på vägen E4 eller järnvägen skapar betydligt längre stopp i trafiken än vad ett stopp för att flytta renar över spåret ett par gånger per år skulle innebära.

För mig är regeringens beslut att inte tillgodose samernas önskan om faunaövergångar obegripligt. Kusten blir helt avskuren för rennäringen.

Varför ville inte regeringen tillmötesgå dessa enkla krav från Sveriges ursprungsbefolkning?

Anf. 213 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! I det aktuella förvaltningsärendet har det gjorts en samlad bedömning. Jag vill inte kommentera det närmare än så.

När det gäller Skellefteå–Luleå har vi, som ledamoten också säger, gett Trafikverket i uppdrag att se vad man kan göra i form av tidigareläggning av viktiga infrastruktursatsningar i norr.

Sträckan Skellefteå–Luleå ingår i det uppdraget. Trafikverket har identifierat att den sträckan är möjlig att tidigarelägga. De har återkommit till regeringen med det uppdrag som vi gav dem att på egentligen väldigt kort tid föreslå åtgärder som kan göra att de kan skynda på olika nödvändiga investeringar i norr. Det förslaget har vi nu tagit emot och bereder och analyserar på Regeringskansliet.

Anf. 214 ÅSA KARLSSON (S):

Fru talman och statsrådet! Det är välkommet att det har kommit ett besked. Men det är beklagligt att det ska behöva ta så lång tid att få ett besked.

Det är så pass lång tid att privatpersoner blivit så allvarligt ekonomiskt påverkade att de stämmer Trafikverket. Jag hoppas att vi slipper se sådana

onödiga fördröjningar under det resterande bygget av Norrbotniabanan på sträckan Skellefteå–Luleå.

Det här är mitt sista inlägg i kammaren för i år. Jag vill därför önska presidiet, statsrådet, kollegor, tittare och lyssnare en riktigt god jul.

Anf. 215 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! I och med att detta var den tionde och sista interpellation jag besvarade i kväll är det här också mitt sista inlägg i kammaren för den här terminen.

Då vill jag, fru talman, också passa på att önska Åsa Karlsson, ledamöterna i kammaren, fru talmannen och alla medarbetare vid Riksdagsförvaltningen, som håller flitens lampa lysande in i det sista här i kväll, en riktigt god jul och ett gott nytt år. Vi ses säkert i en interpellationsdebatt framöver.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 30 Svar på interpellation 2023/24:234 om historiska fordon och ELV-förordningen

Anf. 216 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Isak From har frågat kulturminister Parisa Liljestrand om ministern avser att vidta några åtgärder så att ägare av historiska fordon med anledning av ELV-förordningen inte ska fråntas sin egendom. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Syftet med kommissionens förslag är att skydda miljön, minska koldioxidutsläppen i produktionen och minska råvaruberoendet. Kommissionens förslag innebär att den nya EU-förordningen om uttjänta fordon inte ska tillämpas på fordon av historiskt intresse. Den definition av fordon av historiskt intresse som används i den nya EU-förordningen kommer från Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/45/EU av den 3 april 2014 om periodisk provning av motorfordons och tillhörande släpvagnars trafiksäkerhet. Kommissionens förslag innebär också att kriterierna som används för att fastställa om ett begagnat fordon är ett uttjänt fordon förtydligas.

Vad avser de historiska fordonen har Sverige ståndpunkten att det är bra att fordon av historiskt intresse undantas från bestämmelserna och att den kommande EU-förordningen inte bör motverka vår vilja att skydda bevarandet av dessa.

Övergripande avser regeringen att verka för en lagstiftning med hög miljö- och klimatambition. Regeringen vill se en balans mellan ett effektivt miljöskydd, administrativ börda, näringslivets konkurrenskraft och ett beaktande av fordonsägarnas intressen. Hänsyn ska tas till att fordon är en komplex produkt som ingår i globala värdekedjor.

För att bland annat säkerställa att regeringen i förhandlingarna ska kunna beakta fordonsägarnas intressen har synpunkter samlats in genom att kommissionens förslag till ny EU-förordning har remitterats. Utöver remitteringen har Regeringskansliet fört samtal med bland annat flera

Prot. 2023/24:53
20 december

Svar på
interpellationer

fordonsentusiastorganisationer i syfte att ytterligare få in information och förslag för att kunna ta fram välgrundade förslag inför att det påbörjas förhandling i detalj om frågan inom EU.

Anf. 217 ISAK FROM (S):

Fru talman! Välkommen, statsrådet Pourmokhtari, till kammaren! Den här frågan engagerar. Jag fick frågan från en intresseorganisation om jag inte borde ha skinnvästen på mig i dag, men det fick bli kostymvästen. Jag tror tyvärr inte att kammarregelverket medger skinnväst. Eller kanske jag borde ha haft verkstadsoverallen på mig?

Fru talman! Det lackar mot jul. En annan hjulfråga, som rullar, är att interpellationsdebatten har sitt ursprung i en engagerad folkrörelse. Jag vet, och jag hör i svaret, att många intresseorganisationer har kontaktat Regeringskansliet och fört fram sina synpunkter. Dock hör jag inte riktigt att dessa är omhändertagna i statsrådets svar.

När jag läser några av remissinstansernas synpunkter blir jag rätt orolig, särskilt när jag läser synpunkterna från den myndighet som Romina Pourmokhtari har i sitt ansvarsområde, Naturvårdsverket. Naturvårdsverket anser att förordningen borde vara ännu mer långtgående och inkludera fler och att undantagen i nuvarande förordning är för många.

När jag läser Transportstyrelsens svar ser jag dock ett rakt motsatt ställningstagande, där Transportstyrelsen avstyrker att förordningen genomförs i nuvarande form för att det finns för många frågetecken.

Fru talman! Fordonsrörelsen i Sverige är, vis av historien, ganska lutt-rad. Det finns ett ärende där Länsstyrelsen Västra Götaland klassade tre importerade amerikanska bilar som miljöfarligt avfall som skulle destrueras, alltså förstöras. Det var bilar värda flera hundratusen. En myndighet kan alltså självsvåldigt klassa ett fordon som uttjänt och göra att det blir fastlåst. Det är den typ av agerande som oroar fordonsrörelsen.

Det finns många frågetecken i förordningen, och det som kanske är viktigast är Sveriges ställningstagande. En förordning implementeras direkt i medlemsstaterna när den genomförs. Det blir alltså myndigheterna som ska klassa det här, och när det finns så här många frågetecken kan man helt enkelt inte gå vidare med förslaget.

Historiska fordon ska vara undantagna, men det står också väldigt tydligt att det ska vara strikt skick på de historiska fordonen. De ska alltså vara i originalskick. Vi som är ute i samhället på somrarna vet allihop att det finns en och annan candy-lackerad bil som behöver repareras. Det är Cadillac 59:or med både candy-lack och luftfjädring som kanske blir avställda. Ska dessa bilar då tvångsskrotas utan rätt till ersättning? Det är faktiskt helt horribelt.

Romina Pourmokhtari borde som liberal stå upp för äganderätten, som är grundlagsfäst i Sverige. Också i Europakonventionen om mänskliga rättigheter finns äganderätten fastställd, och den ska särskilt värnas. När man nu inför ett regelverk som möjliggör att en ägodel omhändertas utan rätt till ersättning måste alla säga nej. Det här är inte rimligt.

Anf. 218 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD):

Fru talman! Tack till statsrådet, som är här i kväll och svarar på interpellationen! Det är med stor oro jag står här i talarstolen för att delta i denna debatt om ett direktiv från EU-kommissionen. Det är ett direktiv

som försöker träffa rätt men som i stora delar landar helt fel och som skapar stress och ilska ute i landet hos motorentusiaster av olika slag.

Jag förstår mer än väl den oro som finns. Har du någon gång ägt ett veteranfordon förstår du känslan av att spara pengar, leta efter rätt fordon för dig och sedan med all din kärlek och omsorg rusta upp fordonet. Det blir många kvällar och helger med att leta reservdelar, svetsa, slipa och dra kablar.

Jag vet precis hur det är, för jag har själv tidigare ägt en Pontiac Bonneville 66:a, en fyradörrars HT, eller hardtop som HT står för. För mig var det viktigt med rätt fordon och att det skulle vara just en HT, för det innebär att det inte finns någon stolpe mellan de två rutorna längs bilens sida, utan det är helt öppet när rutorna är nere. Perfekt en härlig sommarkväll!

I sex månader höll jag på själv och renoverade. Det tog tid; många timmar lade jag ned. Jag har fördelen att vara utbildad mekaniker, och det hade jag nytta av. Jag bytte generator, fjädrar och avgassystem. Jag drog nya kablar och installerade en ny kylfläkt, något som det fanns ett starkt behov av för att klara av många långa timmar på Power Meet i Västerås. För att kunna göra allt detta behövde bilen till viss del skruvas isär invändigt.

Men nog om mig, jag ville mest ge lite perspektiv på hur det är att känna denna tillgivenhet till ett fordon. För det är inte bara ett ägande, utan det är en känsla av något fantastiskt och härligt.

Både bilägare och motorcyklister är oroliga för det nya direktivet. Sveriges Motorcyklister skriver exempelvis i sitt remissvar: ”Ett kriterium för att en motorcykel ska klassas som skrotfärdig är att kostnaden för att få motorcykeln i körbart skick överstiger motorcykelns värde. Vilka myndigheter ska kontrollera och bedöma motorcykelns skick? Vilka kriterier ska myndigheten jobba efter?”

För en entusiast är inte kostnaden för att få ett fordon, oavsett om det är en bil eller en motorcykel, i körbart skick avgörande. När du tar på dig att renovera ett fordon kan värdet i sig vara lågt, men med en renovering, kostsam eller billig, kommer fordonets värde att höjas och troligtvis öka med åldern. Men det viktiga för en entusiast kan vara att man velat äga ett visst fordon i hela sitt liv och sedan sparat ihop till det, vilket kan ta väldigt lång tid – för många 10–20 år.

Vad ska då värdet på ett fordon bedömas genom? Ska det vara utifrån fordonets skick då eller dess potential efter en renovering? Det är inte heller säkert att det räcker; ett renoverat fordon kan dra in stora belopp om rätt köpare hittas.

Som Sverigedemokraterna ser det finns det alldeles för stor osäkerhet kring detta förslag för att det ska gå att verkställa i praktiken. För mig och många andra i Sverige är detta ytterligare ett bevis på att EU inte förstår det svenska samhället, människorna som bor här eller det enorma intresse för fordon som finns. Jag hoppas att regeringen i sin fortsatta hantering tydligt visar EU att de delar i EU:s förslag som hotar bilar och motorcyklar bör slängas i papperskorgen.

Min fråga till statsrådet är: Kommer klimat- och miljöministern att agera för att EU ska skrota förslaget som hotar svenska fordon och den kärlek vi känner till att fixa dessa?

Anf. 219 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Det finns många bitar att bemöta i ledamöternas anföran- den. Låt mig börja med något fundamentalt som är av stor vikt för utfallet även i denna förhandling, nämligen att EU inte är ”någon annan”. EU och alla beslut som fattas där påverkas även av rådet, och rådet består av ministrar från alla länder. Den svenska regeringen är alltså också EU i detta sammanhang och har i högsta grad möjlighet att påverka utfallet av förslag som först kommer i en viss form och sedan förhandlas fram.

Jag ser fram emot att förhandlingar ska påbörjas också rörande detta. Än så länge har de inte kommit igång, och jag har heller inte fått någon konkret information om när så kommer att ske.

Man bör också ha i åtanke att merparten av detta förslag till förordning inte handlar om när demonteringen av fordon ska ske utan om hur demon- tering och återvinning av uttjänta fordon ska ske, hur framtidens bilar ska konstrueras för att underlätta materialåtervinning och hur vi ska förhindra att miljögifter sprids.

Det finns nämligen problem med att miljögifter från uttjänta fordon sprids. Eftersom vår union fungerar som den gör med sina öppna gränser och sin fria rörlighet dyker det upp EU-gemensamma regler för att hantera de problem som uppstår.

EU-kommissionen uppskattar att ungefär en tredjedel av de registre- rade fordonen inom EU försvinner från statistiken. Det finns även en stor mängd icke trafiksäkra fordon som årligen exporteras från EU. Oavsett anledningen till att dessa fordon saknas i statistiken innebär detta att en betydande andel av fordonen sannolikt inte hanterats på ett bra sätt när de blivit avfall. Det innebär en orättvis konkurrens mot de auktoriserade for- donsdemonterare som följer alla uppsatta krav som EU har.

Exporten till länder utanför EU av begagnade bilar som inte bedöms trafiksäkra och som har höga avgasutsläpp innebär både miljömässiga och sociala utmaningar. År 2020 exporterades 870 begagnade fordon från EU, och enligt en uppskattning från Nederländerna beräknas cirka 60 procent inte uppfylla EU:s utsläppskrav.

Drivkrafterna bakom dessa problem är mycket intressanta. Det är näm- ligen så, fru talman, att det finns ekonomiska incitament att sälja fordon som begagnade i stället för att lämna in dem till auktoriserade demonte- rare. Det finns även ekonomiska incitament att sälja uttjänta fordon till oseriösa fordonsdemonterare i stället för att lämna in dem till auktoriserade fordonsdemonterare som följer regelverken, med de kostnader det medför.

Den här förordningen vill därför förtydliga när ett fordon ska betraktas som uttjänt. Det kommer att göra det svårare för oseriösa aktörer att fel- aktigt exportera avfall som begagnade bilar. I stället kommer vi att kunna stärka återvinningen av uttjänta fordon, samtidigt som utformningen av framtidens fordon kommer att anpassas för att gynna materialåtervinning.

Regeringen ställer sig alltså bakom intentionen med förslaget till ny ELV-förordning. Jag för dock som sagt genom mina tjänstemän en aktiv dialog med alla intresseorganisationer som drabbas av bieffekter av för- ordningen. Vi vill se över hur vi på olika sätt kan minimera de negativa konsekvenserna så långt det bara är möjligt.

Anf. 220 ISAK FROM (S):

Fru talman och statsrådet! Det finns ett stort engagemang i riksdagen i de här frågorna. Jag tror också att statsrådet är fullt medveten om att det är riksdagen som ger statsrådet förhandlingsmandat i rådet. När frågan ska upp där kommer det att vara av yttersta betydelse om de oklarheter som är ganska många och som inte minst Transportstyrelsen pekar på är uttrade. Det kommer att vara ett krav från många i denna kammare att de faktiskt är det.

Jag ställde en skriftlig fråga till Romina Pourmokhtari i oktober. Statsrådet svarade då inte på min fråga, och jag tycker inte att hon gör det nu heller.

Vem är det som ska bestämma definitionen av vad som är ett fordon av historiskt intresse? Det är ju en del i kärnfrågan. Vem är det som har mandat att bestämma om ett fordon är av historiskt intresse? Vilken myndighet ska fastställa om ett fordon är av historiskt intresse? Många fordon i dag kan ju ha ett ganska högt försäkringsvärde. Ska det då räknas som att det är fastställt att de är historiskt värdefulla fordon?

Inte minst motorsporten har också kommit med ganska kraftiga invändningar. Många av motorsportens fordon byter delar ganska återkommande, och många av dem registreras heller inte alltid och kan också behöva repareras under längre tid. Här finns också frågeställningar som man behöver ha svar på.

Och vad händer med ett nyare fordon som man vill reparera själv? Fordonshobbyn är i dag en folkrörelse. Det är väldigt många ute i landet som reparerar sina fordon helt själva. Vi är en häutig befolkning som fixar saker och ting själva, inte minst ute i landet. På landsbygden lagar man helt enkelt bilen själv när den går sönder. Ska det vara möjligt?

Om man har en Ford Mustang från 2008 som får en krockskada som behöver åtgärdas men inte hinner åtgärda och besiktiga den inom den tidsgräns som förordningen föreslår, om det nu var två år, ska det då vara ett skäl att bilen ska omhändertas och skrotas? Det är inte rimligt – över huvud taget inte på något sätt rimligt.

Fru talman! Jag håller med Romina Pourmokhtari. Jag står upp för EU-medlemskapet och tycker att vi i och med medlemskapet också ska engagera oss tydligare i vad som händer. När kommissionen eller parlamentet då lägger fram sådana här förslag, som i många delar är goda men i vissa delar riskerar att få hela havet att börja storma och gör att man tappar hela frågan, är det inte rimligt. Då måste man faktiskt säga: Nej, det här inte okej. Det här måste vi göra någonting åt.

Anf. 221 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD):

Fru talman! Tack, miljö- och klimatministern, för svaret!

Att EU saknar förståelse för svenska behov står klart sedan tidigare. Många gånger grundar sig förslagen från EU på någon form av norm som utgår från hur det ser ut i Belgien, Nederländerna och Frankrike. I den bemärkelsen får jag helt enkelt se mig som normkritisk.

Det är inte konstigt att Sverigedemokraterna under många år kritiserat EU:s brist på förståelse för svenska behov och hur våra svenska förhållanden ser ut. Det är ju återkommande. Gäller det inte fordon, som nu, så rör det kostsamma tvångsrenoveringar av småhus som man försöker tvinga fram, skogspolitik eller invandring.

Både jag och statsrådet vet att EU inte bygger på förståelse för enskilda nationer utan helt och hållet på den elit som ser ett Europas förenta stater framför sig – något som medborgarna i Europa inte vill ha. Vi är olika länder som kan samarbeta men som också måste tillåtas vara unika – något EU inte vill.

För Sverigedemokraterna är det självklart att regeringen behöver agera kraftfullt mot EU, med riksdagens stöd. Här tycks ju Sverigedemokraterna och en majoritet i riksdagen vara överens. Frågan kommer ytterst att prövas i ansvarigt utskott och i EU-nämnden. Då ska Sveriges syn på förslaget förankras, och alla partier behöver bekänna färg i denna fråga. Väljer man Sverige eller EU?

Nu har vi en chans att stå upp för Sverige, svenska behov och allt det engagemang som finns hos fordons- och motorentusiaster runt om i vårt avlånga land. För Sverigedemokraterna är det självklart att EU inte ska skrota våra fordon med tvång utan att Sverige ska skrota EU:s förslag.

Anf. 222 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Låt mig börja i denna ände: För mig är det väldigt viktigt att skydda fordons hobbyn. Det är verksamheter som kännetecknas av stark medborgerlig förankring och väcker stort engagemang, vilket har nämnts av ledamöterna. Det finns ett omfattande ideellt arbete som i huvudsak också finansieras av föreningar och deras medlemmar. Att bevara äldre fordon är även förenligt med vår syn på exempelvis cirkulär ekonomi.

Vad gäller att kostnaden för renovering ska stå i någon särskild proportion till fordonets värde är det precis en sådan fråga som regeringen följer mycket noga. En annan fråga som regeringen följer väldigt noga är modellen som målas upp i förslaget för bedömning av historiskt värde.

Fru talman! Låt mig även nämna att regeringen på olika sätt kommer att försöka begränsa de negativa konsekvenserna av förslaget, inte minst genom att se över definitionen av historiska fordon. Under förhandlingens gång, när den väl påbörjas, ska vi också se över de olika möjligheter som kan tänkas dyka upp att se till att de negativa konsekvenserna av ett förslag inte drabbar Sverige och den verksamhet som bedrivs här på mycket god grund.

Som klimat- och miljöminister har jag det yttersta ansvaret att tillse lagar och regler som förhindrar föroreningar och att giftigt avfall sprids i vår natur. För att klara av klimatomställningen vill jag ställa om vår ekonomi till att i högre grad nyttja materialåtervinning och en klok användning av våra resurser.

Som följd av öppna gränser inom vår union måste vi ha EU-gemensam lagstiftning på många fronter. Det handlar exempelvis om att se till att ta hand om uttjänata fordon, återvinna det vi kan och se till att delar inte dumpas i naturen eller blir till verktyg för den organiserade brottsligheten, som också är något det här förslaget ämnar komma åt.

Min uppfattning är dock att det finns en risk att undantag för historiska fordon som finns i förslaget inte utformas tillräckligt väl för att skydda vare sig vårt transporthistoriska kulturarv eller fordonsägarnas äganderätt. Men förhandlingarna har som sagt inte inletts än, så jag kan inte uttala mig om exakt vilka formuleringar, undantag och förändringar som Sverige komma att försöka föra in i förordningen innan den vinner laga kraft.

I EU-förhandlingar ska 27 olika länder komma överens, och man måste vara beredd att kompromissa. Men jag måste förstås också ständigt minnas mina grundläggande värderingar i det politiska arbete vi genomför.

Fru talman! Jag kan slutligen försäkra kammaren om att regeringen och jag som liberal klimat- och miljöminister kommer att värna enskildas rätt att förfoga över sin egendom.

Anf. 223 ISAK FROM (S):

Fru talman! Det sista lät nästan som en liten julklapp till fordonsrörelsen. Jag tror kanske att statsrådet behöver förtydliga det i sista inlägget.

Fru talman! Sverige behöver nog vara väldigt tydligt här. Ett minimikrav är att alla fordon äldre än 30 år undantas, att fordon som är kopplade till motorsport undantas och att det fastställs – precis som statsrådet säger – att det är ägaren genom äganderätten som beslutar när fordonet är uttjänt.

Sedan behöver vi naturligtvis ha återvinningssystem som gör det lätt för fordonsägaren att lämna ifrån sig det och att det inte blir kostsamt. Men det är lite av en annan fråga.

Förslaget får inte heller innebära att möjligheterna inskränks att handla med begagnade bildelar. Den handeln ska naturligtvis vara öppen, följa alla regelverk, vara laglig och inte kopplad till gängkriminalitet.

Fru talman! Med detta önskar jag talmannen, statsrådet och kamraterna här i kammaren en riktigt god jul. Vi hoppas att det här rullar på. När statsrådet kommer hit och begär mandat kan hon vara helt säker på att en fordonsengagerad riksdag kommer att granska förslagen väldigt noga.

(Applåder)

Anf. 224 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Tack till ledamoten för diskussionen! Det är viktigt för oss alla att värna den fantastiska verksamheten i Sverige kring fordons hobbyn. Jag är väldigt tacksam för att kammaren och ledamöterna är engagerade i denna fråga. Jag ser fram emot dialogen vi kan föra när förhandlingarna påbörjas i detta ärende. Jag ser också fram emot att ha mer dialog med fordons hobbyn och höra deras intresseorganisationers inspel om det här förslaget. Vi vill alla komma åt dem som utnyttjar situationen för illegala aktiviteter och såklart också stärka den fantastiska ideella verksamhet som pågår i Sverige kring historiska fordon.

Jag tackar för debatten och engagemanget och önskar också kammaren, talmannen och andra närvarande en god jul.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 31 Svar på interpellation 2023/24:195 om lagen om valfrihets-system

Anf. 225 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Markus Kallifatides har frågat socialministern om han är beredd att ta initiativ till ett avskaffande av den fria etableringsrätten. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som svarar på interpellationen.

Syftet med lagen (2008:962) om valfrihetssystem är att enskilda ska ha möjlighet att själva välja utförare av välfärdstjänster. Markus Kallifatides anger att företag fritt kan etablera sig om de uppfyller kommunernas minimikrav. Jag vill framhålla att kommunernas krav kan vara höga och att alla kommuner inte har valfrihetssystem. Det är även möjligt för en kommun som har inrättat valfrihetssystem att besluta om att avsluta den ordningen. Dessa förhållanden i sig innebär en begränsning av etableringsmöjligheterna.

Fru talman! Regeringen värnar valfriheten och den enskildes rätt att välja utförare av en välfärdstjänst. En fungerande konkurrens på omsorgsmarknaden kan skapa bättre förutsättningar för såväl kommunala som privata verksamheter att fortsätta arbeta för att förbättra kvaliteten och för att höja kompetensen i verksamheten. Valfrihet kan vara av godo för både brukare och personal. Fler utförare innebär att personalen har en mångfald av arbetsgivare att välja mellan, men framför allt ger det enskilda en möjlighet att välja vem de vill få vård och omsorg av. För mig är valfriheten lika grundläggande som självklar.

Det är dock allvarligt att välfärdsbrottsligheten har tagit sig in på flera samhällsområden, så även i omsorgen. Men att använda välfärdsbrottsligheten som ett skäl att inskränka valfriheten kan inte vara svaret. Oseriösa aktörer och välfärdsbrott ska vi i stället bekämpa inom alla sektorer. Regeringen har tagit flera initiativ på området och följer utvecklingen mycket noga.

Jag vill särskilt lyfta fram att kommunerna sedan den 1 juli 2023 också ansvarar för att arbeta brottsförebyggande. I det arbetet ingår att stärka det förebyggande arbetet mot ekonomisk brottslighet och välfärdsbrottslighet. För regeringen är det viktigt att skattemedel används så effektivt som bara är möjligt. Kommuner, regioner och statliga myndigheter behöver stärka kunskapen om och få bättre verktyg att upptäcka och förhindra oseriösa aktörer vid upphandling, avtalsskrivning och även uppföljning. Regeringen har också gett Brottsförebyggande rådet ett uppdrag att utveckla det nationella stödet i det brottsförebyggande arbetet (Ju2023/00472). I uppdraget ingår bland annat att ge behovsanpassade och praktiktäna stödinsatser till kommuner och andra aktörer.

Jag vill också framhålla att det sedan 2019 krävs tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg för att bedriva verksamheter inom flera välfärdsområden, såsom hemtjänst, hem för vård och boende och särskilt boende för äldre. Samtidigt ser regeringen och jag att detta inte är tillräckligt.

Det är viktigt att komma till rätta med välfärdsbrottsligheten, inte minst för att vi har andra stora utmaningar inom äldreomsorgen, vilket också Markus Kallifatides nämner i sin interpellation. Kompetensförsörjningen inom äldreomsorgen är en stor utmaning, fru talman. Personalens villkor behöver också förbättras, vilket påverkar så gott som alla kommuner och fristående aktörer.

Det är därför viktigt att vi inte endast diskuterar driftsformer utan också kan kroka arm för att komma åt de utmaningar som finns inom den här sektorn. Då behövs alla – kommuner, enskilda utförare och även staten.

Regeringen avsätter därför 1,7 miljarder årligen till och med 2026 för det så kallade Äldreomsorgslyftet. I budgetpropositionen för 2024, som nu är klubbad, avsätter regeringen dessutom cirka 16 miljarder kronor till kommunsektorn för att just stärka välfärden. Äldreomsorgen är en priorite-

rad fråga för regeringen och mig, och flera åtgärder har redan vidtagits för att förbättra förutsättningarna.

Prot. 2023/24:53
20 december

Svar på
interpellationer

Anf. 226 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret på min interpellation. Min interpellation gäller lagen om valfrihetssystem och den fria etableringsrätten för privata aktörer enligt den lagstiftningen. Min interpellation gäller inte möjligheten för medborgare att välja mellan olika utförare av välfärds-tjänster. För det ändamålet finns för övrigt en annan fullt fungerande lagstiftning: lagen om offentlig upphandling.

Enligt den senaste statliga utredningen på området har valfrihet enligt LOV vid något tillfälle varit infört i 179 av 290 kommuner. 21 av dessa har valt att avskaffa sina system. I oktober 2022 fanns 158 kommuner som drev minst ett valfrihetssystem i sin kommun. Det är främst inom hem-tjänstområdet som kommunerna inrättat valfrihetssystem enligt lagen om valfrihetssystem.

Fru talman! Ska en sådan här uppdragsrelation mellan det offentliga och en privat utförare kunna fungera som det är tänkt krävs att tre förut-sättningar är uppfyllda: ett noggrant specificerat avtal, information om vad som faktiskt har utförts och sanktioner om avtalet inte har följts av uppdragstagaren. Detta är helt grundläggande ekonomisk organisationsteori, som jag har undervisat om i 25 år av mitt liv.

De här utmaningarna finns också när verksamhet utförs i egen regi, men lösningar som valfrihetssystem med fri etableringsrätt komplicerar det hela. Förutsättningarna förändras när den offentliga beställaren inte längre är arbetsgivare till den som utför själva arbetet. Anställningsavtalet är en helt annan typ av avtal än upphandlingskontraktet. Till det kommer att demokrati, objektivitet, legalitet, fri åsiktsbildning, likabehandling, meddelarfrihet och offentlighetsprincip inte är vare sig norm eller paragraf i aktiebolagslagen, fru talman.

Av det skälet finns hos mig en grundläggande skepsis mot vinstdrift i den skattefinansierade välfärden. Här finns, fru talman, sannolikt en djupt liggande skillnad i världsuppfattning mellan statsrådet och mig. Det är, som statsministern brukar säga, okej att tycka olika.

Något som ofta försvinner ur debatten är kostnaden för att upprätta och administrera valfrihetssystem för den fria etableringen. De senaste åren har ett antal kommuner, som jag sa tidigare, avslutat sina valfrihetssystem just med hänvisning till de administrativa kostnaderna för systemen.

I utredningsbetänkandet *Kommuners och regioners kostnader för valfrihetssystem – ett kunskapsunderlag* visas att det generellt finns påtagligt lite kunskap om just regioners och kommuners administrativa kostnader för valfrihetssystemen. Men den utredningen hade helt enkelt inte i uppdrag att också försöka uppskatta hur stora dessa kostnader i verkligheten är. Det i sig är naturligtvis uppseendeväckande och ett direkt resultat av den marknadsfundamentalism som präglat denna kammare i decennier. Det tycks närmast råda ett slags tankeförbud på området.

Min följdfråga till statsrådet Anna Tenje blir: Är det inte dags att åtminstone ta reda på vad hela marknadssystemet i välfärden kostar skattebetalarna?

(Applåder)

Anf. 227 EVA LINDH (S):

Fru talman! Våren 2014 var jag oppositionsråd i Linköping. Vi var på besök i Södertälje. Kommunen Södertälje hade funnit stora problem med oseriösa utförare och kostnader som rakat i höjden. Det var uppenbart att LOV, lagen om valfrihetssystem, öppnade för fuskande företag som utnyttjade människor för att berika sig själva på skattebetalarnas bekostnad. Trots att kommunen stärkt kontrollen hade man inte lyckats få bukt med fusk. Sedan avskaffade man LOV-systemet i Södertälje.

Vi var då i opposition i Linköping, så det var inte mycket att göra åt det här då. Men när vi vann makten på hösten 2014 förberedde vi ett beslut, som vi fattade direkt när vi tog över 2015, om att granska alla företag inom LOV. Vi visste det inte då, men vi blev snart varse att det även i Linköpings kommun förekom väldigt mycket fusk bland hemtjänstföretagen.

Sedan dess har 16 av 21 hemtjänstutförare sagts upp för att de inte levde upp till kraven i avtalen. De har bland annat systematiskt fakturerat kommunen felaktigt, vilket lett till ökade kostnader för kommunen. Med anledning av de brister som vi hade funnit beslutade Linköpings kommun senare att lägga ned LOV-systemet inom hemtjänsten. Men motsvarande valfrihet till nedläggning finns ju inte inom regionerna.

Fackförbundet Kommunal har flera gånger larmat om att lagen inneburit att företag konkurrerat med dåliga arbetsvillkor. Några kommuner som infört strängare kontroller har också funnit omfattande missbruk. Vi kan konstatera att den fria etableringsrätten möjliggör organiserad brottslighet. Så kan vi inte ha det. Vi behöver se över reglerna för den fria etableringsrätten. I ett första steg borde vi åtminstone avskaffa det tvång som regionerna har. Eftersom det är obligatoriskt för dem att tillämpa lagen om valfrihetssystem har de ingen valfrihet.

Förutom att det här skulle innebära bättre styrning skulle vi också få ökad kvalitet och behöva lägga mindre resurser på omfattande kontroller, som är väldigt svåra att göra. Det såg vi också i Linköping – även om vi såg fusket var det svårt att hitta bevis.

Allt tyder på att metoderna för att komma runt systemet har utvecklats, och det är uppenbart att fusket fortsätter i ganska stor omfattning. I år kom en myndighetsgemensam rapport från bland andra polisen, Skatteverket, Säkerhetspolisen och Arbetsförmedlingen där en djupt oroande utveckling beskrivs. Den ekonomiska brottsligheten blir allt vanligare bland organiserade kriminella, och hälso- och sjukvården är på väg att bli en ny så kallad kassako. Gängkriminella har börjat driva vårdcentraler och vaccinationsmottagningar.

Vi är överens om att vi behöver ta tag i gängkriminalitet och brottslighet. Detta är inte värdigt Sverige. Här är en enkel sak man skulle kunna göra för att verkligen få bort en hel del av det fusk som finns: Avskaffa LOV! Eller reformera åtminstone lagen om valfrihetssystem.

(Applåder)

Anf. 228 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Det är ganska uppenbart att det är ideologiska skillnader som ligger till grund även för denna interpellation. Kanske blir välfärdsbrottsligheten ännu ett svepskäl för att diskutera avskaffandet av den fria valfriheten.

Valfriheten är en väldigt prioriterad fråga för regeringen, men välfärden är än mer prioriterad. I ett tufft ekonomiskt läge har vi varit tvungna att vara försiktiga för att så snabbt som möjligt få ned inflationen, men i tuffa tider valde regeringen att lägga den största delen av reformutrymmet på just välfärden.

Vi har också, bland annat, tillsatt utredningar om att införa språkrav, utöka stödet till anhöriga och stärka den medicinska kompetensen inom äldreomsorgen – just för att innehållet i äldreomsorgen ska vara starkare. Vi stöttar även utvecklingen av välfärdsteknik och utvecklar inte minst Äldreomsorgslyftet, vilket jag var inne på i mitt inledningsanförande. Att stärka välfärdens kvalitet är något som jag och mina statsrådskollegor jobbar med dagligen.

Jag delar inte interpellantens verklighetsbeskrivning när det gäller de privata alternativen i välfärden. Tvärt emot vad interpellanten anför är konkurrens något som kan gynna både de äldre patienterna och medarbetarna. Genom att stärka individens valmöjligheter ges till exempel en äldre som är i behov av hemtjänst makten att själv välja utförare utifrån de egna behoven. På samma sätt får medarbetarna i samma läge en mångfald av arbetsgivare att välja bland i stället för att bara ha exempelvis kommunen eller regionen att välja mellan.

Tyvärr fungerar detta inte felfritt. Det finns privata aktörer som inte håller måttet, vilket uppenbarligen var fallet i Linköping, precis som det finns kommuner som inte alltid håller den nivå som är önskvärd. Jag har i min roll som äldreminister besökt väldigt många särskilda boenden, och jag kan konstatera att det finns fantastiskt bra privata boenden – liksom fantastiskt bra kommunala boenden. Det finns dock även mindre bra boenden i både kommunal och privat regi. Vi behöver motverka alla dåliga aktörer, alldeles oavsett om de är privata eller offentliga.

När det gäller kriminella element inom välfärdssektorn ska de givetvis bekämpas med samhällets fulla kraft. Regeringen har också tagit detta på mycket stort allvar. Det förekommer och har under en längre tid förekommit larm om att den organiserade brottsligheten är inne och utnyttjar systemen – vittjar välfärdssektorn på pengar och, framför allt, ingår i verksamheten som oseriösa aktörer. Jag håller med interpellanten om att detta har varit känt under väldigt lång tid.

Det är bara att beklaga att den tidigare regeringen, som styrdes av interpellantens parti, inte tog detta på tillräckligt stort allvar utan var saktfärdig i sitt agerande. Nu växlar i stället vi upp tempot i arbetet mot bidragsbrott, och vi tar välfärdsbrottsligheten på stort allvar – bland annat genom att se över Ivos förutsättningar och genom inrättandet av en utbetalningsmyndighet.

Skattepengar ska definitivt inte gå till den organiserade brottsligheten, men vi måste samtidigt värna det fria valet. Här gäller det att hålla två tankar i huvudet samtidigt, och det finns ingen motsättning dem emellan.

Anf. 229 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Fru talman! Jag får påminna om det jag sa inledningsvis: Min interpellation gällde inte valfriheten, utan den gällde lagen om valfrihetssystem.

Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi konstaterade i rapporten *Dags för omprövning* från 2017 att valfrihetssystem av olika slag har inneburit ett ökat utbud och inflytande för brukarna på en del områden men

att detta inflytande är ojämnt fördelat över befolkningen och dessutom ger upphov till en rad oönskade effekter.

I samma rapport konstateras att valfrihetssystem baserat på skolpeng och andra schablonersättningar har den egenskapen att hela vinsten med en eventuell produktivitetsökning stannar hos företagsägare och därför är mindre intressant ur ett offentligfinansiellt perspektiv. Det blir liksom ingen effektivisering för skattebetalaren även om verksamheten skulle effektiviseras som ett resultat av konkurrens.

Det kan dock bli en besparing om schablonersättningen sänks, fru talman, och kanske är det detta som är pudelns kärna. Kan det möjligen vara så att det verkliga målet med många av valfrihetsreformerna från alliansåren 2006–2014 i praktiken var att sänka de kommunala och statliga utgifterna för verksamheten och möjliggöra för ansvariga politiker att sänka skatter och hålla armlängds avstånd till den allt kärvare verkligheten i välfärden?

Så här säger kommunalarbetaren och skyddsombud Anna Collin i tidningen *Arbetet*: ”Vi kan inte längre garantera den individuella omsorg som utlovas. Vi kan heller inte bidra med trygghet och kontinuitet eftersom vi är drabbade av kronisk underbemanning. Vi stressar igenom våra pass och det finns noll utrymme att se en individ. Vi måste lämna dem som ligger inför döden ensamma längre stunder och hoppas att personen inte avlider innan vi har tid att återkomma. Det är åt helvete. Det är ovärdigt. Det är svensk äldreomsorg 2023.”

Professor Marta Szebehely har redovisat att antalet brukare som personal i hemtjänsten ombesörjer per arbetspass har ökat från fyra till tolv per dag sedan 1980-talet, fru talman. Tolv på ett arbetspass, att jämföra med fyra!

Fru talman! Är det möjligen därför högerpolitiker månar så mycket om just lagen om valfrihetssystem och den fria etableringsrätten? Statsrådet blandar ihop frågan om denna specifika lagstiftning med den bredare frågan om valfrihet och pratar faktiskt om ganska många olika saker i sitt interpellationssvar till mig.

Handlar det om att moderata ministrar och kommunpolitiker av olika partifärg runt om i landet ska kunna fortsätta att skära ned på äldreomsorgen – och dessutom få hjälp med marknadsföringen av eländet av vinstsugna entreprenörer med otrygga och utsatta timanställda som inte orkar kämpa emot? Är det därför, Anna Tenje, som jag inte kan få ett konkret svar på min ganska enkla fråga om regeringen är beredd att begränsa den fria etableringsrätten inom lagen om valfrihetssystem? Jag vill ha ett ja eller ett nej.

(Applåder)

Anf. 230 EVA LINDH (S):

Fru talman! Ja, visst är frågan ideologisk – men kanske inte på det sätt som statsrådet menar.

Vi är som sagt inte emot valfrihet. Vi tycker att det är bra att både kommuner och regioner själva kan välja hur de vill sköta omsorg och vård. Men som min kollega Markus Kallifatides har sagt går det att ju ha valfrihet med hjälp av en annan lagstiftning. Vi prioriterar dock välfärden. För oss är välfärden så otroligt viktig. Pengarna som går till välfärden ska gå till välfärden och inte till någonting annat; det är en viktig fråga.

Gustav Möller, tidigare socialminister, har citerats tidigare här i dag. Jag vill citera honom igen: "Varje förslösad skattekrona är en stöld från folket." Därför måste vi vara noggranna med pengarna. Om vi ser att pengar nu går till annat måste vi sätta stopp för det. Därför tycker vi att det är så viktigt, ideologiskt och moraliskt, att de pengar vi skickar in i systemet och som ska användas till den så viktiga vården inte ska fuskas bort.

Vi har sett det gång på gång. Jag vill lyfta fram Region Stockholm, för där har man det senaste året verkligen tagit fasta på detta och granskat det. Redan nu har man upptäckt 125 miljoner i misstänkt fusk. Detta måste vi ta på allvar, för det är som sagt pengar som borde gå till välfärden.

Återigen: Är det inte dags att se över, åtminstone reformera, den här lagstiftningen för att begränsa möjligheterna till fusk inom vår viktiga välfärd?

(Applåder)

Anf. 231 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Det finns uppenbarligen en tydlig skiljelinje i svensk politik mellan dem som tror på individen och ser människan och dem som tror att staten alltid vet bäst.

Interpellanten lyfter i sin fråga bland annat välfärdsbrottsligheten, som vi har varit inne på flera gånger, och att den skulle vara ett skäl till att avskaffa lagen om valfrihetssystem. Välfärdsbrottsligheten är definitivt ett allvarligt problem, och jag tar det på största allvar. Vår regering har gjort mer när det gäller att bekämpa välfärdsbrottsligheten och bidragsbrottsligheten än vad den tidigare regeringen maktade med under åtta år. Man såg det komma, men man valde att inte göra något åt saken. Det tycker jag är allvarligt.

Jag tror på individen, och jag tror på valfriheten. Vi ger kommuner och regioner valfriheten att införa LOV eller att avskaffa LOV, vilket många kommuner också har gjort, precis som ledamoten sa tidigare. Men det finns också kommuner som väljer att införa den på nytt.

Vi ger kommuner och regioner verktyg för att motverka oseriösa aktörer. Kommuner som har LOV kan ställa krav på de enskilda aktörerna som etablerar sig i kommunerna. De kan också välja att säga upp de avtal de har haft. Jag förväntar mig att kommuner och regioner använder sig av de verktyg som finns för att säkerställa god kvalitet och att avtal med enskilda aktörer som är oseriösa sägs upp. Samtidigt stärker regeringen också arbetet mot välfärdsbrottsligheten på andra sätt. Valfrihet och säkerhet är inte varandras motsatser.

Interpellanten vill inte prata om valfrihet och hävdar gång efter annan att interpellationen inte handlar om valfriheten. Men jag tror att vi alla egentligen vet att detta bara är ett bekvämt svepskäl för interpellanten. Att säga att man ska begränsa valfriheten för medborgarna är ju såklart ganska obehagligt, men det blir ju kontentan av att säga att man inte får ha LOV längre.

I kommunerna har man rätt att införa LOV men också rätten att plocka bort LOV. Det tycker jag är höjden av demokrati och valfrihet.

Interpellanten tycker dock inte att det ska finnas privata alternativ inom välfärden. Han har tidigare varit tydlig med att han anser att alla privata företag ska bort från välfärden. Valfrihet är inte något som interpellanten tror på, utan det är det offentliga som ska välja åt dig.

Det finns i dag ungefär 40 000 svenskar som får hemtjänst i enskild regi och 17 000 svenskar som bor på ett särskilt boende som drivs av en enskild aktör, och detta bara inom äldreomsorgen. Därtill finns det andra som har gjort många enskilda val inom välfärden.

Jag har respekt för dessa människors val, och jag vill att vi löser de brister som vi har inom välfärdssektorn samtidigt som vi tillförsäkrar den enskilda individen valfrihet att själv bestämma vem man ska få vård av och vem som ska besöka en i ens hem och utföra den omsorg som vårt välfärdssystem har riggat för.

Interpellanten vill i stället göra dessa val ojorda. Det beklagar jag verkligen, men det visar på den väldigt tydliga skillnaden mellan oss.

Anf. 232 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Fru talman! Jag når inte fram med den uppenbara sanningen att detta handlade om lagen om valfrihetssystem och inte om möjligheten att inrätta olika valmöjligheter för medborgare i välfärden – det är två olika frågeställningar. Men jag når inte fram.

Jag har också ställt två konkreta frågor. Den ena var om det inte är dags att utreda de administrativa kostnaderna för hanteringen av valfrihetssystem. Jag väntar på svar. Den andra var det den enklaste frågan av alla: Är regeringen beredd att göra något åt den fria etableringsrätten – ja eller nej? Jag tycker mig höra ett nej, men statsrådet får gärna bekräfta det.

Fru talman! Efter dessa 14 år med lagen om valfrihetssystem, varför inte ta lärdom? Statsrådet framhåller i sitt svar till mig att det sedan 2019 krävs tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg, Ivo, för att få bedriva verksamheter inom flera välfärdsområden och att detta i sig innebär en begränsning av den fria etableringsrätten i LOV men att regeringen ser att detta inte är tillräckligt. Det torde ju också vara en väldigt inskränkning av valfriheten att staten tvingar regioner att använda sig av LOV inom primärvård med mera.

Jag vill tacka statsrådet för debatten och tillönska henne en god jul. Julen är ju ljusets och hoppets högtid, så jag hoppas att även moderater under juluppehållet ska komma till lite fördjupad insikt om skillnaden mellan offentliga organisationer, där man tjänar medborgarna, organisationer där man tjänar till exempel Gud och privata organisationer, där man tjänar aktieägarna.

Vi socialdemokrater är fast beslutna att ta tillbaka den demokratiska kontrollen över välfärden och se till att alla medborgare får de välfärdstjänster som de har rätt till, fördelade efter behov och finansierade efter bärkraft, att välfärdsarbetarna har rätt lön, rätt kompetens och rätt arbetsvillkor och att kriminella gäng inte får vara ens i närheten av vår skattefinansierade välfärd, fru talman. Lagen om valfrihetssystem och den fria etableringsrätten bör reformeras i grunden.

(Applåder)

Anf. 233 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Även jag vill givetvis tacka interpellanten för en mycket bra debatt och nu när det snart är jul önska att interpellanten får lite djupare insikt och också kommer på lite bättre tankar, precis som han önskade mig.

Man kan konstatera att det finns en väldigt tydlig skiljelinje i svensk politik. Det har varit så sedan lång tid och kommer väl även att så förbli.

Jag tycker ändå att det är glädjande att Socialdemokraterna sent omsider nu har vaknat upp när det gäller välfärdsbrottsligheten och bidragsbrottsligheten och är villiga att ta i med hårdhandskarna när det gäller de kriminella elementen och den organiserade brottsligheten, som skor sig på skattebetalarnas och välfärdens bekostnad. Detta är mycket glädjande.

Den här regeringen tar dessa frågor på mycket stort allvar. Vi har redan vidtagit många åtgärder och kommer givetvis inom kort att återkomma med betydligt fler.

Jag är till skillnad från interpellanten helt övertygad om att medarbetarna i vården och omsorgen och på våra särskilda boenden, oavsett om dessa är kommunala eller offentliga, tjänar och stöttar våra äldre och dem som är i behov av vård och omsorg. De tänker inte i första hand på i vilken driftsform, inom vilket företag eller inom vilken kommun de jobbar, utan de är där för att utföra sitt jobb, det som de är utbildade för och som de har sitt starkaste fokus på. Vilket boende jag än har varit och besökt, om det så är kommunalt, privat eller drivs av ideella krafter, är detta medarbetarnas fokus. Något annat hoppas jag inte heller att interpellanten tror.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 32 Svar på interpellation 2023/24:206 om framtiden för trygghetspensionen

Anf. 234 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Åsa Eriksson har frågat mig om jag och regeringen planerar några förändringar i regelverket för sjukskrivna äldre eller om trygghetspensionen kan anses vara tryggad.

Den 1 september 2022 trädde särskilda bestämmelser om sjukersättning i kraft för äldre i förvärsarbetande ålder. Arbetsförmågan hos försäkrade som har som mest fem år kvar tills de uppnår den ålder då de inte längre kan få sjukersättning och som har erfarenhet av sådant arbete som är normalt förekommande på arbetsmarknaden ska enligt bestämmelserna bedömas i förhållande till dessa arbeten. Är annat lämpligt arbete tillgängligt för den försäkrade ska arbetsförmågan bedömas mot det.

Inspektionen för socialförsäkringen, ISF, har i ett tidigt skede, på eget initiativ, följt Försäkringskassans genomförande av reformen med så kallade äldre regler i sjukersättningen för att identifiera eventuella problem som kan finnas med att tillämpa de nya bestämmelserna. Enligt ISF är förarbetena och lagtexten otydliga och öppnar upp för olika tolkningar av bestämmelserna. Enligt ISF framgår det inte tydligt hur Försäkringskassan ska bedöma innehållet i olika förvärsarbeten eller hur länge och i vilken omfattning en person ska ha arbetat för att det ska räknas som erfarenhet av ett arbete.

Regeringen anser att det är viktigt att noga följa utvecklingen och utvärdera effekterna av de regeländringar som genomfördes under 2020–2022.

Regeringen beslutade därför den 9 februari 2023 om tilläggsdirektiv till utredningen Sjukförsäkringen i förändring – en utvärdering (S 2022:07). Utredningen får även lämna nödvändiga författningsförslag om utvärderingen visar att sjukfallen inte avslutas så som är avsett utan

blir omotiverat långa eller om det uppstår andra negativa konsekvenser för samhället eller individen (dir. 2023:20). Uppdraget ska redovisas senast den 1 mars 2024.

Försäkringskassan ska enligt uppdrag i myndighetens regleringsbrev för 2023 också analysera konsekvenser av de bestämmelser för äldre i förvärvsarbetsande ålder i sjukpenning och sjukersättning som har trätt i kraft under 2022. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 14 juni 2024.

Sjukförsäkringen ska ge ekonomisk trygghet för den som inte kan arbeta på grund av nedsatt arbetsförmåga. För regeringen är det prioriterat att människor i första hand sedan ska komma tillbaka till arbetslivet, och fokus ska vara på rehabilitering och tydliga avstämningstidpunkter. Regeringen kommer att ta ställning till behovet av ändringar avseende sjukersättningens äldre regler när pågående utvärderingar är klara.

Anf. 235 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Det är trevligt att stå här i en debatt igen.

Den socialdemokratiska regeringen införde rätten till trygghetspension för att öka den ekonomiska tryggheten för den som har slitit ut sig under sitt arbetsliv. Den vars kropp inte håller hela vägen tvingades tidigare ta ut sin ålderspension i förtid.

Jag hoppas att vi alla är överens om att sjukförsäkringen ska ge trygghet vid förlust av inkomst när man saknar arbetsförmåga. Det är en försäkring som vi alla betalar in till, och vi ska kunna lita på att vi får stöd av den när vi behöver den. Vi socialdemokrater vet att risk för fattigdom inte gör någon friskare.

Fru talman! Att gå i förtida pension för att kroppen inte orkar ger sämre ekonomi resten av livet. Innan vi införde trygghetspensionen tog Försäkringskassan ingen hänsyn till ålder, vilket innebar att en 64-åring bedömdes på precis samma sätt som en 34-åring. Det är orimligt, tycker vi.

Reformen med trygghetspension har givit effekt, framför allt för dem med förslitningsskador, visade en analys som Försäkringskassan presenterade i våras. Störst var ökningen i gruppen med människor som har sjukdomar i skelettet, lederna och musklerna. Men statistik som tidningen Kommunalarbetaren har begärt ut visar att fler också får ersättning för psykiska diagnoser. Nästan en av tio som har fått trygghetspension har stressrelaterade diagnoser, som utmattningssyndrom.

Fru talman! Statsrådet Tenje har, som hon berättade, ändrat direktiven till utredningen som ser över de förbättringar av sjukförsäkringen som vi socialdemokrater genomförde förra mandatperioden. Det gör mig orolig. Eftersom Moderaterna tidigare har hävdat att vi socialdemokrater ger upp om gamla människor när vi möjliggör för utslitna med några få år kvar till pension att få trygghetspension finns det fog för oron. Och jag är långt ifrån ensam.

När fackförbundet Kommunal frågade 63 000 medlemmar om de var oroliga för att inte orka jobba fram till den lagstadgade pensionsåldern svarade hela 67 procent att de var oroliga för det. I gruppen busschaufförer var 62 procent oroliga för att kroppen inte skulle orka hela vägen. Bland undersköterskor inom äldreomsorgen uppgav hela 77 procent att de var oroliga för att inte orka jobba hela vägen fram till ålderspensionen.

Alla dessa människor behöver veta att de har en ekonomisk trygghet den dag som kroppen inte längre orkar för att de har servat, vårdat, lyft, tagit hand om och skjutsat oss och våra barn under hela sitt yrkesliv.

Fru talman! I svaret på min interpellation säger statsrådet att regeringen anser att det är viktigt att noga följa utvecklingen och utvärdera effekterna av de regeländringar som har genomförts. Det gör mig inte mindre orolig.

För alla de kommunalare som undrar vad som händer med dem om kroppen inte orkar hela vägen till pensionsåldern ber jag statsrådet att svara på frågan: Kommer statsrådet att se till att trygghetspensionen får finnas kvar?

Anf. 236 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! I sjukförsäkringen ska fokus vara på rehabilitering, och utformningen ska motverka onödigt många och långa sjukskrivningar bland annat genom tydligt definierade avstämningstillfällen. Det är en sjukförsäkring som har människan i centrum. Återgång till arbete, minskat lidande och ett samhälle som ser förmågan i stället för oförmågan är för mig helt centralt för en mänsklig sjukförsäkring som hjälper och inte stjälper. En effektiv och god sjukförsäkring ger trygghet samtidigt som arbetslinjen främjas och ändamålsenligt stöd lämnas till den som har varit sjuk så att man också kan återgå i arbete.

Motsatsen till detta system har vi sett. Det rådde under några decennier. Då valde man att gömma och glömma personer i statistiken. Man gömde och glömde personer i förtidspension. Det var ett ovärdigt system som drabbade tusentals människor med förmågor och drömmar som aldrig fick komma till uttryck. Där vill jag aldrig hamna igen.

Med det sagt ska vi följa de regelförändringar som är gjorda under 2020–2022. Sedan får vi helt enkelt återkomma kring vilka förbättringar som kan göras.

Anf. 237 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Det svaret gjorde mig inte mindre orolig – tvärtom. Den som är sjuk ska ha rätt till stöd och rehabilitering. Så långt är vi överens. Det finns mer att göra där, för många vittnar om att de lämnas ensamma i sin sjukskrivning utan att få adekvat hjälp. Det duger inte.

Men vi måste ha rättvisa regler för äldre som har jobbat ett under ett långt och slitsamt arbetsliv. Inte ens moderater kan väl tycka att den byggnadsarbetare som varje dag i 40 år har borrar, spikat, lyft, släpat och gjutit i alla typer av väderlekar och som har leder som värker och en rygg som skriker, vilket gör att det inte längre funkar att jobba på byggen, ska behöva gå till kommunen och ansöka om försörjningsstöd efter att han har sålt huset och bilen för att vara berättigad till det. Eller ska alternativet vara att han, så som det var innan vi införde trygghetspensionen, ska behöva ta ut sina surt förvärvade pensionspengar i förtid, vilket drabbar honom ekonomiskt resten av livet? Är det moderat sjukförsäkringspolitik?

Fru talman! Vi socialdemokrater prioriterar vår gemensamma välfärd, där trygghetssystem som är byggda på tanken om plikt och rätt är en viktig del. Vi är stolta över alla de förändringar som vi gjorde under våra åtta år i regeringsställning för att förbättra sjukförsäkringen. Men vi är inte nöjda. Det finns mer att göra. Nu är vi och många av våra vänner i LO, TCO och Saco mycket oroliga för framtiden för den viktiga trygghetspensionen.

Fru talman! Jag tycker att statsrådet är skyldig alla de människor som på riktigt är oroliga för sin framtid ett tydligt svar. Att regeringen ”följer frågan” ökar bara oron. Vad betyder det? Kommer det faktum att utslitna människor nu har fått rätt till trygghetspension via äldrereglerna i sjukersättningen att göra att regeringen tar bort den möjligheten?

För alla de byggnadsarbetare som undrar vad som händer med dem när kroppen är utsliten och inte längre duger till att arbeta på ett bygge ber jag statsrådet att svara på frågan: Kommer statsrådet att se till att trygghetspensionen får finnas kvar?

(Applåder)

Anf. 238 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Jag förstår att timmen är sen. Riksdagen har haft avslutning och gått på juledighet. Men jag vill ändå vara tydlig med att jag inte alls sa att det enda vi gjorde var att följa frågan noga.

Jag tycker att jag i mitt inledningsanförande var väldigt tydlig med att konstatera att ISF alltså har utvärderat reformen. Även Försäkringskassan ska enligt myndighetens regleringsbrev analysera konsekvenserna av de bestämmelser för äldre i förvärsarbetande ålder som har fått sjukpenning och sjukersättning enligt de regler som trädde i kraft under 2022. ISF har kommit med sin utvärdering och ser olika brister i det regelsystem som infördes, men Försäkringskassans uppdrag ska redovisas den 14 juni 2024.

Utöver det har vi mycket riktigt lagt ett tilläggsuppdrag till utredningen *Sjukförsäkringen i förändring – en utvärdering*. Det arbetet pågår för fullt och ska redovisas i mars nästa år.

Jag ser mycket fram emot att ta del av Försäkringskassans egen analys, lägga den till ISF:s analys och givetvis också ta del av utredningens förslag på olika förbättringar för att stärka sjukförsäkringssystemet.

Mot den bakgrunden är det alldeles för tidigt att komma med olika slutsatser om den här reformen. Jag ser fram emot att få ta del av de adekvata, genomarbetade analyserna för att sedan ta ställning till om det är så att reglerna är otydliga och behöver skärpas eller om de för den delen har lett till önskade konsekvenser.

Det tycker jag inte alls är konstigt. Det är väl på det viset vi definitivt måste arbeta för att ha en sjukförsäkring där den som är sjuk och inte kan arbeta av olika skäl också får stöd och hjälp och inte behöver, som ledamoten säger, gå till kommunen för att få försörjningsstöd.

Anf. 239 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Jag har inte gått på juledighet, utan jag står här för att försöka få ett svar från ministern till alla de människor som är oroliga för sin ekonomiska framtid när kroppen är utsliten. Kan de lita på trygghetspensionen eller inte?

Jag och Socialdemokraterna motsätter oss inte att man skruvar i regelverket om det är någonting som är otydligt – absolut inte. Det är bara bra om det görs bättre. Det vi motsätter oss är det som Moderaterna tidigare har sagt: att Socialdemokraterna ger upp om äldre människor när att vi ger en möjlighet för utslitna människor att få trygghetspension i väntan på att man uppfyller åldern för ålderspension.

Vi lever fortfarande i ett klassamhälle. En av våra största orättvisor är helt uppenbart hur sjukdom och funktionsnedsättning drabbar människor

ekonomiskt. Sjukförsäkringen ska försöka råda bot på en del av det. Många är de som in på bara skinnet har erfarit vad moderat sjukförsäkringspolitik tidigare har betytt för den som är för sjuk för att jobba.

Jag hoppas därför, fru talman, att statsrådet nu tar sista chansen i dag att lova alla de kommunalare, byggnadsarbetare och andra som har slitit ut sig på jobbet att det kommer att finnas en trygghetspension kvar den dag de behöver den.

(Applåder)

Anf. 240 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Jag vill börja med att poängtera att jag aldrig har påstått att Socialdemokraterna ger upp om äldre. Aldrig någonsin. Jag kan dock tycka att det är synd att man hellre fokuserar på oförmågorna än på förmågorna, vilket ofta gör att man hamnar lite fel.

Jag har däremot påstått, och det står jag för, att tidigare socialdemokratiska regeringar och socialdemokrater har förordat ett system där man gömmer och glömmar sjukskrivna i statistiken och sjukpensionerar personer på löpande band. Det tycker jag är beklagligt, och där tycker jag aldrig någonsin att vi ska hamna igen.

Jag vill tacka för interpellationen och för debatten. Jag konstaterar att sjukförsäkringen är en oerhört viktig del av den svenska socialförsäkringen och ska ge ekonomisk trygghet till den som av olika orsaker inte kan arbeta eller har nedsatt arbetsförmåga.

Som jag tidigare har nämnt pågår det en rad olika analyser av de förändringar som genomfördes 2020–2022. ISF har haft en analys igång när det gäller just den fråga som vi diskuterar i dag. Vi har en utredning igång som ska lämna sitt förslag i februari nästa år, och Försäkringskassan har också i sitt regleringsbrev ett särskilt uppdrag att titta just på frågan om trygghetspensionen. Därför får vi helt enkelt återkomma. Vi får säkert all anledning att fortsätta att diskutera och debattera frågan.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 33 Svar på interpellation 2023/24:207 om indexering av sjuk- och aktivitetsersättning

Anf. 241 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Jessica Rodén har frågat mig om jag kommer att ta initiativ till att förändra indexeringen av sjuk- och aktivitetsersättningen för att säkerställa att dessa ersättningar håller jämna steg med ökande levnadskostnader och därigenom behåller sitt värde över tiden. Jessica Rodén har också frågat mig vilka andra åtgärder jag avser att vidta för att stärka den ekonomiska tryggheten för individer med sjuk- och aktivitetsersättning.

Indexeringen av sjukersättningen och aktivitetsersättningen är utformad för att säkerställa att ersättningarna håller jämna steg med ökande levnadskostnader. Sjukersättning och aktivitetsersättning räknas upp årligen med prisbasbeloppet, som följer prisnivån enligt konsumentprisindex. Den 1 januari 2024 höjs prisbasbeloppet med 9,14 procent. Hel sjukersättning i form av garantiersättning för den som har fyllt 30 år ökar därigenom

med cirka 1 100 kronor per månad. Personer med inkomstrelaterad sjukersättning eller aktivitetsersättning kan få cirka 1 900 kronor mer i månaden. Det är en lämplig ordning att sjukersättning och aktivitetsersättning, i enlighet med gällande rätt, värdesäkras med prisbasbeloppet för att kompensera för just de ökade kostnaderna.

Sverige befinner sig i ett pressat ekonomiskt läge. Det känner vi väl till. Regeringen tar ansvar i denna utmanande situation genom att bedriva en återhållsam finanspolitik. En alltför expansiv finanspolitik riskerar att skapa ett sämre ekonomiskt läge för Sverige med ännu högre inflation under längre tid och ytterligare försämring av hushållens köpkraft.

Samtidigt vidtar regeringen åtgärder för att stötta hushåll som drabbas särskilt hårt av prisökningarna. En sådan åtgärd är förslaget i regeringens budgetproposition för 2024 om att ytterligare förlänga det tillfälliga tilläggsbidraget inom bostadsbidraget.

Anf. 242 JESSICA RODÉN (S):

Fru talman! Tack till statsrådet för svaret!

Sjukförsäkringen är en central del av välfärden och utgör ett viktigt samhällskontrakt mellan samhället och individen. Försäkringen ska ge trygghet vid inkomstförlust eller när man saknar arbetsförmåga.

Sjukersättningen och aktivitetsersättningen är två försäkringar till dem som har nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom, skada eller funktionsnedsättning. Dessa ersättningar syftar som sagt till att kompensera för för-lorad inkomst och stödja den enskilde i att upprätthålla en rimlig ekonomisk trygghet och livskvalitet.

Det finns cirka 250 000 personer i Sverige som har sjuk- och aktivitetsersättning, och cirka 60 procent av dessa är kvinnor. Garantinivån i sjuk- och aktivitetsersättningen för en person som är över 30 år är i dag 12 163 kronor före skatt. Är man under 30 år kan ersättningen vara lägre.

Sjukersättningen i form av garantiersättning utgör grundskyddet i sjukersättningssystemet och är kopplat till prisbasbeloppet. Prisbasbeloppet speglar prisutvecklingen och används för att skydda värdet för sjuk- och aktivitetsersättningen, och höjningen är en anpassning till inflationen. Syftet är att det ska gå att köpa lika mycket för pengarna och att levnadsstandarden ska hållas på samma nivå.

Men att ersättningarna räknas upp med prisbasbeloppet är ingen garanti för oförändrad levnadsstandard. Under tider med låg inflation minskar prisbasbeloppets värde i låg takt, och under tider med hög inflation minskar prisbasbeloppets värde mycket fortare. Det medför att de personer som har ersättningar som är kopplade till prisbasbeloppet får en sänkt levnadsstandard. Försäkringskassan skriver i en färsk rapport att sjukersättningen inte är skyddad mot den höga inflationen. När den nya nivån på prisbasbeloppet började gälla i januari i år hade dess värde fallit till under 93,7 procent av det ursprungliga värdet.

Fru talman! Ja, Sverige befinner sig i ett pressat ekonomiskt läge. Statsrådet skriver i sitt svar att en alltför expansiv finanspolitik riskerar att skapa ett sämre ekonomiskt läge för Sverige med ännu högre inflation under längre tid. Därför vill jag be statsrådet förklara för mig varför satsningar på att sänka skatten för höginkomsttagare inte eldar på inflationen, medan satsningar för att stärka sjuk- och aktivitetsersättningen skulle göra det.

(Applåder)

Anf. 243 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Ja, Sverige befinner sig i en vinter. För någon vecka sedan hade vi snöbelagda härliga gator, något hala, men de vittnade om att det var vinter. Men vi har också vinter i den svenska ekonomin, som ledamoten också påpekade.

Konjunkturläget har försvagats och svensk ekonomi bedöms vara i lågkonjunktur, och det kommer att vara så under hela 2023 och även framåt 2024. Den högsta inflationen på 30 år och högre räntor tillsammans med vikande omvärldsefterfrågan är de främsta skälen till att konjunkturen viker.

Många familjer och hem har den senaste tiden fått se hushållskassan krympa, mycket på grund av de höga matpriserna och höga räntor. Regeringen och andra centrala aktörer, Riksbanken och arbetsmarknadens parter, har tagit ett stort gemensamt ansvar för att motverka att inflationen biter sig fast på höga nivåer. Inflationen är i särklass hushållens absolut största fiende. Ju längre den biter sig fast, desto djupare gröper den sig in i hushållens plånböcker. Därför är inflationsbekämpningen den bästa åtgärden för att stärka den ekonomiska tryggheten för alla hushåll.

Den budget som regeringen presenterar för 2023, och även för 2024, är återhållsam för att inflationen ska bekämpas. Men utöver att den är återhållsam har vi ändå valt att prioritera att stötta hushållen och välfärden. För att motverka att priser höjs mer än nödvändigt men för att stötta de som är särskilt utsatta har vi vidtagit flera åtgärder. Skatten var ledamoten själv inne på, men jag vill tala om skatten på drivmedel, som sänks nästa år. Kommuner och regioner får omfattande tillskott för att stärka välfärden, och det tillfälliga tilläggsbidraget genom bostadsbidraget för barnfamiljer med särskilt svag ekonomi förlängs ytterligare sex månader. Därtill sker kraftiga uppräknings av sjukersättningen och aktivitetsersättningen med prisbasbeloppet på 9,14 för 2024, som jag tog upp inledningsvis, och var 8,6 för 2023.

Anf. 244 JESSICA RODÉN (S):

Fru talman! Jag uppfattade inte att jag fick svar på min fråga. Vi testar igen.

Den nuvarande modellen gör att inkomstskillnaderna i samhället ökar, det vill säga den ekonomiska ojämlikheten ökar. Inspektionen för socialförsäkringen menar att inkomstutvecklingen i hushåll som saknar anknytning till arbetsmarknaden och som främst försörjer sig via garantiersättning har halkat efter den genomsnittliga inkomstutvecklingen.

Den ekonomiska ojämlikheten har växt sig starkare, och dess inverkan sträcker sig långt bortom plånbokens räckvidd. För nästan fyra decennier sedan var Sverige en förebild för jämlikhet, där vi tillsammans byggde en välfärdsstat som stödde alla medborgare. Men tyvärr ser vi en oroande trend. Klyftorna mellan samhällsgrupper ökar, och det är inte bara en fråga om fördelning av resurser utan också en angelägenhet för vår nationella hälsa och vår sociala sammanhållning.

Den ökade ojämlikheten påverkar vår psykiska hälsa på ett alarmrande sätt. Forskningen visar tydligt att i samhällen med större ekonomiska klyftor ökar den psykiska ohälsan. Det är inte bara en fråga som berör dem som kämpar med sin ekonomi, utan det är en fråga som berör oss alla och som underminerar vår kollektiva självkänsla. Ojämlikheten påverkar alltså

vårt samhälles välbefinnande och den påverkar livslängden. Barnadödlighet och andra hälsorelaterade indikatorer påverkas negativt när klyftorna ökar.

Det är också viktigt att förstå att ekonomisk ojämlikhet inte enbart är en fråga om materiell välfärd. Det handlar om värderingar, vår syn på varandra och den sociala struktur vi vill ha. I ett jämlikt samhälle ges alla möjlighet att blomstra och bidra till vår gemensamma framtid. I en tid när vi behöver mer solidaritet och sammanhållning och när vi behöver mer ekonomisk jämlikhet satsar regeringen och Sverigedemokraterna i stället på att höja taket för rotavdraget 2024. Man ökar på den ekonomiska klyftan genom att införa det åttonde jobbskatteavdraget, som inte omfattar personer med sjuk- och aktivitetsersättning. Man prioriterar alltså att sänka skatten för dem som redan har så att de klarar sig och låter sjuka och personer med funktionsnedsättningar betala mer skatt än de som lönearbetar.

Regeringen stöttar alltså dem med allra mest pengar på bekostnad av sjuka och personer med funktionsnedsättningar. Det är anmärkningsvärt att regeringen gör denna prioritering, särskilt nu när vi befinner oss mitt i en ekonomisk kris. Dessa prioriteringar anser jag ökar klyftorna i samhället.

Fru talman! Jag frågar än en gång: Kan statsrådet förklara för mig varför satsningar på att sänka skatten för höginkomsttagare inte eldar på inflationen medan satsningar på att stärka sjuk- och aktivitetsersättningen skulle göra det?

(Applåder)

Anf. 245 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Inflationen är hushållens värsta fiende. Den här regeringen har haft strategin från dag ett att bekämpa inflationen, och det kommer även fortsättningsvis att vara vår strategi. Även nu om kriget mot den höga inflationen inte är vunnet ser vi nu effekterna av regeringens politik, och vi ser en lägre inflationstakt. Men här måste vi även fortsättningsvis vara uthålliga så att inte detta slår tillbaka.

Vi kommer att fortsätta att värna hushållens ekonomi genom att se till att inflationen just pressas tillbaka, samtidigt som vi fortsätter att stötta de mest utsatta hushållen i dessa ekonomiskt tuffa tider.

Det är alltid lätt att kräva mer, men det är inte alltid lätt att göra rätt. I mitt tidigare uppdrag som kommunstyrelsens ordförande handlade det ofta om att fatta tuffa beslut som inte alltid uppskattades för stunden men som i det långa loppet visade sig vara rätt. Samma sak gäller nu när jag är statsråd. Jag är helt övertygad om att fokus på att just bekämpa inflationen är helt rätt och riktigt. Det är den höga inflationen som är hushållens värsta fiende.

Regeringen värnar just hushållen, det vill säga indexuppräknning, tillskott till barnfamiljer och inflationsbekämpning i alla delar, samtidigt som vi alltid är beredda att vidta ytterligare åtgärder om krisen skulle fördjupas.

En väl avvägd budget i detta läge handlar om en inflationsbekämpning och att vi stöttar de mest utsatta hushållen.

Anf. 246 JESSICA RODÉN (S):

Fru talman! Jag verkar inte kunna få svar på min fråga varför satsningar på att sänka skatten för höginkomsttagare inte eldar på inflationen medan satsningar på att stärka sjuk- och aktivitetsersättningen skulle göra det.

Precis som statsrådet sa är det en mörk vinter, och mörkare kommer det kanske att bli. Hushållen har förlorat tio års reallöneökningar, och andelen hushåll som kämpar med att få ekonomin att gå ihop har ökat markant. Det larmas om längre köer till kyrkornas hjälpcenter, och det är inte bara de som redan hade små ekonomiska marginaler som oroar sig för hur man ska ha råd med julklappar och julmat i år.

Var fjärde person med en funktionsnedsättning har en låg ekonomisk standard. Enligt FUB är det nivåerna i sjuk- och aktivitetsersättningen som är den främsta orsaken till fattigdom hos personer med intellektuell funktionsnedsättning. I sin rapport *Fångad i fattigdom?* skriver FUB att en person med sjuk- och aktivitetsersättning kan gå back med cirka 1 700 kronor i månaden.

Mellan 2003 och 2020 ökade medellönen med 52 procent. Under samma period har sjuk- och aktivitetsersättningen ökat med 29 procent.

Den ekonomiska ojämlikheten får som sagt inte bara konsekvenser i plånboken, fru talman. Skillnader i inkomst påverkar hela vårt samhälles välbefinnande.

Jag som är socialdemokrat är övertygad om att en gemenskap mäts efter hur väl vi tar hand om de mest sårbara. Att stärka den ekonomiska tryggheten för personer som är sjuka eller har en funktionsnedsättning är inte bara en investering i deras välbefinnande utan också en investering i ett starkare och mer inkluderande samhälle.

Därför skulle jag så här några dagar före jul vilja önska mig att vi tillsammans kunde arbeta vidare för en gemenskap där ingen lämnas i skuggan och där varje individ ges möjlighet att blomstra oavsett de utmaningar de möter.

(Applåder)

Anf. 247 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Stort tack till interpellanten för den här debatten!

Jag kan konstatera att för oss moderater står det inte i motsatsförhållande att sänka skatten genom ett jobbskatteavdrag för låg- och medelinkomsttagare – det träffar också hushåll som har det tufft just nu; inflationen lämnar ingen oberörd – och samtidigt höja sjuk- och aktivitetsersättningen och räkna upp den med 9,14 procent.

Detta är åtgärder som finns med i budgeten för 2024. Men som jag sa i mitt tidigare anförande följer jag den här frågan mycket noga. Vi ser nu att inflationstakten avtar, och förhoppningsvis ser vi en ljusning där framöver. Men vi håller fortfarande i den frågan och bevakar den noga så att det inte vänder tillbaka givet att det är det som skulle förvärra ekonomin allra mest, särskilt för dem som har sämst ekonomi just nu.

Vi är inte heller främmande för att vidta andra åtgärder om vi ser att den här krisen förvärras ytterligare, för det är just de särskilt utsatta hushållen som den här regeringen väljer att lägga krutet på.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 34 Svar på interpellation 2023/24:250 om arbetsmarknadsbegreppet i sjuk- och aktivitetsersättningen

Anf. 248 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Jessica Rodén har frågat mig hur jag ser på förslaget om att rätten till sjuk- och aktivitetsersättning ska prövas mot samma arbetsmarknadsbegrepp som gäller för sjukpenningen och om jag har för avsikt att ta några initiativ med anledning av detta.

Utredningen Sjukförsäkringen i förändring – en utvärdering (S 2022:07) har i uppdrag att utvärdera de förändringar i sjukförsäkringens regelverk som har genomförts under 2020–2022. Regeringen beslutade den 9 februari 2023 om tilläggsdirektiv som innebär att utredningen även får lämna nödvändiga författningsförslag om utvärderingen visar att sjukfallen inte avslutas så som var avsett utan blir omotiverat långa eller att det uppstår andra negativa konsekvenser för samhället eller individen (dir. 2023:20). Uppdraget ska redovisas senast den 1 mars 2024.

Den 1 september 2022 trädde särskilda bestämmelser om sjukersättning i kraft för äldre i förvärvsarbetsande ålder. Arbetsförmågan hos försäkrade som har som mest fem år kvar tills de uppnår den ålder då de inte längre kan få sjukersättning och som har erfarenhet av sådant arbete som är normalt förekommande på arbetsmarknaden ska enligt bestämmelserna bedömas i förhållande till dessa arbeten. Är annat lämpligt arbete tillgängligt för den försäkrade ska arbetsförmågan bedömas mot det. Denna regeländring omfattas av uppdraget för utredningen Sjukförsäkringen i förändring – en utvärdering.

Försäkringskassan ska enligt uppdrag i myndighetens regleringsbrev för 2023 analysera konsekvenser av de bestämmelser för äldre i förvärvsarbetsande ålder i sjukpenning och sjukersättning som har trätt i kraft under 2022. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet senast den 14 juni 2024.

Det är inte aktuellt med något ytterligare initiativ gällande rätten till sjuk- eller aktivitetsersättning innan utredningen Sjukförsäkringen i förändring – en utvärdering respektive Försäkringskassan har redovisat sina uppdrag. Då kan regeringen också ta ställning till behovet av förändringar i regelverket.

Sjukförsäkringen ska ge ekonomisk trygghet för den som inte kan arbeta på grund av nedsatt arbetsförmåga. För regeringen är det prioriterat att människor i första hand ska tillbaka till arbetslivet, och fokus ska vara på rehabilitering och tydliga avstämningstidpunkter.

Anf. 249 JESSICA RODÉN (S):

Fru talman! Sist ut av hela 18 interpellationsdebatter i dag! Den som väntar på något gott väntar aldrig för länge, eller hur?

Fru talman! För att säkerställa en rättvis och inkluderande välfärd måste vi fokusera på att stärka sjukförsäkringen. Det är genom en robust sjukförsäkring vi visar att ingen lämnas ensam i mötet med sjukdom eller funktionsnedsättning och att vi gemensamt bär bördan av livets prövningar.

Sjukdom kan drabba vem som helst, när som helst. Att ha en stark sjukförsäkring är inte bara en försäkring om ekonomisk trygghet för individen utan också ett uttryck för vår kollektiva ansvarskänsla. En förbättrad sjuk-

försäkring är en investering i att stärka vårt sociala skyddsnät och ge människor möjligheten att fokusera på återhämtning i stället för på ekonomiska bekymmer i svåra tider. Sjukdom eller funktionsnedsättning ska aldrig vara en börda som drabbar olika grupper olika hårt.

En starkare sjukförsäkring är som sagt en investering i vårt samhälles framtid. Det handlar inte bara om ekonomi utan om mänskliga värden, om att visa solidaritet och om att visa omtanke.

Förra mandatperioden genomfördes helt nödvändiga förstärkningar av sjukpenningens regelverk, detta för att fler ska få behålla sin sjukpenning för att kunna avsluta sin vård och behandling och sedan återgå till sitt ordinarie arbete. Men vi behöver göra mer! Vi behöver stärka även sjukersättningen.

Utredningen om sjuk- och aktivitetsersättning lämnade i augusti 2021 betänkandet *En sjukförsäkring med prevention, rehabilitering och trygghet*. Där lämnades flera förslag på förbättringar, bland annat den fråga vi debatterar här i dag – att rätten till sjuk- och aktivitetsersättning ska prövas mot samma arbetsmarknadsbegrepp som gäller för sjukpenningen. Enligt utredningen skulle det minska risken för att personer blir kvar i sjukpenningssystemet trots att det inte finns fler åtgärder att ta till för att dessa individer ska kunna få en förbättrad arbetsförmåga.

Dagens regelverk innebär att den försäkrades arbetsförmåga bedöms mot arbete på "arbetsmarknaden". I "arbetsmarknaden" ingår anpassade arbeten, subventionerade anställningar i form av lönebidrag, utvecklingsanställning, trygghetsanställning och särskilt nystartsjobb samt helt skyddade anställningar på Samhall. Om den försäkrade bedöms ha arbetsförmåga i ett sådant arbete finns därför inte rätt till sjukersättning. Men någon prövning av om det faktiskt finns ett sådant arbete vid beslutstillfället görs inte. Man bedömer alltså mot ett tänkt arbete som är anpassat och som man tycker borde kunna finnas, inte vad som faktiskt finns.

Statsrådet hänvisar i sitt svar till pågående utredningar som ska utvärdera förändringar som skett och säger att hon därför inte vill ge några besked i förväg.

Jag skulle ändå önska att statsrådet kunde ge något slags besked – ett besked till alla dem som i dag får avslag på sin ansökan om sjukersättning med hänvisning till det nu gällande arbetsmarknadsbegreppet.

Anser statsrådet alltså att det är rimligt att människor som av sin läkare bedöms inte ha någon arbetsförmåga får avslag på ansökan med hänvisning till ett arbete som inte finns?

Anf. 250 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Jag kan börja med att säga att jag delar interpellantens inledande beskrivning av vårt trygghetssystem till stora delar. Vårt trygghetssystem utgör ju ett viktigt skydd för dem som arbetar och finns i landet i händelse av just sjukdom. Vid sjukdomsfall ska fokus vara på snabba insatser för att undvika långvarig sjukskrivning och för snabb återgång till arbete.

Det är väl belagt, fru talman, att långvarig sjukskrivning leder till sämre hälsa, mående, och inte minst ekonomi. Därför är det av yttersta vikt att samhällets samlade insatser sätts in så tidigt som möjligt för att undvika att människor hamnar i långvarigt utanförskap som leder till sämre ekono-

mi och att det blir svårare att ta sig tillbaka. Inte minst kan det få psykisk ohälsa som följd.

För regeringen är det prioriterat att människor i första hand går tillbaka till arbetslivet. Fokus ska då vara rehabilitering och tydliga avstämningpunkter.

Som jag nämnde inledningsvis har utredningen *Sjukförsäkringen i förändring – en utvärdering* i uppdrag att just utvärdera de förändringar i sjukförsäkringens regelverk som vi talar om i dag och som genomfördes 2020–2022. Försäkringskassan har också i uppdrag att göra en särskild analys av olika förslag. Innan dess är det helt enkelt inte aktuellt att komma med några besked.

Även om detta är de sista skälvande timmarna innan riksdagen slår igen för året får vi helt enkelt återkomma när analyserna är gjorda och de adekvata beräkningarna, höll jag på att säga, men i alla fall analyserna och underlaget är klart, så att det blir rätt och riktigt. Det kommer jag definitivt att återkomma till, och vi får säkert all anledning att debattera det i kammaren.

Anf. 251 JESSICA RODÉN (S):

Fru talman! Den psykiska ohälsan bland våra unga är ett stort och växande problem. Varannan 15-åring upplever psykiska besvär. Andelen barn som får diagnosen ångestsyndrom eller depression har tredubblats de senaste åren.

Psykiska besvär får livslånga och samhällsekonomiska konsekvenser. Psykiatriska tillstånd står för hälften av sjukskrivningarna, och varannan person som är involverad i organiserad brottslighet har haft kontakt med psykiatrin.

I rapporten *Från riskfaktorer till friskfaktorer* skriver TCO att psykisk ohälsa är den vanligaste orsaken till sjukfrånvaro i samtliga sektorer inom TCO. Som riskfaktorer nämner de hög arbetsbelastning, brist på inflytande över arbete och brist på stöd från chef. Även Kommunal vittnar om att stressrelaterade besvär är orsaken till långtidssjukskrivningar inom de kvinnodominerade yrkena. Riskfaktorer som Kommunal lyfter fram är likt TCO bristande inflytande men också underbemanning, vilket leder till psykisk press och en känsla av otillräcklighet.

Fru talman! Sjukfrånvaron är högre bland kvinnor än bland män. Den är högre för arbetare än för tjänstemän. Kvinnor är överrepresenterade i yrken med höga krav men med lågt inflytande över arbetstider och hur arbetet ska utföras, och sådana arbeten är nära kopplade till hälsorisker.

Den psykiska ohälsan är stor och har ökat påtagligt under senare år. Det förebyggande hälsoarbetet, både inom skolan och på våra arbetsplatser, behöver prioriteras. Det är många politikområden som berörs, och det behöver göras krafttag. Men innan vi har kommit till rätta med bland annat den psykiska ohälsan i samhället behöver vi stärka sjukförsäkringen. Ingen, inte minst den som är sjuk eller har nedsatt arbetsförmåga, blir mer anställbar av att göras fattigare.

Återigen vill jag ställa frågan till statsrådet om hon anser att det är rimligt att människor som av sin läkare bedöms inte ha någon arbetsförmåga får avslag på ansökan med en hänvisning till ett arbete som inte finns.

(Applåder)

Anf. 252 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Nej, ingen blir mer anställbar för att den blir fattig. Men det är definitivt så att med tidiga insatser och när samhället jobbar tillsammans för att se individer och hjälpa dem tillbaka till arbete går det betydligt snabbare.

Det är också så att långvarig sjukfrånvaro, sjukskrivningar, leder till ökad psykisk ohälsa, inte minst i den grupp som interpellanten nämner och då framför allt kvinnor. Just därför är det så viktigt att man kommer med tidiga insatser och att arbetsgivare, myndigheter och inte minst regionerna tillsammans med individen arbetar för att få tillbaka personen till arbete.

Det är också en god ordning, förutom att man jobbar tillsammans för att få tillbaka någon till arbete, att man utvärderar genomförda reformer noga och följer upp om de har varit framgångsrika och har tjänat sitt syfte men också om det finns skäl att korrigera eller ändra i någon del för att uppnå ett bättre resultat och få fler att kunna återgå till arbete.

Jag är ledsen, men det kommer inte att komma så många fler svar från min sida. Jag kommer att avvakta analyserna och det jobb som vi har igång nu, både utredningen och tilläggsdirektiven men också Försäkringskassans eget analysarbete, för att se om det kan vara någonting som gör att vi kan bli ännu lite bättre och om vi kan stärka upp vårt trygghetssystem ännu lite mer och se till att färre personer lämnas utanför och att den psykiska ohälsan inte ökar ännu mer.

Anf. 253 JESSICA RODÉN (S):

Fru talman! Jag vill ägna mitt sista inlägg åt att synliggöra de människor som får avslag genom att läsa upp citat från webbsidan 116 om dagen.

Annika skriver: Inte nog med att ens liv har blivit förstört. Man får inte ens den ersättning man är berättigad till.

En anonym kvinna skriver: Jag ville inte vara sjuk, men jag tog mig inte ens upp ur sängen. Hon skriver vidare att hon är en person som alltid har haft höga krav på sig själv både privat och i arbetslivet. Därför tog det lång tid för henne att acceptera att hon hade bränt ut sig. Hon ville helt enkelt inte vara sjuk. Men när hon inte längre kunde ta sig upp ur sängen insåg hon att hon inte hade något annat val än att sjukskriva sig. Hon har genomgått två olika arbetsförmågeutredningar som båda har bekräftat utmattningssyndrom. Ändå ansåg handläggaren att hon var fullt arbetsför och fick välja mellan att gå tillbaka till sitt arbete eller att skriva in sig på Arbetsförmedlingen. Efter två dagar på jobbet vaknade hon med hög feber, och hon svimmade.

Det finns otaliga berättelser som beskriver hur människor mår som har fått avslag och hänvisats till att söka ett arbete som inte finns.

En annan kvinna berättar att hon då hon var helt sängliggande fått besked om att hon skulle söka ett jobb som inte kräver att hon behöver stå upp. Men det jobbet hittade de aldrig.

Återigen: Jag vill slutligen fråga statsrådet om det är rimligt att man får avslag på sin ansökan om sjukersättning med motivet att man ska söka ett arbete som inte finns.

Jag vill också önska alla en god jul. Tack för debatten!
(Applåder)

Prot. 2023/24:53
20 december

Svar på
interpellationer

Anf. 254 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Jag vill inledningsvis önska både vice talmannen och de ledamöter som har orkat sitta kvar här hela kvällen men framför allt också andra som är närvarande en riktigt god jul och ett gott slut. Så här efter 18 interpellationer förstår jag att man ser fram emot både julledighet och ett härligt firande.

Tack också till ledamoten för interpellationen, för en bra debatt och för att ha väckt frågan! Som jag har konstaterat tidigare är det otroligt mycket på gång i den här frågan i och med att vi har en stor utredning igång. Vi har Försäkringskassan som själva analyserar, och vi har även andra som redan har tittat på den här frågan. Sammantaget kommer det så småningom att finnas ett digert material för oss att ta ställning till för att stärka upp vårt trygghetssystem och se till att vi har en sjukförsäkring som ger ekonomisk trygghet för dem som av olika skäl inte kan arbeta och har nedsatt arbetsförmåga. Det tror jag att interpellanten och jag är väldigt överens om.

När förslagen kommer får vi återkomma och se om vi är ense eller om vi har olika uppfattningar i frågan.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 35 Anmälan om betänkande

Följande dokument anmäldes:
Finansutskottets betänkande
2023/24:FiU10 Statens budget för 2024

§ 36 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Motioner
med anledning av skr. 2023/24:44 Riksrevisionens rapport om reduktionsplikten för bensin och diesel
2023/24:2787 av Rickard Nordin m.fl. (C)
2023/24:2790 av Elin Söderberg m.fl. (MP)
2023/24:2791 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S)

§ 37 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 19 december

2023/24:314 Kampen för demokrati i Kambodja
av Åsa Eriksson (S)
till statsrådet Johan Forssell (M)

2023/24:315 Minskat återvändande

av *Ola Möller* (S)

till statsrådet Maria Malmer Stenergård (M)

2023/24:316 Extra stöd till barn i samhällsvård

av *Marcus Wennerström* (S)

till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

Prot. 2023/24:53

20 december

§ 38 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 19 december

2023/24:420 Demokrativillkor för statligt stöd

av *Louise Thunström* (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2023/24:421 Skydd av sill och strömming

av *Emma Nohrén* (MP)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2023/24:422 Bättre förutsättningar för legal hantering av kryptoinvesteringar

av *Niels Paarup-Petersen* (C)

till statsrådet Niklas Wykman (M)

2023/24:423 Principer för betygssättning

av *Linus Sköld* (S)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

2023/24:424 Byggnaders energiprestanda

av *Jennie Nilsson* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

§ 39 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 19 december

2023/24:338 Internationella samarbeten om reglering av AI

av *Elisabeth Thand Ringqvist* (C)

till statsrådet Erik Slottnér (KD)

2023/24:365 Retorikens påverkan på regeringens arbete

av *Linus Sköld* (S)

till statsminister Ulf Kristersson (M)

2023/24:364 Norra Sverige i regeringen

av *Linus Sköld* (S)

till statsminister Ulf Kristersson (M)

2023/24:360 Snöröjning på landets riks- och länsvägar

av *Adrian Magnusson* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

Prot. 2023/24:53
20 december

2023/24:380 Återuppbyggnad av E6:an
av *Aylin Nouri* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)
2023/24:383 Sveriges life science-strategi
av *Anna Vikström* (S)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

§ 40 Kammaren åtskildes kl. 22.30.

Sammanträdet leddes
av förste vice talmannen från dess början till och med § 10 anf. 11 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 10 anf. 23 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 10 anf. 40 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 13 anf. 81 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 13.47,
av talmannen därefter till ajourneringen kl. 14.26,
av tredje vice talmannen därefter till och med § 19 anf. 101 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 21 anf. 134 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 25 anf. 178 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 29 anf. 210 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

INGVAR MATTSON

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Avsägelse	1
§ 3 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 4 Utökning av antalet suppleanter.....	2
§ 5 Val av extra suppleant.....	2
§ 6 Anmälan om subsidiaritetsprövning	3
§ 7 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	3
§ 8 Anmälan om granskningsrapport	3
§ 9 Ärenden för hänvisning till utskott	3
§ 10 Allmänna bidrag till kommuner	4
Finansutskottets betänkande 2023/24:FiU3.....	4
Anf. 1 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD).....	4
Anf. 2 JANINE ALM ERICSON (MP) replik	6
Anf. 3 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik	6
Anf. 4 JANINE ALM ERICSON (MP) replik	7
Anf. 5 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik	7
Anf. 6 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V) replik	8
Anf. 7 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik	8
Anf. 8 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V) replik	9
Anf. 9 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik	9
Anf. 10 EVA LINDH (S) replik	9
Anf. 11 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik	10
Anf. 12 EVA LINDH (S) replik	10
Anf. 13 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik	11
Anf. 14 EVA LINDH (S)	11
Anf. 15 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik	13
Anf. 16 EVA LINDH (S) replik	14
Anf. 17 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik	14
Anf. 18 EVA LINDH (S) replik	15
Anf. 19 ADAM REUTERSKIÖLD (M) replik	15
Anf. 20 EVA LINDH (S) replik	16
Anf. 21 ADAM REUTERSKIÖLD (M) replik	16
Anf. 22 EVA LINDH (S) replik	17
Anf. 23 ADAM REUTERSKIÖLD (M)	17
Anf. 24 EVA LINDH (S) replik	19
Anf. 25 ADAM REUTERSKIÖLD (M) replik	19
Anf. 26 EVA LINDH (S) replik	20
Anf. 27 ADAM REUTERSKIÖLD (M) replik	20
Anf. 28 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	21
Anf. 29 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik	23
Anf. 30 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik.....	23
Anf. 31 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik	24
Anf. 32 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik.....	24
Anf. 33 YUSUF AYDIN (KD).....	25
Anf. 34 MARTIN ÅDAHL (C).....	26
Anf. 35 CECILIA RÖNN (L).....	29
Anf. 36 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V) replik	31

Anf. 37	CECILIA RÖNN (L) replik	31
Anf. 38	SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V) replik	31
Anf. 39	CECILIA RÖNN (L) replik	32
Anf. 40	EVA LINDH (S) replik	32
Anf. 41	CECILIA RÖNN (L) replik	33
Anf. 42	EVA LINDH (S) replik	33
Anf. 43	CECILIA RÖNN (L) replik	34
Anf. 44	JANINE ALM ERICSON (MP) replik	35
Anf. 45	CECILIA RÖNN (L) replik	35
Anf. 46	JANINE ALM ERICSON (MP) replik	35
Anf. 47	CECILIA RÖNN (L) replik	36
Anf. 48	JANINE ALM ERICSON (MP)	36
Anf. 49	MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik	38
Anf. 50	JANINE ALM ERICSON (MP) replik	39
Anf. 51	MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik	39
Anf. 52	JANINE ALM ERICSON (MP) replik	40
Anf. 53	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	40
Anf. 54	JANINE ALM ERICSON (MP) replik	42
Anf. 55	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD) replik	43
Anf. 56	JANINE ALM ERICSON (MP) replik	43
Anf. 57	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD) replik	43
Anf. 58	MARTIN ÅDAHL (C) replik	44
Anf. 59	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD) replik	44
Anf. 60	MARTIN ÅDAHL (C) replik	45
Anf. 61	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD) replik	46
Anf. 62	EVA LINDH (S) replik	46
Anf. 63	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD) replik	47
Anf. 64	EVA LINDH (S) replik	47
Anf. 65	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD) replik	47
Anf. 66	SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V) replik	48
Anf. 67	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD) replik	48
Anf. 68	SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V) replik	49
Anf. 69	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD) replik	49
Anf. 70	SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V)	50
	(Beslut fattades under § 16.)	51
§ 11	Samhällsekonomi och finansförvaltning.....	51
	Finansutskottets betänkande 2023/24:FiU2	51
Anf. 71	DENNIS DIOUKAREV (SD).....	51
Anf. 72	ADNAN DIBRANI (S).....	52
Anf. 73	IDA DROUGGE (M).....	54
Anf. 74	SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V)	55
Anf. 75	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	56
Anf. 76	ADNAN DIBRANI (S) replik	57
Anf. 77	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD) replik	58
Anf. 78	ADNAN DIBRANI (S) replik	58
Anf. 79	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD) replik	58
Anf. 80	ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	59
	(Beslut fattades under § 16.)	59
§ 12	Statsskuldräntor m.m.	59
	Finansutskottets betänkande 2023/24:FiU4	59
	(Beslut fattades under § 16.)	59

§ 13 Avgiften till Europeiska unionen.....	60	Prot. 2023/24:53
Finansutskottets betänkande 2023/24:FiU5.....	60	20 december
Anf. 81 BJÖRN WIECHEL (S)	60	-----
Anf. 82 CHARLOTTE QUENSEL (SD)	62	
Anf. 83 JAN ERICSON (M)	63	
Anf. 84 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V)	66	
Anf. 85 HANS EKLIND (KD).....	67	
(Beslut fattades under § 16.).....	69	
§ 14 Subsidiaritetprövning av kommissionens förslag till		
 direktiv om inrättande av ett huvudkontorsbaserat		
 skattesystem för mikroföretag samt små och medelstora		
 företag och om ändring av direktiv 2011/16/EU	69	
Skatteutskottets utlåtande 2023/24:SkU10	69	
Anf. 86 MATHIAS TEGNÉR (S)	69	
Anf. 87 CRISTER CARLSSON (M)	71	
(Beslut fattades under § 16.).....	72	
Ajournering.....	72	
Återupptaget sammanträde.....	72	
§ 15 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 19 december.....	73	
UbU5 Bättre anpassad undervisningstid i grundskolan,		
specialskolan och sameskolan	73	
NU1 Utgiftsområde 24 Näringsliv	73	
§ 16 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens		
 sammanträde.....	74	
FiU3 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner	74	
FiU2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och		
finansförvaltning	74	
FiU4 Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.	75	
FiU5 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen.....	75	
SkU10 Subsidiaritetprövning av kommissionens förslag		
till direktiv om inrättande av ett huvudkontorsbaserat		
skattesystem för mikroföretag samt små och medelstora		
företag och om ändring av direktiv 2011/16/EU	75	
§ 17 Avslutning.....	75	
Anf. 88 TALMANNEN.....	75	
Anf. 89 TALMANNEN.....	75	
Anf. 90 Ålderspresident TOMAS ENEROTH (S)	78	
Ajournering.....	79	
Återupptaget sammanträde.....	79	
§ 18 Svar på interpellation 2023/24:265 om särskilda		
 utvisningsanstalter	79	
Anf. 91 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	79	
Anf. 92 ADAM MARTTINEN (SD).....	80	
Anf. 93 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	81	
Anf. 94 ADAM MARTTINEN (SD).....	82	
Anf. 95 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	82	
Anf. 96 ADAM MARTTINEN (SD).....	83	
Anf. 97 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	84	
§ 19 Svar på interpellation 2023/24:212 om konsekvenser av		
 neddragningarna på studieförbunden.....	85	

Anf. 98	Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	85
Anf. 99	LINUS SKÖLD (S)	85
Anf. 100	ANDERS ALFTBERG (SD)	86
Anf. 101	ISAK FROM (S)	87
Anf. 102	GUNILLA SVANTORP (S)	88
Anf. 103	EVA LINDH (S)	88
Anf. 104	JOHANNA HARALDSSON (S)	89
Anf. 105	Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	90
Anf. 106	LINUS SKÖLD (S)	90
Anf. 107	ANDERS ALFTBERG (SD)	91
Anf. 108	ISAK FROM (S)	91
Anf. 109	GUNILLA SVANTORP (S)	92
Anf. 110	EVA LINDH (S)	92
Anf. 111	JOHANNA HARALDSSON (S)	93
Anf. 112	Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	93
Anf. 113	LINUS SKÖLD (S)	94
Anf. 114	Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	95
§ 20 Svar på interpellation 2023/24:240 om Sveriges landsbygder i EU-kommissionens vision 95		
Anf. 115	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	95
Anf. 116	DANIEL BÄCKSTRÖM (C)	96
Anf. 117	ULRIKA HEIE (C)	97
Anf. 118	HELENA LINDAHL (C)	98
Anf. 119	ANDERS KARLSSON (C)	99
Anf. 120	RICKARD NORDIN (C)	100
Anf. 121	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	101
Anf. 122	DANIEL BÄCKSTRÖM (C)	102
Anf. 123	ULRIKA HEIE (C)	103
Anf. 124	HELENA LINDAHL (C)	103
Anf. 125	ANDERS KARLSSON (C)	104
Anf. 126	RICKARD NORDIN (C)	104
Anf. 127	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	105
Anf. 128	DANIEL BÄCKSTRÖM (C)	106
Anf. 129	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	107
§ 21 Svar på interpellation 2023/24:269 om balans mellan nytta och konsekvenser av svinpestrestriktionerna 107		
Anf. 130	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	107
Anf. 131	ÅSA ERIKSSON (S)	108
Anf. 132	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	109
Anf. 133	ÅSA ERIKSSON (S)	110
Anf. 134	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	111
Anf. 135	ÅSA ERIKSSON (S)	111
Anf. 136	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	112
§ 22 Svar på interpellation 2023/24:138 om dödsolyckorna på väg 56 i Gävleborg 113		
Anf. 137	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	113
Anf. 138	MATTIAS ERIKSSON FALK (SD)	113
Anf. 139	ANDERS W JONSSON (C)	114
Anf. 140	ROGER HEDLUND (SD)	115
Anf. 141	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	116

Anf. 142	MATTIAS ERIKSSON FALK (SD)	117
Anf. 143	ANDERS W JONSSON (C)	118
Anf. 144	ROGER HEDLUND (SD)	119
Anf. 145	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	119
Anf. 146	MATTIAS ERIKSSON FALK (SD)	120
Anf. 147	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	120

§ 23 Svar på interpellation 2023/24:146 om statlig kredit till

Inlandsbanan 121

Anf. 148	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	121
Anf. 149	ISAK FROM (S)	121
Anf. 150	GUNILLA SVANTORP (S)	122
Anf. 151	LENA BÄCKELIN (S)	123
Anf. 152	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	124
Anf. 153	ISAK FROM (S)	125
Anf. 154	GUNILLA SVANTORP (S)	125
Anf. 155	LENA BÄCKELIN (S)	126
Anf. 156	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	126
Anf. 157	ISAK FROM (S)	127
Anf. 158	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	127

§ 24 Svar på interpellationerna 2023/24:149 och 159 om

bostadsbyggande 128

Anf. 159	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	128
Anf. 160	ISAK FROM (S)	129
Anf. 161	SOFIE ERIKSSON (S)	130
Anf. 162	ROGER HEDLUND (SD)	131
Anf. 163	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	132
Anf. 164	ISAK FROM (S)	133
Anf. 165	SOFIE ERIKSSON (S)	133
Anf. 166	ROGER HEDLUND (SD)	134
Anf. 167	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	135
Anf. 168	ISAK FROM (S)	136
Anf. 169	SOFIE ERIKSSON (S)	136
Anf. 170	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	137

§ 25 Svar på interpellation 2023/24:151 om situationen på

bostadsmarknaden 137

Anf. 171	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	137
Anf. 172	MALCOLM MOMODOU JALLOW (V)	138
Anf. 173	ROGER HEDLUND (SD)	139
Anf. 174	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	140
Anf. 175	MALCOLM MOMODOU JALLOW (V)	141
Anf. 176	ROGER HEDLUND (SD)	142
Anf. 177	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	143
Anf. 178	MALCOLM MOMODOU JALLOW (V)	144
Anf. 179	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	144

§ 26 Svar på interpellation 2023/24:153 om

reparationsberedskap inom transportområdet 145

Anf. 180	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	145
Anf. 181	GUNILLA SVANTORP (S)	145
Anf. 182	MATTIAS ERIKSSON FALK (SD)	146
Anf. 183	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	147

Anf. 184	GUNILLA SVANTORP (S)	148
Anf. 185	MATTIAS ERIKSSON FALK (SD)	148
Anf. 186	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	149
Anf. 187	GUNILLA SVANTORP (S)	149
Anf. 188	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	150
§ 27	Svar på interpellation 2023/24:157 om konsekvenser av marknaden inom järnvägssystemet	150
Anf. 189	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	150
Anf. 190	GUNILLA SVANTORP (S)	151
Anf. 191	KADIR KASIRGA (S)	152
Anf. 192	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	153
Anf. 193	GUNILLA SVANTORP (S)	154
Anf. 194	KADIR KASIRGA (S)	155
Anf. 195	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	155
Anf. 196	GUNILLA SVANTORP (S)	156
Anf. 197	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	157
§ 28	Svar på interpellation 2023/24:192 om bostadspolitiken	157
Anf. 198	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	157
Anf. 199	DENIS BEGIC (S)	158
Anf. 200	ROGER HEDLUND (SD)	159
Anf. 201	MARKUS KALLIFATIDES (S)	160
Anf. 202	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	161
Anf. 203	DENIS BEGIC (S)	162
Anf. 204	ROGER HEDLUND (SD)	163
Anf. 205	MARKUS KALLIFATIDES (S)	163
Anf. 206	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	164
Anf. 207	DENIS BEGIC (S)	165
Anf. 208	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	165
§ 29	Svar på interpellation 2023/24:235 om Norrbotniabanan	166
Anf. 209	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	166
Anf. 210	ÅSA KARLSSON (S)	166
Anf. 211	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	167
Anf. 212	ÅSA KARLSSON (S)	168
Anf. 213	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	168
Anf. 214	ÅSA KARLSSON (S)	168
Anf. 215	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	169
§ 30	Svar på interpellation 2023/24:234 om historiska fordon och ELV-förordningen	169
Anf. 216	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	169
Anf. 217	ISAK FROM (S)	170
Anf. 218	MATTIAS ERIKSSON FALK (SD)	170
Anf. 219	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	172
Anf. 220	ISAK FROM (S)	173
Anf. 221	MATTIAS ERIKSSON FALK (SD)	173
Anf. 222	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	174
Anf. 223	ISAK FROM (S)	175
Anf. 224	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	175
§ 31	Svar på interpellation 2023/24:195 om lagen om valfrihetssystem	175
Anf. 225	Statsrådet ANNA TENJE (M)	175

Anf. 226	MARKUS KALLIFATIDES (S).....	177
Anf. 227	EVA LINDH (S)	178
Anf. 228	Statsrådet ANNA TENJE (M).....	178
Anf. 229	MARKUS KALLIFATIDES (S).....	179
Anf. 230	EVA LINDH (S)	180
Anf. 231	Statsrådet ANNA TENJE (M).....	181
Anf. 232	MARKUS KALLIFATIDES (S).....	182
Anf. 233	Statsrådet ANNA TENJE (M).....	182
§ 32	Svar på interpellation 2023/24:206 om framtiden för trygghetspensionen	183
Anf. 234	Statsrådet ANNA TENJE (M).....	183
Anf. 235	ÅSA ERIKSSON (S).....	184
Anf. 236	Statsrådet ANNA TENJE (M).....	185
Anf. 237	ÅSA ERIKSSON (S).....	185
Anf. 238	Statsrådet ANNA TENJE (M).....	186
Anf. 239	ÅSA ERIKSSON (S).....	186
Anf. 240	Statsrådet ANNA TENJE (M).....	187
§ 33	Svar på interpellation 2023/24:207 om indexering av sjuk- och aktivitetsersättning	187
Anf. 241	Statsrådet ANNA TENJE (M).....	187
Anf. 242	JESSICA RODÉN (S)	188
Anf. 243	Statsrådet ANNA TENJE (M).....	189
Anf. 244	JESSICA RODÉN (S).....	189
Anf. 245	Statsrådet ANNA TENJE (M).....	190
Anf. 246	JESSICA RODÉN (S).....	191
Anf. 247	Statsrådet ANNA TENJE (M).....	191
§ 34	Svar på interpellation 2023/24:250 om arbetsmarknadsbegreppet i sjuk- och aktivitetsersättningen	192
Anf. 248	Statsrådet ANNA TENJE (M).....	192
Anf. 249	JESSICA RODÉN (S)	192
Anf. 250	Statsrådet ANNA TENJE (M).....	193
Anf. 251	JESSICA RODÉN (S).....	194
Anf. 252	Statsrådet ANNA TENJE (M).....	195
Anf. 253	JESSICA RODÉN (S).....	195
Anf. 254	Statsrådet ANNA TENJE (M).....	196
§ 35	Anmälan om betänkande	196
§ 36	Bordläggning	196
§ 37	Anmälan om interpellationer.....	196
§ 38	Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	197
§ 39	Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	197
§ 40	Kammaren åtskildes kl. 22.30.....	198